ئەبەيدۇللا ئىبراھىم

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

كىتاب تورىكتى
www.uyghurkitap.com

ئەبەيدۇللا ئىبراھىم

سېرىق سەبدە

(ھېكايىلار)

مەسئۇل مۇھەررىرى: تۇردى قۇربان

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

سېرىق سەبدە

(ھېكايىلەر)

ئاپتورى: ئەبەيدۇللا ئىبراھىم

مەسئۇل مۇھەررىرى: تۇردى قۇربان

مەسئۇل كوررېكتورى: بەختىيار ئابلىمىت

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلدى

شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقىتىدۇ

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى

فورماتى: 1092 × 787 مم 1/32، باسما تاۋىقى: 8.5625، قىستۇرما ۋارىقى: 1

1987 - يىل 10 - ئاي 1 - نەشرى

1988 - يىل 3 - ئاي 1 - بېسىلىشى

تىرازى: 1 — 4150

ISBN7 — 5373 — 0057 — 7/I·20

كىتاب نومۇرى: 93 — 10264 باھاسى: 0.60 يۈەن

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

مۇندەرىجە

يەر 1
چوكانلار 12
قورقۇنچلۇق يەكشەنبە 22
بىر قىزنىڭ مۇھەببەت تارىخى 30
ھېيتلىق 73
ئىنسان قەدرى 89
ساختا قىياپەت 109
ساۋاپلىق ئىش 125
سەرەڭگە 131
بوراندا 137
سېرىق سەبدە 141
گۈل 214

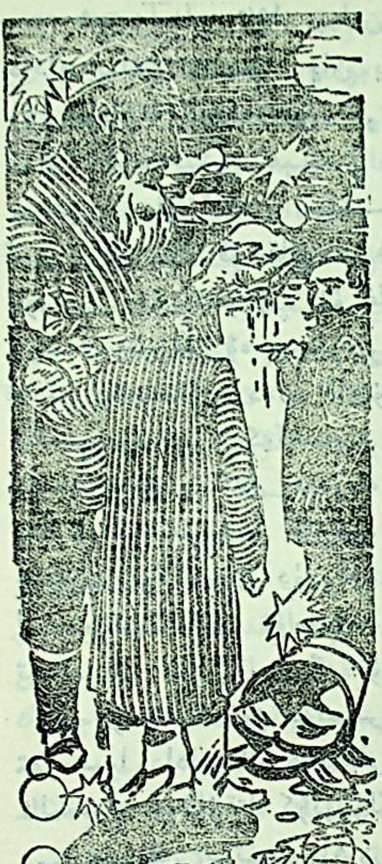

يەر

مەن ئۇيـقۇسى سەگەك
ئادەممەن. مەسىلەن ئالاي-
لۇق، مۇڭلۇق ئەللەيسا-
داسى ئىچىدە يېنىك تەۋ-
رىنىۋاتقان بۆشۈكتە
ئۇخلاۋاتقان تەقدىردىمۇ
روچۇنىنىڭ بىلىنەر - بى-
لىنمەس گىژىلدىغان ئاۋا-
زى چاغلىق شەپىلا مېنى
شىرىن ئۇيقۇ قۇچىقىدىن
تارتىپ ئالالايدۇ. ئەر-
زىمەس تىۋىشمۇ شىرىن
چۈشلىرىمنى ھەيدىۋېتەلەي-
دۇ.

شىتىر ... شىتىر ... شى-
تىر ...

www.uyghurkitap.com

شىتىرلىغان ئاۋاز بىلەن تەڭلا ئويغىنىپ كەتتىم.
دادام بىلەن يانمۇ يان يېتىپ مۈگدەشكىنىمچە كۆ-
زۈم ئۇيقۇغا كەتكەندىن تارتىپ، تازا ئۆتسە بىرەر سا-
ئەتچە ئۆتكەندۇ، ھېلىمۇ شۈكرى، قول سائىتىمنىڭ
فوسفورى بار ئىكەن، بولمىسا بىر تال قارا تاياقتەك
ئىس چىقىرىپ*، قۇشقاچ تىلىدەك يالقۇنى بىلەن قاپقارا
تورۇسنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرغان جىنچىراغنىڭ گۇڭگا يو-
رۇقىدا سىترېلكا ۋە سىفىرلارنى كۆرەلمەيدىكەنمەن، تۈن
تەڭگە يېقىنلىشاي دەپ قاپتۇ. كۆزلىرىمنى چىڭ يۇمۇپ
باقتىم، زىيادە سەگەكلىشىپ كەتكىنىمدىن يامانلىغانىمۇ
نېمە، ئۇيقۇ دېگەن نەرسە زادىلا يېقىن يولىمىدى.
پىكرىم ئىستائىتىمدىن قاچتى. يۈرىكىمنىڭ تېخىچە ئىزىغا
چۈشۈپ بولالمىغان دۈپۈلدەشلىرى مېڭەمنىڭ بىر يەر-
لىرىدە شەكىلسىز تۇماندەك ئەگىپ يۈرگەن چۈش كار-
تىنىلىرىنى بىر - بىرىگە ئۇلاۋاتاتتى.

چۈشۈمدە كۆز يەتمەس كەڭلىكتىكى گۈللۈكنىڭ ئوت-
تۇرىسىدا دادامنىڭ ھەيكىلى تۇرغۇدەك. كۈن چىقىشتىن
ئالمىدەك چوڭلۇقتا كۆتۈرۈلگەن قۇياش ئۆرلىگەنسېرى
زورايغۇدەك. پۈتۈن جاھان قىزىللىققا ۋە كۆيدۈرگۈچى
ھارارەتكە تولۇپ، گۈللەرنى ھالاك قىلغۇدەك. دادام-
نىڭ ھەيكىلى* قارانچۇققا ئايلانغۇدەك. قاغىلار بېشىغا
قونۇۋېلىپ ئەنسىز قاقىلداشقىدەك. دادامنىڭ* قارانچۇقى
توساتتىن يىقىلىپ يەر قوينىغا كىرىپ كەتكۈدەك. يەنە
يەرنى يېرىپ ئېتىلىپ چىقىپ ئاسمانغا تىك ئۆرلەپ
تۈتۈنگە ئايلىنىپ كۆزدىن غايىب بولغۇدەك.

چۈش دېگەن غەلىتە نەرسە، ئۇ بىر بولسا، ئۆتمۈشنى ئەسكە سالىدۇ. بىر بولسا، كەلمىشنىڭ بىشارىتى سۈپىتىدە كۆڭۈلگە تاما ياكى غەشلىك ئېلىپ كېلىدۇ. يامان چۈش كۆرۈپ سېنى قارا باستىمۇ، ئۇ چاغدا ئۆتمۈشنى ئەمەس، كەلمىشنى كۆپرەك ئويلاپ قالىدىكەنسەن. چۈش دېگەن قىلىپسىز سەزگۈ دېگەن يەكۈنىمگە ئۆزۈمنى قانچە ئىشەندۈرۈپ باقسامۇ، لېكىن «دادام سەكسەنلەردىن ھالقىپ قالدى. بىرەر كېلىشمەسلىك بارمۇ - نېمە؟» دېگەن خىيال كاللامغا كىرىپلا ئالدى. شۇ ئەنسىز خىيال تۈرتكىسىدە يېنىمغا ئۆرۈلۈپ دادام ياتقان ئورۇنغا كۆز تاشلىدىم. ئارقىدىنلا جەينىكىمگە تايىنىپ، كۆز نۇرلىرىمنى بىر يەرگە يىغدىم.

تەكچىدىكى يېغى تۈگەي دەپ قالغان جىنچىراغ پىلىكىتە پەيدا بولغان نوقۇت چوڭلۇقىدىكى ئىككى تال چېچەكنى پارىسلىدىتىپ، ئاخىرقى نۇرلىرىنى چېچىۋېلىش ئۈچۈن كۈچەمەكتە ئىدى. يېنىمدا دادامنىڭ نە ئۇچتەك ئاقارغان قويۇق ساقىلى، نە ئاندا - ساندا چېچەك ئىزى بار بۇرنى، نە ياي شەكىللىك قورۇقلار قويۇقلاشقان پېشانىسى، نە كىچىك ئاق دوپپىسى كۆرۈنمەيتتى. نېپىز چىت يوتقاننىڭ يېرىمى قايرىلغان، دادامنىڭ ئورنى بوش تۇراتتى. ئورۇننىڭ نېرىراقىدا لىقمۇ لىق ئاشلىق قاچىلانغان ئۈچ تاغار كۆرۈنەتتى.

دادام قېرىغىنىغا قارىماي خېلى چەبدەس ئىدى، دېھقانغا خاس مەزمۇت بەستىدىن چىداملىقلىقى چىقىپ تۇراتتى. رەھمەتلىك ئانامدىن ئايرىلغان تۆت يىلدىن

يېرى مەھەللە بالىلىرىنىڭ ھېيت - ئايەم ۋە بايرام
كۈنلىرىدىكى ئانچە - مۇنچە ياردىمىدىن تاشقىرى، ئۆز
ئىشلىرىنى ئۆزى جوشقۇرۇپ ياشاۋاتاتتى. ئۇ تېخى تال-
دۇق يەردىن تاشقىرى مەھەللە كومىتېتىدىن يەنە
ئىككى مو يەر سوراپتۇ. ئۇسىغا سۇ تۇتۇشتىن باش-
لاپ، ھوسۇل يىغقىچە بولغان ھەممە پەرۋىشنى ئۆز
قولى بىلەن تۈگىتىپتۇ.

ئۆز ۋاقتىدا مەرھۇم ئانامنىڭ قىرىق نەزىرىسىنى
بەرگىلى كەلگىنىمدە، ئۇنىڭ مەھەللىنىڭ چېتىگىرەك
جايلاشقان بۇ ئۆيدە تىنكەندەك يالغۇز قالىدىغانلىقىنى
ئويلاپ، يېنىمغا ئېلىپ كېتەي دېگەن ئويۇمنى بىلدۈرۈ-
ۋېدىم، ئۇ:

— ئوغلۇم، مەن سەندىن ئىككى ئالەم رازى. نەچ-
چە يىل ئالدىدا مۇشۇ گەپنى قىلغان بولساڭ بىر نې-
رىدى. ئۆكەملەردە مېنى يۇرتقا باغلاپ تۇرىدىغان ھېچ-
نەرسە يوق ئىدى. مانا ھازىر ... كۆڭلۈمنىڭ بىر يې-
رى توق تۇرىدۇ ... — دېگەن ئىدى.

دادامنىڭ بۇ چەت جايدا يالغۇز ياشاشقا تەۋەك-
كۇل قىلغانلىقىنى ھېچ قىلىپمۇ چۈشىنەلمىگەن، لېكىن ما-
ڭا بۇ گەپلەرنى قىلغاندا كۆزىدىن قانداقتۇر يالۋۇرۇش
ئالامەتلىرى چىقىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن ئىدىم.

يۈرۈش - تۇرۇشلىرىغا قاراپ دادامنى چەبدەس
دېگىنىم بىلەن، يېشى ھەممىنى چۈشەندۈرۈپ تۇراتتى.
ئىلگىرىكى قېتىم كەلگىنىمدە بىلىنەر - بىلىنمەس قىزى-
رىپ، ياشاڭغۇراپ تۇرىدىغان كۆزلىرىنىڭ قارىچۇقى

ئەمدى بىر قات كۆلرەڭ پەردە كەينىگە ئۆزىنى يو-شۇرغان ئىدى. ئاۋادا بوىداق يېرىم كېچىدە تەرەت-كە چىقىمەن دەپ، بىرەر توسالغۇغا پۇتلىشىپ كەتسە ياكى تۇۋرۇككە ئۇسۇۋالسا. قانداق بولغىنى؟ كەلگىنىمىڭ تۇنجى كېچىسىلا دادامنىڭ ئورنىنىڭ بوگۇنكىدەك بوش تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ ئانچە ئەجەبلىنىپ كەتمىگەن ئىدىم. ئۇ چاغدا ...

مەن ئەستەرلىك چاپىنىمنى يېپىنچاقلىدىم - دە، ئاۋايلاپ دەسسەپ تالاغا چىقتىم.

تالا ئاپئاق ئايدىڭ ئىدى. بارلىق مەۋجۇداتنىڭ يورۇقلۇقتىن ئالىدىغان ھالال ئېسىمۇسىنىڭ كۆشەندىسى بولغان قارا بۇلۇت كەينىدىن ئەمدىلا بۆسۈپ چىققان بولسا كېرەك، كۆمۈش تاۋاقتەك تولۇنئاي① ئاسمان گۇم-بىزىنىڭ مەركىزىدە ئاقىرىپ تۇراتتى. قولىغا كاناي ئېلىۋېلىپ، توسقۇن ئۇستىدىن غالىب كەلگەنلىكىنى پۈتۈن كائىناتقا جاكالىماقچى بولغان جاكارچىدەك گىدىيىپ تۇر-غان قارا سايىمۇ ئاي يۈزىدە ئېنىق كۆرۈنەتتى. زىرا-ئەتلىرى يىغىۋېلىنغان ئېتىزلىقلار، ئۆتكۈر ساپان چىش-لىرىنىڭ شىددىتىدىن پارە - پارە بولغان يول - يول تۇپراقلار، يىراقلاردا قارىيىپ ياتقان② كۆزگى بۇغداي ئېتىزلىقلىرى ئاي نۇرى بىلەن سۆيۈشەتتى. پەقەت سار-غىيىپ قېتىشقا باشلىغان يوپۇرماقلار يەر بىلەن قۇچاق-لىشىدىغان ۋىسال سائىتىنىڭ پاتراق يېتىپ كېلىشىنى تىلەۋاتامدۇ ياكى ئالتە ئايلىق مۇرەببىسى بولغان شاخ-لۇتاقلارغا ۋىدالىشىش سۆزلىرىنى پىچىرلاپ ئېيتىۋاتام-

دۇ، يېنىدك شىلدىرلىشاتتى.

قاشالانغان ئېغىل بۇرجىكىدىن ئايلىنىپ ئۆيىنىڭ كەينىگە ئۆتتۇم. يىگىرمە قەدەم نېرىسىدا، يېڭى ئاختامىلىقتا تۇرغان بىر گەۋدىنى كۆرۈپ قەدىمىمنى ئاستىلاتتىم.

بۇ گەۋدىنىڭ دەم ئېگىلىپ، دەم تۇرۇپ قىلىشلىرى، گاھى زوڭزىيىپ، گاھى ئولتۇرۇشلىرى قىزىقىشىمنى قوزغىماي قالمىدى. ئارىلىقىمىز ئون قەدەم قالغاندا، قەدىمىمنى ئىختىيارسىز توختاتتىم.

— ھەيھات! مەن كىمنى كۆرۈۋاتىمەن؟

كۆرگىنىم باشقا بىرسى ئەمەس بەلكى دادام ئىدى. ئۇنىڭ ئېگىز، ئەمما سەل ئېگىلگەن قەددى، ئېڭىكىدىن ئېشىپ تۇرغان بومبا ساقىلى، ئاق دوپپىسى، يېپىنچاقلىۋالغان يوللۇق يەكتىكى بۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرەتتى.

دادام ئاي نۇرى ۋە سۈكۈنات بىلەن سېھىرلەنگەن دالاغا خېلى ئۇزاق قاراپ تۇردى — دە، يەرگە ئېڭىشتى. ئاختامىلىقتىن قانداقتۇر بىر قىممەت باھا نەرسىنى تېپىۋالماقچى بولغاندەك يۇمشاق توپىنى كولاشقا باشلىدى. ئۇنىڭ ھەركىتى گويا يېيىلغان ماھۇقنى سىلاپ — سىيپاپ تۇرۇپ ئىككى ياققا ئايرىۋاتقاندەك سىلىق ئىدى.

دادام ئاختامىلىقنىڭ تېگىدىن بىر ئوچۇم تۇپراقنى ئالدى. يېشىغا ماس كەلمىگەن چەبدەسلىك بىلەن ئورنىدىن تۇردى. ئۇ ئالقىنىدىكى تۇپراقنى بۇرنىغا يې-

قىن ئېلىپ كەلدى - دە، گۈزەل باھار كۈنلىرىدە ئې-
چىلىپ ھۆسنىگە تولغان، گۈپۈلدەپ خۇش پۇراق چېچىپ
تۇرغان بىر تال ئەتىرگۈلدىن بەھرە ئالماقچى
بولغاندەك پۇراشقا باشلىدى. گەۋدىسىنىڭ تۇرۇپ -
تۇرۇپ كېڭىيىشىدىن ئۇنىڭ تۇپراقنى يېنىش - يېنىش-
لاپ پۇراۋاتقانلىقى، دۇنيادا تېپىلمايدىغان. دادامدىن
ئۆزگە ھېچبىر ئىنسان ھېس قىلالمايدىغان بىر خۇش
پۇراقتىن لەززەتلىنىۋاتقانلىقى ئېنىق ئىدى.

دادامنىڭ قوشۇق تۇتقاندا، كەتمەن سېپىنى سى-
لىقلاش ئۈچۈن پېچاق ئالغاندا، رەھىمسىز كەچكۈز شا-
مىلىنىڭ زەربە دائىرىسىدىكى ياپراقتەك تىترەيدىغان
قوللىرى ھازىر نېمە ئۈچۈن تىترىمەيدىغاندۇ؟ ئامازدىن
كېيىنلا يانپېشى يەر تارتىپ تۇرىدىغان گەۋدىسى نېمە
ئۈچۈن ھارغىنلىق ھېس قىلمايدىغاندۇ؟ نامازشام ۋاقتى-
دا چاي قۇيۇۋېتىپ پىيالىنىڭ تولغان - تولمىغانلىقىنى،
جاينامازنىڭ ئوتتۇرىسىنى - چېتىنى ئېنىق پەرق قىلال-
مايدىغان كۆزلىرىگە غايىبتىن نۇر قېتىلغانمىدۇ؟!

ئۇ، ھېسابسىز كۈچ - قۇۋۋەتكە تولۇپ ياشىرىپ
قالغاندەك بېشىنى بىر سىلكىدى - دە، يەردىن يەنە
بىر ئوچۇم توپا ئېلىپ كۆز ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. دا-
دام تۇپراقنىڭ تەركىبىنى ئىنچىكىلەپ تەكشۈرۈپ ئاي-
رىپ چىقماقچى بولغاندەك سىنچىلاپ قارايتتى. تۇپراق
ئارىسىدىن ھېلىغىچە جاھانغا ئاشكارا بولمىغان بىر سىر-
نى تېپىۋالغاندەك ئۇنى كۆزىدىن يىراقلاشتۇراتتى. ئار-
قىدىنلا ئاختامىلىقتىن ئېزىلمەي قالغان قارامتۇل داڭ-

گالدىن ئىككىنى ئېلىپ بىر - بىرىگە ئۇرۇپ ئوۋنىتاتتى. يەرگە چۈشۈۋاتقان ھەربىر زەررىچىنىڭ تېزلىكىنى بىلمەكچى بولغاندەك كۆرۈنەتتى.

بۇ كارامەتلەرنى كۆرۈۋېتىپ تويۇقسىز بىر ئىش ئېسىمدىن كەچتى. كوممۇنا قۇرۇلۇپ 3 — 4 يىل ئۆتكەن ۋاقىتلار بولسا كېرەك. ئەترەت ئاشخانىسىدىن ئوتتۇرا نوپۇس ئۈچۈن بېرىلىدىغان ئىككى راغىرىغا قاراشلىق ئىدىم. مەكتەپكە ئاچ قورساق قاتراپ يۈرۈپ ئاخىرى يادلاپ كەتتىم. مەيدەمگە ۋە قولۇمىنىڭ كەينىگە تەمرەتكە ئۆرلەپ چىقتى. دادام ۋە ئانام ماڭا ئىچ ئاغرىتىپ ئۆز نەپسىدىن ۋاز كېچىشمۇ باقتى. ئەمما نەتىجە ئۆزگەرمىدى. شۇ كۈنلەردە دادام ئۆيىمىزنىڭ ئارقىسىدىكى كىگىز ئورنەچىلىك بىر پارچە تاشلاندۇق يەرگە ھەر كۈنى بىر قاراپ قوياتتى. بىر ئەتىيازلىقى دادام ئەترەت تەرىپىدىن تېرىلمىغىلى ئەچچە يىل بولغان ئاشۇ يەرنىڭ قومۇشلىرىنى چېپىپ، چىملىرىنى يىلتىزى بىلەن قومۇرۇپ ئېلىۋەتتى - دە، 8 — 9 كاتەككە كاۋا تېرىدى. دادامنىڭ ئېيتىشىچە، كاۋا چۈشسە، ئاچلىقا ئانچە - مۇنچە ئارا تورىدىكەندۇق. كاۋىنىڭ ئۇنۇپ چىققىنىنى تۆت كۆزۈم بىلەن كۈتتۈم. كاۋىمۇ ئۇنۇپ چىقتى. ئۈچ تارتىپ ئۆگزىمىزگە ياماشتى... قازاندەك - قازاندەك كاۋىدىن ئون ئەچچىسى چۈشتى. كاۋىنىڭ قاچان پىشىدىغانلىقىنى بىلمەك ئۈچۈن تىرناقلاپمۇ ھاردىم

بىر كۈنى ئەترەتنىڭ بوغالتىرى ئەترەت باشلىقىنىڭ باشلامچىلىقىدا ھويلىمىزغا كىرىپ كەلدى - دە

چوڭ ـ كىچىك كاۋىلارغا نومۇر سېلىپ خاتىرىلىگىلى تۇردى. ئۇلارنىڭ ئېيتىشىچە، ئەترەتنىڭ يېرىدىن ئۆ-تۈپ چىققان بۇ كاۋىلارنىڭ مەھسۇلاتى ئەترەتنىڭ مۈلىكى ئىمىش.

— ئىنساپ قىلىڭلار، — دېدى دادام ئاخىرى چىداپ تۇرالماي، — تاشلانىدۇق يەرگە ئاز كۈچ سەرپ قىلدىممۇ؟ يەرنى سىلەر خورلىدىڭلار، مەن ئۇنىڭ قەدرىنى بىلدىم. ھېچ بولمىسا ھوسۇلىنىڭ يېرىمىنى بولسىمۇ ئەجرىمگە ھېساب قىلىڭلار!

— گەپ بىر، قولاق ئىككى، — دېدى ئەترەت باشلىقى ۋارقىراپ، — مۇشچىلىك كاۋىسىغىمۇ تېگىشكە بولمايدۇ!

ئۇلار قاتتىق سىياسەت قىلىپ چىقىپ كەتتى. دادامنىڭ ئاچچىقى يامان ئىدى. قىلىمەن دېگەننى قىلماي قويمايتتى. شۇ ئاخشىمى ئۇ ئۆگزىگە چىقىپ ئەڭ چوڭ كاۋىدىن بىرنى ئۈزدى ـ دە، پارچىلاپ چېلەكلىكە سېلىپ ئوچاققا ئاستى.

شۆلگىيىمنى ئاران باشقۇرۇپ تۇرغىنىمدا تۇيۇقسىز قىيامەت قايىم بولدى. كىمدۇ بىرى مورىمىزدىن تۈتۈن چىققانلىقىنى كۆرۈپ قاپتۇ ۋە ئەترەت باشلىقىغا چېقىپ قويۇپتۇ. ئەترەت باشلىقى باستۇرۇپ كىرگىنىچە چېلەكنى ئۆرۈۋەتتى. باشلاپ كىرگەن ئادەملىرىگە كاۋىلارنى ئۈزۈپ ئاشخانىغا ئاپىرىشنى، كاۋا پېلەكلىرىنى يۇلۇپ تاشلاشنى بۇيرىدى.

دادام بۇ مۇتىھەملەرنى توسۇپ قالالمىدى. ئۇلار-

مۇ دېگىنىنى قىلىشتى. پارچىلانغان بىر كۆۋا بەدىلىگە ئەتىسى بىر كۈن ئائىلە بويىچە ئاچ قالدۇرۇلدۇق ...

بىراق، ھېلىقى بىر پارچە يەر خىيالى يىللارغىچە ئاشلىۋېتىلدى. قويۇق قومۇش قاپلاپ، جاڭگاللىنىڭ بىر پارچىسىغا ئوخشاپلا قالدى. ئۇ چاغلاردا دادام ھەر كۈنى ئەتىگەن ۋە كەچتە مۇشۇ يەرنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇھ تارتاتتى. بەزىدە كۆزلىرىگە ياش ئېلىپ، كىشىنىڭ كۆڭلىنى ئەزگۈدەك خىرسىناتتى. ئۇ چاغدا يېشىم كىچىك بولغاچقىمۇ، بۇنىڭ سەۋەبىنى ئانچە چۈشەنمەيتتىم. دادامنىڭ قورسىقى ئېچىپ بولالمايۋاتسا كېرەك، دەپ بىلەتتىم.

ھازىر ياشتا چوڭىيىپ، ئاق - قارىنى بىلىپ قالغانلىقىم- ئۈچۈن بولسا كېرەك، دادامنىڭ قىلىقلىرى بىر قاراشتىلا غەلىتە تۇيۇلغان بىلەن بىردەمدىلا ھەممىنى چۈشەندىم، ئۇنىڭ يەر بىلەن قانغۇدەك سىردىشەۋېلىشى ئۈچۈن ئۆزۈمنى ئاستا چەتكە تارتتىم. ئېغىلنىڭ بۇرجىكىگە كېلىپ كەينىمگە بۇرۇلدۇم.

دادام ئالقىنىدىكى تۇپىنى لىققىدە سۇ قاچىلانغان پىيالىنى قويغاندەك ئاۋايلاپ ئورنىغا قويۇپ، كولىغان كاتىكىنى تۇپتۇز قىلىۋەتتى - دە، يەكتىكىنى سىلىپ يايدى، بېشىنى قىرغا قويۇپ، يەرگە يانپاشلىدى. ئۇ، شۇ تاپتا يەر بىلەن مۇڭدىشىۋاتاتتى؛ يەرگە يۈرەك سۆزلىرىنى ئىزھار قىلىۋاتاتتى؛ يەردىن ئەڭ تەسىرلىك ھېكايىلارنى ئاڭلاۋاتاتتى؛ يەر بىلەن باغاشلىشىپ ۋىسال شادلىقىنىڭ ھۇزۇرىنى سۈرمەكتە ئىدى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ھەيھات، مەن نېمىلەرنى كۆرۈۋاتىمەن؟!

كۆرگىنىم دادام ئىدى. ياق، دادام يەر بىلەن، يەر دادام بىلەن ئىدى.

ياق، ئەمدى ئىشەندىم، ئۇيقۇمنى ھەرگىز سەگەك دېگىلى بولمايدىكەن، ئەتىسى ئەتىگەن ئويغانسام، دادام جايىنامازدا ئولتۇرۇپ ئۆزىنى ياخشى كۆنلەردىن ئايرىماسلىقنى تىلەپ خۇداغا ھەمدۇسانا ئوقۇۋېتىپتۇ. شۇنچىلىك ياخشى ئۇخلاپتىمەنكى، يامان چۈشمۇ كۆرمەپتىمەن، دادامنىڭ ئورنىدىن تۇرۇپ كېيىنگىنىنى، تەرەت ئېلىپ نامازغا ئولتۇرغىنىنىمۇ تۇيماپتىمەن.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

چوكانلار

ئوتتۇز ئىككى ئائىلە جايلاشقان ئالتە قەۋەتلىك بىنا يېنىمىز ئەتىگەندىن كەچكىچە قۇياشقا كەينىنى قىلىپ تۇرىدۇ. پەقەت ياز ئايلىرىدا قۇياش تىكلەنگەندىلا ئۇزۇنلۇقى ئونبەش قەدەم، كەڭلىكى بەش قەدەم كېلىدىغان سوزۇنچاق هويلىمىز ئاندىن ئاپتاپ يۈزىنى كۆرەلەيدۇ. بۇ لايىھىلىگۈچىلەرنىڭ سەۋەنلىكىمۇ ياكى يەر تۈزۈلۈشىنىڭ چەكلىمىسى تۈپەيلىدىن شۇنداق بولۇپ قالغانمۇ، بىلگىچە ھېچكىم سۈرۈشتۈرۈپ ئولتۇرمىغان. پار توختىتىلغان. لېكىن ھاۋا ئىللىپ كەتمىگەن ئەتىياز كۈنلىرىدە ئاپتاپقا قاقلانغىدەك پۇرسەت تاپقانلار سۆزسىزكى بىنا كەينىدىكى تار ۋە ئۇزۇنچاق بوشلۇققا بېرىشى كېرەك ئىدى.

پېنسىيەدە بولغىنىم ئۈچۈن ئۆيدە تۇرىدىغان ۋاقتىم ئۇزاق، ئۇنىڭ ئۈستىگە دوختۇر ياشانغان كىشىلەرنىڭ ئاپتاپقا قاقلىنىشىنىڭ زۆرۈرلىكىنى دائىم ئېسىمگە سېلىپ تۇرىدۇ. بۇنداق بولغاندا ئۇلترا بىنەپشە نۇر بىلەن مىكروب ۋە ۋىرۇس ئۆلتۈرۈش، كالتسىينىڭ سۈمۈرۈلۈشىنى ئىلگىرى سۈرۈش مەقسىتىگە يەتكىلى بولىدىكەن.

ئەپسۇسكى، ساقلىغا ئاق سانجىغان بىر كىشى-
نىڭ بىنانىڭ كەينىگە ئۆتۈپ كىچىك بالىلاردەك ئېگىدەك
تۇتۇپ ئولتۇرۇۋېرىشى ئانچە ياخشى ئەمەستە!

ئويان ئويلاپ، بۇيان ئويلاپ ئاخىرى بىر ئوبدان
چارە تاپتىم. كۆن تەرەپكە قارايدىغان دېرىزىنى هاۋا
يورۇشىدىغان، ئاپتاپمۇ تولۇق چۈشىدىغان، لېكىن چىۋىن
كىرمەيدىغان قىلىش ئۈچۈن سىپتا توقۇلغان نازۇك تور
تارتتىم. كارۋىتىمنى دېرىزە تۈۋىگە جايلاشتۇردۇم.

خوتۇن - بالىلىرىممۇ بۇ چارەمگە ئاپىرىن ئو-
قۇشتى. گېزىت - كىتابلىرىمنىمۇ يۆتكەپ بەردى. شۇن-
داق قىلىپ كۆپ تەرەپلىمە ئەۋزەللىككە ئىگە بۇ دېرىزە
تۈۋىگە كۆچۈپ كېلىپ كىتابنى قولۇمغا ئالدىم.

بىر چاغلاردا ئىككى ياكى ئۈچتىن كۆپ پاختەك
سوقۇۋالدىم دېگەندىمۇ هامان بىرەر پېشكەللىك بىللە
قوشۇلۇپ كەلسە كېرەك. هوزۇرلىنىپ يېتىپ ئەمدىلا
بىر هېكايىنى ئوقۇپ بولاي دېگەندە دېرىزە كەينىدىن
ئىككى ئايالنىڭ پاراڭلىشىۋاتقان ئاۋازى ئاڭلىنىشقا باش-
لىدى. ئېنىقكى، ئۇلار ئاپرېل قۇياشىنىڭ ئىللىق نۇرى-
دىن قانغۇچە سۇمۇرگەچ، ۋاقتىنى كوتۇلداش بىلەن
ئۆتكۈزۈشكە كەلگەنلەر ئىدى. مۇنداقلا زەڭ قويۇۋې-
دىم، ئۇلارنىڭ كىملىكىنى دەرهال بىلىۋالدىم. ئۇلار
ئاينۇرخان ۋە هەمراهخان بولۇپ، مۇشۇ بىنانىڭ نې-
رىقى كۆۋارتىرىدا ئولتۇرۇشلۇق تۇرغۇنجان بىلەن شې-
رىپجانلارنىڭ ئاياللىرى ئىدى. توي قىلغىلى ئىككى
يىلچە بولغان بولسىمۇ، پەرزەنت يۈزى كۆرمىگەن بۇ

چوكانلار ياش جەھەتتىن تەڭتۇش دېگۈدەك بولۇپ، 23 — 24 لەردىن ھالقىپ كەتمىگەن، قىلىدىغان خىزمە-تى يوق ئىدى.

ئەلۋەتتە ئۇلار مېنى كۆرمەيتتى، مەنمۇ ئۇلارنى كۆرەلمەيتتىم، شۇنداقتىمۇ، ئاۋازى قۇلىقىم تۈۋىگە كې-لىپ سۆزلەۋاتقاندەك ئېنىق ئاڭلىناتتى. كۆپ ئۆتمەي، ئۇلارنىڭ كوتۇلداشلىرى قىزلاق - سېڭەمنى يېپىشكە باش-لىدى. نە ئوقۇغان كىتابىمنىڭ مەزمۇنى مېڭەمگە چۈش-مەيتتى، نە خىياللىرىمنىڭ يىپى بىر - بىرىگە ئۇلاش-مايتتى. 1 — 2 قېتىم ئۈنلۈكرەك يۆتىلىپ، بۇ ۋالاق-تەككۈر چوكانلارنى چۆچۈتۈپ قويماقچىمۇ بولدۇم. قى-زىق يېرى شۇكى، ئۇلارنىڭ سۆھبىتى ئىختىيارسىز ھال-دا دىققىتىمنى تارتىشقا باشلىدى، چۈنكى ئۇلار ناھايە-تى ئەھمىيەتلىك ۋە مۇھىم بولغان بىر مەسىلە ئۈستىدە مۇھاكىمە يۈرگۈزۈۋاتاتتى.

ئاينۇرخاننىڭ ئاۋازى:

— ئەركىشىنىڭ مىجەزى بىر قېلىپتا تۇرسا، نېمە دېگەن ياخشى بولاتتى - ھە، بىزنىڭ تۇرغۇنجان ئىش-تىن چۈشۈپ ئۆيگە كەلگەندە، ئىشىكتىن بەزىدە كۈلۈپ كىرىدۇ، بەزىدە چىرايىنى ئېچىپمۇ قويمايدۇ.

ھەمراھخاننىڭ ئاۋازى:

— ھوي، ئەركىشىلەرنىڭ مىجەزى بىر - بىرىگە ئوخشامدۇ نېمە، بىزنىڭ شېرىپجانىمۇ شۇنداق، نېمە ئۈ-چۈن بەزىدە ئوچۇق، بەزىدە تۇتۇق قايتىدىغانلىقىنى زادىلا چۈشىنەلمىدىم. بىرەر يېرىم ئۇنىڭغا ياقمىدىمى

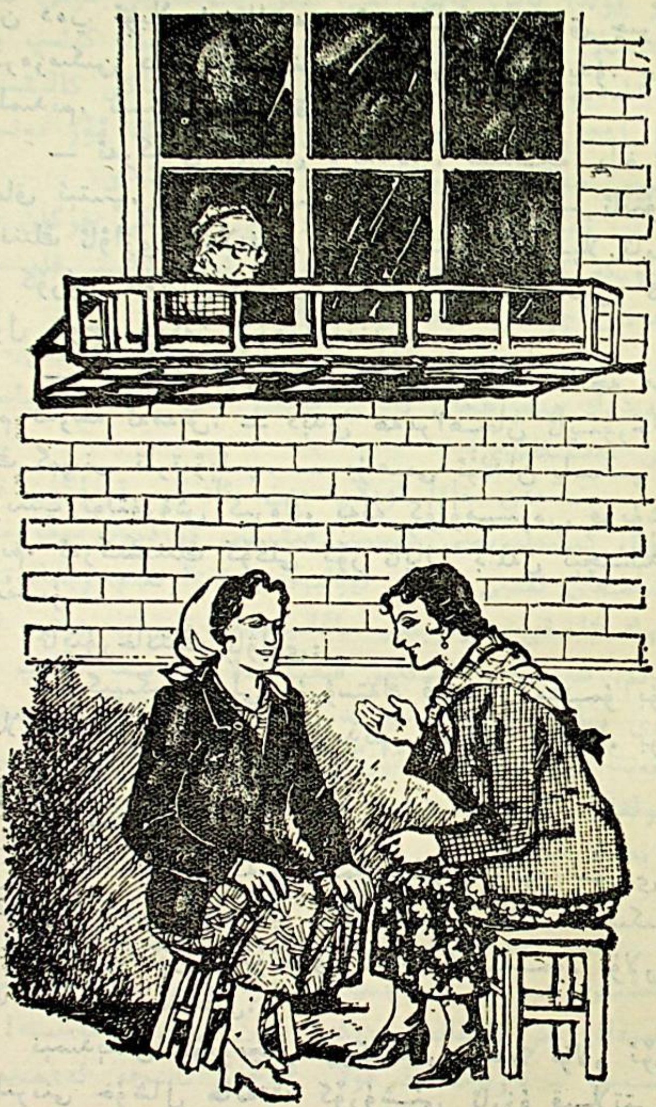

ىكىن دەپ ئويلاپمۇ قالىمەن. ئىشىكتىن ئوچۇق چىراي كىرەرمىكىن دەپ قىلمىغان قىلىقلىرىم قالمايدۇ. ھېچ بىلمىدىم، نېمىشقا شۇنداقتۇ؟

— ئەركىشى ئىشتىن قايتقاندا، مېنىڭچە ياخشى تاماق ئېتىپ، تەييار قىلىپ تۇرۇش كېرەك، — ئاينۇرخاننىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى، — ئىشىكتىن كىرىپلا تاماقنى كۆرۈپ خۇشال بولۇپ كېتىدۇ. «قورساق توق، كۆڭۈل شوخ» دېگەن شۇدە! يەنە...

— مېنىڭچە، ئەركىشى ئۈچۈن تاماقمۇ ئانچە مۇھىم نەرسە ئەمەس، — دېدى ھەمراھخان ئاينۇرخاننىڭ گېپىنى تارتىۋېلىپ، — مۇھىمى ئوبدان ياسىنىپ - تارىنىپ ئولتۇرۇش كېرەك، يەنە كۈلۈمسىرەپ قويۇش لازىم. ئەركىشىنىڭ كۆڭلى ئۆز ئايالى بىلەن ئېچىلىدۇ ئەمەسمۇ.

ئاينۇرخاننىڭ ئاۋازى:

— گېپىڭمۇ خېلى دۇرۇستەك قىلىدۇ، مەنمۇ بۇرۇنلا شۇنداق ئويلاپمۇ بېقىۋىدىم، ئۇنداق بولسا، بۈگۈن بىر سىناپ كۆرمەمدۇق؟

— ماقۇل.

ئارىلىقتا بىر پەس جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى. ئارقىدىنلا ئۇلار ياسىنىپ - تارىنىش ھەققىدە پىكىر يۈرگۈزۈشتى. ئۇزاق ئۆتمەي ئاياغ شەپىسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئاۋازىمۇ بېسىقتى.

نېمىدېگەن كۆيۈمچان چوكانلار - ھە؟ ئۇلار ئۆز ئەرلىرىنى خۇشال ھالەتتە كۆرۈشنى ئارزۇ قىلاتتى.

بۇ يولدا باش قاتۇراتتى. مەن ئىككىنچى كۈنى ئەتتە-
گەندىلا يەنە دېرىزە يېنىدىكى كارىۋىتىمغا كېلىپ يان-
پاشلىدىم، خىيالىم مىكروب ئۆلتۈرۈشتە ياكى كالتەكنى
ئالماشتۇرۇشتا ئەمەس، بەلكى چوكانلارنىڭ ئۆز نەتىجە-
لىرى ھەققىدىكى باياناتلىرىنى ئاڭلاشتا ئىدى.

تەقەززالىقىم ئۇزاققا بارمىدى. ئىككى چوكان تام
تۈۋىگە كېلىپ كىچىك ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇشتى. قايسىبىر
چوكان چوڭقۇر ئۇھ تارتىپ قويدى.

قارىغاندا، ئەھۋال ياخشى ئەمەستەك قىلاتتى، دې-
گەندەك ھەمراھخان ئالدى بىلەن گەپ باشلاپ قىياسىم-
نى تەستىقلىدى:

— مەن خاقا ئويلاپتىمەن، ئاينۇر، تۈنۈگۈن توي-
لۇق كىيىملىرىمنى كىيىپ، قېشىمنى تەردىم، ئۆمرۈمدە
قىلمىغان ئىشنى قىلىپ لەۋلىرىمنى قىزارتتىم، رىسالەتتىن
توك تاغىقى سورىۋېلىپ ماشىلىيىمىنى ئازراق بۇدرە قىل-
دىم. شېرىپجان ئىشىكنى قېقىشىغىلا ئالدىغا كېلىپ ئال-
دى بىلەن ئەھۋال سورىدىم. ئۇ يەنە كۆلۈمسىرىمىدى،
ھەتتا چىرايىمدىكى ئۆزگىرىشلەرگىمۇ دىققەت قىلمىدى
بولغاي. ئەھۋال مۇشۇ. قارىغاندا سېنىڭ دېگىنىڭ توغ-
رىدەك قىلىدۇ.

ئاينۇرخاننىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى:

— دېمىدىممۇ، ئەركىشى دېگەن قورسىقىغا ئامراق،
ئىشتىن ھېرىپ - ئېچىپ كېلىدۇ. «بىر ھارغانغا سۆز-
لىمەك، بىر ئاچقانغا» دېگەن گەپ بىكار ئەمەستە! يا-
سىنىپ - تارىنىشنىڭ ئۇلار ئۈچۈن ئانچە ئەھمىيىتى

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى www.uyghurkitap.com

يوق، مۇھەببەتلىشىۋاتقان چاغلار بولمىغاندىكىن.

— ھوي، سېنىڭ ئېرىڭ قانداق تاماقنى ياخشى كۆرىدۇ؟ — دەپ سورىدى ھەمراھخان.

ئاينۇرخان جاۋاب بەردى:

— پېتىر مانتىنى ياخشى كۆرىدۇ، ھور ئۆرلەپ تۇرغان مانتا بولسا 15 — 20 نى يېۋېتىدۇ تېخى. سوۋۇپ قالغان تاماققا ئانچە ئىشتىھاسى يوق.

— ۋاي-ۋۇي ... ما گەپنى قارا، بىزنىڭ شېرىپجانمۇ پېتىر مانتىنى ياخشى كۆرىدۇ. دورا - دەرمەكلىرى تېتىسا ئىشتىھا بىلەن يەيدۇ، — ھەمراھخان دېدى. — ھوي، بۈگۈن ئوخشىتىپ بىر پېتىر مانتا قىلىپ بەرمەمدۇق؟

— بولىدۇ!

ئۇلار يەنە كېتىپ قېلىشتى. ئەتىسى يەنە ئۇلارنىڭ سۆھبىتىگە قۇلاق سالدىم. لېكىن ئەھۋال تۈنۈگۈنكىدىن پەرق قىلمىسا كېرەك، ئۇلار كەلگەن ھامان سۆھبەتكە كىرىشمىدى. ئالاھازەل بەش مىنۇتلاردىن كېيىن ئاينۇرخان خورسىنىپ تۇرۇپ دېدى:

— ھەي ... مەنمۇ خاتا ئويلاپتىمەن. تۇرغۇنجان ئىشتىن كېلەي دېگەندە دېرىزىدىن يولغا قاراپ تۇردۇم. قايتىپ كېلىشىگىلا جىمبىلنىڭ تۇۋىقىنى ئېچىپ مانتىنى ئالدىم - دە، ئۈستەلگە قويدۇم تېخى. ئۇ ئۆيگە كىرىپ ئۇدۇل كېلىپلا رومكىدىكى ھاراقنى گۈپ قىلىپ ئىچىۋەتتى. تاماقتىنمۇ ئانچە كۆپ يېمىدى، كارىۋاتقا چىقىپ بىر ھازا خىيال سۈرگەندىن كېيىن ئاندىن ئاستا - ئاس-

تا چىراي ئاچتى.

— تووا، — دېدى ھەمراھخان، — مەنمۇ ھەيران قالدىم، شېرىپجان قايتىپ كېلىپلا بىر كىتابنى قولىغا ئالدى-دە، مۇھىم ئىشىم بار ئىدى دەپ قويۇپ، يەنە چىقىپ كەتتى. تاماق ئۈستىلىگە قاراپمۇ قويمىدى.

— كۆرمەي قالدىمۇ يە؟ — سىرىدى ئاينۇرخان.

— قانداق كۆرمەي قالسۇن، كىرىزى بىلەن كۆرمىسىمۇ بۇرنى بىلەن پۇرىماي قالامتى؟ ئۇ چاغدا ئۆينىڭ ئىچى ساپلا مانتا پۇرايتتى ئەمەسمۇ؟

— ھەي، قانداق قىلسا، ئەر كىشىنىڭ كۆڭلى ئېچىلىدىغاندۇ؟

— شۇنى دەيمىنا!

بىردەملىك جىمجىتلىقتىن كېيىن ئۇلار سەۋەبىنى يەنە ئۆزىدىن تاپتى. يۇقىرىقى ئىككى چارىنى بىرلەشتۈرۈش، يەنى ھەم چىرايلىق ياسىنىش، ھەم تاماق تەييارلاپ تۇرۇش ئارقىلىق سىناپ كۆرۈش قارارىغا كېلىشتى. ئىككى چوكان غەلىبە قىلىش ئىشەنچى بىلەن دېرىزەمنىڭ كەينىدىن غايىب بولغان چاغدىن باشلاپ ئەتىنىڭ يېتىپ كېلىشىنى تەقەززالىق بىلەن كۈتۈشكە باشلىدىم.

ئەتىسى ئاپتاپقا قاقلىنىشنىڭ ئەڭ ياخشى پەيتى يېتىپ كەلگەندە، قانداق بولۇپ ئۇخلاپ كەتكىنىمنى ئۆزۈممۇ ئۇقمايمەن، بىر چاغدا دەمدار ئۈنلىگەندەك كۈلۈشكەن ئاۋازدىن ئويغىنىپ كەتتىم. قۇلاق سالسام ئىككى چوكان رەسمىي سۆھبەت ئۈستىدە ئىكەن.

www.uyghurkitap.com

— ئاڭلاپ تۇر، ئۇستى — بېشىڭنىمۇ چىرايلىق تۇتساڭ، تاماقنىمۇ تەييار قىلىپ تۇرساڭ، ئەركىشى قەۋەتلا خۇشال بولۇپ كېتىدىكەن، بۇ سىرلىرى مەن تېخى ئەمدى بىلدىم.

— ئەمدى بىلدىم دېگىنىڭ نېمىسى، مەن بۇرۇنلا شۇنداق دەي دېگەن ئىدىم. بىراق سەن باشقا بىر گەپلەرنى قىلىپ ئادەمنى ئىلەشتۈرۈپ...

ئۇلار پىخ — پىخ كۈلۈشتى.

— بىزنىڭ يىگىت ئىشىكتىن كىرىپلا مېنى ۋە تاماقنى كۆرۈپ: «هوي ئاينۇر، ئۆيدە ئولتۇرۇپ زېرىكىپ قالغانسەن، تېز تاماق يېيىشىپ كوچىغا چىقىپ ئايلىنىپ كىرەيلى، باغچىنىڭ كەچلىك مەنزىرىسىنى بەك ياخشى دېيىشىدۇ» دېمەمدۇ، كەچتە باغچىلارنى شۇنداق پىرقىراپتىمىزكى...

— سىلەرغۇ باغچا پىرقىراپسىلەر، بىزنىڭ يىگىت تاماقتىن كېيىنلا مېنى باشلاپ تيانشان مېھمانخانىسىدىكى تانسىغا ئېلىپ باردى، ئادەممۇ جىق، مۇزىكىمۇ قەۋەتلا ياخشى چېلىندى، شۇنداق پىرقىراپتىمىزكى ... هەي ... هەي ... نېمىسىنى دەيسەن. تويىمىزدىمۇ ئۇنچىلىك خۇشال بولغان ئەمەستىم...

بىر جۈپ چوكان چۈشكە يېقىن ئۆيلىرىگە چىقىپ كېتىشتى بولغاي، كۈلكىسى خېلى ئۇزاققىچە ئەكس سادا بەردى. ئۇلار رادىيىنى تاپقان كيورى خانىمدەك خۇشال بولۇپ كەتتى. چۈنكى ئۇلار ئۆزىچە رادىي كەشپىياتىدىنمۇ ئەھمىيەتلىك بىر قانۇنىيەتنى تېپىشتى. توغ-

رىسىنى ئېيتقاندا، ئەرلەرنىڭ ئىشىكتىن كۈلۈپ ياكى كۈلمەي كىرىپ كېلىشىگە دىيانەتلىك چوكانلارنىڭ تەدبىرى سەۋەب بولدىمۇ، ياكى بۇ بىر تاسادىپىي توغرا كېلىپ قېلىشمۇ، بىر نېمە دېمەك تەس، شۇنداقتىمۇ، ئەرلەرنىڭ بىر قېلىپتا كۈلۈمسىرەپ تۇرۇشىنى تەلەپ قىلىدىغان چوكانلارنىڭ بۇ يولدىكى ئىزدىنىشلىرىنى ئەيىبكە بۇيرىغىلىمۇ بولمايتتى. چۈنكى، ئۇلار ئەرلەرنىڭ بىر بېشىدا بىرقانچە تۈگمەن چۆگىلەيدىغانلىقىنى چۈشىنىسە ئىدى، ئاددىي چىراي ئىپادىسىگە بۇنچىۋالا ئېتىبار بەرمىگەن بولاتتى.

1987 - يىل، ماي.

قورقۇنچلۇق يەكشەنبە

يېرىم كېچىدە باشلانغان قىزىتمام تاڭ ئېتىشقا يېقىن تۇتسا كۆيگۈدەك دەرىجىگە يەتتى. سول قولىمدىن باشلانغان ئاغرىق بېشىمنىڭ يېرىمىنى ئىگىلەپ، بوينۇمغىچە يامرىدى. گېلىم قۇرۇپ، تاماقلىرىم چاپلىشىپ كەتتى. ئىچىمنىڭ ئېلىشىشىمۇ كۈچىيىشكە باشلىدى. بۇ ئالامەتلەرنىڭ ھەممىسى ئوتتۇرا قۇلاق پەردىسى ياللۇغى كېسىلىگە گىرىپتار بولغىنىمدىن دېرەك بېرەتتى.

كېسەل دېگەننىڭغۇ ھەرگىز ئوبدىنى يوق، بىراق مەن ئۈچۈن قۇلاق پەردىسى ياللۇغى ئەڭ ئىپلاس كېسەللىكلەرنىڭ بىرى بولۇپ ھېسابلىناتتى. چۈنكى ئالتە يىل بۇرۇن مۇشۇنىڭغا ئوخشاش كېسەل بىلەن ئاغرىپ ئوڭ قۇلىقىمنىڭ ئاڭلاش ئىقتىدارىنى يوقاتقان ئىدىم. شۇڭا قەدىرلىك سول قۇلىقىمنى ساقلاپ قېلىش تاماسىدا تاڭ ئېتىشىنى تەقەززالىق بىلەن كۈتۈشكە باشلىدىم. پۈتكۈل ئۈمىدنى ئىنسانىنىڭ جېنىنى ئەزرائىلنىڭ ئاغزىدىن تارتىۋالغۇچى دوختۇرلارنىڭ شىپالىق تەدبىرىگە باغلىغان ئىدىم. بىراق، يەر شارى ئۆز ئوقى ئەتراپىدا يەنە ئوخشاشلا سېكۇنتىغا 45 كىلومېترلىق سۈرئەت

بىلەن ئايلىنىپ، بىزنىڭ بۇ شەھىرىمىز قۇياشقا ئالدىنى قىلغاندىلا ئاندىن تاڭ يورىدى. سائەت سىتىرېلكىسى سەككىزنى كۆرسەتكەندە ئاقشىمىنىڭ چېكى كۆرۈنۈپ قالغان ئىدى.

شەھەرلىك 1 - دوختۇرخانىنىڭ جىددىي كېسەللەر بۆلۈمىگە كىرىپلا بۇگۈن كۈنگە يەكشەنبە ئىكەنلىكىنى ئېسىمگە ئالدىم. نۆۋەتچىلىك قىلىۋاتقان ئىككى نەپەر دوختۇرنىڭ بىرى شىكايىتىمنى ئاڭلاپ بولغاندىن كېيىن، بېشىمنى چايقاپ قويۇپ:

— ھارارىتىڭىزنىڭ قىرىقتىن ئاشقانلىقىغا قارىغاندا، كېسىلىڭىز جىددىي خاراكتېرلىك ئوتتۇرا قۇلاق ياللۇغى ئىكەن، تېز داۋالاتمىسىڭىز بولمىغۇدەك. بۇ كېسەلنىڭ قانداق ئاقىۋەتكە ئېلىپ بارىدىغانلىقىنى بىلەمسىز؟ — دەپ سورىدى.

ياشانغانلىقى بىلەن مېنى ئۈمىدلەندۈرۈپ تۇرغان دوختۇر تۇرۇپ - تۇرۇپ ئەسنەيتتى.

— ئازراق بىلىمەن، — دېدىم كۆڭلۈمنىڭ ئېلىشىشىنى ئاران بېسىپ تۇرۇپ، — كېسەل تەگكەن قۇلاق گاس بولۇپ قالىدۇ، ۋاقتىدا داۋالانمىسا كېسەل مىكروبى چوڭ مېڭە پوستىلىقىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ.

— ھەببەللى، ئاقىۋىتى ئەنە شۇنداق ئېغىر. شۇڭا جىددىي تەدبىر قوللىنىش كېرەك، — دېدى دوختۇر كۆزەينىكىنىڭ ئاستىدىن ماڭا قاراپ قويۇپ ئەزمىلىك بىلەن. مەن جىددىيلىشىشكە باشلىدىم:

— ئەمىسە ئوكۇل سېلىشقا توغرا كەلسە، ئوكۇل

ئۇرۇپ قويۇڭ، بولمىسا دورا بېرىڭ دوختۇر، بەك ئاز
زابلىنىپ كېتىۋاتىمەن.
— بۇنداق كېسەلگە قائىدە بويىچە ئانتىبىئوتىك
ئوكۇللار ئۇرۇلىدۇ، بىراق...بىراق قولىقىڭىزنى بەش ئەزا
بۆلۈمىدە بىر تەكشۈرۈپ كۆرۈش كېرەك، بۇ، بىر
قائىدە.
— ئەمىسە تېز بولايلى، دوختۇر!
— ئالدىرىماڭ، بۈگۈن يەكشەنبە ئىكەنلىكىنى
ئۇنۇتماسىز يولداش، ئاڭلىشىمىزچە، يەكشەنبىدە دەم ئې-
لىش لېنىن دەۋرىدىن تارتىپ داۋاملىشىۋاتقان ئادەت
ئىكەن. بەش ئەزا بۆلۈمىدىكىلەرمۇ ئارام ئېلىۋاتىدۇ.
— ئەمىسە، قانداق قىلىمىز؟
— ئامال يوق،— ئۇ ئەپسۇسلانغان قىياپەتتە
دېدى،— ئەتە ئەتىگەن سائەت سەككىزگىچە چىداشلىق
بېرىپ تۇرىسىز - دە!
قىزىتمام تۇساتتىن يەنە بىر گرادۇس ئۆرلەپ
كەتكەندەك بولدى:
— چىداشلىق بېرىشىمغۇ بېرەرمەن، لېكىن كېسەل
ئارام بەرمەيدۇ، دوختۇر، ئۆزىڭىز بىر ئامال قىلىڭ،
مەن ئۆتۈنۈپ قالاي!
— دېدىمغۇ، بەش ئەزا بۆلۈمىدىكىلەر تەكشۈ-
رۈپ قەغەز يېزىپ بەرمىسە بولمايدۇ، بۇ كېسەل بەش
ئەزا بۆلۈمىگە تەئەللۇق، بىلەمسىز، بەش ئەزا دېگىنى-
مىز— قۇلاق، ئېغىز، كۆز...
— سىز يەنە 24 سائەت ساقلا دېمەكچىمۇ؟

— توغرا ئېيتتىڭىز.

— دورا بولسىمۇ يېزىپ بېرەلمەمسىز؟

— بولمايدۇ، كېسەل مۇقىمدالغىچە ئارام ئېلىش تۇرۇڭ!

— مىكروبلار ئارام ئېلىش دېگەننى ئۇقمامدۇ، دوختۇر، ئۇنىڭ ئىككىسى تۆت، تۆتى سەككىز بولۇپ كۆپىيىۋېرىدۇ-دە!

ئارتۇقچە ھاياجانلىنىشىنىڭ ئۆز ئېغىرلىقىنى مىلىك تەسلىكتە كۆتۈرۈپ تۇرۇۋاتقان تېنىمگە زىيانلىق ئىكەنلىكىنى بىلەتتىم، شۇنداق بولسىمۇ، ئۆزۈمنى بېسىۋېلىپ، دوختۇرغا قايتا-قايتا يېلىنىپ باقتىم، ھېچقانداق نەتىجە چىقمايدىغانلىقىغا كۆزۈم يەتكەندىن كېيىنلا، 2-دوختۇرخانىغا قاراپ يول ئالدىم.

بىر قولۇم بىلەن قولتۇقىمنى چاڭگاللاپ ئامبۇلاتورىيە ئىشىكىدىن كىرىپ كەلگىنىمدە، 25 ياشلاردىكى بىر دوختۇر پىلاندوسكوپنى بوينىغا ئاسقىنىچە مۈگدەپ ئولتۇراتتى. ھېلىمۇ شۈكرى، ئىشىكنىڭ قاتتىق شەپە چىقىرىپ يېپىلغانلىقى سەۋەب بولدىمۇ، ئۇ ئۇيقۇسىدىن ئاسانلا ئويغاندى. ماڭا بىر كۆلىيىپ قاراپ قويدى-دە، خۇش ياقمىغان ھالدا دەردىمنى سورىدى:

— قېنى ئېيتىڭ، قەيىرىڭىز ئاغرىيدۇ؟

— سول قولتۇقۇم بېشىمنىڭ يېرىمى بىلەن قوشۇپ ئاغرىيدۇ.

— قاچان باشلانغان؟

— تۈنۈگۈن.

— ھەي، نېمىشقا تۈنۈگۈنلا كۆرۈنمىدىڭىز. شەنبىنىڭ كەينىدىن يەكشەنبە كېلىدىغانلىقىنى، يەكشەنبە بولسا، گىراژدانلارنىڭ قانۇنىي دەم ئېلىش كۈنى ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالغانمىدىڭىز؟

دوختۇرنىڭ سوئالى تولىمۇ غەلىتە سوئال ئىدى. ئۇنى بۇنداق غەلىتە سوئال قويغىنى ئۈچۈن، ئىككى ئېغىز گەپ بىلەنلا زوڭ ئولتۇرغۇزۇپ قويۇشۇم مۇمكىن ئىدىيۇ، لېكىن سەۋر قىلىپ دېدىم:

— ئاغرىق يېرىم كېچىدىن باشلاپ كۈچىيىپ كەتتى ئەمەسمۇ، ھېلىمۇ ھەم بىر ئامال قىلىسىڭىز.

— ھىم... بوينىڭىزنى بۇ ياققا قىلىڭ! — دېدى دوختۇر بېشىمنى تۇتۇپ بوينۇمنى قايرىپ ئۇ يەر-بۇيەرنى سىلاپ كۆردى، — مانا، بويۇن لىمفا تۈگۈنلىرى ئىششىپ قاپتۇ. بۇ بويۇن ئەتراپى ياللۇغلانغانلىقنىڭ كېلىنىك ئىپادىسى.

ئۇ، قولتۇقۇمغا قىستۇرۇپ قويغان تېرمومېترغا قاراپ يەنە:

— ھارارىتىڭىز 41 گرادۇسقا يېتىپتۇ. قىزىتمىڭىز داۋاملىق ئۆرلەۋەرسە، ئاقسىل چۆكمىگە چۈشىدۇ. خەۋپ دېگەن مانا مۇشۇ. ئاقىۋەتنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى بىلەمسىز؟ — دەپ سورىدى.

— ئۆلۈمەن، لېكىن سىزدەك دوختۇرنىڭ ئالدىدا ئولتۇرغىنىم ئۈچۈن، ئۆلۈمدىن خەۋپسىرىمەيمەن.

— مۇنداق بولسۇن، ئەتە ئەتىگەن سائەت سەككىزدىن كېيىن، بەش ئەزا بۆلۈمى ئىشقا چۈشسۇن، ئەتراپلىقراق تەكشۈرۈپ كۆرەيلى.

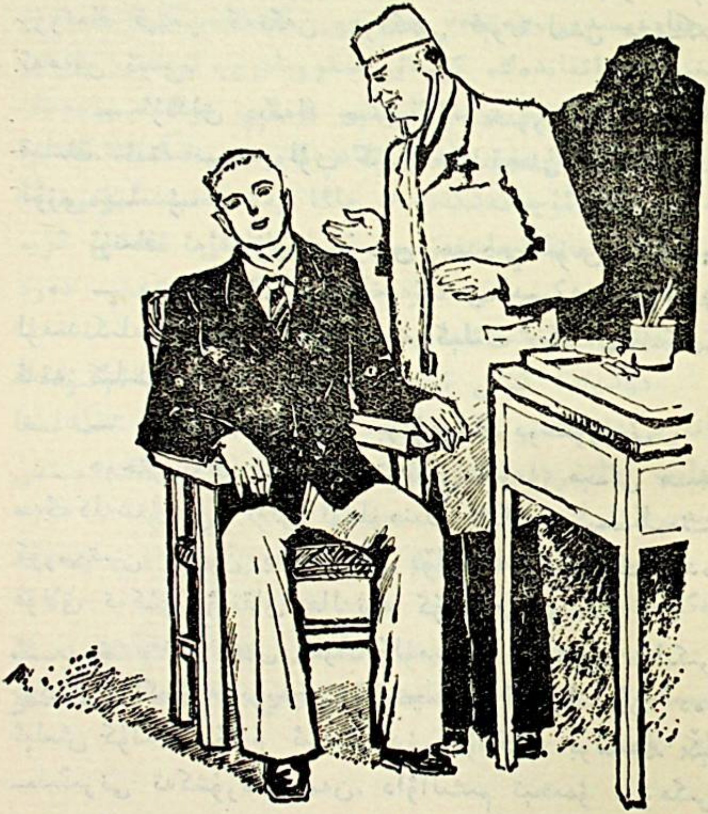

www.uyghurkitap.com

پېشانەمدىن سوغۇق تەر چىقىشقا باشلىدى، مۇس-
كۇللىرىم كىرىشىپ پەيلىرىم تارتىشىۋاتسا كېرەك. مۇشت-
لىرىم ئىختىيارسىز ھالدا تۈيۈشۈشقا باشلىدى. ئەمما
يالۋۇرۇپ - يېلىنىشتىن ئۆزگە ھېچقانداق چارە دوخ-
تۇرنىڭ قېتىپ كەتكەن يۈرىكىنى ئېرىتەلىشى مۇمكىن
ئەمەس ئىدى.

— ئۇنداق دېمەڭ جېنىم دوختۇر، بىر ئامال
قىلىڭ. ئەتە نېمە بولۇپ كېتىدىغانلىقىمنى خۇدانىڭ
ئۆزى بىلىدۇ.

ئۇنىڭ تەلەپپۇزى بىردىن جىددىي تۈس ئالدى:

— دېمىدىممۇ، بۈگۈن يەكشەنبە. بەش ئەزا بۆ-
لۈمىدىكىلەر ئارام ئالىدۇ، ئەتە كېلىڭ دېگەنىدىكىن
ئەتە كېلىڭ!

— سىزمۇ بەش ئەزا بۆلۈمىنىڭ دوختۇرىغۇ.

دوختۇرنىڭ قېشى ئۈستىدىكى قىزىل مېڭى مېنى
سەگەكلەشتۈردى. ئۇنى ئوغلۇمنىڭ ئانگىدا كېسىلىنى
كۆرسىتىش ئۈچۈن بەش ئەزا بۆلۈمىگە كىرگەنىدە،
قولاق تەكشۈرۈۋاتقان ھالەتتە كۆرگەن ئىدىم.

— مەنخۇ بەش ئەزا بۆلۈمىنىڭ دوختۇرى، لېكىن
بۈگۈن بەلگىلىمە بويىچە نۆۋەتچىلىك قىلمىۋاتىمەن، دەم
ئېلىش كۈنىدە بۆلۈم ئېچىلمايدۇ، ئۇسكۈنە بولمىسا، كې-
سىلىڭىزنى تەكشۈرەلمەيمەن، داۋالىشىم تېخىمۇ مۇمكىن
ئەمەس!

ئۇ مەن بىلەن سوقۇشىدىغان ئەلپازدا ئىدى.
ھۆرت - پۆرت دەپ قويدۇممۇ بالانىڭ چوڭىغا قالات-

تىم. ساقچىغا تېلېفون بېرىۋەتسە دوختۇرخانىنى قالايمى-
قان قىلدى، دېگەن گۇناھ بىلەن سولىنىپ كېتىشىممۇ
مۇمكىن ئىدى.

شەھەردىكى بارى يوق ئىككى دوختۇرخانىنىڭ ھېچقايسىسىدىن نەتىجە چىقمىدى. كېسىلىم بارغانسېرى ئېغىرلىشىۋاتقاندەك. كېسەل مىكروبلىرى ئوتتۇرا قۇلاق پەردىسىدىكى نېرىپ تالالىرىنى بويلاپ چوڭ مېڭەمگە داغدۇغىلىق ھۇجۇم باشلاۋاتقاندەك ھېس قىلماقتا ئىدىم. تەقدىرنىڭ ئۆچەكەشكەندەك ماڭا يەكشەنبە كۈنىمدە كېسەل سالغانلىقىغا غەزىپىم ئۆرلەۋاتاتتى. ئەمدى ئۆيى-گە قايتىپ، كېسەلنى ئۆز خاھىشىغا قويۇۋېتىپ، دەرد تارتماقتىن ئۆزگە ئامال قالمىغان ئىدى.

دۈشەنبە كۈنى ئەتىگەن، تۆت غولاچ كەلگۈدەك قاتارنى تۈگىتىپ، ئەسۋاب - ئۈسكۈنىلەرنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئولتۇردۇم. دوختۇر ماڭا قاراپ ئاغزىنى مىدىرلاتتى.

مەن ھېچنېمە چۈشىنەلمىدىم، ئۇ ئاغزىنى يەنە بەكرەك مىدىرلاتتى.

يەنە ھېچنېمە چۈشىنەلمىدىم. پەقەت دوختۇرنىڭ لېمىگىدۇر ئىچ ئاغرىتقاندەك بېشىنى چايقىغانلىقىنى كۆردۈم.

بىر قىزنىڭ مۇھەببەت تارىخى

ياز ئايلىرىنىڭ بىرى، دېڭىز ياقىسىدىكى S ئۆلكىسىنىڭ مەركىزىي شەھىرىدە داۋام قىلىۋاتقان يىغىننىڭ ئاخىرقى كۈنلىرى ئىدى. ئانچە ھەشەمەتلىك بولمىغان بەش قەۋەتلىك مېھمانخانا بىناسى مەركىزىي كوچىنىڭ بويىغىلا جايلاشقان بولۇپ، ئۇپۇق تېخى ئاقارماستىن بۇرۇن ئۆتۈشكە باشلايدىغان ئاپتوموبىللارنىڭ گۈرۈلدەشلىرى، ئەتىگەنلىك سىمېناغا ئالدىرايدىغان ۋېلسىپىتلىك كىشىلەرنىڭ كۈچەپ قوڭغۇراق ئۇرۇشلىرى مېھمانلارنى سەھەرلىك شېرىن ئۇيقۇنىڭ لەززىتىدىن تامامەن مەھرۇم قىلاتتى. بۈگۈن تاڭ بىلەن تەڭ ئويغىنىپ كېتىپ ئەسنىگەن پېتىم مېھمانخانا ھويلىسىدىكى يۇمىلاق گۈللۈكنى ئالاھازەل 20—30 قېتىم چۆگىلەپ چېنىقىنىمدىن كېيىن ناشتىغا سىگنال بېرىلدى. ھەمراھلىرىمنىڭ قاتارىدا تاماقخانىغا جۆنىدىم.

مۇسۇلمان بولغىنىم ئۈچۈن، ماڭا تاماق زالىنىڭ بىر بۇرجىكىدە ۋاقىتلىق ئورۇن ھازىرلانغان ئىدى. ئاشخانىغا كىرىپ ناشتىلىقىمنىڭ تەييارلىنىش جەريانىنى بىر قۇر نازارەت قىلىپ چىقتىم ـ دە، ئۈستىلىمگە

ئولتۇردۇم. چىراي جەھەتتىن ئۆزلىرىگە ئانچە ئوخشاپ
كەتمەيدىغىنىم ئۈچۈنمىكىن ياكى بىر ئۈستەلنى يالغۇز
ئىگىلەپ ئولتۇرغىنىم ئۈچۈنمىكىن، ھەمراھلىرىمدىن
ئۆزگىلەر ماڭا قارىشاتتى. ھەممە كۈلۈمسىرەپ باش
لىڭشىتىۋاتقانلارغا جاۋابەن باش لىڭشىتقاچ ئەتراپىمدى-
كىلەرگە قاراپ قوياتتىم. شۇ ئەسنادا تۇساتتىن ئىككى
ئۈستەلنىڭ ئۇ تەرىپىدە جامائەت بىلەن بىللە ئولتۇ-
رۇپ ناشتا قىلىۋاتقان بىر قىزغا كۆزۈم چۈشۈپ قال-
دى - دە، قولۇمدىكى چوكىنى تاشلاپ قويۇپ، شورپا
ئوتلىغاچ بۇ قىزغا تەپسىلىي قاراپ چىقتىم.

سەل سىرىقراق كەلگەن چېچى، قاشتېشىدەك سۇ-
زۈك چىرايى، قارا كۆزلىرى، قاپقارا قاشلىرىغا قاراپ
بۇ قىزنىڭ ئۇيغۇر ئىكەنلىكىگە جەزىم قىلغىلى بولاتتى.
قۇلىقىدا پىلدىرلاپ تۇرغان قەشقەر نۇسخىسىدىكى ياقۇت
كۆزلۈك دۇنچاق بۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرەتتى. «ئەجەب
ئىش، مۇسۇلمان تۇرۇقلۇق نېمىشقا ئۇلار بىلەن بىر
تاۋاقتىن تاماق يەۋاتىدىكىنە» دېگەن ئوي كاللامغا
كىرىپ كەلدى - دە، يۈگۈرۈپ يېنىغا بېرىپ ئۆزۈمنى
تونۇشتۇرغۇم، ئۈستىلىمگە باشلاپ كەلگۈم، نەچچە ھەپ-
تىدىن بېرى ئاغزىمغا ئېلىپ باقمىغان ئانا تىلىم بىلەن
ئەھۋال سورىشىم كېلىپلا كەتتى. بولۇپمۇ نەزەرلىرى-
مىز دوقۇرۇشۇپ قالغاندا، ئۇنىڭ ياغاچتەك قېتىپ قېلىش-
لىرى ۋە كېيىن يەرگە قارىۋېلىشلىرى بۇ ئىستىكىمنى
تېخىمۇ ئۇلغايتىۋەتتى.

ئورنۇمدىن تۇردۇم - يۇ، يەنە جايىمغا ئولتۇر-

دۇم. «قايسى پاكىتقا ئاساسەن ئۇنى ئۇيغۇر دەپ ھۆ-
كۈم قىلىمەن، چاچلىرىغىمۇ، ھالقىسىغىمۇ؟ ئەگەر ئۇ
ساياھەتكە كەلگەن چەت ئەللىك بولۇپ قالسىچۇ؟ قىز-
نىڭ ئالدىدا تۇلۇمدىن توقماق چىققاندەك پەيدا بولۇش،
ھەتتا ئۇنىڭغا ئۆز تىلىم بىلەن بىر نەرسىلەرنى بىل-
جىرلاش ناتونۇش كىشىگە تاسادىپىلىق ۋە مەدەنىيەت-
سىزلىك تۇيغۇسىنى بەرمەسمۇ؟»

بارلىق سەزگۈلىرىم ئىختىيارىمدىن تاشقىرى ئال-
دىنقى قىياسىمنى تەستىقلاپ تۇراتتى. قىزنىڭ پارقىراپ
تۇرغان ھالقىسىمۇ بۇ قىياسىمى تەستىقلاپ باش لىڭشىت-
قاندەك ھەدەپ پىلدىرلايتتى.

ناشتىنى ئادەتتىكىدىن بۇرۇن ئاخىرلاشتۇردۇم ۋە
ھېلىقى تېپىشماققا جاۋاب تېپىش مەقسىتىدە، قىز ئول-
تۇرغان ئۇستەلنىڭ يېنىدىن ئاتايىن ئەگىپ ئۆتتۈم.
بۇ چاغدا قىز بىلەن بىللە ئولتۇرۇپ تاماق يەۋاتقان-
لار ئۇنىڭغا ھەر خىل سوئاللارنى تاشلىماقتا ئىدى. ئۆ-
تۈپ كېتىۋېتىپ قىزنىڭ «كېچىكمىزنى ئۇقمايمەن» دېگەن
مەنىدە باش لىڭشىتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدىم. «ھە، ئۇ
چەت ئەللىك ئىكەن — دە» دېدىم ئۆز — ئۆزۈمگە ۋە
بۇ ھال كۆڭۈل رايىمغا سوغۇق سۇ سېپىپ ئۆتكەندەك
بىلىندى. چۈنكى شۇنچىلىك گەپنى چۈشەنمىگەن ئۇيغۇر،
يەنە كېلىپ قىز بۇنداق يىراق يەرلەرگە قانداقمۇ كې-
لەلەيتتى؟! شۇنداق قىلىپ ناشتىلىقىم مانا مۇشۇ تە-
رىزدە ئاخىرلاشتى. يېرىم قورساق قالغىنىمنىڭ ئۈستى-
گە يوقىلاڭ خىياللار بىلەن كاللامنى ئېلىشتۇردۇم، چۈش-

كىچىلىك بولغان مۇزاكىرىنىڭ ھېچبىرى زېھنىمگە چۈشمىدى. كاللامدا قانداقتۇر يېشىلمەي قالغان بىر سىر ئەگىپ يۈردى. يەنە شۇ قارا كۆزلەر، تونۇشتەك ئىسسىق چىراي، پىلدىرلاپ تۇرغان ھالقىلار كۆز ئالدىمدىن كەتمىدى.

چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن تەۋەككۈلسىگە ھېلىقى قىزنىڭ كەينىگە چۈشتۈم. بىر ئامال قىلىپ ئۇنىڭغا يېقىنلاشسام، 1—2 ئېغىز سۆز قىلىپ باقساملا كۇپايە ئىدى. ياكى ئۇنى غەيرىي مۇسۇلمانچە تاماق يېگەنلىكى ئۈچۈن ئىزا تارتقۇزۇپ قويۇپ، بولدى قىلاتتىم. ياكى تېپىشماققا جاۋاب تېپىپ بىھۇدە قىياسلاردىن خالىي بولاتتىم.

ئىككىمىز لىفت ساقلايدىغان يەردە ئۇچرىشىپ قالدۇق. ئۇ مېنى كۆرۈپ ۋىللىدە قىزاردى - دە، لىفت ئىشىكى ئۈستىدىكى قەۋەت كۆرسەتكۈچكە قارىۋالدى. شۇ ئارىلىقتا ئۇنىڭ تۈگۈۋالغان چېچىغا ئىمپورت قىلىنغان تاغاق قىستۇرۇۋالغانلىقىنى كۆرۈپمۇ ئۈلگۈردۈم. ھالقىسىغىمۇ يەنە بىر قېتىم سىنچىلاپ قارىۋالدىم. مۇشۇ قاراش بىلەن قايتا چىقارغان يەكۈنۈم بۇرۇنقى قىياسىمنى تەستىقلىماقتا ئىدى. لىفت ئىشىكى سىلىق ئېچىلدى. يۈزىنىڭ قىزىللىقى تېخى كۆتۈرۈلۈپ كەتمىگەن قىز لىفتقا تەمشەلدى. خۇداغا شۈكرى، ئۇنىڭ بىلەن لىفت ئىچىدە ئىككىمىزلا بار ئىدۇق.

— سىڭىل، نەدىن كەلدىڭىز؟ ئىسمىڭىز نېمە؟

— ...

ئۇيغۇر كىتابلىرى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۇ سوئال سورىغىنىمدىمۇ، سورىمىغىنىمدىمۇ ئوخ-
شاشلا بېشىنى چايقاۋەردى. بىراق چىرايى بارغانسېرى
تاتىرىشقا باشلىدى. ئارقىمۇ ئارقا قويۇلغان سوئال-
لىرىمغا دەسلىپىدە بېشىنى چايقىغان بولسا، مانا ئەمدى
يۈزىنى ئالقىنى بىلەن يۆگۈۋالغان ئىدى. لىفت تۆتىن-
چى قەۋەتتە توختىدى. لىفتتىن چىقىۋېتىپ قىزغا قارى-
دىم، ئۇنىڭ يۈزى ھېلىقىچە ئالقانلىرى بىلەن توساق-
لىق ئىدى. بەشىنچى قەۋەتكە چىققاندىن كېيىنمۇ لىفت-
تىن چۈشىدىغان ئەلپازى يوق ئىدى.
ئېنىقكى، ئۇ ياتىقىنى بىلىپ قېلىپ سىرىنى ئېچىپ
تاشلىشىمدىن ئەندىشە قىلىۋاتاتتى. يەنە ئىككى ئېغىز گەپ
قىلساملا سىرىنى يوشۇرالمايدىغانلىقى ماڭىمۇ ئايان
ئىدى. ياتاققا كىرىپ كىرىسلودا يانپاشلاپ باقتىم.
لېكىن مۇخبىر بولغىنىم ئۈچۈن. كەسپىي مىجەزىم شۇن-
داق، كاللامغا بىرەر ئىش كىرىۋالدىمۇ ئۇنىڭ تېگى –
تەكتىگە يەتمىگىچە ئارام تاپمىشىم مۇمكىن ئەمەس.
شۇنداق قىلىپ بىر ئاز يېنىكلىۋېلىش ئۈچۈن يەنە مېھ-
مانخانا ھويلىسىغا چۈشتۈم. قولۇمنى ئەمەلدارلارغا ئوخ-
شاش كەينىمگە تۇتقان پېتىم گۈللۈكنى ئايلىنىشقا
باشلىدىم.

تەقدىرنىڭ شاپائىتى بولمىسا، قاچىمەن دەپمۇ
قاچقىلى بولمايدۇ، قوغلىغان بىلەنمۇ يەتكىلى بولمايدۇ.
تەقدىر شۇنداق ئورۇنلاشتۇرىدىكەن، بىز يەنە ئۇچ-
رىشىپ قالدۇق. سايىدىكى ئۇزۇن ئورۇندۇقتا يالغۇز
ئولتۇرۇپ، قوللىرى بىلەن ئېڭىكىنى تىرەپ خىيال بى-

لەن بەنت بولۇۋاتقان قىزنىڭ ئالدىدا تۇيۇقسىز پەيدا بولۇشۇم ئۇنى يامان چۆچۈپ ئويغانغانداك كانگكىرىتىپ قويدى. بىراق، ئۇ ئۆزىنى تېزلىكتە ئوڭشاشقا ئۈلگۈردى. مېنىڭ بۇ يەردە پەيدا بولىدىغانلىقىمنى بىلىدىغانداك ئورنىدىن ئاستا تۇردى - دە، ئۆز يېنىدىن ئورۇن كۆرسەتتى.

بۇ يەردىكى ئۇچرىشىپ قېلىشنىڭ تامامەن ئويلىمىغان يەردىن بولغانلىقىنى، ئۇنى قەستەنگە ئىزدەپ كەلمىگەنلىكىمنى چۈشەندۈرمەكچى بولغانداك ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈمسىرەپ قويدۇم. كۆردۈمكى، قىزنىڭ يۈزىدىكى قىزىللىق تامامەن يوقىلىپ، ئۇنىڭ ئورنىنى بىر خىل خاتىرجەملىك ئىگىلىگەن ئىدى. ئۇ ماڭا قارىدى - دە، مىيىقىدا كۈلۈپ قويۇپ مېنى خىجالەتچىلىكتىن قۇتۇلدۇرماقچى بولغانداك، ئالدى بىلەن گەپ باشلىدى:

— هابىلجان، بۇ يەرگە قاچان كەلگەن ئىدىڭىز؟

مىللەت تەۋەلىكىنى ئايرىيالمايۋاتقان بۇ قىزنىڭ ئىسمىمنى ئاتاپ تۇرۇپ، ئەھۋال سورىشى پىكرىمنى بىردىنلا قالايمىقانلاشتۇرۇۋەتتى. بىر پەسكە هاڭۋېقىپ تۇرۇپ قالدىم - يۇ، چېھۋەرلىكىم يەنە ئۈستۈن كەلدى. ئالاقزادىچىلىك ئىچىدىن ئۆزۈمنى تارتىۋالدىم - دە، جاۋاب بەردىم:

— كەلگىنىمگە بىر ھەپتە بولدى.

گۇمانىمنى ئېنىقلاش زۆرۈر ئىدى. شۇڭا تېگىشلىك بولغان جاۋابقا ئۇلاپلا هازىرچە تېگىشلىك بولمىغان سوئالىمنى ئۇدۇللا قويۇپ:

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكىتى
www.uyghurkitap.com

— ئىسمىمنى قانداق بىلىسىز؟ — دەپ سورىدىم.

— ئۇ يەنە مىيىقىدا كۈلۈمسىرەپ قويدى - دە،

— ئاكام گېپىڭىزنى كۆپ قىلاتتى. ئاكامنى ئىز- دەپ كەلگىنىڭىزدىمۇ ئىككى قېتىم كۆرگەنمەن. بېيجىڭغا ئوقۇشقا مېڭىشىمدا ئاكام مېنى ئۇزىتىشقا كېلىۋېتىپ يول ئۈستىدە سىز بىلەن خېلى ئۇزاق پاراڭ سېلىش- قان.— دېدى ۋە قوشۇپ قويدى.— ئەلۋەتتە، مېنى كۆرمىگەن بولۇشىڭىز مۇمكىن.

— سىز دۆڭكۆۋرۈكتە ئولتۇرۇشلۇق قېيىۋم ئاق- باشنىڭ سىڭلىسىمۇ؟

ئالدىرىغانلىقىمدىن قېيىۋمنىڭ لەقىمىنى تۇتۇپ تارتقىنىمغا سەل ئۆكۈندۈم ۋە جاۋاب كۈتۈپ قىزغا قارىدىم.

— توغرا دېدىڭىز، قېيىۋمنىڭ سىڭلىسى بولىمەن. ئىسمىم گۈلباھار.

«ھە، قېيىۋمنىڭ ھېلىقى سىڭلىسى مۇشۇ كەندە» دېدىم ئىچىمدە. قىزنىڭ جاۋابى ئايرىلغىنىمغا يىگىرمە كۈن بولغان قېيىۋم ئاقباشنى كۆز ئالدىمغا باشلاپ كەلدى. قاسساپلىق ھۈنىرىدە قىيامىغا يەتكەن قېيىۋم دۆڭكۆۋرۈكلىكلەرگىلا ئەمەس، يىراقتىكىلەرگىمۇ تونۇش- لۇق يىگىت ئىدى. مەن ساي مەھەللىلىك بولسىمۇ، ئۇنىڭ بىلەن ئون نەچچە يىل بۇرۇنلا تونۇشۇۋالغان ئىدىم. مەندىن 7—8 ياش چوڭ بولغان قېيىۋمنىڭ مەرد- لىكى، كەسكىن مىجەزلىكى ھەممىگە ئايان ئىدى.

ئىككى ئاي بۇرۇن بولسا كېرەك. ئۇنى گۆش

بازىرىدا ئۇچراتقان ئىدىم. ئۇنىڭ چىرايىدا قانداقتۇر ئاچچىق غەم ئالامەتلىرىنىڭ ئەكس يۈرگىنىنى كۆرۈپ، سەۋەبىنى سورىغىنىمدا ئۇ مېنى خالىغا باشلاپ بېرىپ:

— قارىماسەن ئاداش، بىزنىڭ ئارىمىزدىن بىسر پاسىق چىقتى. ئىككىنچى سىڭلىمىز بېيجىڭدە ئوقۇۋاتاتتى، يېقىندا ئوقۇش پۈتتۈرۈپتۇدەك. ئاڭلىساق، ئۇ بۇ يەرگە قايتىپ كەلمىگۈدەك، دېگەن ئىدى.

مەن چاقچاق ئارىلاش:

— سەن دېگەن بايلارنىڭ بېيى تۇرساڭ، ئاتا - ئاناڭغا ئۆزۈڭ قارىيالايسەن، ھەرەمگە ئاپىرىپ كېلىمەن، دېسەڭمۇ قۇدرىتىڭ بار. سىڭلىڭ ياخشى ئوقۇغان بولسا كېرەك. چوڭ يەردە خىزمەت قىلسا مەيلى ئەمەسمۇ؟—

دېيىشىمگىلا ئۇ:

— بولدى چاقچىقىڭنى قوي، ئۇ ئايىنىپ كېتىپتۇ. ئاڭلىسام بىر دىنسىزغا خوتۇن بولغۇدەك. نەلەرگىدۇر كەتكۈدەك. بىز بۇ يۈزنى قانداق كۆتۈرۈپ يۈرىمىز، ئاداش، ئەمدى كەلمىسۇن، ئۇنداق سىڭلىم يوق، كەلسۇنچۇ قېنى، قانداق قىلىدىكەنمەن ئۇ قانجىقنى...—

دەپ قايناپ كەتكەن.

ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى سۆھبەت بىردەملىك جىمجىتلىقتىن كېيىن يەنە ئەسلىگە كەلدى:

— بۇ يەرگە قانداق بولۇپ كېلىپ قالدىڭىز؟

— قانداق بولاتتى، ئىزدەپ.

— ئىزدەپ؟ قانداقمۇ ئىزدىشىڭىز مۇمكىن؟

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكىتى
www.uyghurkitap.com

— ئەقلىمدىنمۇ ئازدىم، يولدىنمۇ ئازدىم.

گۈلباھار سوئاللىرىمغا ناھايىتى چوست جاۋاب بەرمەكتە ئىدى. جاۋابلىرى سىرلىق ۋە قانائەتتىن يىراق ئىدى.

— ھازىر مېھمانخانىدا تۇرۇۋاتامسىز؟

— كۆرۈۋاتىسىز...

— خېلىغىچە تۇرامسىز؟

— بىر نېمە دېيەلمەيمەن، بىر بولسا كېتىمەن، بىر بولسا...

— نەگە؟

— كەتسەم، ئۈرۈمچىگە كېتىمەن - دە!

ئۇنىڭ ئۈرۈمچىگە قايتىدىغانلىقىنى ئاڭلاپ يۈرىكىم قارت قىلىپ قالدى. ئەگەر ئۇ قايتىپ بارىدىغان بولسا، قېيىۇمنى بىرەر ئىش تېرىمايدۇ، دېگىلى بولمايتتى. بۇ ئەھۋالدىن گۈلباھارنى خەۋەرلەندۈرۈشنىڭ زۆرۈرىيىتى بار - يوقلۇقى توغرىسىدا دەماللىققا بىر قارارغا كېلەلمىدىم. بىراق بىلىشكە قىزىقىدىغىنىم ئۇنىڭ قانداق قىلىپ بۇ يەرگە كېلىپ قالغانلىقى ۋە نېمە ئۈچۈن بۇ يەردىن ئايرىلماقچى بولۇۋاتقانلىقى ئىدى. يۇقىرىقى مەقسەت يولىدىكى ئۇرۇنۇشلىرىمنى گۈلباھار ھېس قىلدى بولغاي، «نېمە ئۈچۈن مۇسۇلمانچە تاماق يېمەيسىز» دېگەن سوئالنى قويغىنىمدا، ئاندىن يەنە زۇۋانغا كەلدى.

— ھابىلجان، سىز بىلمەكچى بولغان نەرسىلەرنى ئېيتىپ بېرىشكە ئۇيۇلىمەن، بىراق، سىزگە ئىشىنىمەن،

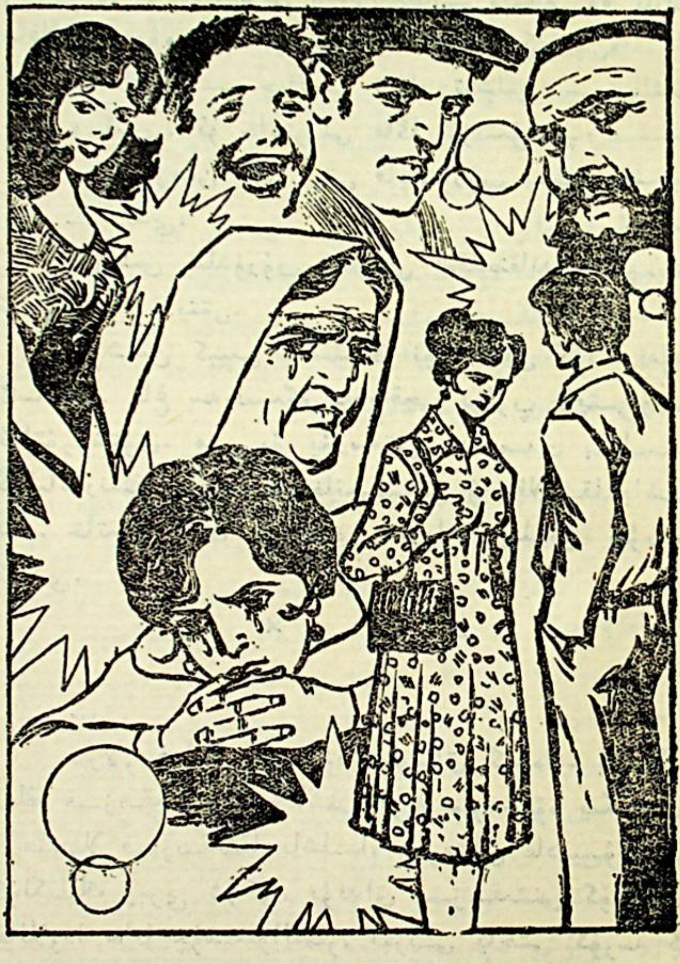

سىز ئۇقۇغان ئادەم، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاكامنىڭ يېقىن ئاغىنىسىسىز، بىر نەرسە بېرەي، كۆرۈپ بېقىڭ — دە، بىلمەكچى بولغىنىڭىزنى بىلىۋېلىڭ. — دېدى ۋە ئازراق ساقلاشقا دەۋەت قىلىپ ياتىقىغا كىرىپ كەتتى.

ئۇنىڭ ئېلىپ چىققىنى تاۋار تاشلىق بىر يېشىل خاتىرە ئىدى. ئۇ خاتىرىنى ماڭا ئۇزىتىۋېتىپ:

— جەزمەن ئۆز پېتى قايتۇرۇپ بېرىسىز — ھە؟ — دېدى.

رازىلىق بىلدۈرۈپ بېشىمنى لىڭشىتقاندىن كېيىن، ئۇ ياتىقىغا قايتتى.

چۈشتىن كېيىن يىغىنىڭ نۆۋەتتىكى كۈنتەرتىپىگە ئاساسەن، تاغ سەيلىسىگە بارماقچى بولۇپ ئاپتوبۇسقا ئولتۇرۇشتۇق. مەن بۇ پۇرسەتنى غەنىمەت بىلىپ، گۈلباھارنىڭ كۈندىلىك خاتىرىسىنى ۋاراقلاشقا باشلىدىم. خاتىرە تۆت بۇرجەك ھەرپلەر بىلەن يېزىلغان ئىدى.

× ×

...

قىزلار غەلىتە بىر دۇنيا بولساق كېرەك. يىگىتلەرنىڭ قىزىقىشىنى قوزغاشنى ئويلايمىز -يۇ، يىگىتلەر راستىنلا قىزىقىشقا باشلىسا، دەرھال غادىيىۋالىمىز. كۆلكىلىك يېرى شۇكى، بۇنداق قىزىقىشنى كۆپىنچە ھاللاردا خاتا چۈشىنىۋالىمىز. بىزنى ياخشى كۆرسە كېرەك دەپ تەھقىقلەشتۇرىمىز -دە. ئۆزىمىزنى تارتىپ

قىزىقىشىنىڭ گرادۇسىنى ئۆرلەتمەكچى بولىمىز. شۇنىڭ بىلەن يىگىتلەردىن يىراقلىشىپ قالىمىز. قىز دوستلىرىمىز بولسا. ھەسەت يۈزىسىدىن بىزدىن ئۆزىنى قاچۇرىشىدۇ. شۇنىڭ بىلەن يېتىملەرگە ئايلىنىپ قالىمىز. بۇ يەردىكى خاتالىق يىگىتلەرنىڭ قاراپ قويۇشىنى ياكى يېقىنلىق قىلىشىنى مېنى ياخشى كۆرىدۇ، دەپ قارىغانلىقىمىزدا. ئۇنىڭ ماڭا تىكىلىپ قاراپ قويۇشىمۇ ۋە يېقىنچىلىق قىلىشىمۇ نورمال ئاللامەتلەردىن باشقا نەرسە ئەمەس، مەن بەزى قىزلارغا ئوخشىمايمەن. يىگىتلەرنىڭ تەبىئىي مۇئامىلىسىنى باشقىچە چۈشىنىپ يۈرمەيمەن. بىز ئۇنىڭ بىلەن ساۋاقداش. ساۋاقداشلار ئارىسىدا ساۋاقداشلىق مېھرى دېگەن نەرسە مەۋجۇتتە!

×× ئاي، ×× كۈن.

مېنىڭچە، ئېھتىيات قىلىش زۆرۈردەك قىلىدۇ. بۈگۈن ئۇنىڭ قارىشى باشقىچە. كۆزۈمگە تىكىلگىنىدە يۈزىنىڭ مىزىرىپ كەتكىنىچۇ. ئۇنىڭ كۆز نۇرلىرى ئارىسىغا قانداقتۇ سۆز ۋە قانداقتۇ سېھىرىيوشۇرۇنغاندەك قىلىدۇ. بىر دوستىنىڭ ئۇنىڭ يېقىنىدىن بۇيان خىيالچان بولۇپ قالغانلىقىنى ماڭا ئاللاھىدە ئەسكەرتىشىدىن مەقسەت نېمە؟ ئاللىقاچان ئىشلەپ بولغان تاپشۇرۇقىنى ماڭا قايتا كۆرسىتىشىدىن، ۋاقىتنى سۇرۇشتىن مەقسەت نېمە؟ توغرا، بۇنىڭدىن تۆت يىل بۇرۇن يىراق شىنجاڭدىن بۇ سىنىپقا كەلگەندە غەيرىي مىللەتتىن بولغان يىگانە ئوقۇغۇچى بولۇش سۈپىتىم بىلەن يېتىمسىرىگەنمەن. ئۇ ماڭا يېقىنچىلىق قىلغان، خەنزۇ تىل- يېزىقىنى پىششىق

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئۆگىنىشىمگە ياردەم قولىنى سۇنغان، بۇنى ئۆمۈرۋايەت ئۇنتۇمايمەن. بىراق بۇنىڭلىق بىلەن باشقىچە مۇناسىۋەتنىڭ پەيدا بولۇشى مۇمكىن ئەمەس.

×× ئاي، ×× كۈن.

بۈگۈن يەكشەنبە بولغاچ، يىگىرمىچە ساۋاقداش سەددىچىن سېپىلىغا سەيلىگە چىقتۇق. گۈزەل مەنزىرىلەرنى قانغۇچە تاماشا قىلىشتۇق. ساۋاقداشلار تەرەپ - تەرەپكە تاراپ كەتكەندە، ئۇ ئۆزلۈكىدىن ماڭا يانداشتى. شىنجاڭنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى ئېيتتى. گۈزەللىكىم ئۈچۈن مېنى ماختىدى. ئۇنى - بۇنى سورىدى. گەپ - سۆزىدە ۋە ئۆزىنى تۇتۇشلىرىدا ئادەتتىن تاشقىرى بىر خىل يېقىنچىلىقنى سەزدىم. بۇ، قىزلارنى خاتالاشتۇرىدىغان ھېلىقىدەك قىزىقىشتىن ھالقىپ كەتكەندەك قىلىدۇ. ئەگەر راستتىنلا ئۇنىڭدا باشقىچە بىر ھېسسىيات ئويغىنىپ قالغان بولسا، قانداق قىلىش كېرەك؟ دۇرۇس، ئۇ ياخشى يىگىت، ھەرقانداق قىزنى ئۆزىگە جەلپ قىلالايدىغان يىگىت، لېكىن ئۇنىڭ ئۇنى ئەگىپ غىلجىڭلاپ يۈرۈشلىرى بىكار ئەمەستە. بىراق، مەن لىلىغا ئوخشىمايمەن. گەرچە ئۇنىڭ بىلەن ھېسسىيات ئالماشتۇرۇشتا تىل جەھەتتىن قىينالمىغىنىم بىلەن، بىز يەنىلا ئىككى مىللەت، نۇرغۇن ئورتاقلىقتىن ئۆزگە، مەن ھالقىپ ئۆتەلمەيدىغان چوڭ بىر ھاڭ مەۋجۇت. ئەگەر ئاشۇ ھاڭدىن ئاتلاپ ئۆتىمەن دەيدىكەنمەن، سۆزسىزكى، ھالاك بولىمەن، مەڭگۈلۈك نەپرەتكە قالىمەن. ئەڭ ياخشىسى، ئۇنىڭ كۆڭلىدە ماڭا نىسبەتەن ھېچقانداق

ھېسسىيات ئويغانمىسۇن. مېنىڭكى ... ھەم.

×× ئاي، ×× كۈن.

بۈگۈن مېنى قارا باستى. دەرستىن چۈشكەندە نېمە ئۈچۈن ساۋاقداشلىرىم بىلەن بىللە قايتمىغاندىمەن؟ دەپ تەر - قەلەملىرىمنى يىغىشتۇرۇۋاتقاندا ئۇ يېنىمغا كەلدى - دە، ئەتە كەچتە مېنى مەكتەپ باغچىسىنىڭ يېنىدا كۈتىدىغانلىقىنى ئېيتتى. ئاۋۋال ئىشنىڭ ياخشى تەرىپىنى ئويلاي،ئىمتىھان يېقىنلىشىپ قالدى. بەلكى ئۇ ماڭا ئىمتىھان سوئاللىرىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەر... ئىش قىلىپ ئەتە كەچتە ھەممە ئىش ئۆتمۈش بولۇپ قالىدىغۇ!...

×× ئاي، ×× كۈن.

كېچىدە چۈش كۆرۈپ ئويغىنىپ كەتكەن چاغلىرىمدا ھەر خىل پەرەز ۋە خىياللار ئارىسىدا تونىدىم. مەن مۇھەببەت كىتابلىرىنى تولا ئوقۇيتتىم. كىتابلاردا يېزىلغىنىغا قارىغاندا، ئۇنىڭ ماڭا دېمەكچى بولغىنىنى قىياس قىلماق تەس ئەمەس. تو ۋا، ئۇ ئۇنداق دېمىسۇن! زادىلا مۇمكىن ئەمەس.

×× ئاي، ×× كۈن.

بىز ئۇچراشتۇق. ئۇنىڭ نېمىلەرنى دېگىنىنى يازمايلا قوياي، بۇ مەڭگۈ سىر بولۇپ قالسۇن، بىراق شۇ ئاخشامدىن باشلاپ ماڭا بىر قورقۇنچ ئولاشتى. مەن نېمە ئۈچۈن يۈز تۇرانە تۇرۇپ ئۇنىڭ تەكلىپىنى رەت قىلىشقا جۈرئەت قىلالمىدىم؟ نېمە ئۈچۈن يۈرىكىم كۆكسىمدىن قېچىپ چىقىپ كېتىشكە ئۇرۇنغاندەك تېپچەك

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

لەيدۇ؟ ئۇنىڭ ئىشلىرىنى دىگىنىمىز خەتەرە منداق سەھنە-لىرىدىن پىنھان تۇتسامۇ، سۆزلىرىنىڭ ماڭا تەسىر قىلغانلىقىنى ئىنكار قىلالمايمەن. شۇنداقتىمۇ بۇ ئەقىلگە سىغمايدىغان ئىش، كۆڭلۈمگە ئېھتىيات بۇيرۇقىنى بەر-مىسەم بولمايدىغان ئوخشايدۇ.

× × ئاي، × × كۈن.

مانا، بىرەر ھەپتىدەك ئۆتۈپ كەتتى. ئۇ ماڭا قايتا ئېغىز ئاچمىدى. بىراق، مەيۈسانە قاراشلىرى ھەم-مىنى سۆزلەپ تۇرىدۇ. كۆزۈمدىن ئىشلىرىندۇر تەلەپ قىلىدۇ، ئۈمىدسىزلىك ئۇنى ئەسىر قىلىۋالغان بولسا كېرەك. مانا بۇ يامان ئالامەتلەر، يۈرىكىمدە ئويغانغان ھېسداشلىق ئىنسانىي ھېسداشلىقمۇ ياكى بىر ھېسسىياتمۇ؟ ئىشلا بولمىسۇن قوغدىنىش تەدبىرلىرىنى كۆرۈش كېرەك. مۇمكىن بولمايدىغان ئىش ئۈچۈن ھېسداشلىقمۇ. يەنە باشقا نەرسىمۇ ئويغانماسلىقى كېرەك.

× × ئاي، × × كۈن.

كۆڭۈل دىگەن مانا شۇنداق نېمىكەن، كۆڭلۈم ماڭا جەڭ ئېلان قىلدى. ئۇ ئىتائەتتىن باش تارتتى. ئۇ مەندىن ئىشلىرىندۇر يوشۇرىدۇ. ماڭا تۇيدۇرماي ئى-لەرگىدۇر ئۇچۇپ كېتىدۇ. ئۇنى نەچچە قېتىم ئەدەبلىدىم-يۇ، ئۇ مېنى رەت قىلىدۇ. مەن قاچقان تەرەپكە ئۇ ئې-تىلىدۇ. ياق. كۆڭلۈمنىڭ تىزگىنىنى جەزمەن ئۆز قو-لۇمغا ئېلىشىم كېرەك. مەن كۆڭۈلنىڭ كەينىگە ئەمەس، كۆڭۈل مېنىڭ كەينىمگە كىرىشى كېرەك.

× × ئاي، × × كۈن.

ئىقرار قىلىشقا توغرا كېلىدىغان ئوخشايدۇ. ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قالغاندەك قىلىمەن. ئۇنىڭدىكى ئۆرت ماتە-مۇ تۇتاشقان بولسا كېرەك. ئەجەب ئىش، ئۇنى كۆر-مىسەم كۆرگۈم كېلىدۇ. كۆرسەم ئۆزۈمنى تۇتۇشلىرىم باشقىچە. ئۇنى تۇنجى قېتىم كۆرۈۋاتقىنىم يوقمۇ؟ كۆر-گەنلا نەرسىدىن خۇدۇكسىنىدىغان بولۇپ قالغىنىم قىزىق. خۇددى جىسمىمدا بىرەر ئەيىبىم باردەك. ئۇ بار يەردە يۈرىكىملا ئەمەس، ھەتتا ئاياغلىرىممۇ رېتىم-دىن ئېزىۋاتىدۇ.

×× ئاي، ×× كۈن.

قىزلار ئوغۇللاردىن ئاجىز كېلىدىغان ئوخشايمىز. ئۇلار چىدىغان يەردە بىز چىدىمىساق كېرەك. بۈگۈن تۇيۇقسىز ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىشنى خالاپ قالدىم.

×× ئاي، ×× كۈن.

يېقىندىن بۇيان مۇھەببەت ھەممىدىن ئۈستۈن ۋە مۇقەددەس دېگەن نەرسىگە ئىشىنىدىغان بولدۇم. كەلگۈسىدىكى كۆڭۈللۈك تۇرمۇشنى ئويلايمەنكى، كۆڭۈل-سىزلىكلەرنى ئويلىمايمەن. مەيلى نېمە بولسا بولسۇن، چوڭ بولسا ئاتا - ئانام مەندىن ۋازكېچەر ۋە بەلكى پۈتۈن جەمئىيەتنىڭ ئەيىبلىشىگە ئۇچرارمەن. كەلگۈسىدە بەختىم ئېچىلغاندا ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى ئېلىۋالمايمەنمۇ؟

توغرا، ئاتا -ئانامنى رەنجىتمەسلىكىم لازىم ئىدى. ئۇلار مېنى قاتارغا قوشقۇچە قانچىلىك ئەجەر تارتمىدى. بۇنى مەڭگۈ ئېسىمدىن چىقارمايمەن، شۇنداق پەيتلەر كېلىدۇكى، ئۇلارنىڭ مېھرىنى ياندۇرىمەن. ئۇلارمۇ بىلىشى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

كېرەككى، مۇھەببەت دېگەن ئەركىن نەرسە، غايىب نەرسە، مۇھەببەت دېگەننىڭ مىللەت ئايرىمايدىغانلىقىنى ئۇلار بىلسىچۇ، كاشكى.

×× ئاي، ×× كۈن.

ئىشىنىمەنكى، ئۇ ماڭا ھەممە نېمىسىنى قۇربان قىلىۋېتەلەيدۇ. مېنى شۇنچىلىك ياخشى كۆرىدۇكى، مەندىن ئايرىلىپ بىر مىنۇتمۇ ياشىيالمايدۇ. يېقىندا ئۆيدىكىلەردىن خەت كەپتۇ. مېنى سېغىنغانلىقىنى ئېيتىپ، پاتراق قايتىپ كەلسەڭ دەپ تىلەپتۇ. ھېسابتا كەلسە، ئىككى كۆزنىڭ بىردىنى ئويماي ئامال يوق. ئۇلارغا بىردىر يىلغىچە خەت يازمىساملا بولىدىغۇ، كېيىن بۇدرۇق نەۋرىسىنى ئېلىپ ئالدىدا پەيدا بولايچۇ، كۈيئوغلۇم، قېنى تۆرگە ئۆت دېمىگىنىنى!

×× ئاي، ×× كۈن.

بىز قەسەم قىلىشتۇق. مەڭگۈ ئايرىلماسلىققا ۋەدە بەردۇق. ئۇ ماڭىلا ئەمەس، ئۆرپ ـ ئادىتىمىگىمۇ تولۇق ھۆرمەت قىلىدىغان بولدى. باشقىسىغا كەلسەك، مەنمۇ مۇتەئەسسىپ دىندار ئەمەس، بەلكى 80 ـ يىللاردىكى بىر ياش، شۇنداق بولغاندىكىن نېمىدىن ئەنسىرەيمەن؟ ئوقۇش پۈتتۈرۈش پەيتى يېقىنلاۋاتىدۇ. مۇناسىۋىتىمىزنى مەكتەپكە ئۇقتۇرۇش مۇمكىن ئەمەس. مەيلى. يۇرتۇمغا تەقسىم قىلسا قىلىۋەرسۇن، چاتىقىم نېمە، ئۇنىڭ ئېيتىشىچە، دېپلومنى ئېلىپ قەيەرگىلا بارساق، خىزمەت تېپىش مۇمكىن ئىكەن. ئاتىسىمۇ ياردەم قىلالايدىكەن. خەير، ئىستىھان تۈگىسۇن، مەكتەپتىن قۇتۇلايلى. كېتىـ

ۋىرىمىز، لى لى بارمىقىنى چىشلىگەن پېتى قېلىۋېرىدۇ. ئۇنىڭدىن مېنىڭ نەرىم كەمكەن؟

×× ئاي، ×× كۈن.

خىيالىنىڭ كاللامغا رۇخسەتسىزلا كىرىۋېلىپ ئادەمنى قىينايدىغىنى بەكمۇ يامانكەن. نېمىشقىدۇر كۆڭلۈم توق، نېمىدىندۇر كۆڭلۈم پەرىشان. ئۆزۈمنى دېچىنىمگە باش ئەگمەيمەن دەپ ھېسابلاپ خاتا قىلدىممۇ نېمە؟ بەزىدە چۈش كۆرىمەن، چۈشۈمدە ئاتا - ئانام، تۇغقانلىرىم قوللىرىنى چىنەپ مېنى ئەيىبلەيدۇ. بۇرۇنقى دوستلىرىم ئارىلىرىغا ئېلىۋېلىپ، مېنى ھاڭلاردىن چوڭقۇرلۇقلارغا ئىتتىرىۋېتىدۇ، تۈكۈرىدۇ...

قاچاندۇ بىر چاغلاردا يامان چۈش ياخشىلىقنىڭ بىشارىتى دەپ ئاڭلىغىنىم ئېسىمدە، بەلكىم ئىشىم خەيرلىك بولار، بەلكى توغرا قىلغاندىمەن. ئەمدى ئۇنىڭدىن ئايرىلىشقا كۆزۈم قىيمايدۇ، يۈرىكىم چىدىمايدۇ.

×× ئاي، ×× كۈن.

نېمىلا دېگەن بىلەن تۇغۇلغان يۇرت دېگەن باشقا گەپتە. ئۇ كىندىك قېنىم تۆكۈلگەن، ئاتا - ئانام، دوستلىرىم... ھەممە نەرسەڭ تۇرىدىغان جاي. پويىز جەنۇبقا قاراپ قوزغالغاندا، يۈرىكىمگە باغلانغان، مېنى يېقىنقى كۈنلەرگىچە ئۆزىگە تارتىپ تۇرغان ئارغامچا ئۈزۈلگەندەك بولدى، كۆزۈمگە ياش قاپلاشتى. ئۇ مېنى بۇ ھالدا كۆرۈپ: «كۆڭلۈڭنى بۇزۇپ نېمە قىلىسەن، بىزنىڭ يۇرتنى كۆرسەڭلا، ئۇنىڭ شىنجاڭنىڭ قۇملۇقىدىن كۆپ ياخشى ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىسەن» دېدى.

بۇ گەپ ماڭا ئانچە ياقمىدى. قانداقچە ياقمىغىنىنى ئاڭ... ئۇقالىيسەن، ئىشتىلىپ مەن ۋاز كەچكەن يۇرتنى باشقىلارنىڭ داختاپ كۆكلەرگە ئۇچۇرۇشى مۇمكىن ئەمەستە؟!

مەيلى، خەير، ئالدىمغا قارىشىم كېرەك. كەينىمگە قاراشتىن ئەمدى پايدا يوق. پەيت ئۆتۈپ كەتكەن.

××ئاي، ××كۈن.

ھېسابلاپ باقسام بىركېچە - كۈندۈزگە يېقىن يول يۈرۈپتۇق. كۈن ئولتۇراي دېگەندە ۋوگزالغا يېتىپ كەلدۇق. ئۇ پويىز توختىماستىن تۇرۇپلا دېرىزىدىن قاراپ كىملەرنىدۇ كۆردى - دە، ۋارقىراشقا باشلىدى. پويىزدىن چۈشۈۋېتىپ قارىسام ئۇ چېكە چاچلىرىغا ئاق كىرگەن، كۆزەينەكلىك بىر كىشى بىلەن قۇچاقلىشىپ كۆرۈشۈۋېتىپتۇ. يېنىدا پاكار ۋە سېمىز كەلگەن بىر ئايال ۋە ئىككى قىز تۇرۇپتۇ. بىر چەتتە بىر ھازا قاراپ تۇرغاندىن كېيىن، ئۇ مېنى كۆردى - دە، مېنى ئۇلارغا تونۇشتۇردى. كۆزەينەكلىك كىشى ئۇنىڭ دادىسىكەن، ئايال بولسا ئانىسىكەن، زامانغا لايىق كىيىنگەن ئىككى قىز ئۇنىڭ سىڭىللىرى ئىكەن. ئۇلار ماڭا تازا سەپسېلىپ قارىشىۋالدى. دادىسى ئالدىمغا كېلىپ: «ھارمىغايسىز» دەپ ئەھۋال سورىدى. ئۇ مېنى «ساۋاقدىشىم» دەپ تونۇشتۇرغاچقىمۇ، بىر ئائىلە كىشىلىرى ماڭا ئانچە قىزىقىپ كەتمىدى. بۈگۈنچە ھاردۇقىمنى چىقىرىۋالاي. كىملىكىمەنى ئەتە تولۇق بىلىشەر، ئۇ چاغدا يېڭىباشتىن مۇڭدىشەۋالارمىز.

×× ئاي، ×× كۈن.

بۈگۈن ئەتىگەندىلا ئۇنىڭ دوستلىرى. تونۇشلىرى
ئۆيگە توشۇپ كەتتى. مېنىڭ ئۆزى بىلەن قانداق مۇنا-
سىۋەتتە ئىكەنلىكىمنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتكەنىدىن كېيىن
پاكىنەك. چىشلىرى تاشقىرىغا چىقىپ تۇرغان بىر يىگىت
ماڭا قاراپ تىلىنى چىقىرىپ قويدى. ئۇنىڭ قىز دوستلىرى
بولسا بىر نىمىلا، ئۇلار ئېھتىمال مېنىڭ چىرايىمدىن
ھەسەت قىلسا كېرەك. بولمىسا نېمىشقا ئۇنداق يېچىر-
لىشىدۇ؟

كەچلىك تاماقتا ھەممىمىز بىر ئۈستەلگە جەم بول-
دۇق. تاماق، سەيلەر خېلى مول بولدى. مەن ئۇ نەلەر-
دىندۇ ئەپكېلىپ بەرگەن قوي گۆشى بىلەن ئۆزۈم قول
سېلىپ ئەتكەن تاماقنى يېدىم. ئاھ، كېلىشمەسلىك، بىر
چاغدا «قېيىن ئانام» چوڭ تەخسىدىن بىر توغرام
گۆشنى قىسىپ ئېلىپ قاچامغا سېلىپ قويدى. كۆڭلۈم
بىردىنلا غەش بولۇپ ياندۇرغۇم كېلىپلا كەتتى. نېمە
ئىلاج، قول ياغلىقىم بىلەن ئاغزىمنى توسۇپ ئولتۇردۇم.
تاماق يېيىشتىن توختاپ قالغىنىمنى كۆرگەن «قېيىن-
ئانام» بىردىنلا چوكىسىنى تاشلاپ تەتۈر قاراپ غۇتۇل-
داشقا باشلىدى. ئۇ، بۇ ئەھۋالنى كۆردى ـ دە، بىردىنلا
جىددىيلىشىپ قوللىرىنى ھەرىكەتلەندۇرۇپ تۇرۇپ چۈشەن-
دۈردى. «قېيىن ئانام» دىمىغىنى قېقىپ تۇرۇپ: «ۋاي-
يەي، ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى تۇرۇقلۇق يەنە
دىنغا ئىشەنگىنىنى، ئالىي مەكتەپتە نېمىنى ئوقۇغاندۇ
بۇ خېنىم، تەڭگە دەرمان بولىدىغان نەرسىنى يېمەي، نېمىنى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

يەيدىكەن-تاڭ» دېۋەتتى. يۈزۈم قىزىرىپ يېرىلىپ كېتەيلا دەپ قالدىم. «قېيىن ئانام» بۇ ئۆينىڭ ئەڭ چوڭ خوجايىنى بولسا كېرەك، ئۇ ئۇنىڭغا يېلىنىش ئاھاڭىدا يالۋۇرغىلى، چۈشەندۈرگىلى تۇردى. «قېيىن ئاتام» مەلۇم داشۆدە پروفېسسور ئىكەن. مەن ئۇنىڭ ھۇجۇمىغا تەييارلىنىپ تۇردۇم. لېكىن ئۇ «قېيىن ئانام»غا قاراپ ھوممىيىپ قويدى - دە: «مەملىكىتىمىز كۆپ مىللەتلىك دۆلەت، ھەرمىللەتنىڭ ئۆزىگە خاس ئۆرپ - ئادىتى بار، بىز بۇددا ياكى خرىستىئان دىنىغا ئىشەنگەندەك، ئۇيغۇرلارمۇ ئىسلام دىنىغا ئىشىنىدۇ، مەيلى ئۇ يېمىسە-يېمىسۇن، زورلاپ نېمە قىلىسەن» دەپ قويدى. بۇ گەپ يېڭىلا پەيدا بولغان يۈرەك جاراھىتىمگە مەلھەم بولدى. «قېيىن ئانام»مۇ جىمىدى، مەنمۇ بېشىمنى كۆتۈردۈم.

×× ئاي، ×× كۈن.

بىر كۈنى كەچتە ئۇ مېھمان چاقىردى. كۆزنى قاماشتۇرغۇدەك كىيىنىشكەن ئون نەچچە جۈپ ئوغۇل - قىز يەپ-ئىچىپ قىزىشقاندىن كېيىن تانسىغا چۈشۈشتى. مۇزىكا ئەمدى باشلىنىشىغا پۈزۈر كىيىنگەن بىر چىرايلىق قىز ئۇدۇل كېلىپلا ئۇنى تانسىغا تارتتى ۋە مەيدانغا چۈشۈۋېتىپ ماڭا غالىبلارچە كۆز قىسىپ قويدى. مەن ئۇلارنىڭ ئوينىشىغا قىزىقىپ قېلىپ، ھېلىقى پاكىنەكنىڭ ئالدىمغا كېلىپ سېرىكچىلەردەك تازىم قىلىپ تۇرغىنىنى تۇيمايلا قاپتىمەن. ئۇ قولىدىن شاخ سۇندۇرغاندەك قاس چىقىرىپ مېنى تانسىغا تارتتى. ئىككى - ئۈچ قەدەم چامدىغاندىن كېيىن پىرقىرىتىشقا باشلىدى. ئۇ سولدىن ئوڭ-

غا چۆگىلىگەچ ئاياغلىرىم زادى ئەپلىشىپ بەرمىدى. ئۇ ئاجىزلىقىمنى بىلىۋېلىپ ھەدەپ كۈچەشكە باشلىدى. ئاخىرىدا بىر ئاۋۇنىڭ پۇتىغا پۇتلىشىپ چالا بوغۇزلاپ تاشلانغان توخۇدەك پالاقتىمدە يىقىلدىم. پاكىنەك ئۇنىڭ كۆزىگە قاراپ قويۇپ: «ئاپاقلار، شىنجاڭلىق تومپايغا! ئۆمرىدە تانسا دېگەن نەرسىنى كۆرۈپ باقماپتىكەن - دە» دېۋەتتى. ئەتراپتىكىلەر: «تۈز يەردە پۇتلىشىپ كەتمەي مېڭىپ باقسۇنچۇ قېنى»، «مىدىرلىماي ئولتۇرۇپ كاۋاپچىلىق قىلسا بولغۇدەك» دەپ مازاق قىلىشقىلى تۇردى. پاتپاراقچىلىقتا، مازاق كۈلكىسى ئارىسىدا ئۇ ئۆز دوستلىرىغا نېمىلەرنىدۇ چۈشەندۈرەتتى. ئاخىرى چىداپ تۇرالمىدىم: «قېنى كىم ياۋروپاچە تانسا ئوينىيالايدۇ. تۇرۇپ باقسۇن، ئۇنىڭدىن سولىسا چۆگىلەپ باقسۇنچۇ» دېۋەتتىم. يەنە مازاق كۈلكىسى كۆتۈرۈلدى. «پاھ، قاراڭلار، ياۋروپا دېگەن گەپنى نەدىن ئۆگىنىۋالغاندۇ»، «تانسىدا ئۇنىڭدىن سولغىمۇ چۆگىلەمدىكەن» دېگەن ئاۋازلار ئۆينى بىر ئالدى. مەن بولالمىدىم، ئىككى قولۇم بىلەن قۇلىقىمنى مەھكەم ئېتىۋېلىپ ھۇجرىغا قاراپ يۈگۈردۈم.

×× ئاي، ×× كۈن.

ئۇنىڭ مېنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىغا چىن كۆڭلۈمدىن ئىشىنىمەن، مەسخىرىلەرگە چىداشلىق بېرىپ مېنى بار كۈچى بىلەن قانات ئاستىغا ئېلىشى بۇنى ئىسپاتلاپ تۇرمامدۇ؟ ئىشىنىمەنكى، مۇھەببەت ھەممىدىن ئەلا، مۇھەببەتلا ئۇنى مەندىن ئايرىمايدۇ. چىن مۇھەببەت بولسىلا ماڭا يېتەرلىك، تەنە، مەسخىرە دېگەنلەر ئاخىرى

ئۇيغۇر كىتاب تورپىكتى
www.uyghurkitap.com

بىر كۈن تاڭدىكى تۇماندەك تارقىلىپ كېتىدۇ، مۇھەببەتتىن باشقىسى بىكار...

×× ئاي، ×× كۈن.

ئىككى - ئۈچ كۈندىن بېرى ئۇ ئۆزىنى يېڭى خىزمەت ئورنىغا تىزىمغا ئالدۇرۇشقا قاتراۋاتىدۇ، يالغۇزلۇق، ئۆيدە «قېيىن ئانام» بىلەنلا قېلىش ماڭا ئېغىر تۇيۇلىدۇ. بۈگۈن ھۇجرىدا خاتىرە يېزىۋېتىپ ئۇنىڭ دادىسىنىڭ: «سەن نېمىنى بىلىسەن. باشقا مىللەت بولسا نېمە بوپتۇ، سەن تارىخنى ئۇقمايسەن، بۇرۇن خەنزۇلار بىلەن ئاز سانلىق مىللەتلەر قىز بېرىپ، قىز ئالغان ئىشلار بولغان. ھازىر بولسا نېمىشقا بولمايدىكەن؟ گۈلى (ئۇلار مېنى گۈلى دەيدىغان بولۇۋالغان) بىر ئوبدانلا قىز تۇرىدۇ. ئوغلىمىز ياخشى كۆرىدىكەن، مۇشۇنىڭ ئۆزىلا يېتەرلىك» دەۋاتقىنىنى ئاڭلىدىم. مەيلى نېمە بولسا بولسۇن «قېيىن ئانام» مېنى ئانچە ياخشى كۆرمەيدۇ، قېيىن ئانىنىڭ كېلىنىنى ياخشى كۆرگىنى نەدە بار؟

×× ئاي، ×× كۈن.

ئۇنىڭ ئىككى سىڭلىسى بىلەن بىر ھۇجرىدا يېتىپ-قوپۇۋاتقىنىمغا ئون نەچچە كۈن بولۇپ قالدى. بويىغا يېتىپ قالغان بۇ قىزلارنىڭ بىرى مەلۇم بىر زاۋۇتتا، يەنە بىرى، بىر كۆكتات ماگىزىنىدا ئىشلەيدىكەن. ئۇلار ئىشتىن يېنىپ چۇرقىراشقان پېتى ھۇجرىغا كىرىپ كېلىشىدۇ. ھەرقايسىسى ئۆزى ئاڭلىغان يېڭى خەۋەرلەرنى چاڭىلداپ تۇرۇپ ئېيتىشىدۇ. ئۇلار بۈگۈنمۇ يېڭى

خەۋەر تېپىپ كەپتۇ. ھەدىسى سىڭلىسىغا بۈگۈن ئىشتىن كېلىۋېتىپ، شىنجاڭلىق بىر كاۋاپچىنىڭ بازار باشقۇرغۇچىدىن قېچىپ قانداق يۈگۈرگەنلىكىنى، مۆرىسىگە ئېلىۋالغان كاۋاپدانىنىڭ مۆرىسىنى قانداق كۆيدۈرگەنلىكىنى ناھايىتى قىزىقارلىق قىلىپ سۆزلەپ بەردى. سىڭلىسى يەنە، بىر شىنجاڭلىقنىڭ خەنزۇچە تىلنى قانداق بۇزۇپ سۆزلەيدىغانلىقىنى دوراپ بەردى. ئۇلار بىر ھازا كۈلۈشۈپ پۇخادىن چىققاندىن كېيىن، مېنى ئەمدىلا كۆرگەندەك تىللىرىنى چىقىرىشىپ قويۇپ يۇيۇنۇشقا چىقىپ كەتتى. ئۇلار تەسۋىرلىگەن شىنجاڭلىقنىڭ بىرەر تونۇغىنىم بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرىدىم.

×× ئاي، ×× كۈن.

ئۇنىمىغىنىمغا قارىماي، ئۇ مېنى يەنە تاماق ئۈستىلىگە باشلاپ كەلدى. «تېيىن ئانام» بۈگۈن قاچامغا گۆشمۇ سالمىدى. قوي گۆشى تېپىلمايۋاتقىنى ئۈچۈن ئۈچ - تۆت كۈندىن بېرى خامسەي ۋە لازا بىلەنلا بولۇۋاتىمەن. لېكىن «تېيىن ئانام» تاماق يەۋېتىپ «شىنجاڭلىقلار كۆكتات يەمدۇ، شىنجاڭدا كۆكتات بارمۇ»، «شىنجاڭلىقلارنىڭ ئاساسلىق ئوزۇقلۇقى گۆش دەپ ئاڭلىدىم، راستمۇ»، «شىنجاڭ دېگەن قۇملۇق تۇرسا، شۇنچە تاتلىق قوغۇن - تاۋۇزلار، ئۈزۈملەر تەشتەكتە ئۆستۈرۈلەمدۇ» دېگەندەك سوئاللارنى قويۇپ تۇردى. ئۇنىڭ دادىسى «قېيىن ئانام»غا بىرقانچە قېتىم ھومىيىپ قويدى. ئىككى قىز بولسا مەندىن جاۋاب كۈتكەندەك ۋە نېمە دېسەممۇ ئوخشاشلا جاۋابتىن تۇتۇلۇپ قالىدىغانلىقىمنى ئالدىن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

بىلىدىغاندەك كۆزۈمنىڭ ئىچىگە قاراپ تۇرۇشتى. ھېچنېمە ئاڭلىمىغاندەك بېشىنى كۆتۈرمەي تامىقىنى يەۋەردى. نېمە دەپ جاۋاب بېرەي، كۈلەيمۇ ياكى يىغلايمۇ؟

× ئاي، ×× كۈن.

تۈن بويى ئاتا - ئانامنى ۋە دوست - يارانلىرىمنى چۈشەپ چىققاچقا شۇنداقمۇ، بۈگۈن دادامنىڭ سۇرلۇك ۋە مېھرىبان چىرايى، ئانامنىڭ مۇلايىم تەبەسسۇمى كۆز ئالدىمدىن پەقەتلا كەتمىدى. ئۇلار بىلەن بۇنىڭدىن بىر يىل ئاۋۋال تەتىلدىن قايتقىنىمدا ئاخىرقى قېتىم خوشلاشقان ئىدىم. ئۇلارنىڭ قول پۇلاڭلىتىپ تۇرۇپ كۆزىگە ياش ئالغان قىياپىتى يۈرىكىمگە سۈرەتتەك ئورناپ قالغان ئىدى.

دادام مىجەزى چۇس ئادەم، شۇنداق بولۇشىغا قارىماي ماڭا ھەممىدىن بەكرەك ئامراق بولسا كېرەك. كىچىكىمدە مېنى ئەركىلەتسە ياكى بويىنىغا مىندۈرۈپ ھويلىنى ئايلاندۇرسا، سىڭىللىرىم ۋە ئاكام ھەسەت قىلىپ تىللىرىنى چىقىرىشىپ مېنى «جىن» دەيتتى. ئانام دادامغا: «قىز بالا دېگەننى ئۇنداق ئەركىلەتسە بولمايدۇ. كېيىن دادىسىنىڭ گېپىنى قۇلاقتا تۇتمايدىغان بولۇپ قالىدۇ» دېسە، دادام «ئەركىلەتكۈم كەلسە، ئەركىلىتىمەن، ئۇرغۇم كەلسە ئۇرىمەن، لېكىن قىزىمىز ئەقىللىق چوڭ بولۇۋاتىدۇ. كېيىن قولىدىن ئىش كېلىدىغان ئادەم بولىدىغاندەك تۇرىدۇ» دەپ جاۋاب بېرەتتى. دادام ئۆمرىدە مېنى ئەركىلەتكەن، ئەمما ئۇرۇپ باقمىغان.

پېنسىيىگە چىققاندىن كېيىنمۇ كېيىم - كېچەك ياكى
پۇلدىن غەم قىلدۇرمىغان. مانا ئەمدى ئالتە تەڭگە
تاپالايدىغان بولغىنىمدا نەلەردە يۈرىمەن؟ كۈن ئۆتكەن-
سېرى بارغانسېرى ئېغىرلىشىۋاتقان بىر تاغ ئۈستۈمدىن بېسىپ
كېلىۋاتقاندەك ھېس قىلماقتىمەن. نېمىلەردۇ يۈرىكىمنى
تاتىلاۋاتقاندەك بىر سېزىم جىسمىمدا پەيدا بولۇۋاتىدۇ.
ئۆز مۇھەببىتىمگە سادىق بولدۇم، مۇھەببەت بۇرچىنى
ئادا قىلىش يولىدا مۇشۇنداق قىلىۋاتىمەن. دەپ ھېساب-
لاشلا مېنى بۇ خىل سېزىمىدىن يەڭگىللەشتۈرىدۇ. توغرا،
يەنىلا شۇنداق ئويلاش كېرەك. مەن بەلكى چىن مۇھەب-
بەت يولىدا ئەزىيەت تارتىۋاتقاندىمەن، ئۆز - ئۆزۈمنى
بەزلەۋاتىمسام كېرەك.

× × ئاي، × × . كۈن.

ئۇنىڭ ئىشچى سىڭلىسى ناھايىتى كەچ قايتىپ
كېلىدۇ، ئۆزىچە چالۋاقاپ ئۇيقۇمىغا ئارام بەرمەيدۇ،
ئەمدىلا كۆز يۇمسام يەنە بىر سىڭلىسى ئىشقا ئالدى-
رايدۇ. كۈنلىرىمنى «راھەت» ئىچىدە ئۆتكۈزۈۋاتقىنىمغا
تارلىق قىلىپ بىرنەرسىلەرنى قەستەن تاراڭ - تۇرۇڭ
قىلىدۇ. ئۇ يېڭى خىزمەت ئورنىغا قاتراشقا باشلىغان-
دىن كېيىن، ئىنتايىن زېرىككىش ۋە بىزارلىق ھېس
قىلماقتىمەن. خىزمەت مەسىلەم ئۈستىدە بولىدىغان سۆز-
لەر بارا - بارا ئازىيىپ كەتتى. ھەتتا ئۇمۇ بۇ ھەقتە
ئېغىز ئاچمايدىغان بولۇپ قالدى. بىكار يېتىپ ئۆي
مەئىشەتلىرىنى قوراتقۇچى بولغىنىم ئۈچۈن، ئۆز -
ئۆزۈمدىن خۇدۇكسىنىدىغان گەپ ئىكەن. «قېيىن ئانام»-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ىنىڭ كۆزىگە ئىسسىق كۆرۈنۈش ئۈچۈن بولسىمۇ قاپا
قومۇچلارنى يۇيۇۋەتمەكچى بولىمەن. لېكىن «قېيىن
ئانام» يۈگۈرۈپ دەسمالنى قولۇمدىن تارتىۋالىدۇ ــ دە
خۇددى ۋابا مىكروبى يۇقۇپ قالغاندەك، سائەتلەپ
يۇيۇپ چىقىدۇ. ئۆيىنى سۈرتۈپ قوياي دېسەممۇ قولىنىڭ
كەينى بىلەن ئىشارەت قىلىپ ھۇجرامغا كىرىپ كېتىش
كە بۇيرۇيدۇ. ئەمدى مەن نېمە قىلاي؟

×× ئاي، ×× كۈن

ھېسابلاپ باقسام بۇ ئۆيگە كەلگىنىمگە قىرىق كۈن
بولاي دەپ قاپتۇ. ئۇنىڭ دادىسى كوماندۇرۇپكىغا كەت
كەندىن بېرى مېنىڭ نېمە قىلىۋاتقىنىم، نېمە يەۋاتقى
نىم بىلەن ھېچكىمنىڭ كارى يوق. ئۇ ئىشقا چۈشۈپ
كەتكىلى ئون نەچچە كۈن بولدى. بىراق ھاراق ئىچى
دىغان بولۇپ قالغىنى قىزىق، بەزى كۈنلىرى ئۆزىنى
غەرق مەست ھالەتتە كۆرۈپ قالىمەن. ئىككى ئېغىز گەپ
قىلماقچى بولىمەنۇ، تىلىمنى تارتىمەن، چۈنكى ئۇنىڭمۇ
ئىچ پۇشۇقى ئاز ئەمەستە! بەلكى ھاراق بىلەن ئاز ــ
تولا تىنچلىناي دېسە كېرەك. ئۇنىڭغا ئىچىم ئاغرىيدۇ.
مېنى دەپ «قېيىن ئانام» بىلەن ئوچۇق چىراي سۆزلەش
مەيدۇ، بەلكى دوستلىرىنىمۇ ئارىلاشمايۋاتسا كېرەك.
نېمىگە ئالدىرايتتىم، ئۇ بەلكى خىزمەت ئورنۇم ئۈچۈن
چېپىۋاتىدىغاندۇ، بەلكى بۇ ئىش ئاسانغا چۈشمەيۋاتسا
كېرەك. بىر ــ ئىككى رومكا ھاراق ئىچىپ ئىچ پۇشۇ
قىنى چىقارسا نېمە بوپتۇ؟ ئۇنى مەنلا چۈشەنمىسەم كىم
چۈشىنىدۇ.

×× ئاي، ×× كۈن.

يالغۇزلۇق دېگەن راستتىنلا يامان ئىكەن، بىكار ئول- تۇرۇشقا تاقىتىم تۈگىدى، بۈگۈن چۈشتىن كېيىن تەۋەك- كۇل دېدىم - دە، كوچىلارنى ئارىلاپ باقماقچى بولۇپ تاشقىرىغا چىقتىم. بىر - بىرىگە تۇتىشىپ كەتكەن كو- چىلار ئاخىرى خىيال لەشكىرى تەرىپىدىن ئەسىر قىلىن- غان مېنى ئاداشتۇردى. پۈتۈن ئېسىمنى يىغىپ ئۆيگە قايتىش تەرەددۇتىغا چۈشتۇم. قانچە يوللاردىن كېسىپ ئۆتكەنلىكىمنى، قانچە خالتا كوچىلاردىن قايتىپ چىققانلىقىم ئېسىمدە يوق. كەچ كىرىپ قالدى. بىر بىنانىڭ دوقمۇ- شىدىن قايرىلىپ چوڭ يولغا چىقىپلا تۇرغان يېرىمدە قوزۇقتەك قېتىپ قالدىم، چۈنكى ئۇ ۋېلىسىپىتلىك ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى. خۇددى بىپايان دېڭىزدا ئېزىپ قېلىپ تۇ- يۇقسىز يول كۆرسەتكۈچى ماياكنى كۆرۈپ قالغاندەك ئۇنى توختاتماقچى بولۇپ ۋارقىراشقا تەمشەلدىم - يۇ، كۆزۈم ئۇنىڭ كەينىدىكى كەڭ گىرۋەكلىك قالپاق كىي- گەن، قوچاقتەك ياسانغان بىر قىزغا چۈشۈپ قالدى. ئۇ ھېلىقى ئاخشىمى ئۇنى تانسىغا تارتقان ياسانچۇق قىز ئەمەسمۇ؟ ياكى خاتا كۆرۈپ قالدىممۇ ۋە سېزىمىم مې- نى ئالداپ قويدىمۇ؟

كۆڭلۈم، يەنە مۇشۇ بەڭباش، خائىن كۆڭلۈم ماڭا: «خاتا تونۇپ قالدىڭ، ئۇ باشقا بىرسى ئەمەسمۇ، سەن ئۇنى ئوقتەك كېتىۋاتقىنىدا يان تەرىپىدىن كۆردۈڭ ئەمەس- مۇ؟» دەۋاتاتتى. راست، بەلكى خاتا كۆرگەندىمەن، بۇ قالايمىقانلىشىپ كەتكەن نېرۋامنىڭ سەزگۈ ئەزالىرىنى ئاداشتۇرۇشى بولسا كېرەك ياكى قىزلارغا خاس كۆندەش-

www.uyghurkitap.com

لىكىنىڭ كۆز باغلىشى، گۇمانخورلۇقى بولۇشى مۇمكىن

ئۆز - ئۆزۈمنى بەزلىگەچ يول سوراشتۇرۇپ
رۇپ، كۆز باغلانغاندا 34 - نومۇرلۇق قورۇنىڭ ئىشى
نى تېپىۋالدىم. ئىشىكنى چەككەن ۋە تونۇشلۇق بىر د
ئۈچۈن ۋارقىراپ باققان بولساممۇ نېمىشقىدۇر ئىشىك
ئېچىلمىدى. ئۆتكۈنچىلەر يات قىزنىڭ بىراۋنىڭ ئىشىك
نى مۇشتلاۋاتقىنىدىن ئەنسىزلىك ھېس قىلىشتىمۇ يېنى
دىن قورقۇمسىراپ ئۆتۈپ كېتىشتى. ئىشىك نۆۋەدە قا
چىلىك تۇرغانلىقىمنى بىلمەيمەن، خىرلىق ۋە ياتسىراش
سېزىمى پۈتۈن ۋۇجۇدۇمنى قاپلىۋالدى. ئۆزۈمنى قانداق
تۇر نىلەمچىلىككە كەلگەن دىۋانىدەك ھېس قىلىشقا باشلى
دىم. ھېلىغىچە تاشالمايۋاتقان كۆز ياشلىرىم مەڭزىمنى
ھۆل قىلىشقا باشلىغاندا، كەينىمدە بىراۋلارنىڭ پاراڭلاش
قان ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدىم. بۇرۇلۇپ قارىۋىدىم يەنە
شۇ تونۇش گەۋدىلەرنى كۆردۈم، ئۇلار قولتۇقلىشىپ
كېتىۋاتاتتى. نېمىنىدۇر دېيىشىپ كۈلۈشەتتى.

ۋاھ، بايام سەزگۈلىرىم مېنى ئالدىمىغان ئىكەن-
دە! مانا دۇنيادا نېمىلەر بولۇۋېتىپتۇ. بۇ ئۆڭۈممۇ ياكى
چۈشۈممۇ؟!

ئۆزۈمنى ئىختىيارسىز دالدىغا ئالدىم. چۈنكى ئىشەن-
گەن ئادىمىمنىڭ يېنىدا بىر قىزنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆر-
دىغان كۆزۈم يوق ئىدى. شۇ قىسقىغىنە ئۈچ مىنۇت
ئىچىدە خىيالىم ئۆتمۈشنىڭ گۈزەل ئەسلىمىلىرىنى ۋە
كەلگۈسىنىڭ خارابىزارلىقىنى ئارىلاپ چىقتى. كۆز ئال-
دىم لاپپىدە يورۇپ كەتتى. پىكىرىمنى توسۇپ تۇرغان.

كۆرۈنمەس توساق بىردىنلا ئېلىپ تاشلانغاندەك نېمە قىلىپ قويغىنىمنى پەملىدىم. مەن نېمىدىگەن ساددا. ياق، نېمىدىگەن ئەقىلسىز - ھە؟! تەقدىر مېنى تۈيدۇرماي ئالقىنىغا كىرگۈزدى. كۆزۈمنى كور، ئەقلىمنى خىرە قىلىپ خالىغىنىنى قىلدۇردى. ئۇ قوياش پارقىراپ تۇرغان كۈندۈزنى زۇلمەت كېچە دېسە ئىشىنىدىغان مەن. بارلىقىمنى ئۇنىڭغا بەخشەندە قىلمىدىممۇ؟ ئەمدى قانداق قىلاي. كۆز ئالدىم قاراڭغۇ جاڭگال، يول تېپىپ ئۇچۇقچىلىققا چىقالارمەنمۇ، چېكىنىش يولۇمنى ئۆز قولۇم بىلەن ئۈزۈپ تاشلىغان ئەمەسمىدىم!

بىرلا ئامال بار. ئۇ بولسىمۇ ئۇنى ئىناپقا كەلتۈرۈش. باشتىكى مۇھەببىتىمىزنى قايتا يالقۇنجىتىش، شۇ يالقۇن بىلەن يولىمىزغا ئۈنگەن تىكەننى كۆيدۈرۈپ تاشلاش!

ئۇ ئىشىكنى ئۈچ قېتىم چېكەۋىدى، ئىشىك ھايالسىزلا ئېچىلدى. ئۇ ئالدىمدا كىرىپ كەتتى، مەنمۇ تاپ بېسىپ بوسۇغىدىن ئاتلىدىم.

× × ئاي، × × كۈن.

ھەي قىسمەت، ھەي رەھىمسىز قىسمەت، سەن نېمىشقا تۆگمەن تېشىغا ئايلىنىپ يۈرىكىمنى باسىسەن، نېمىشقا قانلىق ئامبۇرۇڭ بىلەن يۈرىكىمنى قىسىپ بىر پارچە - بىر پارچىدىن ئۈزىسەن؟ نېمىشقا كۆزۈمگە ئۇيقۇ، جىسمىمغا ئارام بەرمەيسەن؟ ھازىر سەن بىر بازغان، تەقدىر بىر سەندەل، مەن ئىككىڭنىڭ ئارىسىدا بەئەينى مومدەك مىجىلماقتىمەن. مەن ساڭا نېمە قىلىپ قويغىنىمنى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئەسلىيەلمەيمەن، مەندىن قىساس ئېلىۋاتقان بولساڭ
ساس ئېلىشىڭنىڭ سەۋەبىنى ئېيتىپ بېرەلەمسەن؟ ئە
سىزلىك گۇناھ ھېسابلانسا مەيلى جازالاۋەر. ئاتا - ئانا
ڭنىڭ مېھرىنى. يۇرتۇمنىڭ مۇھەببىتىنى ئۇنتۇغان بولسا
ئاسىيلىقىم ئۈچۈن مېنى مىڭ پارە قىل، ئەمما ئۇنتۇمـ
غىنىكى، ئۆزۈمنى تامامەن پاك دەپ مەيدەمگە مۇشتلىيا
مىسامۇ، لېكىن مەن يەنىلا 19 ياشلىق بىر قىز. كۆزۈ
ئېچىلغان بىلەن ئەقلىم يېتىلمىگەن. يول ماڭالىغىنىم ب
لەن ئايغىم چىقمىغان. مۇشۇ تەرىزدىكى بىر قىز بۇر
نىنىڭ ئۇچىدىن ئۆزگىنى كۆرەلەيتتىمۇ. ئەتىكى كەلمىش
تىن خەۋەردار بولالايتتىمۇ؟ سەن ھەممىگە ھۆكۈمرانلىق
قىلغۇچى بولساڭ، تەقدىرىمگىمۇ ئىگىدارچىلىق قىل. ماڭا
يول كۆرسەت. تۇنجى قېتىم يېقىلغىنىم ئۈچۈن مېنى
تۇكۇرغا چىقىرىۋەتمە. يۆلەپ تۇرغۇز، ئاجىزنى جازا-
لاش كۈچلۈكلەر ئۈچۈن ھېچگەپ ئەمەس. بىراق بۇ.
مەردلىكتىن، مەردانىلىقتىن دېرەك بەرمەيدۇ. قولۇڭدىن
كەلسە مۇھەببىتىمنى قايتۇرۇپ بەر، ئۇنىڭ كۆڭلىگە ئىنـ
ساپ ئاتا قىل، ئاجىز بولغىنىم ئۈچۈن ئۇنى كەچۈرىمەن.
ئۇنى ياخشى كۆرۈشتىن باشقا يول يوق. ئۇنى ماڭا
قايتۇرۇپ بەر!

× × ئاي، × × كۈن.

بۈگۈن كۈن غەربتىن چىقتىمىكىن، ئۇ ماڭا باشقىـ
چىلا ئۇچۇق چىراي بىلەن مۇئامىلە قىلدى. ئۇ تېخى
كەچتە بىر ئۇغۇل دوستىنىڭكىگە مېھمانغا ئېلىپ بارماقـ
چى. تۈنۈگۈن كەچتە كۆرگىنىم چۈشۈم بولسا كېرەك.

بەزىدە ئادەم ۋاقىت ئۇقۇمىنى يوقاتسا، كۆرگەن ياخشى-يامان چۈشىنى خۇددى ئۆڭىدە بولغاندەك ھېس قىلىپ قالىدۇ ئەمەسمۇ. بۇ شەھەرنىڭ سۈيى خېلى كەلمىدىمۇ ياكى ئۇيقۇنىڭ ئازلىقىدىنمۇ، مېڭەم قالايمىقانلىشىپ كەتكەن بولسا كېرەك.

× × ئاي، × × كۈن.

بىز خېلى يول باسقاندىن كېيىن، قارا سىرلانغان ئىككى قاناتلىق دەرۋازىسى بار بىر ھويلىغا كەلدۇق. ئىشىكنى ئاچقۇچىنىڭ ھېلىقى ئاخشىمى مەن بىلەن تانسا ئوينىغان پاكىنەك ئىكەنلىكىنى بىر قاراشتىلا تونۇۋالدىم.

پاكىنەك بەلكى مەنسەپدارنىڭ ئوغلى بولسا كېرەك. ھويلا - ئاراملىرىمۇ، ئۆي - جايلىرىمۇ كاتتا ئىكەن. يۇمىلاق جوزىلارنى چۆرىدەپ ئولتۇرغانلارنىڭ تولىسى مەن تونۇيدىغانلاردىن ئىكەن، ھېلىقى كەڭ شىلەپە كىيىۋالغان ياسانچۇق ماڭا ئالاھىدە يېقىنچىلىق قىلدى. ھەش - پەش دېگۈچە ئوغۇللار ئۈچ - تۆت بوتۇلكىنى قۇرۇقداپ بولدى. مەنمۇ ياسانچۇق قىزنىڭ دەۋىتى بىلەن ئۆمرۈمدە تۇنجى قېتىم بىر ئىستاكان پىۋىنى كۆتۈرۈۋەتتىم، بىراق سەي - پەيلىرىگە چوكا تەگكۈزمىدىم. شۇ ئەسنادا پاكىنەك يىگىت بىر ئىستاكان پىۋىنى ماڭا تەڭلەپ تۇرۇپ: «يېقىن دوستىمىزنىڭ بولغۇسى خانىمى ئۈچۈن بىر رومكىدىن كۆتۈرەيلى!» دەپ ۋارقىرىدى. ئەلپازىدىن ئۇ ھېلىقى كۈنى تانسا ئوينىغان چاغدا ئوڭغا چۆگىلەش ۋە سولغا چۆگىلەش ئۈستىدىكى تالاشلارنى تامامەن ئۇنتۇپ كەتكەندەك ئىدى. بىر ئىستاكان پىۋى-

نى قىينىلىپ تۇرۇپ ئېچىۋەتتىم، چۈنكى مۇشۇنچە كى
شىلەر ئارىسىدا، بولۇپمۇ ياسانچۇق قىز ئالدىدا ئۇنىڭ بو
غۇسى خانىمى دەپ ئاتالغان تۇرسام، نەچچە كۈنلۈ
غەشلىكىم بىراقلا يوق بولۇۋاتسا، نېمە ئۈچۈن ھاياجانلان
ماي، نېمە ئۈچۈن ئېچىمەي!

شۇ ئەسنادا ھېلىقى ياسانچۇق قىز بىر تەخ
گۆشنى ئالدىمغا سۈرۈپ قويۇپ قولۇمغا چوكا تۇتقۇزدى.
دە، قاش-قاپاقلىرىنى سۈزۈپ تۇرۇپ: «گۈللىنىڭ بىر دوستىمىز-
نىڭ مۇھەببىتى ئۈچۈن ئۆز يۇرتىدىن ۋاز كېچەلىگىنى
قالتىس ئىش، بۇ گۈللىنىڭ نەقەدەر ساداقەتمەن، ۋاپادار،
باتۇرلۇقىنى ئىسپاتلايدۇ. بىراق، مەن بۈگۈن بۇ سورۇن-
دا ئۇنىڭ ئۇنىڭغا بولغان ئىخلاسىنىڭ چىنلىق ياكى چىن ئەمە-
لىكىنى سىناپ كۆرمەكچىمەن، گۈلى مۇشۇ گۆشنى زاكوس-
كا قىلىپ ئۆز ساداقىتىنى، ئىخلاسىنى ئىسپاتلاپ باقسا،
دەپ تەكلىپ بېرىمەن» دېدى. ئۆز قۇلىقىمغا ئىشەنمەي
قالدىم، ھىمات تىلەپ ئۇنىڭ كۆزىگە قارىدىم ۋە كۈتكە-
نىمنىڭ ئەكسىچە نەرسىگە ئېرىشتىم. ئۇ كۈلۈمسىرەپ
تۇرۇۋاتاتتى. ياسانچۇق قىزنىڭ تەلىپىنى ئورۇنلاشقا
ھەدەپ ئىشارەت قىلاتتى. قاتۇرۇلغان گىپىس ھەيكەلدەك
تۇرغىنىمنى كۆرگەن ئۇ، كۈلۈپ تۇرۇپ ئېلان قىلدى:
«سىلەر بىلمەيسىلەر، گۈلى بەكمۇ چوڭ يۈرەك قىز، ئۇ
ماڭا بولغان ئىخلاسىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن، مەن ياخشى
كۆرۈپ يېگەن نەرسىنى ھازىرلا يەۋېتىدۇ!» پاكىنەك
بېلىقنىڭكىدەك پولتىيىپ چىققان كۆزلىرىنى چىمىلدىتىپ
تۇرۇپ ئۇنىڭدىن: «ئەگەر يېمىسىچۇ؟» دەپ سورىدى.

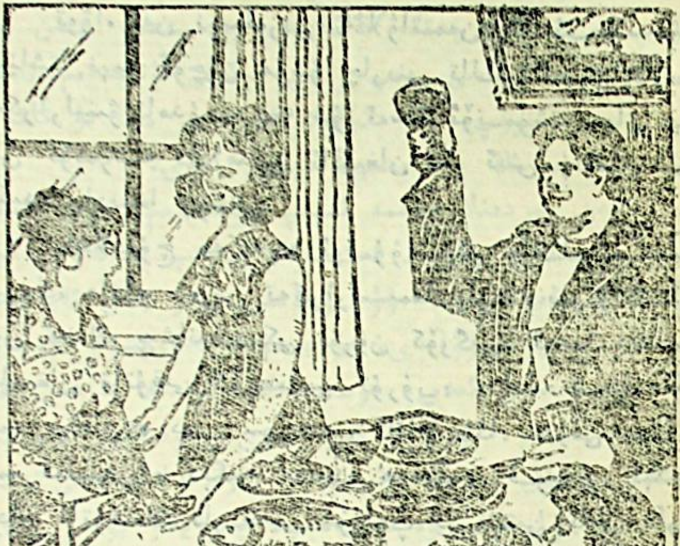

ئۇ بىردىن جىددىي تۇس ئالدى - دە: «ئەلۋەتتە
دۇ!» دەپ جاۋاب بەردى.

توۋا، مەن نېمىلەرنى ئاڭلاۋاتىمەن؟ ئۇ ئىخلاس
مىناشتا نېمە ئۈچۈن مۇشۇ چارىنى تاللىۋالدىڭ؟ تار
تەكرارلىنىۋاتامدۇ - يە؟ شۇ ئەسنا ئۆتمۈشتە، ياق
قىن ئۆتمۈشتە دادامدىن ئاڭلىغان بىر ئىش چاقماق تې
لىكىدە يادىمغا چۈشتى.

باشلانغۇچ مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چاغلىرىم بول
كېرەك، دادام دەرس تەكرارلىشىمغا ياردەم بېرىۋاتاتتى
مەن ئۇنىڭ پېشانىسىدىكى بۇرۇن كۆرگەن، ئەمما دىققەت
قىلمىغان تاتۇقنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ: «دادا، پېشانەڭ
نېمە بولغان؟» دەپ سورىدىم. ئانام ماڭا: «بۇنى سوراپ
نېمە قىلىسەن؟» دېگەن مەنىدە ھومىيىپ قويدى. لېكىن
دادام تاتۇقنىڭ تارىخىنى سۆزلەپ بېرىشتىن باش تارت
مىدى: «ئۇ چاغدا سەن كىچىك ئىدىڭ، — دەپ سۆز
باشلىدى ئۇ تەمكىن ئاھاڭدا، — مەدەنىيەت ئىنقىلابى
دېگەن گەپ ئېسىڭدىمۇ، ئۇ چاغدا داداڭنى تارتىپ چى
قىرىشتى. تارتىپ چىقاردى دېگەن نېمە دەپ قالما، جىق
ئادەملەر ئارىسىدا ئۆرە تۇرغۇزۇپ سوراق قىلدى. ماڭا
توقۇغان تۆھمەتلەرنى ئېتىراپ قىلمىدىم، مەن كونا پار-
تىيە ئەزاسى، پارتىيە ئەزاسى دېگەن يالغان ئېيتسا بول-
مايدۇ، دېدىم. ئىسيانچىلار ئاخىرىدا مېنى ئىدارىنىڭ ئاش-
خانىسىغا يالاپ ئاپاردى. ئالدىمغا بىرقاچا چوشقا گۆ-
شىنى تۇختىتىپ قويۇپ: «ئەگەر پارتىيىمىزنىڭ ھەقىقىي
ئەزاسى بولساڭ، مۇشۇنى يەيسەن - دە، پارتىيىگە بول-

غان ئىخلاسىڭنى ئىپادىلەيسەن، ئەگەر يېمىسەك ھەقىقىي پارتىيە ئەزاسى ھېسابلانمايمىز!، دېيىشتى. «پارتىيىلىك تۈپ - ئادەتنى چەتكە قاقمايدۇ، يېمىسەممۇ مەن يەنىلا پارتىيە ئەزاسى، دەپ زادى يېگىلى ئۇنىمىدىم، ئاخىرىدا مېنى ئۇرۇپ، چالا ئۆلۈك قىلىشتى. مانا بۇ تاتۇق شۇ يېمەنلىكنىڭ يادنامىسى» دېگەن ئىدى.

مەن بىردىنلا ھەممە ئىشنى چۈشەندىم. چۈشەندىملا ئەمەس، بەلكى تېگى - تەكتىگە يېتىپ بولدۇم. كۆز ئالدىم قاراڭغۇلىشىپ، ۋۇجۇدۇمنى بىر خىل ئاچچىق ۋە غەزەپ چۇلغىۋالدى. بۇ يەردە تۇرۇشۇم ئەمدى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. مۇھەببەتكە، ئۇنىڭغا سادىق ھېسابلانماسلىقىم تۇرغانلا گەپ ئىدى. چوكىنى چۆرۈپ تاشلاپ ئۇدۇل ئىشىككە ئېتىلدىم، ئارقامدا قالغىنى ئەسەبىيلەرچە كۈلۈشۈش ۋە بەدبەشىرە چىرايلار بولدى. ئارقامغىمۇ قارىماي ئۇنىڭ ئۆيىنى تېپىۋالدىم - دە، قول چامادىنىمنى كۆتۈرگەنچە قويۇندەك يۈگۈرۈپ ئۇدۇل كەلگەن مېھمانخانىنىڭ ئىشىكىنى قاقتىم، چەت ئەللىكلەرگىلا ئېچىلىدىغان بۇ ئىشىك ئاخىرى ماڭىمۇ ئېچىلدى، ئۆزۈممۇ چۈشەنمەيدىغان بىر نېمىلەرنى كالدىرلىدىم ۋە بىر كىشىلىك ئورۇنغا ئىگە بولدۇم، پۈتۈن نېرۋىلىرىم ئېغىر ئەمگەكتە كاردىن چىققاندەك تارتىشىدۇ. كۆزۈمگە ئۇيقۇ كىرىدىغاندەك ئەمەس. خاتىرە — مېنىڭ بىردىنبىر سىردىشىم، دەردىمگە ئورتاق. ھالىمغا ھال بولىدىغان ئەرمەك. ياستۇققا يۆلەنگەنچە قولۇمغا قەلەم ئالدىم.

×× ئاي، ×× كۈن.

كېچە — تەگسىز خىياللارنىڭ بوشلۇقى، ئۇ مېنى يېنىك تەۋرىتىپ تۇرۇپ تۈگىمەس ئويلارغا غەرق قىلىدۇ. تۆت ئاي، پەقەتلا تۆت ئاي، ئاشۇ تۆت ئاي ئىچىدە تەقدىر مېنى كۆكلەرگە ئەپچىقىپ، تېگى يوق ھاڭغا تاشلىۋەتمىدىمۇ. ئاشۇلارنى ئويلىسام ئەمدىلا يامان چۈشتىن ئويغانغاندەك بولىمەن — دە. نېمىلەرنى قىلغانلىقىم بىراقلا كۆز ئالدىمدا نامايان بولدۇ. چۈشەندىمكى، ئۈمىدسىزلىكنىڭ قارا بورانلىرى ئەقلىمنىڭ كۆزىنى كور قىلدى. ئازاب نەشتىرى يۈرىكىمگە قادىلىپ جىسمىمنى ھالسىزلاندۇردى. قارا بوراندەك بېسىپ كېلىۋاتقان قورقۇنچتىن بىردەم بولسىمۇ قۇتۇلۇش ئىستىكىدە كۆزۈمنى يۇمىمەن، بىراق جىسمىمدا تېخىچە تېپىرلاۋاتقان جان پەيكىرىمنى قۇترىتىدۇ. ئاتامنىڭ كۈلۈمسىرىگەن چىرايى بىردىن جىددىي تۈس ئېلىپ كۆز ئالدىمغا كېلىدۇ. ئانامنىڭ مەڭزىگە مەڭزىمنى ياققاندەك بولىمەن، ئەمما ئانىلىق مېھرى كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن يۈزلەر سوغۇق تەپتىنى ماڭا ئۆتكۈزگەندەك بولىدۇ — دە، چۆچۈپ كېتىمەن، بارلىق تونۇش - بىلىشلىرىم ئارىسىدىن ئىللىق چىرايلارنى، ماڭا كۈلۈمسىرىگەن ھالدا قارويدىغان چىرايلارنى ئىزلەپ باقىمەن، ئەمما مەن مەسخىرە كۈلكىسى بىلەن ئۆتكۈر نەشتەرلەرگە ئايلانغان يۈزلەرنىلا كۆرىمەن، ئۇلار قاقاقلاپ كۈلۈشىدۇ، توكۇرۇكلىرى ئۇدۇل كېلىپ يۈزۈمگە چاپلىشىدۇ. خىيالىمدا تاغلارغا قاراپ قاچىمەن، قايسىدۇر بىر ئارچىغا يۆلىنىمەن، ئارچا قولى تەۋرەپ مېنى ئۆزىدىن يىراقلاشتۇرىدۇ. تاللار

بىلەن سىرداشماقچى بولىمەن، تاللار غايىبتىن شامال
كەلگەندەك ئۆزىنى قاچۇرىدۇ. مۈگلىرىمنى نۇكۇپ بەر-
مەكچى بولۇپ ئۇچار قۇشلارنى ئىزدەيمەن. قۇشلار ساي-
راشتىن توختايدۇ، قورغۇينىڭ ھۇجۇمىدىن ئۆزىنى ھىما-
يە قىلغاندەك نەلەرگىدۇ غايىب بولىدۇ...

قورقۇنچلۇق! بۇ دۇنيا نېمە دېگەن قورقۇنچلۇق.
قەيەردىندۇ مەدەتكار ئىزدىگەندەك تۆت ئەتراپقا قاراپ
باقىمەن، تۆت تەرەپتىنلا كۆرگىنىم ئۇزۇن چىشلىق،
ياۋۇز تەلەتلىك، ئەلپازىدىن ئەجەل پۇراپ تۇرغان
بىر مەخلۇق، ئۇ مېنى چاقىرىدۇ. «ئەمدى كىچىككىنە
جېنىڭ ساڭا ئارتۇقچە. ئالدىڭغا چامدىساڭمۇ، كەينىڭگە
يانساڭمۇ يول يوق، يورۇق دۇنيادىن، ياش جېنىڭدىن
ئۈمىد ئۈز!» دەپ ۋارقىرايدۇ. بۇ بەدبەشىرە مەخلۇق-
تىن قورقمىدىم، چۈنكى يۈرىكىم، پۈتۈن جىسمىم مۇزلاپ
كەتكەن، سېزىمىم دېگەن نەرسە مەن بىلەن ۋىدالاشقان،
ئەمدى كۆزۈمنى يۇممەندە بەدبەشىرە مەخلۇققا ئۆزۈم-
نى تاپشۇرىمەن، ئۇ مېنى نېمە قىلسا قىلسۇن. بەلكى مېنى
دېڭىزدەك كەڭ، لەھەتتەك چوڭقۇر ئازابتىن خالاس قىل-
غىنى ئۈچۈن ساۋابلىق تاپار...

× × ئاي، × × كۈن.

چىدام ـ ئادەمگە تەگلىشەلەيدىغان ھېچنېمە بولمى-
سا كېرەك. دوزاق ئازابىنى تارتقان بىر كىشىمۇ ئۆتۈپ
كەتتى. ئەجابا، مەن تېخى تىرىكمۇ؟ نېرۋىلىرىممۇ پۈ-
تۈنلەي كاردىن چىقمىغاندەك قىلىدۇ، ئۇ، بۇ دۇنيانىڭ
تەسۋىرىنى، ئىللىقلىقىنى ھېس قىلىۋاتىدۇ. جانغا ئارام

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

بەرگۈچى ئىللىق شامالنىڭ تەسىرىنى سېزىۋاتىدۇ. قۇياش-
نىڭ ئىللىق نۇرىغا ئىنتىلىۋاتىدۇ. تاڭ ئاتارغا يېقىن
يېرىم ئۇيقۇلۇق ھالەتتە كۆرگەن ھېلىقى چۈشۈمدە بـ
رەر خىسلەت بولسا كېرەك. ئاھ، دادامنىڭ ئىشارىتى،
ئانامنىڭ ماڭا ئېچىلغان قۇچىقى، دوستلىرىمنىڭ ئىلتىـ
جاسى، يۇرتۇمنىڭ گۈزەل قوينى...

× × ×

ئاي، كۈن.

تەقدىر تەرىپىدىن ئۆگەيلەنگەن چېغىمدا ۋە تەقـ
دىرنىڭ ئۆگەيلىشىگە ئۆز ئەركىڭ بىلەن زېمىن ھازىر-
لاپ بەرگىنىڭ سەۋەبلىك تەقدىر بىلەن ئېلىشىشقا يۈز
كېلەلمىگىنىڭدە، تۇنجى بولۇپ ئويلايدىغىنىڭ ئۆلۈمدىن
باشقا نەرسە ئەمەس، سەن بىلىپ تۇرۇپ خاتا قىلغىـ
نىڭ ئۈچۈن ئەجەل شارابىنى ئىچىۋېلىپ، ھەممە رىسۋا-
چىلىقتىن بىر يولى قۇتۇلۇۋالغىڭ كېلىدۇ. چۈنكى
ئۆلۈم پۈتكۈل سېزىمىڭنىڭ يوقىلىشىدىن ئىبارەت ئىكەنلىكـ
نى سەن بىلىسەن، لېكىن ئۆلۈۋېلىپلا تەقدىرنىڭ ئۆگەيـ
لىشىدىن، جەمئىيەتنىڭ لەنەت - نەپرىتىدىن بىراقلا
قۇتۇلۇشۇڭ مۇمكىن ئەمەس. سېنىڭ سەزگۈڭ ئۆلگەن
بىلەن، جەمئىيەتنىڭ سەزگۈسى ئۆلمەيدۇ. تىرىك ئىكەنـ
سەن، ياخشىلىقتىن ئۈمىد كۈتۈشۈڭ، تەقدىردىن كەچۈ-
رۈم سورىشىڭغا يەنىلا ھەققىڭ بار. ئۆلۈۋېلىش — تەقـ
دىرگە قىلىنغان دوق، ھاياتقا قىلىنغان ئۇششۇغالۇق.
ئۆزىگە قىلىنغان ھاقارەت، تەبىئەتكە قىلىنغان تۇزكورلۇقـ
تىن باشقا نەرسە ئەمەس! ئەزرائىل ئۈمىدسىزلەرنىڭ
ئاشىقى، تىلىگەنلەرگە ھېچ ھايالسىز ئەجەل شەربىتىنى

ئىچكۈزەلەيدۇ. ياشاش يولىدا كۈرەشكۈچىلەر ئۈچۈن
ئۇ يەنىلا بىچارە مەخلۇق، گېزى كەلگەندە جاندىن كې-
چەلەيدىغانلار ئۈچۈن ئىككى دۇنيانىڭ ئارىلىقى ئەلۋەتتە
ئىككى غېرىچلا يول، بىراق سەن ئۇنىڭغا ئوخشىمايسەن،
سەن ئۈچۈن ئىككى دۇنيانىڭ ئارىلىقىنىڭ قانچىلىك ئۇزۇن-
لۇقى مەلۇم بولدىغۇ؟ سەن يەنىلا ياشاشنى خالايسەن،
ئۆتمۈش ھەممە نەرسىنىڭ ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى چۈشەن-
دۈرمەيدۇ. سەندە ئۆتمۈشۈڭ بىلەن ئۆتۈپ كەتمىگەن
ۋىجدان، دەپنە قىلىنغان ئىپپىتىڭ بىلەن تۈگەشمىگەن
جاسارەت بارلىقىنى بىلەمسەن؟ ئۇ ھەتتا ئۈچقۇنچىلىك
بولغان تەقدىردىمۇ ئۇنى ئۈمىد شامىلى بىلەن يېلىنجات-
قىن، ئىشەنچ بورىنى بىلەن يانغىنغا ئايلاندۇر. ئۇ مۇز-
لاپ كەتكەن يۈرىكىڭنى ئىللىتسۇن، قۇرۇپ كېتەۋاتقان
جىسمىڭنى ياشناتسۇن، ئىللىتىڭنى كۆل قىلسۇن، تىلىكىڭ-
گە قانات، ئارمىنىڭغا نىشان بەخش ئەتسۇن!...

× × ئاي، × × كۈن.

ئورۇنسىز ئۆلمەكنى خالىغانلار بۇ دۇنياغا نېمىشقا
تۆرەلگەنلىكىنى دەپ باقسۇن، جان تەن ئىگىسىگىلا تالىق
نەرسىمۇ؟ ياق، ئۇ ئاتا - ئانىلارغا تالىق، ئاتا - ئانىلار
ئۇنىڭغا نېمەت بەردى. ئۇ جەمئىيەتكە تالىق، جەمئىيەت
ئۇنىڭغا ئاڭ بەردى. ئۆلمەك ھەممىگە ئورتاق، بىراق ئۇ
تەبىئەتنىڭ ھۆكۈمىگە بويسۇنۇشى كېرەك. تەبىئەتتىن
ئۆزگە ھېچبىر كۈچ، ھەتتا جانىغا ئىگىدارلىق قىلغۇچى
تەنىنىڭ ئۆزىمۇ ھاياتلىقنىڭ تەقدىرى ئۈستىدىن ھۆكۈم
چىقىرالمايدۇ. قېنى جاۋاب بەر، كۆپكە تەنەللۇق نەر-

مىنى سەن ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن بىر تەرەپ قىلالا-
سەن؟ يۈزۈڭ قىزارسۇن، تووۋا قىل.

توغرا، سەن كۆڭلۈڭنىڭ كەينىگە كىرىپ كەتتىڭ، كۆڭلۈڭ ئۈستىدىن غالىب كېلەلمىدىڭ. باشباشتاقلىق-قا ئەقىل بىلەن چەك قويالمىدىڭ. ئاخىرىدا ئۆزۈڭنىڭ ئا-نىڭ مۇقەددەس نەرسەڭنى يوقاتتىڭ. بۇنىڭ ئۈچۈن تەقدىر-نىڭ تا بۈگۈنگىچە بەرگەن جازاسىغا غىڭ - پىڭ قىلال-مايسەن، بىراق ئۇخلىغانلارغا ئويغىنىش ئەيىب ھېسابلان-مىغىنىدەك، ئاداشقانلارغا يول ئىزدەشمۇ ئەيىب ھېسابلان-مايدۇ. گۇناھقا تووۋىنىڭ يارىلىشىمۇ بىكار ئەمەس. سەن تېخى ئون توققۇز ياش، ياشايدىغىنىڭ تېخى ئالدىڭدا. باھار يامغۇرى چاڭ - توزانلارنى يۇيۇۋەتكەندەك، توغرا يولغا كىرىشمۇ ئىللەتلەرنى يۇيۇپ كېتىدۇ. چىن دىلىڭدىن پۇشايمان قىل، چىن ھاياتقا ئېرىشىسەن. ئاتا-ئاناڭغا، دوستلىرىڭغا ئىلتىجا قىل. نىيىتىڭ پاك بولسىلا، ئۇلار پاك قولى بىلەن سېنى ئۆز يېنىغا تارتىدۇ. پاك دىلى بىلەن ساڭا يېڭى كېلەچەك ئاتا قىلىدۇ. ئەندىشە — ئۈمىدسىزلىكنىڭ ئانىسى، ئىشەنچ - ئۈمىدنىڭ ھامىيسى!

×× ئاي، ×× كۈن.

تووۋا، بۇ تاسادىپىيلىقمۇ ياكى شىكەستلەنگەن سەز-گۈمىنىڭ خاتالىشىشىمۇ؟ بايام ناشتىدا ئاكامنىڭ دوستى ھابىلجاننى كۆرۈپ قالدىم، يۈرىكىم بىر پەسكە ھەرىكەت-تىن توختاپ قالدىغۇ دەيمەن؟ ئۇنىڭ مېنى تونۇمايدى-غانلىقى ماڭا جىددىيلىشىشىمنىڭ ھاجەتسىز ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇرىدۇ. بىراق تىكىلىپ قاراۋېرىشى ياخشىلىقنىڭ ئالا-

مىتى ئەمەس، ئۇنىڭ قەستەنلىكە ئەگىپ ئۆتۈشچۇ؟ ئۇ بىر نەرسىنى سەزگەنگە ئوخشايدۇ. باشقىلار بىلەن بىر ئۇستەلدە تاماق يەۋاتقىنىمنىڭ ئۆزىلا ماڭا خىجىل بولۇشقا يېتەرلىك. بۇنى ئۇنىڭغا بىر ـ ئىككى ئېغىز گەپ بىلەن چۈشەندۈرۈپ بولۇش مۇمكىن ئەمەس. تىلەيمەن-كى، ئۇ ماڭا گەپ قىلمىسۇن، بىرەر ئېغىز گەپ قىلىپ قالسىلا، ئاشكارا بولۇشۇم سۆزسىز. بۈگۈنچە ئۆزۈمنى چەتكە ئېلىشىم كېرەك...

× × ئاي، × × كۈن.

يېرىم كۈنلۈك ساياھىتىمىز كەچ كىرگىچە داۋام-لاشتى. نە رەڭمۇ رەڭ مەنزىرىلەر بىلەن، نە ئۆتمۈش-نىڭ مۆجىزىلىرى ھېسابلانغان ئىمارەتلەر بىلەن ھەپى-لەم بولمىدى. يېرىم كۈننى بىتەلەي قىز گۈلباھار بىلەن بىللە ئۆتكۈزدۈم دېسەممۇ بولىدۇ. راستىنى ئېيتسام، تۇرمۇش دېڭىزىدا دولقۇن بىلەن ئېلىشىپ يۈرگەن يىگا-نە قولۋاقتەك يالغۇز قىزنى لەت قىلىش كويىدا ئورۇنسىز خىياللاردا بولۇپ يۈرگەنلىكىمگە خىجىل بولماي قالمىدىم. ھازىر زۆرۈرى ئۇنىڭغا مەدەت بېرىش، ئىلھام بەخش سۆزلەر بىلەن روھىنى كۆتۈرۈش ئىدى.

مەن شۇ نىيەت بىلەن مېھمانخانىغا كىرىپ كېلى-شىمگىلا كۈتكۈچى بىر ۋاراق قەغەزنى ئۇزاتتى. ئۇنى گۈلباھار ماڭا قالدۇرغان ئىكەن. مەن خەتنى ئوقۇشقا باشلىدىم:

«ھابىلجان ئاكا، خىش دېيىشكىمۇ ئۈلگۈرمەي كې-تىپ قالدىم. ئەسلىدە ئۈچ كۈن بۇرۇن تەۋەككۈل قى-

لىپ، پۇل سوراپ ئۆيگە تېلېگرامما يوللىغان ئىدىم
مېنىڭ بىر سىناق تېپشىم ئىدى. ئۇلار ئەۋەتكەن پ
چۈشتىن كېيىنلا قولۇمغا تەگدى. مەن خۇشالمەن. چ
كى بۇ ياخشىلىقنىڭ ئالامىتى ئەمەسمۇ؟ بېشى ئۇلار
نى تېزراق كەلسەڭ دەپتۇ. ئاكام ئالدىمغا چىقتۇدە
خەير، ئۈرۈمچىدە كۆرۈشەيلى. خاتىرەڭنى ۋەدىڭىز ب
يىچە ئۆز قولۇمغا تاپشۇرىسىز، بولامدۇ؟

سىڭلىڭىز گۈلباھار

ماھىرمۇ خۇشاللىق ئۇلاشتى. ئۇستۇمنى بېسىپ تۇر
غان قايغۇ بىراقلا يوق بولغاندەك روھىم كۆتۈرۈلۈپ
قالدى. چۈنكى بىر ئىنسان ئۆز سەۋەنلىكىگە چىن دىلى
دىن تووۋا قىلىپ، ئىستىقبالى تەرەپكە قاراپ بار كۈچى
بىلەن يۈگۈرۈپ كېتىۋاتسا، خۇشال بولماي مۇمكىنمۇ؟

ھېيتلىق

بالىلىق دەۋرىنى ئەسلەش — بالىلىق دەۋرى بىلەن
ئاللىبۇرۇن خوشلاشقان كىشىلەر ئۈچۈن تولىمۇ مەنىلىك ۋە
تولىمۇ ئەھمىيەتلىك بىر ئىش. بالىلىق دەۋرى ئۇلارغا
گويا بىر ئەزىم دەريانىڭ ئۆزى، ئەمدىلا قايتىپ كەل-
گەن، بىراق ئىككىنچى قېتىم بېرىش مۇمكىن بولمايدى-
غان نېرىقى قىرغىقى بولۇپ كۆرۈنىدۇ. ئۇلار ئۆز -
ئۆزىگە: «مەنمۇ ئاشۇ يەرلەردە بولغانمىدىم؟» دېگەن سوئال-
نى قويۇۋېتىپ، گىرىمسەن كۆرۈنىۋاتقان ئاجايىپ گۈزەل
مەنزىرىلەرگە ھەۋەس بىلەن نەزەر سالىدۇ - دە، ئاشۇ
قىرغاقتا يۈز بەرگەن، ئەمدى بولسا چۈشىدە كۆرگەندەك
ئەسلىيەلەيدىغان كەچۈرمىشلەرنى كۆز ئالدىدىن ئۆتكۈ-
زۈشكە باشلايدۇ...

مەن ھازىر بالا ئەمەسمەن، بەلكى بالىلىرىمنىڭ
ئاتىسىمەن، بىراق، مېنىڭمۇ ئاشۇ قىرغاقتا كەچۈرگەن
كەچۈرمىشلىرىم بار. بۇ كەچۈرمىشتىن كېيىنكى كۈنلەردە
چىقارغان يەكۈنلىرىم ھازىر بالىلىرىمنىڭ دۇرۇس ئادەم
بولۇشىغا يېتەكچىلىك قىلىشىمدىكى بىر ئۆلچەمدۇر. شۇ-
ڭا، بالىلار تەربىيىسىدە بىرەر قىيىن مەسىلىگە يولۇق-

تۇمۇ. شۇ هامان ئېسىمدە قالغان تەسىرلىك ۋەقەلەرنى
ئۇلارغا سۆزلەپ بېرىمەن. تۆۋەندىكىسى بۇ يىل قۇربان
ھېيتنىڭ هارپا كۈنى چوڭ ئوغلۇمغا سۆزلەپ بەرگەن
بىر هېكايە.

× × ×

توققۇز ياش ۋاقىتلىرىم بولسا كېرەك، تۆت كۆزۈم
بىلەن كۈتكەن قۇربان هېيت ئاخىرى يېتىپ كەلدى.
ئاكام بىلەن ئىككىمىز ئادەتتىكىدىن ئەتىگەن ئورنىمىزدىن
تۇرۇپ، يېڭى كىيىملىرىمىزنى كىيىشتۇق - دە، ئىشىك
ئالدىغا چىقىۋېلىپ دادامنىڭ نامازدىن قايتىشىنى تەقەز-
زالىق بىلەن كۈتۈپ تۇردۇق. دادام قايتىپ كەلدى. ئۇ
بىزگە ئالتە يەتتە موچەندىن ھېيتلىق بېرىپ، چوڭ ئانام-
نىڭكىگە باشلاپ ماڭدى.

چوڭ ئانام تۇل بولسىمۇ، لېكىن سېخىي مەزلۇم
ئىدى. بىزگە بەكمۇ ئامراق بولغانلىقى ئۈچۈنمىكىن ھەپ-
تىدە بىرەر قېتىم يوقلاپ بارساق، يۈز - كۆزىمىزگە سۆ-
يۈپ كېتەتتى ۋە: «قوزىلىرىم، كېلىڭلار، چوڭ ئاناڭلار
سىلەرنى بەكمۇ سېغىندى!» دەپ قېتىق بولامدۇ، تۇخۇم
بولامدۇ، ئىشقىلىپ يەيدىغانلىكى نەرسە بولسا، ھەممىسى-
نى ئالدىمىزغا ئېلىپ چىقاتتى. بىزمۇ چوڭ ئانامنىڭكىدە
بىرەر ئاخشام قونۇپ قېلىشنى چوڭ بەخت دەپ بىلەت-
تۇق. بارغىنىمىزدا مۇزايلىق كالىسىغا ئاتاپ يۆگىمەچ ئال-
غاچ باراتتۇق. ئۇ يۆگىمەچنى «كالىغا سۈت بولىدىغان

www.uyghurkitap.com

ئەڭ ياخشى چوپ» دەپ ماختايتتى - دە، بىزنى قوندۇرۇپ قالاتتى. تاكى كۆزىمىز ئۇيقۇغا كەتكىچە مۇڭلۇق چۆچەكلەرنى ئېيتىپ چىقاتتى. ھەر يىلى ھېيتلاردا قولىمىزغا بىر - ئىككى كويدىن پۇل ياكى ئون نەچچىدىن تۇخۇم تۇتقۇزماي قويمايتتى.

بارساق، چوڭ ئانام ھويلىسىنى چىنىدەك پاكىز سۈپۈرۈپ سۇ سېپىۋاتقان ئىكەن. ئۇ قارىمىزنى كۆرۈپلا ئىشىك ئالدىغا چىقتى ۋە:

— چوڭ ئانىسى دېگەننى ئەڭ بالدۇر ھېيتلايدىغان، ئەمدى كەلدىڭلارمۇ. يولۇڭلارغا قاراپ كۆزۈم تېشىلەي دېدى، — دېگەچ بىزنى ئۆيگە تەكلىپ قىلدى.

ئانامنىڭ ئېيتىشىچە، چوڭ ئانام بۇ يىل ئاتمىش ياشلارغا كىرىپ قالغان بولسىمۇ، لېكىن تېنى ساق ئىدى، سەل ئورۇقراق بولغىنى بىلەن يۈرۈش - تۇرۇشىدا قېرىلىقتىن ئەسەر يوق ئىدى. چېكە چاچلىرى ئاقارغان بولسىمۇ، چىرايى پارقىراپ تۇراتتى. ھېچقانداق زىيان - زەخمەتكە ئۇچرىمىغان چىشلىرى خۇددى يالغان سەدەپ چىشتەك يالتىرايتتى.

چوڭ ئانامنىڭ ھېيتلىق داستىخىنى خېلى مول ئىكەن، ئۇ چاغلاردا قۇربانلىق قىلىش چوڭ ئانامدەك تۇل خوتۇن ئۈچۈن ئارتۇقچە ئىدى. شۇنداقتىمۇ ئۇ سېمىز توخۇدىن ئىككىنى سويۇپ، زەرچىۋە سېلىپ ئالتۇندەك سارغايتىپ پىشۇرۇپ داستىخانغا تىزىپتۇ. ئۇنىمىغىنىمىزغا قويماي بىر توخۇنى بىزگە يېگۈزۈۋەتتى. دۇئادىن كېـ

مەن ئۆيما ياقىلىق ئىككى خەسە كۆڭلەك ۋە ئىككى
دىن پۇلنى پەتنۇسقا ئېلىپ ئاكام بىلەن مىنىڭ ئا
دىمغا قويدى ــ دە، ئورنىدىن تۇرۇپ:

ــ لايىقىڭلاردا بولمىدى باللىرىم، ئاز بولسىمۇ چو
ئاناڭلارنىڭ ھېيتلىقى، ــ دېدى.

دادام تۇزۇت قىلىۋېدى، چوڭ ئانام يېنىك تەن
سە بەردى. دادام ئاخىرى بىزنى نوقۇپ ئورنىمىزدىن
تۇرغۇزدى ۋە:

ــ چوڭ ئاناڭلارغا رەھمەت دېمەمسىلەر؟! ــ دەپ
ئاگاھلاندۇردى.

بىز تەكرار ــ تەكرار رەھمەت ئېيتىشتۇق. چوڭ
ئانامنىڭ تەلىپى بىلەن ئاپئاق خەسە كۆڭلەكلىرىنى شۇ
يەردىلا كىيىۋالدۇق.

چوڭ ئانامنى ئۆيىمىزگە ھېيتلاشقا تەكلىپ قىلىپ
تۇرۇپ قايتىشقا تەرەددۇت قىلىۋېدۇق، چوڭ ئادام ئىچـ
كىرىكى ئۆيگە كىرىپ چىقتى ــ دە، ھەر بىرىمىزگە بەش
دانىدىن پىششىق تۇخۇم تۇتقۇزدى.

بىزنى دەپ ئالاھىدە تەييارلىغان بۇ تۇخۇملار شۇنـ
چىلىك چىرايلىق ئىدىكى، رەڭلىرى كۆزنى ئالچەكمەن
قىلىۋېتەتتى. مەھەللىمىزدىكى باللار ھەر يىلى چوڭ ئانام
بىزگە ھېيتلىق بېرىدىغان مانا مۇشۇنداق تۇخۇملارنى
كۆرگەندە بەكمۇ ھەۋەسلىنەتتى ــ دە، بىزنىڭ ئۆيلەـ
رىگە قايتىپ بېرىشىپ ئانىلىرىغا: «بىزگىمۇ ئابابەكرىـ
نىڭ چوڭ ئانىسى پىشۇرغاندەك رەڭدار تۇخۇم پىشۇرۇپ
بەرگىن» دەپ خەقىش قىلاتتى. ھەتتا ھېيتلىق كىيىملىـ

ری بىلەنلا توپا ئۈستىدە يېتىۋېلىپ دومىلايدىغانلىرىمۇ يوق ئەمەس ئىدى. ئىلاجىسىز قالغان ئانىلار چوڭ ئانامنىڭ ئالدىغا تەلىم ئالغىلى كېلەتتى. چوڭ ئانام ئۇلارغا قاراپ كۈلۈپ تۇرۇپ:

— ئۆز نەۋرەمنى دەپ پىشۇرغان توخۇملارلا ئاشۇنداق رەڭدار بولۇپ چىقىدۇ، بۇ ھۈنەر باشقىلارغا ئۆز كۈچىنى كۆرسەتمەيدۇ، — دەپ جاۋاب بېرەتتى.

چوڭ ئانام باشقىلاردىن ھېچ نەرسىنى ئايىمايدىغان ئوبدان ئايال تۇرۇقلۇق، بۇ ھۈنىرىنى ئايامتى؟ ئۇ: «بۇنداق رەڭدار توخۇملار پەقەت ئۆز نەۋرىلىرىمدىلا بولۇشى كېرەك» دەپ ھېسابلايتتى. مەنمۇ چوڭ ئانامنىڭ مۇشۇنداق قىلىشىنى ياقتۇراتتىم. ئۇنىڭ قىزىل توخۇمنى ئۆرۈك يىلتىزىنىڭ پوستىدا، جىگەررەڭ توخۇمنى چىقىر ئۈجمە پورىدا، شاپتۇل چېچىكى رەڭ توخۇمنى يۇلغۇن چېچىكىدە، كاۋا چېچىكى رەڭلىك توخۇمنى ئۇرداندا بويايدىغانلىقىنى بىلسەممۇ، لېكىن ھېچكىمگە ئېيتىپ بەرمەيتتىم.

ئاكامنىڭ ھەرقانداق ھېيتلىقتىنمۇ ئېشىپ چۈشىدىغان بۇنداق رەڭدار توخۇملارنىڭ قەدرىگە يەتمەيدىغانلىقىغا ھەيران ئىدىم. ئۇ بۈگۈنمۇ ھەرقانچە يالۋۇرغىنىمغا قارىماي، ئۆيگە كەلگۈچىلا توخۇمدىن ئىككىنى سويۇپ يېۋەتتى. مەن ئۇنى «قارنى يامان كالا، چۆل پاقىسى» دەپ تىللىۋېلىپ، توخۇملىرىمنى يانچۇقۇمغا سالدىم - دە، تالاغا يۈگۈردۈم.

مەھەللە بالىلىرى دائىم بىللە ئوينايدىغان تاخـ

كۆۋرۈك بېشىدا ئۇن نەچچە بالا يىغىلىپ يېڭى كىيىم-
لىرىنى ۋە تۇخۇملىرىنى كۆز - كۆز قىلىشىۋاتقان ئىكەن.
ئۇلارنىڭ ئارىسىغا بېرىپلا تۇخۇملىرىمنىڭ ھەممىسىنى
چىقىرىپ كۆرسەتمىشكە، باشلىۋېدىم. باللار ئويلىغىنىمدىن-
مۇ بەكرەك ھەۋەس قىلىشتى. لېكىن سېمىز، دوغىلاق كەل-
گەن كىرەم جىگەررەڭ تۇخۇمۇمنى قولىغا ئېلىپ پىر-
قىرىتىپ تۇرۇپ ئاستا بېشىنى چايقاپ:
— بۇ تۇخۇم چىرايلىق بويالغان بىلەن پوستى
ئاجىز، چېكىشىشكە يارىمايدۇ، — دېدى ۋە تۇخۇمنى
ماڭا قايتۇرۇپ بەردى. ئويلىمىغان يەردىن كىرەمنىڭ
سۆزىنى قۇۋۋەتلەشكە باشلىغان باللارنىڭ تۇخۇملىرىغا
بولغان قىزىقىشلىرى بىردەمدىلا يوقالدى. تۇخۇملىرى-
نىڭ قەدىرسىزلىنىشى ماڭا ئەلەم قىلدى. نېمىلا
بولمىسۇن تۇخۇملىرىمنىڭ ئىككى - ئۈچ يىلدىن بېرى-
قى شەرىپىنى، مۇنداقچە ئېيتقاندا، چوڭ ئانامنىڭ تۇ-
خۇم بوياشتىكى ئابرويىنى دەرھال قايتۇرۇۋېلىشىم كې-
رەك ئىدى.

— پو ئاتما! تۇخۇملىرىمنىڭ ئاجىز ئىكەنلىكىنى
سەن نەدىن بىلەتتىڭ؟ — دېدىم بىر قەدەم چامداپ
كىرەمنىڭ ئالدىغا كېلىپ. — چوڭ ئانام پىشۇرۇپ بەر-
گەن تۇخۇم نەدە ئاجىز بولسۇن!
كىرەم كۆرەڭلەشكە باشلىدى. ئۇ شەپكىسىگە سېلى-
ۋالغان تۇخۇملاردىن بىرىنى تاللىدى - دە، چىشىغا
ئۇرۇپ تۇرۇپ:
— گېپىمگە ئىشەنمىسەڭ قېنى ئەكەل، تۇخۇملى-

رىم تۇڭگىچە سەن بىلەن چېكىشمەن، — دېدى. تۇخۇمنى بۇرنۇمنىڭ ئۇچىغا تەڭلىدى. كېرەمنىڭ تۇخۇملىرىمغا تىل تەگكۈزۈشى بىلەنلا جۇدۇنۇم ئۆرلەپ، بەدەنلىرىم تىكەنلىشىپ كەتتى. تەۋەككۇل قىلىپ تۇخۇمدىن بىرنى چىقىرىپ كېرەمگە دېدىم:

— ئەكەل تۇخۇمىڭنى. ئالدى بىلەن چىشىمغا ئېلىپ باقاي.

— ياق، — دېدى كېرەم كەسكىن ئاھاڭدا.— تۇخۇمىڭدا ئىشەنچ بولسا، مېنىڭكىنى چىشىڭغا ئېلىپ نېمە قىلىسەن؟ ياتە نوچى بولساڭ!

— سەن يات!

— ياق، سەن يات!

— چوڭراق چىقىرىپ بەرمەمسەن؟

كېرەم تۇخۇمىنى تۇتۇپ بەردى، مەن ئۇردۇم. تۇخۇملارنىڭ بىرى چارس قىلىۋېدى. ئىككىمىز تەڭلا تۇخۇملىرىمىزغا قاراشتۇق. كۆردۈمكى، مېنىڭ تۇخۇمۇم سۇنۇپتۇ. كېرەمنىڭ ۋە باللارنىڭ مەسخىرە كۈلكىسىگە چىداپ تۇرالماي ئارقا - ئارقىدىن چىقارغان تۇخۇملىرىم ئارقا - ئارقىدىن چېقىلغىلى ,تۇردى، ئاخىرى جېنىمدىنمۇ ئەتىۋار بىلىدىغان تۇخۇملىرىمنىڭ ھەممىسىنى ئۇتتۇرۇۋەتتىم! يۈرىكىمنىڭ سىقىلىۋاتقانلىقىنى، تېنىمنىڭ بوشىشىپ قولۇمنىڭ تىترەۋاتقانلىقىنى، پېشانەمدىن سوغۇق تەر چىققانلىقىنىلا بىلىمەن. ئاخىرى چوڭ ئانامنىڭ ئەمگىكىگە قىلىنغان ھاقارەتكە، ئۇلارنىڭ مەسخىرە كۈلكىلىرىگە چىداپ تۇرالماي، بۇرۇلۇپلا ئۆي

www.uyghurkitap.com

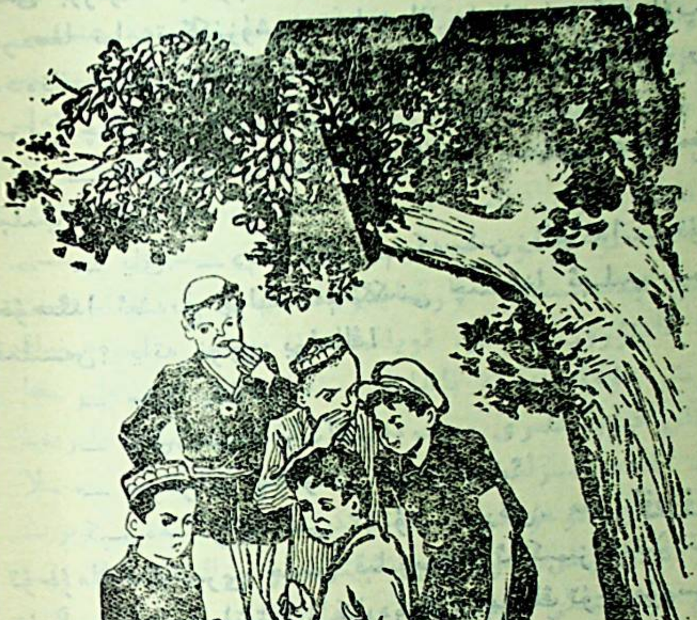

تەرەپكە يۈگۈردۈم...

ئېسەدىگەن پېتىم ئۆيگە كىرىپتىمەن. دادام ھېيتلىغىلى چىقىپ كېتىپتۇ. ئاكام قالغان ئۈچ تۇخۇمىنىمۇ قارنىغا ئورۇپ بوپتۇ. ئانامنىڭ: «بىر كىم بوزەك ئەتتىمۇ بالام. خاپا بولمىغىن» دەپ بەزلەشلىرىنىمۇ قۇلىقىمغا كىرمىدى. دەپسەندە قىلىنغان ئابرويۇمنى قايتۇرۇۋالمىغىچە، كېرەمنىڭ تۇخۇملىرىنى پاخشە قىلىۋەتمىگىچە توختىماسلىققا قەسەم قىلدىم - دە، ئىچكىرىكى ئۆيگە كىرىپ ئىشىكنى ئىچىدىن زەنجىرلىۋالدىم. ئۆتكەن يىلى ئاتاش مەھەللىسىدىن كەلگەن بىر نەۋرە ئاكامدىن ئۆگىنىۋالغان، ئەمما ئىشلىتىشكە پېتىنالمىغان ھۈنىرىمنى باشلىدىم...

تاختا كۆۋرۈك بېشىغا ئىككىنچى قېتىم چىققىنىمدا ئەتىگەندىكى بالىلارنىڭ بىرىمۇ تارقاپ كەتمىگەن ئىكەن. كۆۋرۈك سالاسۇنىدا پۇتلىرىنى مىنگەشتۇرۇپ كېرىلىپ ئولتۇرغان كېرەم ھەدەپ گەپ سېتىۋېتىپتۇ. ئۇ مېنى يىراقتىن كۆرۈپ، يانچۇقىدىن مەندىن ئۇتۇۋالغان رەڭلىك تۇخۇمدىن بىرنى چىقاردى - دە، پارۇس - پۇرۇس سويۇپ ئاغزىغا سالدى. ئۇ، بۇ ھەرىكىتى بىلەن مېنى مازاق قىلماقچى ئىدى. كېرەمنى ئوراپ تۇرغان بالىلارمۇ قىزىق، ئۇلار ئادەتتە مېنىڭ ئەتراپىمدىلا پىرقىراپ يۈرمەيتتىمۇ؟ ھازىر، ئەمدى ئۇلار ئۇچۇقتىن - ئوچۇق كېرەم ئۈچۈن گۇپپاڭچىلىق قىلىۋاتاتتى.

— قېنى كېرەم، باياقى تۇخۇمىڭنى چىقارمامسەن؟— كۆۋرۈككە قەدەم قويا - قويمايلا ۋارقىرىدىم. — نوچى-

لىقىمنى ئەمدى بىر كۆرۈپ باقاي!

كېرەم يەنە بىر رەڭلىك تۇخۇمنى ئاغزىغا سېلىپ قوۋۇزىنى كۆپۈرۈپ تۇرۇپ سالاسۇندىن چۈشتى.

— چىقارسام چىقاردىم، ئەكىلە تۇخۇمىڭنى، ئال-
دى بىلەن چىشىمغا ئېلىپ باقاي.

ئۇ سۆزلەۋېتىپ، سېمىزلىكىدىن تېرىلىرى بۇغۇم -
بۇغۇم تۇرۇلۇپ تۇرغان قولىنى ماڭا ئۇزاتتى. بۇ سۆز
بىلەن يۈرىكىم بىر ئاغدى ۋە ھايال ئۆتمەي يەنە جا-
يىغا چۈشتى. كېرەمنىڭ قولىنى ئىتتىرىۋېتىپ:

— ئەتىگەن سەنمۇ تۇخۇمىڭنى چىشىمغا ئالغىلى
قويمىغانىڭ، — دەپ ھۆرپەيدىم. ئۇ قىلغىلى گەپ تاپال-
ماي بىر تۇخۇمنى چىقاردى. ئۇچىنى ئۇچىغا توغرىلاپ،
يېنىككىنە ئۇرۇشۇم بىلەن تەڭلا كېرەمنىڭ تۇخۇمى پاخ-
شە بولدى. قۇلىقىغىچە قىزىرىپ كەتكەن كېرەم يەنە
ۋارقىرىدى:

— ئەكىلە، ئەمدى پاينەكنى پاينەككە ئۇرىمىز!

— ياق، نوچى بولساڭ يەنە ئۇچ بولسا چىقار، —
دېدىم مەن ئەندىشەمنى ئاشكارىلىماي، — ئۇچىغىلا ئۇرىمەن!

كېرەم مېنى يېڭىۋېلىش ئۈچۈن بەدەل تۆلەش
نىيىتىگە كەلگەن بولسا كېرەك، تۇخۇملىرىنى چىقىرىۋەر-
دى، مەن ئۇرىۋەردىم. كۆپ ئۆتمەي كېرەمنىڭ تۇخۇم-
لىرى مېنىڭ يانچۇقۇمغا ئۆتۈپ بولدى. ئاخىرىدا
ئەلەمگە چىدىيالمىغان كېرەم يېنىدىكى باللارغا مۇراجى-
ئەت قىلدى:

— ھوي باللار، تۇخۇملىرىڭلارنى ماڭا ئۆتنە بې-

رىپ تۇرامسىلەر، — ئۇ يالۋۇرغان ئاھاڭدا دېدى، — بىر تۇخۇم بەرگەنلەرگە ئەتە ئىككىنى قايتۇرىمەن!

بالىلار كېرەمدىن قىرقتىمۇ ياكى بىر تۇخۇم ئۈچۈن ئىككىنى قولغا كەلتۈرۈشكە قىزىقىپ قالدىمۇ، ئەي-تاۋۇر، بار - يوق تۇخۇملىرىنى كېرەمنىڭ شەپكىسىگە تۆكۈپ بېرىشتى. مەن بىلەن خىيالى ئەپ ئۆتىدىغان، مەن بىردىنبىر ئىشىنىدىغان ئابلەتمۇ كېرەمگە ئۈچ تۇ-خۇم بەردى.

مەن تۇخۇمىمنىڭ مىڭ، ھەتتا ئىككى مىڭ تۇخۇمغا ئۇر-سامۇ ھېچ نەرسە بولمايدىغانلىقىغا ئىشىنەتتىم. شۇڭا پەقەت ئۈچىنى ئۇرۇش شەرتى بىلەنلا كېرەمگە تاقابىل تۇرغىلى باشلىدىم.

بىردەمدىلا كېرەمنىڭ شەپكىسى قۇرۇقدىلىپ بول-دى. قوينۇم بولسا، زىيادە سۇ ئىچكەن ئۆكۈزنىڭ قور-سىقىغا ئوخشاپ قالدى. كېرەمنىڭ تۇخۇمىمىنىڭ كارا-مىتى بارلىقىغا ئەقلى يەتمىدىمۇ، گەپ - سۆز قىلمايت-تى. ئۇنىڭ دائىم شەلۋەرەپ چاپاق بېسىپ تۇرىدىغان كۆزلىرىنىڭ جىيەكلىرى قىزىرىشقا باشلىدى. تايىنلىق، ئۇ ئەتىگەن قازانغان ئابرويىنىڭ بىراقلا قولدىن كەتكەن-لىكىگە، بالىلارغا ئۇرغۇن قەرزگە بوغۇلغانلىقىغا ئازابلى-نىۋاتاتتى. ئابلەت ئۇنىڭ قولىقىغا نېمىلەرنىدۇر پىچىر-لىۋېدى، كېرەم بىردىنلا جانلىنىپ كەتتى ۋە چىرايىدا قاندافتۇر ۋەھشىيلىك ئالامەتلىرى كۆرۈنۈشكە باشلىدى. ئۇ ئالدىمغا دىۋەيلەپ كېلىپ دېدى:

— ھىم، سەنزە بىزنى قاپاق چاغلىدىڭمۇ، ئەكە

تۇخۇمىمنى مۇشۇ يەردىلا كۆرۈپ باقمەن!

پۈتۈن ئەزايىمغا قورقۇنچ ئولاشتى. دەرھال قېچ
كېتىش كېرەك. دېگەن قارارغا كەلدىم. بولمىسا كېر
تۇخۇملىرىمنى تارتىۋېلىپلا قالماي ھېلىقى تۇخۇممىن
سىرىنى ئاشكارا قىلىپ، مېنى يۈز كۆتۈرۈپ يۈرەلمەي
دىغان قىلىۋېتىشى مۇمكىن ئىدى. قولۇمنى كۆيدۈرۈپ
تۇرغان ئاجايىپ قاتتىق تۇخۇمىمنى قوينۇمغا سالدىم-دە

— تۇخۇمىمنى نېمىشقا كۆرەتتىڭ،— دەپلا «پارت،
قىلىپ قاچتىم.

كېرەم سېمىز، كېلەڭسىز بولغان بىلەن مەندىن
چوڭ ئىدى. ئۇ باللارغا قولىنى شىلتىپ تۇرۇپ: «قوغ
لاڭلار!» دەپ بۇيرۇق قىلدى- دە، ئۆزى ئەڭ ئالدى
دا يۈگۈرۈپ مېنى قوغلاشقا باشلىدى.

كېرەم ھەدېگەندىلا كەينىمدىن يېتىۋالدى. قالغان
باللارمۇ ئۇۋىسى چۇۋۇلغان ھەرىلەردەك يوپۇرۇلۇپ
كەلمەكتە ئىدى.

مەن كۈچۈمنىڭ يېتىشىچە تىرىشىپ باقماقچى بو-
لۇپ قەدىمىمنى بىراقلا ئاستىلاتتىم -دە، يۈگۈرۈپ كې-
لىۋاتقان كېرەمنىڭ ئۇدۇل كەلگەن يېرىگە ئۈسسۈدۈم.
ئۇنىڭ كەينىدىن كېلىۋاتقان باللارغىمۇ داڭگال بو-
لامدۇ، تاش بولامدۇ، ئىشقىلىپ قولۇمغا چىققانلىكى نەر-
سىلەرنى ئاتتىم...

قوشنىلارنى ھېيتلاپ ئەمدىلا قايتىپ كەلگەن دادام-
نى ۋە باشقىلارنى ھەيران قالدۇرۇپ، ھاسىراپ- ھۆمۈ-
دەپ ھويلىغا كىرىپ سۇپىغا ئۆزۈمنى تاشلىدىم- دە.

ھۆكرەپ يىغلاشقا باشلىدىم.

قانچە ۋاقىت يىغلىغىنىمنى بىلمەيمەن، بىر چاغدا ھويلىمىزدا دۈپۈرلىگەن ئاياغ تىۋىشى ئاڭلاندى. قارىسام ئۆيىمىزـ بۇرنى قانغا بويالغان كېرەم ۋە پېشانىسى ياڭاقتەك، قاقتەك ئىششىغان باللار ئاتا - ئانىلىرىنىڭ ھىمايىسىدە ماڭا غەزەپ بىلەن تىكىلگەن ھالدا تۇرۇپتۇ.

كېرەمنىڭ ئانىسى پۈتۈن مەھەللىدە داڭقى بار ۋاتۋات خوتۇن ئىدى. ئۇ ئانامنىڭ ھاي بېرىشىگىمۇ قارىماي ماڭا قولىنى چىنەپ ۋارقىرايتتى.

— قوپە ئۇرۇنغۇدىن، ھارامىلىق، بىزمۇ يۈز - كۆزۈڭنى قان قىلىپ باقايلى، ياسىغان تۇخۇم بىلەن بالامنىڭ تۇخۇملىرىنى ئۇتتۇۋالدىڭ بىر، ئۇنى ئاز دەپ باش - كۆزىنى قان قىلدىڭ ئىككى...

ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىققان گەپلەرگە چىداپ تۇرۇش تەس ئىدى. باشقا باللارنىڭ ئاتا - ئانىلىرى گەرچە ھېچنېمە دېمەي تۇرۇشسىمۇ، كېرەمنىڭ ئانىسىنىڭ باتۇرلۇقىدىن رازى ئىكەنلىكى ئېنىق ئىدى.

مەن غال - غال تىترەيتتىم، قويىنۇمغا تولۇپ كەتكەن تۇخۇملارنى كېرەمنىڭ ئانىسىدىنمۇ، ئاتا - ئانامدىنمۇ يوشۇرۇشقا تىرىشاتتىم. بىچارە ھالغا چۈشۈپ قالغىنىمنى كۆرگەن ئانامنىڭ بۇ جېدەلگە ئارىلىشىشى ئىشنى بۇزۇپ قويدى. ئۇ ئاغزىنى قويۇۋېتىپ، كەلگۈچىلەرگە قاراپ دىۋەيلىۋېدى، كېرەمنىڭ ئانىسى تېخىمۇ ئەدەپ كەتتى.

— قېنى، باللىرى ئېيتىپ باقسۇن، ئۇ يال تۇخۇم بىلەن بالامنىڭ تۇخۇمىنى ئوتتۇۋالدىمۇ، يوقمۇ ئانامنىڭ ئاغزى بىردىنلا تۇتۇلدى. ئۇ سوراق نەزەرىدە ماڭا قارىۋىدى، مەن كۆزۈمنى ئەپقاچتىم. بۇ ھا لىمنى دادامۇ كۆرۈپ قالغان بولسا كېرەك. ئۇ مەندىن زەربە يېگەن باللاردىن ۋە ئۇلارنىڭ ئاتا - ئانىسىدىن تۆۋەنچىلىك بىلەن ئەپۇ سورىدى - دە، بىردىن ماڭا قاراپ:

— قېنى، قويۇنۇڭدىكى تۇخۇملارنى چىقار. — دەپ بۇيرۇق قىلدى. لاغىلداپ تىترىگىنىمچە تۇخۇملارنى چىقىرىپ سۇپا ئۈستىگە قويدۇم.

— تۇخۇمنى كىمدىن ئوتتۇۋالغان بولساڭ، شۇنىڭغا قايتۇرۇپ بەر!

ئادەتتە ئانامدىن ئانچە ھېيىقمىغىنىم بىلەن، دادامدىن بەكمۇ تەپتارتاتتىم. ئۇنىڭ بۇيرۇقىنى ھايالسىز بىجا كەلتۈرۈش ئادىتىمگە ئايلىنىپ كەتكەن ئىدى. شۇڭا تۇخۇملارنى ئالدى بىلەن كېرەمگە، ئاندىن كېيىن ئابلەتلەرگە قايتۇرۇپ بەردىم.

ئەمما شۇنىڭ بىلەن ئاياغلىشىدىغۇ، دەپ ئويلىۋېدىم، دادام يەنە بۇيرۇق چۈشۈرۈپ قالدى:

— قويۇنۇڭدىكى يەنە بىر تۇخۇمنىمۇ چىقار!

بۇ گەپ بىلەن پۈتۈن ئەزايىم ماغدۇرسىزلىنىپ، كۆزگە چېلىققۇدەك تىترەپ كەتتىم، دادامنىڭ مېنى مەھەللە باللىرى ئارىسىدا مات قىلماقچى بولغانلىقىنى بىلىپ تۇرسامۇ، ياسالما تۇخۇمنى قويۇنۇمدىن چىقىرىشقا

مەجبۇر بولدۇم. بۇ تۇخۇمنى چوڭ باللاردىن ئاڭلىغىنىم بويىچە ئادەتتىكى تۇخۇمنىڭ پاينەك تەرىپىنى تېشىپ ئىچى بىلەن سېرىقىنى چىقىرىۋەتكەندىن كېيىن، كونا باتارېيىنىڭ لاكلىرىنى ئېرىتىپ تۇخۇمنىڭ ئۈچ قىسمىغا قۇيۇپ ئۇيۇتقان ئىدىم. راست تۇخۇمغا ئوخشاپ كېتىدىغان بۇ تۇخۇم تاش بىلەن ئۇرمىسىلا چېقىلمايتتى.

دادام ياسالما تۇخۇمنى قولۇمدىن ئالدى ـ دە، پارچە ـ پارچە قىلىپ كۆپچىلىككە كۆرسەتكەندىن كېيىن دېدى:

— باللىرىم، تۇغقانلار، بۇگۈن ئۇلۇغ ئايەم كۈنىدە مۇشۇنداق كۆڭۈلسىزلىكلەرگە يولۇقۇشىمىزغا نېمە سەۋەب بولدى؟

باياتىن بېرى بۇرنىنى تارتىپ تۇرغان كېرەم:

— باللىرى يالغان تۇخۇم بىلەن تۇخۇملىرىمىزنى ئۇتۇۋالغاندىكىن ... — دەپ جاۋاب بەردى.

دادام يەنە سۆزىنى داۋام قىلدى:

— بۇمۇ بىر سەۋەب. لېكىن تۇخۇم چېكىشتۇرۇدىغان بۇ قىلىق ياخشى ئەمەس. بۇ قىمارغا ئوخشايدۇ. كىمكى بۇنىڭغا بېرىلىپ كەتسە، چاتاق چىقماي قالمايدۇ. قېنى ئېيتىپ بېقىڭلار، مۇئەللىمىڭلار بۇ ھەقتە نېمە دېگەن؟

بۇ سوئالغا ئابلەت جاۋاب بەردى:

— تۇخۇم چېكىشىش شەكلى ئۆزگەرگەن قىمار. بۇنىڭغا بېرىلمەڭلار، دېگەن!

www.uyghurkitap.com

دادام كېرەمنىڭ ئانىسىغا قاراپ تۇرۇپ دېدى:
— بالىلىرىمىز بۇنداق يامان قىلىققا بېرىلىپ كې
تىپ، مۇشۇ كۆڭۈلسىزلىكلەرنى تېرىپ بەردىغۇ. دەيمەن
كېرەمنىڭ ئانىسى بېشىنى لىڭشىتقاندىن كېيىن، كې
رەمگە قاراپ سورىدى:
— بۇنى مۇئەللىمىڭلارنىڭ ئېيتقىنى راستمۇ؟
ئۇ كېرەمنىڭ: «ئېيتقان» دېگەن جاۋابىنى ئاڭلاپ
لا كايىشقا باشلىدى:
— ئەمىسە، سەن نېمىشقا بۇنى ماڭا دەپ قويمايسەن؟
كېرەم جاۋاب بېرىشنىڭ ئورنىغا يانچۇقىدىن مەن
دىن ئۇتتۇۋالغان رەڭدار تۇخۇمدىن ئۈچىنى چىقاردى -
دە، قولۇمغا تۇتقۇزۇپ تۇرۇپ:
— ئىككى تۇخۇمىڭنى يەپ كېتىپتىمەن، ئەتە قاي
تۇرۇپ بېرەي، —دېدى.
ئاتا - ئانامنىڭمۇ، ھويلىمىزغا كىرگەنلەرنىڭمۇ چى
رايىغا بىردىن كۈلكە ئولاشتى. كېرەمنىڭ ئانىسىمۇ خى
جالەت بولغاندەك بېشىمنى سىيلاپ قويدى. مەنمۇ لىككى
دە چامداپ كېرەمنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭ قولىنى تۇتتۇم.
— ئوبدان كەپسىلەر، يۈرۈڭلار داستىخانغا. ھېيت
لاپ ئاندىن قايتارسىلەر، —دېدى دادام خۇشال ھال
دا ئۇلارغا قاراپ.
كېرەممۇ، كېرەمنىڭ ئانىسىمۇ ئەتراپىدا تۇرغان
لارغا ئىشارەت قىلىپ، ھېچ تۈزۈتسىزلا ئۆيگە كىردى ۋە
داستىخانغا ئولتۇردى.
مەن: «بۇنداق قىمارغا ئىككىنچى ھەۋەس قىلماي
مەن!» دېگەن قەسىمىمنى ئىچىمدە تەكرارلىغاچ، ئۇلارغا
چاي قۇيۇشقا باشلىدىم.

ئوسمان قەدرى

ھاشىموپنىڭ بۈگۈن بالنىسدىن چىقىپ كېتىدىغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەرنى ئىككىنچى قەۋەتتە تۇرىدىغان بىمارلار تۇنۇگۈن چۈشتىلا ئاڭلاپ ئۆلگۈرگەن ئىدى. ياداڭغۇ، ئۆڭگىسىز يۈزلىرىدىكى چاقىلارنىڭ تېخى تولۇق يوقىلىپ كەتمىگەنلىكىنى، تەرەتكە بېرىش قېتىم سانىنىڭ ھېچقانچە كېمەيمىگىنىنى بىلىدىغان قوشنا ياتاقتىكىلەرنىڭ: «ھاشىموپ ئاكا، نېمىگە ئالدىراپسىلا، كەم دېگەندە يەنە بىرەر ئاي ياتمامىلا. ئۇنىڭغىچە ھاۋا — جاھانىمۇ ئىللىپ قالار» دېگەن سۆزىگە ئۇ: «بۇ يەردە ياتقانىنىڭ، ئەلۋەتتە، زىيىنى يوق. بىراق، خىزمەتلەر تاشلىنىپ قالسا بولماس» دەپ جاۋاب بېرىپ كۈلۈمسىرەپ قويغان ئىدى.

مەنمۇ بۈگۈن سەھەر تۇرۇپ ھاشىموپنىڭ تىزىمىدىكى سۈتىنى ئاخىرقى قېتىم ئۆز قولۇم بىلەن ئەكىلىپ بەردىم. تەكەللۇپ قىلغىنىغا قارىماي يۈز يۇيىدىغان سۇنىمۇ ھازىر قىلدىم.

ناشتىدىن كېيىن، ماڭالايدىغان بىمارلارنىڭ ھەممىسى ياتىقىمىزغا كىرىپ كەلدى. ئۇلارنىڭ بەزى-

قولتۇق تايىقىغا تايىنىۋالغان، بەزىسى بىراۋنىڭ مۈرى-
سىگە قولىنى قويۇۋېلىشقان ئىدى. ھاشىموپنى خۇددى
ھەرەمگە ئۇزىتىدىغاندەك قىيالماسلىق ھېسسىياتىغا چۆمـ
گەن كىشىلەر شام تىكلىگەندەك ئۆرە تۇرۇشاتتى ۋە كۆ-
ڭۈل كۆتۈرىدىغان گەپلەرنى ئاياشمايتتى. بەزىلىرى
ھاشىموپنىڭ تومپۇچكىسىدىكى نەرسىلەرنى يىغىشتۇرسا،
بەزىلىرى بوخچىسىنى جايلاشتۇرۇشقا ياردەملىشەتتى. كې-
سەل ئازابى ئەسلىرىدىن تامامەن كۆتۈرۈلگەن ئىدى.
يېرىم ئاي شەكلىدە دائىرە تۈزگەن بىمارلار ئال-
دىدا ئۆرە تۇرغان ھاشىموپ ھەركىمگە ئۆزىگە يارىشا
چاقچاق قىلىپ قوياتتى. ئەلپازىدىن تولىمۇ تېتىك ۋە
خۇشخۇي كۆرۈنەتتى. ئەمدىكى ئىش، ھېلىقى قارا رەڭ-
لىك «شاڭخەي» ياكى كۆك رەڭلىك «كېرەكسىز»
دوختۇرخانا ھويلىسىغا يېتىپ كېلىپ، كۆزەينەكلىك
كاتىپ ياتاققا چىقىپلا ئۆز كېسىلىگە تولۇق شىپالىق بې-
رەلمىگەن دوختۇرخانا ۋە كۆڭلىنى ئاۋۇتۇپ كېلىۋاتقان
بىمار ھەمسۆھبەتلىرى بىلەن خوشلىشاتتى. شۇ تاپتا ئۇ
تاقەتسىزلىنىۋاتاتتى. خاتالاشمىسام، چاندۇرماسلىق نەزە-
رى بىلەن ھويلا تەرەپكە پات - پات قاراپ قويۇشلىرىنى
مەنلا كۆرۈپ تۇراتتىم.

— ئۇكام، — دەپ سۆز باشلىدى ئۇ تاقەتسىزلە-
نىۋاتقانلىقىنى يوشۇرماقچى بولغاندەك. — قىرىق بەش
كۈندىن بېرى ئوبدان چىقىشىپ ئۆتتۇق، يەنە ئىزدى-
شىپ تۇرايلى — ھە! خالىساڭ مېنى ئىدارىدىن ياكى
ئۆيدىن ئىزدە.

قىرىق بەش كۈن! بۇ سانلارنى كىشىلەر ئۈچۈن ئېيتماققا بەكمۇ ئاسان. بىراق يېتىپ قالمايدىغان بىمار ئۈچۈن قىرىق بەش كۈننى سېستىرالارنىڭ تىببىي نازارىتى ئاستىدا ئۆتكۈزمەك تولىمۇ قىيىن. لېكىن مەن ھاشىموپ بىلەن ياتاقداش بولغانلىقىم ئۈچۈنلا قىرىق بەش كۈننى قىرىق بەش سائەتتەك ھېس قىلدىم.

ئۇنىڭ قىرىق بەش كۈن دېگەن سۆزنى ئالاھىدە تەلەپپۇز بىلەن ئېيتىشى قىرىق بەش كۈن بۇرۇنقى ئىشلارنى دەرھال ئېسىمگە سالدى.

شەھەرلىك دوختۇرخانا پالاتاسىغا قوبۇل قىلىنغىنىمنىڭ بەشىنچى كۈنى ئەتىگەندىلا مەن ياتقان ئىككى كارىۋاتلىق ياتاق ئۆرە - تۆپە بولۇشقا باشلىدى. ئاشتىغا ئاز قالغاندا سېرىق چىراي، بويى بەدىنىگە تومراق كەلگەن چوكىغا ئوخشايدىغان سېستىرالار باشلىقى چۈجىلىرىنى ئەگەشتۈرۈپ خامانغا دان تاتىلاشقا ماڭغان مىكىياندەك بىر توپ سېستىرانى باشلاپ ياتاققا دەبدەبە بىلەن كىرىپ كەلدى - دە، مەن كىرگەندىن بېرى بىكار تۇرىۋاتقان كارىۋاتنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ بىر نېمىلەرنى دېدى. «تايىنلىق، يەنە بىر ئەمەلدار كىرىپ ئورۇنلىشىدىغان بوپتۇ - دە» ئويلىدىم ئىچىمدە. ئۆزۈممۇ كىچىككىرەك بىر ئەمەلدار، مەندە قانداق ئىللەت بارلىقىنىمۇ ئانچە ئۇقمايمەن، لېكىن ئەمەلدار دېگەننىڭ ئونىنىڭ توققۇزىدا كېسەل بولىدۇ، دېگەن فورمۇلام بويىچە ئەمەلدارلارنى دېگەندەك ياقتۇرۇپ كەتمەيتتىم. «مانا ئەمدى يوغان قورساق، دىمىقىدا سۆزلەيدىغان،

ئېلىپىنىڭ سۇنۇقىنى ئۇقمايدىغان بىرسى كىرىپ كەلسە، ئىككى ئاينى قانداق ئۆتكۈزگىنىڭنى كۆر!» دېگەنلەر كاللامدىن ئۆتۈپمۇ ئۈلگۈردى. ناشتىدىن كېيىن سايمان خالتىسىنى كۆتۈرۈۋالغان سېمىز، دىقماق زاپخوز كىرىپ كارىۋاتىنىڭ پرۇژىنىلىرىنى بىرمۇ بىر تەكشۈرۈپ، بىر نېمىلىرىنى چىڭىتىپ قويۇپ چىقىپ كەتتى. قاپىقىنى ئاچماي تۇرۇپ بۇيرۇق چۈشۈرۈپلا يۈرىدىغان سېستىرالار باشلىقى ئۆزى بىللە كەلگەن، جۇسسەنغۇ چاپىنىنى ياقىسىغىچە تۈگمىلىۋالغان كۆزەينەكلىك يىگىتكە ئۆز ئىشىنى تەستىقلاتقان ئۇرۇن- كۆرپىلەرنى ماتىراستىن تارتىپ يەڭگۈشلىتىپ چىقتى. ئۇزاق ئۆتمەي دوختۇرخانا باشلىقىمۇ يېتىپ كېلىپ تەييارلىق ئىشلىرىنى كۆزدىن كەچۈردى. بولغۇسى ياتاقدىشىمنىڭ ئەڭ تۆۋەن دېگەندىمۇ مۇئاۋىن نازىر دەرىجىلىك ئەمەلدار ئىكەنلىكىگە گۇمانىم قالمىدى. چۈشتىن كېيىن مۇراسىم ئەمەلدارىدەك قېتىۋالغان دوختۇرخانا باشلىقى ۋە ھېلىقى ئۇزۇنتۇرا سېستىرا كۆزەينەكلىك يىگىتنىڭ ھەمراھلىقىدا تەييارلىق خىزمەتلىرىنى ئاخىرقى قېتىم كۆزدىن كەچۈرگەندىن كېيىنلا، ياتاقدىشىم ئىشىك ئالدىدا پەيدا بولدى. باشقىلارنىڭ خىزمەت قىلىش ئارزۇسىنى قۇرۇق قالدۇرۇپ بوپىسىنى ئۆزى كۆتۈرۈپ ياتاققا كىرىپ كەلگەن بۇ كىشى ئاۋۋال ماڭا قاراپ كۈلۈمسىرەپ باش لىڭشىتىپ قويدى.

«گۇلدۇرى بار، يامغۇرى يوق» دېگەننىڭ ئۆزى شۇدە! كەلگۈچىنىڭ ئەلپازىدىن قارىغاندا، ئەمەلدارغا

ئانچە ئوخشمايتتى، ئەمەلدار بولسىمۇ چوڭراق ئەمەس-
تەك تۇراتتى. ئورۇق ۋە ئېگىز بۇ كىشىنى بىر قاراپلا
50 لەردىن ھالقىپ قالغان دېيىشكە بولاتتى. يۈزى قا-
رىيىپ كەتكەنلىكتىن چېچى ئاق كۆرۈنەمدۇ ياكى چېچى
ئاقىرىپ كەتكەنلىكتىن چىرايى قارامتۇل كۆرۈنەمدۇ،
ئىشقىلىپ چىرايىنىڭ رەڭگى بىلەن چېچىنىڭ رەڭگى
روشەن سېلىشتۇرما ئىدى. توم قاشلىرى ئارىسىدىن ئۆ-
نۈپ چىققان بىرقانچە تال موي دىڭگىيىپ تۇراتتى.
ئىككى قوۋۇزى كۆرۈنەرلىك ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن، يۈز-
لىرىنى قىزغۇچ چاقىلار بېسىپ كەتكەن ئىدى. سەل
دوردايراق كەلگەن جىگەررەڭ كالپۇكى ئاپئاق سەدەپ
چىشلىرىنى يۆگەپ تۇراتتى. بارماقتەك - بامارقتەك
توم پاتاڭلىرى تارتىشىپ قالغان ئىدى. قول دۈمبىسى-
دىن بۆرتۈپ چىققان ئىرماش - چىرماش كۆك تومۇرلار
خەرىتىلەردىكى دەريا ئېقىنىنى كۆرسەتكۈچى شەرتلىك
بەلگىلەردەك كۆزگە ئېنىق چېلىقاتتى. كىرىپچە پاسوندى-
كى ئۆڭۈپ كەتكەن كاستيۇمى خېلى ئۇزاق بىر يىللاردىن
بىشارەت بېرەتتى. بىراق، قويۇق قىزىل قىلتو-
مۇرلار ئۆمۈچۈكنىڭ تورىدەك گىرەلىشىپ كەتكەن بىر
جۈپ كۆزىدىن بولسا، قانداقتۇر بىر خىل نۇر چاق-
ناپ، ھاياتلىقنىڭ قەتئىيىتىدىن بەلگە بېرەتتى. بىللە
كەلگۈچىلەرنىڭ تەكەللۇپلىرىغا ئانچە قىزىقىپ كەتمە-
گەنلىكى سەۋەب بولغان بولسا كېرەك، يۇقىرىدا ئىسمى-
نى ئاتاپ ئۆتكەنلەر ياتاقداشىمىنى يالغۇز قالدۇرۇپ،
بىر - بىرلەپ چىقىپ كېتىشتى. «بۇ بىچارە مانا ئەمە-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

دى كارۋاتقا تاشلىنىدۇ-دە، خورەكنى قىزىتىۋېتىدۇ دېگەن قىياسىنى يوقىتا چىقارماقچى بولۇپ ئەتەي شۇنداق قىلغاندەك ئۇ ھۆللەنگەن لۆڭگە بىلەن يۈز-كۆزىنى سۈرتكەچ كارۋىتىنىڭ يېنىغا كېلىپ ئورۇندۇقتا ئولتۇردى.

— ئۇكام، ياتاقداش بولۇپ قالدۇق، تونۇشۇپ قوياپلى، مېنىڭ ئىسمىم ھاشىم بولىدۇ، — دېدى ئۇ سەل-پەل بوغۇق ئاۋاز بىلەن ۋە ئارقىدىنلا ئىشلەيدىغان ئورنىنى ئېيتتى-دە، مەندىن سورىدى:

— ئىسمىڭىز نېمە ئۇكام، نەدىن سورايمىز؟

— ئىسمىم ياقۇپ، ئۆزۈم...

شۇنداق قىلىپ، يېڭى ياتاقدىشىم بىلەن تونۇشۇش ئىشى مۇۋەپپەقىيەتلىك بولدى. «نازارەتتە ئىشلەيمەن دەيدۇ، بەلكى ئانچە چوڭ ئەمەلدار بولمىسا كېرەك. ئۇنچىۋالا تارتىنىپ كەتمىسەممۇ بولغۇدەك» دېگەن ئوي بىلەن ئۆز-ئۆزۈمگە ئىشەنچ باغلىدىم.

— ئاتىڭچاك... ئاتىڭچاك...

ئىشىكنىڭ ئاسلان مىياڭلىغاندەك ئېچىلىشى ۋە بىراۋنىڭ شىپىرلاپ مېڭىشىدىن ئەمدىلا ئۇيقۇغا ئىلىنىشكەن كۆزلىرىمنى ئاچتىم. «تىڭچاك» دېگەن خىتابنى ئاڭلاپ كارىۋاتنىڭ پۇرژىنلىرى دۈمبەمگە تەپكەندەك تېزلا ئورنۇمدىن تۇرۇپ كەتتىم. بۇ چاغدا، بوردىغان ئېركەك تەك سېمىز، 40 ياشلاردىكى بىر كىشى ياتاقدىشىمنىڭ كارۋىتىغا ئېگىشىپ ئۆرە تۇرۇپ چاقىرماقتا ئىدى.

— ئاتىڭچاك... ئاتىڭچاك...

بۇ چۈش بىلەن كەچ ئارىلىقىدىكى چاغ بولۇپ، ئۇنىڭ قاتتىق ئۇخلاپ كېتىشىمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى. تېخى باياتىنلا پاراڭ سېلىشقان ئىدۇق. بىراق نېمە سەۋەبتىندۇر، ياتاقدىشىم ئۇخلىدىمىغا ياتقانچە كۆزىنى ئاچمايتتى.

— ھاشىمۇپ ئاكا، ھاشىمۇپ ئاكا...

ياتاقدىشىم كۆزىنى ئاچتى ۋە ئىرەنگسىزلىك بىلەن ئورنىدىن تۇرۇپ ياستۇققا يۆلەندى. كىرگۈچىگە ئىلتىپات كۆرسەتتى.

— ھەي، ھۆكۈمەتنىڭ خىزمىتى دېگەن قۇرۇپ كەتسۇن، ئالدىراپ يۈرۈپ ھېچنېمىنى ئۇقماپتىمەن، ياتاقا كىرىپ قالغانلىقلىرىنى ھېلىلا ئاڭلىدىم: «ئەستاغپۇرۇللا، قانتىم بولسا ئۇچماسمىدىم» دېدىم ۋە بۇياققا يۈگۈردۈم.

يوقلاپ كەلگۈچى بىر پاي خۇرجۇنچىلىك چوڭ سومكىدىن كونسېرۋا ۋە مېۋىلەرنى چىقىرىپ، تومپۇچكا ئۈستىنى تولدۇرۇۋەتتى. ئۇ يەرگە چۈشۈپ دۈملاپ كەتكەن ئالمىلارنىڭ كەينىدىن قوغلىغاچ: «ئەستاغپۇرۇللا»نى ئاغزىدىن چۈشۈرمەيتتى.

— غوپپۇرجان، بەك جۇۋاپ كېتىپسىز، بۇ يەرگە كېلىپ ياتقىلى تېخى ئۈچ - تۆت سائەتلا بولدى، — دېدى ھاشىمۇپ، تومپۇچكا ئۈستىگە كۆز يۈگۈرتۈۋېتىپ، ئۇ گېپىنى داۋام قىلدى، — ئوبدان كۆرۈشتۇق. مانا كەچ كىرىپ قالدى، ئەمدى ئاۋارە بولۇپ بۇ يەردە ئۇزاق ئولتۇرمىسىڭىزمۇ بولىدۇ. ئاپتوبۇس توختاپ كەتسە، مېڭىپ بولالمايسىز.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

كېسەل يوقلىغۇچى ئالمان ـ تالمان ئورنىدىن تۇردى ـ دە، قوللىرىنى ھەرىكەتلەندۈرۈپ دېدى:

— ھېلىقى... ھېلىقى... بىر ئاز ئولتۇرساممۇ كارايىتى چاغلىق. مۇختارنىڭ «ۋولگا»سىدا كېلىۋېدىم...

ھاشىموپنىڭ كۆزلىرى چوڭ ـ چوڭ ئېچىلدى. بۇنى كۆرگەن كېسەل يوقلىغۇچى گېپىنى تولۇقلىدى:

— ئاتىڭجاڭنى يوقلىغىلى بارىمەن دېۋېدىم، شوپۇرلارنىڭ ھەممىسى خەبەردارلىق قىلدى. مۇختارمۇ تارتىشمايلا ماڭدى. شۇڭا...

كېسەل يوقلىغۇچى ھاشىموپنىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە، ئەكەلگەن ئالمىسىنىڭ تەگدىن تولىسىنى بالىلىرىغا ئايرىپ بېرىش ئۈچۈن قايتا سومكىسىغا سېلىشقا مەجبۇر بولدى ـ دە، «ئەستاغپۇرۇللا»نى تەكرارلىغاچ چىقىپ كەتتى. ھاشىموپ بولسا ماڭا كۈلۈمسىرەپ بېشىنى چايقاپ قويدى ـ يۇ، ئۈنچىقمىدى.

كېسەل يوقلىغۇچىنىڭ خىتابى ئۇنىڭ نام ـ ئەمەلىنى ئاشكارىلىدى. ئەتىگەندىن بېرىقى داغدۇغىلار سەۋەبلىك بولغۇسى ياتاقداشىمنىڭ خېلى چوڭ بىر ئەمەلدار ئىكەنلىكىنى جەزم قىلغان ئىدىم. بىراق ئەمەلدار بىلەن سېستىرالارنىڭ نازارىتى ئاستىدىكى كۈنلەرنى قانداق ئۆتكۈزىدىغانلىقىم توغرىسىدىكى غەملىرىم ھاشىموپنىڭ نازىر ئىكەنلىكىنى بىلگەندىن كېيىن غەلىتە يوسۇندا ئاستا ـ ئاستا يوقىلىشقا باشلىدى. ئۇنىڭ مۇشۇ مەنۇتتا ئويان ئۆرۈلۈپ، بۇيان ئۆرۈلۈپ ئۇخلىيالمايۋات-

www.uyghurkitap.com

قالىلىقى، بولۇپمۇ بايام ھېلىقى كىشىگە ئانچە قىزغىن مۇئامىلىدە بولمىغانلىقىنىڭ ئۆزى ماڭا بىر تېپىشماق ئىدى.

شۇ كۈنى ئېغىر ياتقۇ بولغۇچە ياتاق زادى تىنچىمىدى. كېلىپ - كېتەرلەرنىڭ ئايىغى ئۈزۈلگەندىن كېيىن، ھاشىموپ ماڭا قاراپ كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ ئارام ئېلىشىمغا مالاللىق كەلتۈرگىنى ئۈچۈن ئەپۇ سورىدى ۋە كېچىلىكىمگە خەيرلىك تىلەپ يوتقىنىغا پۈركەندى.

بەك كەچ ئۇخلىغىنىمدىن بولسا كېرەك، ئويغانسام ئەتىگەنلىك تاماق ۋاقتى ئۆتۈپ كېتىپتۇ. ئۆكۈنۈش ئىچىدە ناشتىلىقىمنىڭ غېمىنى قىلىۋېتىپ كۆزۈم تويۇقسىز كارىۋات يېنىدىكى تومپۇچكىغا چۈشۈپ قالدى. تومپۇچكا ئۈستىدە بىر كورۇشكا سۈت ۋە بىر نان تۇراتتى. قورۇلغان گۆش تولدۇرۇلغان بىر تەخسىمۇ بار ئىدى. يېنىمدىكى كارىۋاتتا قېلىن بىر كىتابنى ئوقۇۋاتقان ھاشىموپقا سوئال نەزىرىدە قارىدىم.

— قېنى، يۇيۇنۇڭ ده، چېيىڭىزنى ئىچىۋېلىڭ، — دېدى ئۇ تومپۇچكىنى ئىشارەت قىلىپ.

ھەممە ئەھۋال ئايان ئىدى. سېستىرالارنىڭ ناشتىلىق يېمەكلىكلەرنى تومپۇچكامغا قويۇپ قويۇشى ئەسلا مۇمكىن ئەمەس ئىدى. تاماق ۋاقتى بولغاندا. ئاشپەز يېمەكلىكلەر ھارۋىسىنى ئىتتىرىپ كارىدورغا ئېلىپ كېلەتتى - دە، ساپلىق بىلەن داسىنى كۆچەپ ئۇرۇپ تۇرۇپ: «تاماق، تاماق...» دەپ ۋارقىرايتتى. تەلەڭگىلىرىمىزنى تۇتۇپ ئۈچ - تۆت غۇلاچ قاتارنى تۈگەت-

كەلدىن كېيىنلا بىر ئۇلۇش تاماقنى ئېرىشەلەيتتۇق. بۇ پەردە قورۇلغان گۆش بەرگىنىنى بولسا ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغان ئىدىم.

ياشتا مەندىن چوڭ ۋە دىيابىت كېسىلىنىڭ خورىتىش ئازابىنى يەتكۈچە تارتقان بۇ نازىرىنىڭ قاتاردا تۇرۇپ مەن ئۈچۈن تاماق ئېلىۋاتقانلىقى كۆز ئالدىمغا كېلىشىگىلا يۈرىكىم بىرلا ئۆرۈلۈپ، ئىسسىق ئېقىم پۈتۈن بەدىنىمنى ئارىلاپ ئۆتۈپ كەتتى. كارىۋىتىم يېنىدىكى ئورۇندۇق ئۈستىدە تۇرغان سۇنى كۆرگىنىمدە بولسا، كۆزلىرىمگە ئىختىيارسىز ياش يۈگۈردى.

ئەتىگەنلىك تاماقتىن كېيىن، ياتىقىمىز قەشقەرنىڭ يەكشەنبە بازىرىدەك قىزىپ كەتتى. ھەر مىللەت ۋە ھەر جىنستىكى كىشىلەر توپ - توپى بىلەن كېلىپ تۇردى، بەزىلەرنىڭ چىن كۆڭۈل بىلەن ساقلىق تىلەشلىرى ھاشىمونىڭ چىرايىدا كۈلكە پەيدا قىلسا، بەزىلەرنىڭ قىلغىنى قىلىق تاپالماي قېلىشلىرى ئۇنىڭ چىرايىدىكى كۈلكىنى ئۆچۈرۈپ تۇردى.

چۈشكە يېقىن بۇغداي ئۆڭلۈك، بۇرۇتلۇق، پاكارراق كەلگەن بىر كىشىنىڭ كىرىپ كېلىشى ھاشىمونى باشقىچە ھالاندۇرۇۋەتتى. قىزىق يېرى ئۇلار ئەللىكتىن ھالقىپ قالغانلىقىغا قارىماي، ئۆزئارا «سىز»لەپ خىتاب قىلىشاتتى.

تىنچلىق - ئامانلىق سوراشقاندىن كېيىن، ھاشىموپ كۆزى بىلەن تومپۇچكا ئۈستىگە پاتماي كەتكەن مېۋە - چېۋە، تۇخۇم پىرەنىكى، كونسېرۋالارنى ئىما

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

قىلىپ تۇرۇپ دېدى:

— كۆردۈڭمۇ ھەسەن، مېنى كىشىلەر بىر كۈننىڭ ئىچىدىلا شۇنچىلىك باي قىلىۋەتتى. ئادەملەر مېنى نېمىدېگەن ياخشى كۆرىدۇ — ھە!

— سېنى نېمىدەپ ياخشى كۆرۈشمىسۇن، ئادەملەرنى دەپ ئىنقىلاب قىلدىڭ. ئادەملەرنى دەپ ئالتە يېرىڭگە ئوق يېدىڭ — دە، — ئۇ كىشى ھاشىموپنىڭ سۆزىدىكى تەنە ئاھاڭىغا ئانچە دىققەت قىلمىدى بولغاي، سۆزىنى چىن يۈرىكىدىن چىقىرىۋاتقانلىقىنى ئىشارەت قىلماقچى بولغاندەك ئوڭ قولىنى كۆكسىگە قويۇپ سۆزىنى داۋام قىلدى، — ئادەملەرنى دەپ جاپا چېكىۋاتىسەن، ئادەملەرنى دەپ خىزمەتكە جان كۆيدۈرۈۋاتىسەن.

ھاشىموپ بېشىنى ئاستا چايقاپ تۇرۇپ دېدى:

— بىلەمسەن ھەسەن، بۇ نەرسىلەرنىڭ بىر قىسمى ھارام! — ئۇ يەنە قوشۇپ قويدى، — دەيمەنغۇ. يەنە ھالاللىرىمۇ بار!

— ئوھوي، ھەممىسى ماگىزىندىن سېتىۋېلىنغاندەك تۇرىدىغۇ. بۇنى يەنە ھالال — ھارام دەپ ئايرىپ يۈرىسىلا؟

ئۇ كۆزلىرىنى چوڭ — چوڭ ئېچىپ ھاشىموپقا تېكىلدى. ھاشىموپ قاقاقلاپ كۈلۈۋېتىپ، ئۇنىڭ مۈرىسىگە قولىنى قويۇپ دېدى:

— جەڭچى چېغىڭدىمۇ ساددا، تۈز نېمە ئىدىڭ، شۇ مىجەزىڭ ھېلىمۇ ئۆزگەرمەپتۇ، — ھاشىموپنىڭ چىرايى

جىددىي تۇس ئالدى ۋە داۋام قىلدى. — ھەي، بەزى-لەرنىڭ ماڭا شۇنچىۋالا قىلىپ كېتىشىنى چۈشەنمەك تەس ئەمەس. — ئۇ بىر دەم تۇرۇۋالغاندىن كېيىن سورىدى. — ھېلىقى غوپۇرجاننى بىلىسەنغۇ دەيمەن؟

— قايسى غوپۇرجان ئۇ؟

— ھەي، خۇپسەنلىك قىلما. بىزنىڭ نازارەتتىكى ھېلىقى ئىسيانچىچۇ؟!

ھېلىقى كىشى پېشانىسىگە پاققىدە بىرنى ئۇردى - دە، دېدى:

— ھوي، مەدەنىيەت ئىنقىلابىدا سېنى چەت ئەل-گە باغلانغان دەپ كۈرەش قىلىپ، سۈرەپ يۈرگەن غو-پۇر يىكاپمۇ؟

— ئېسىڭدە بارىكەندە، ھە ئاشۇ غوپۇر پىكاپ.

بۇرۇن كىمدۇ بىرى غوپۇرنىڭ ئىشخانىسىغا كى-رىپتۇ. بۇ چاغدا ئۇ قەغەزگە خىلمۇ خىل پىكاپلارنىڭ رەسىمىنى سىزىپ ئاستىغا پىكاپنىڭ ئىسمىنى يېزىپ ئولتۇرغان ئىكەن. ئۇ قەغەزلەرنى ئالمان - تالمان يىغىشتۇرۇۋېتىپتۇ، لېكىن بۇ گەپ ھايال ئۆتمەيلا پۈ-تۈن نازارەتكە تارقىلىپ ئۇلگۇرۇپتۇ. ئادەتتە ئۇنىڭ پىكاپقا ئولتۇرۇشقا ناھايىتى قىزىقىدىغانلىقى ھەممە كىشىگە ئايان بولغاچقا، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئىسمى «غوپۇر پىكاپ» دەپ ئاتىلىشقا باشلاپتۇ.

ھاشىموپ سۆزىنى ئالدىرىماي داۋام قىلدى:

— تۈنۈگۈن بىرى ئىككى قېتىم كېلىپ كەتتى. ئاشۇنداق كىشىلەرنىڭ كۆتۈرۈپ كەلگەن نەرسىلىرى

ئەلۋەتتە ھارام - دە!

— ھە، مۇنداق دە، — ھېلىقى كىشى چوڭقۇر ئويغا پاتقاندەك بېشىنى لىڭشىتتى. — ئۇنىڭ سەندىن تامايى بارئىكەن - دە! ئۇنداقلارنى رەھبەرلىك ئورنىغا يېقىن يولاتقۇچى بولما، جۇمۇ!

— مېنىڭچە ئەلۋەتتە شۇنداق. بىراق ھازىر جەمئىيەتتىكى ئىشلاردىن خەۋىرىڭ بار. ئۇنداقلارغا بەزىدە يول ئېچىلىپمۇ قالىدۇ. مۇنداق دېسەم مېنى ئۆزىنىڭ ئورنىدىن غەم قىلىدىكەن دەپ قالما. ماڭىغۇ بەرىبىر. لېكىن ئۇنداقلار ھوقۇق ئۈستىگە مىنسە، سېنىڭ - مېنىڭ تۆككەن قانلىرىمىز بىكارغا تۆكۈلگەن بولمامدۇ؟

ئۇلار خېلى ئۇزاققىچە مۇڭداشتى. قارىنىنى بوشاتقاندىن كېيىن ھېلىقى كىشى ئۇزىدى. ھاشىموپ تاشقىرىدىن كىرىشىگىلا تاقەتسىزلىنىپ سورىدىم:

— بايام گەپ قىستۇرۇشنى بىئەپ كۆردۈم. ئەمدى سوراۋالاي. سىلى ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى ئارمىيىسىدە بولغانمۇ؟

مېنىڭ نېمىلەرنى سورايدىغىنىمدىن خەۋىرى باردەك، ئۇ ئۆرە تۇرۇپلا جاۋاب بەردى:

— ھەئە، ئۈچ ۋىلايەت ئارمىيىسىدە بولغانمەن. — ئۇ سەل تىنىۋالغاندىن كېيىن كارىۋاتقا ئولتۇرۇۋېلىپ دېدى، — بايامقى كىشىنىڭ ئىسمى ھەسەنجان. ئۇمۇ ئۈچ ۋىلايەت ئارمىيىسىدە جەڭچى ئىدى. ئۇنى ئارمىيىگە قوبۇل قىلغاندا ئۆزۈم تونۇشتۇرغۇچى بولغانمەن. ھازىر ماشىنا رېمونت زاۋۇتىدا رېمونتچى بولۇپ

ئىشلەيدۇ. ئۇ ۋاقىتتا ئارمىيىدىكى ماتورلۇق قاتناش ۋاسىتىلىرىنىڭ رېمونت ئىشلىرىدا ئۇنىڭ ئالدىغا ئۆتىدىغىنى يوق ئىدى.

ھاشىمونىڭ ئۈچ ۋىلايەت ئارمىيىسىدە بولغانلىقى ھەۋەسىمنى قوزغىماي قالمىدى. ئۇنىڭ شۇنچىۋالا كەتەر، تۈز كۆڭۈللۈكىنىڭ، كىشىلەرگە ئۆز جەڭچىلىرىگە كۆڭۈل بۆلگىنىدەك كۆڭۈل بۆلىدىغانلىقىنىڭ سەۋەبىنى بىلگەندەك بولدۇم. شۇ تاپتا ئۇ، كۆڭلۈمنىڭ تۆرىدىن ئورۇن ئالغان ئىدى. ھارغىنلىقتىن ئۇنىڭ يېنى يەر تارتىپ تۇرغان بولسىمۇ، تەۋەككۇلسىگە سوئالىمنى قويۇۋەردىم:

— ئۇ ۋاقىتتا ئۇرۇشقا قاتناشقان بولغىيتتىڭلا؟ ئۇرۇش دېگەن دەھشەت بولىدۇ، دەپ ئاڭلايمىز، شۇنداقمۇ؟

— ئۇرۇشقا قاتناشماي قالاتتىممۇ؟ ئىنقىلابقا قاتنىشىشتىن بىرلا مەقسىتىم ئۇرۇشقا قاتنىشىش ئىدى، ئۇرۇشقا قاتناشقاندىلا، خەلقنىڭ ئەشەددىي دۈشمىنى بولغان گومىنداڭ ئەكسىيەتچىلىرىنى يوقىتىشقا بىر ئۇلۇش كۈچ چىقىرىش پۇرسىتىگە ئىگە بولاتتىم - دە! ئۇرۇشنىڭ دەھشەتلىكىگە كەلسەك، نېمە دېسەم بولار؟— ئۇ پېشانىسىگە چۈشۈپ قالغان ئاق چاچلىرىنى بارماقلىرى بىلەن تارتىۋەتكەندىن كېيىن دېدى، — ئىشقىلىپ جاننى ئالقانغا ئېلىپ قويۇپ ئۇرۇشىدىغان گەپ.

— قورقۇنچلۇقمىدى؟

— قورقۇنچلۇقمۇ قورقۇنچلۇق، بىراق خەلقنى

ئازاب ـ ئوقۇبەتتىن قۇتۇلدۇرۇش يولىدا ئۇرۇش قىلساڭ، ئەلۋەتتە جېنىڭنىڭ قىممىتى ساڭا ئانچە چوڭ بىلىنىپ كەتمەيدۇ ـ دە!

ــ ئوق تەگكەندە كىشى دەماللىققا ئاغرىق ھېس قىلمايدۇ، دەيدۇ، سىلىگە ئوق تېگىپ باققانمۇ؟

ــ ئوق تېگىشتىن ساقلىنىش تەس، بايام دېمىدىممۇ، جاننى ئالقانغا ئېلىپ قويۇپ جەڭگە كىرىدىغان گەپ، مانا بۇ ئىككى ئاتۇق شىخو ئۇرۇشىنىڭ يالدامسى! ــ ئۇ سۆزلىگەچ مۇرىسىنى شۇنداق ئېچۋېدى چوڭ ـ چوڭ ئاتۇقلار مانا مەن دەپ كۆرۈندى. چاپىنىنى تۈگمىلەپ بولغاندىن كېيىن سۆزىنى ئۇلىدى:

ــ ئۇ چاغلاردىكى گەپكە كەلسەك، سۆز ئۇزۇن. گومىنداڭ ئەكسىيەتچىلىرىنىڭ دەستىدە جاندىن جاق تويدۇق، ئۇرۇشقا چىقتۇق، ئۇلارنىڭ ئەدىبىنى بەردۇق. خەلقنىمۇ ئازاد قىلدۇق. باشقىسى ساڭىمۇ مەلۇم.

ــ يېقىندا بەزى كىتابلاردا «ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى» ئۇنداق، پالانى مۇنداق دېگەن گەپلەر يېزىلىپتۇ، مۇشۇ گەپلەر كاللامدىن تازا ئۆتمەيۋاتىدۇ.

ــ ئۇنداق ـ مۇنداق دەپ ئاغزىغا كەلگەننى جۆيلۈشلەرگە مەن ھەرگىز قوشۇلمايمەن. كىمىكى ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنى. ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنىڭ رەھبەرلىرىنى قارىلىسا، چىداپ تۇرالمايمەن. تارىخ دېگەن بىر پاكىت، ئۇنى ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلماق شۇنچە ئاسانمىكەن؟...

سۆھبىتىمىز خېلى بىر چاغقىچە داۋاملاشتى. قوشـ

ىما ياتاقتىن كىرگەن بىمارلارمۇ چىۋىن ئۇچسا بىلىنگۇ-
دەك جىمجىتلىقنى ساقلىدى. مۇشۇنداق سۆھبەت قىرىق
نەچچە كۈندىن بېرى داۋام قىلىۋاتقاچقىمۇ، قەلبىمدە
ھاشىموپقا بولغان ئىتىقاد كۈنسېرى كۈچىيىپ باردىكى.
ئاخىرىدا ئۇنىڭدىن ئايرىلىش ماڭا قانچىلىك ئېغىر كې-
لىدىغانلىقىنى ھېس قىلىشقا باشلىدىم.

مۇشۇ تاپتا ئۇ دوختۇرخانىدىن چىقىپ كېتىش
ئالدىدا تۇراتتى. يەنە خەلق ئۈچۈن ئىش قىلىپ بې-
رىش ئارزۇسىدا ئۆتتەك ياناتتى. ئۇ كېسىلىنىڭ ئېغىرلى-
قىنى بىلمەمدىغاندۇ؟ ياق، ئۇ بىلەتتى. ئۇ بۇنىلا
ئەمەس، مەن بىلمەيدىغان نۇرغۇن نەرسىلەرنى بىلەتتى.

ھاشىموپ ئىككى سائەت ۋاقىتنى دېرىزىدىن ھوي-
لا تەرەپكە قاراش، پاراڭلىشىش بىلەن ئۆتكۈزدى.
ئاخىرىدا ئۇ كارىدورغا چىقتى - دە، ئۆي تېلېفونىنىڭ
نومۇرىنى بۇراشقا باشلىدى.

— ئۆي بىلەن كىمدۇ بىرى سۆزلىشىۋاتقان ئوخ-
شايدۇ. تىت - تىت قىلغىنى قىلغان، — دېدى ئۇ قاي-
تىپ كىرىپ.

تېلېفون نومۇرىنى ئايلاندۇرۇش بىر سائەت ئىچى-
دە ئىككى - ئۈچ قېتىم داۋام قىلدى، ئۇ ھەر مىنۇتىغا
بىر - ئىككى قېتىم سائىتىگە قاراپ تاقەتسىزلى-
نەتتى. ئاخىرى ئۇنىڭ تاقەتسىزلىكىگە كەپ بىلەن بول-
سىمۇ ئاز - تولا پەسكويىغا چۈشۈرۈش ئۈچۈن دېدىم:

— نېمىگە ئالدىرايلا ھاشىموپ ئاكا، ئەتە چىقىپ
كەتسىلىمۇ بولىدىغۇ؟

— ياق، — دېدى ئۇ ئىتتىك بېشىنى لىڭشىتىپ، —

www.uyghurkitap.com

-ئاڭلىسام ئەتە نازارەتتە يىغىن بار ئىكەن. ئۇشبۇ ئاپەتكە ئۇچرىغان رايوندىكى دېھقانلارنى قۇتۇلدۇرۇش تەدبىرىنى تۈزۈش كېرەك. 80 مىڭ دېھقان كۈزلۈك زىرائەتتىن ھوسۇلسىز قاپتۇدەك. بۇلارنى ئاشلىق غېمىدىن خالاس قىلىش كېرەك...

ھاشىموپنىڭ كۆزى ھويلىغا قاراپ تېشىلەي دېگەندە، ئۇنىڭ كەنجى قىزى ئىشىك ئالدىدا پەيدا بولدى. قىزنىڭ چىرايى يانۋار ئاسمىنىدەك تۇتۇلۇپ كەتكەن ئىدى. ئۇ ھېلىلا ماتەم ئۈستىدىن كەلگەندەك قىياپەت بىلەن ئۇدۇل تومپۇچكا يېنىغا باردى ـ دە، ئاتىسىنىڭ نەرسىلىرىنى يىغىشتۇرۇشقا باشلىدى.

— ھوي قىزىم، خاپا كۆرۈنىسەنغۇ، ئۆيگە ۋاقتىدا قايتمىغىنىم ئۈچۈن شۇنداق قىلىۋاتىسەنغۇ دەيمەن. ماشىنىنىڭ شۇنچىۋالا كېچىكىپ كېلىشىنى نەدىن بىلەي. بولمىسا پىيادىلا كېتەركەنمەن.

قىز ئاتىسىغا يالت قىلىپ قاراپ قويدى ـ دە:

— ھېلىمۇ پىيادە كېتىمىز، دادا. — دېدى.

— ماشىنا ئېلىپ كەلگەنسەن، ھەقاچان!

قىز ئاغزىنى ئۆمەللىدى ۋە ئىشىكتىكىلا توختاپ قالدى. ئۇ نېمە ئۈچۈندۇر پاڭگىدە ئېتىلىپ كېتىدىغاندەك ئەلپازدا ئىدى. ئاتىسىغا قارىماسلىققا تىرىشاتتى. بۇ چۈشىنىكسىز ھالدىن ھەيران بولۇپ پىچىرلىشىشقا باشلىغىنىمىزنى كۆرگەن ھاشىموپ چىرايىغا تەمكىنلىك كۆلكىسىنى يۈگۈرتۈپ تۇرۇپ قىزىدىن سورىدى:

— ماشىنا كەلمىدىمۇ؟

قىز بىردىن ئاتىسى تەرەپكە بۇرۇلدى ـ دە، ئۇ-نىڭ كۆزىگە تىكىلدى. ھاشىموپ قىزىنىڭ بۇ قارىشىدىن ئانچە ھەيران قالمىغاندەك سورىدى:

— ماشىنا بېرىشىمدىمۇ؟ ھە، بوپتۇ. دومىسىۋال-مىسائىلا بولاتتىغۇ.

— ...

ھاشىموپ نېمىگىدۇر كۆزى يەتكەندەك بېشىنى مە-نىلىك لىڭشىتتى. سوغۇق كۈلۈمسىرەپ قويۇپ تامنىڭ نەرىگىدۇر تىكىلگەندە، قاشلىرىدىن بۆرتۈپ چىققان ئۇزۇن مويلار تەۋرىنىپ كەتتى. ئۇ تۇيۇقسىز بىز تەرەپكە بۇ-رۇلدى ـ دە. ئالدى بىلەن مېنىڭ قولۇمنى سىقتى، ئان-دىن قىرىق نەچچە كۈنلۈك ھەمراھلىرىغا دېدى:

— خوش، كۆرۈشۈپ تۇرايلى. ماقۇلمۇ. ئەمدى مېنى ئىشخانىدىن ئەمەس، ئۆيدىن ئىزدىسەڭلار بولىدۇ. پاراڭلىشىمىز، مۇڭدىشىمىز.

ئۇ قىزى تەييارلاپ قويغان بوخچىنىڭ بىرىنى چەبدەسلىك بىلەن كۆتۈرۈۋالدى ـ دە، ئىشىككە قاراپ ماڭدى. ئەھۋال بىزگىمۇ ئېنىق ئىدى. مەن يۇرىكىم-نىڭ بىر يەرلىرىدىن ئېتىلىپ چىقىپ كۆز چانقىمىغا قاپ-لاشقان ياشنى تەسلىكتە توختىتىۋېلىپ ھاشىموپنىڭ قو-لىدىكى بوخچىغا ئېسىلدىم. ئۇ نىيىتىمنى چۈشەندى بول-غاي، سەل توختىۋېلىپ ماڭا قاراپ دېدى:

— رەھمەت ئۇكام، ئۇرۇش پەيتلىرىدىمۇ پىلىموتنى ئۆزۈملا يۈدۈپ نە ـ نەلەرگە كېتەتتىم، ھېلىمۇ ھەم كېتەۋېرىمەن...

بوخچىغا ئېسىلغان قولۇمنىڭ بارماقلىرى ئىختىيارسىز بوشىشىپ كەتتى. بۆكى، قويۇپ بەرسە، مەيلى ئەمەس، قولتۇق تايىقىغا تايىنىپ ئاران ئۆرە تۇرۇۋاتقانلارمۇ ئۇنىڭ ئۇچۇن ئۇزمىلەشكە تەييار ئىدى.

بىز توپراق بېشىغا كېتىۋاتقان كىشىلەردەك ئۇنتىن قىلىشماي ھويلا دەرۋازىسىغىچە كەلدۇق.

تالادا شىۋىرغان بولۇۋاتاتتى. يوپۇرماقلىرىنى ئاللىقاچان ئۆز ئەركىگە قويۇۋېتىپ، يالىڭاچلىنىپ قالغان تېرەك شاخلىرىدىن ھۇشقۇيتقان سادا كېلەتتى. توختىماي چۈشۈۋاتقان قار ھوشۇقنى چۆكۈرگۈدەك قېلىنلىقتىكى قارنى تېخىمۇ قېلىنلاتماقتا ئىدى. پۈتكۈل تەبىئەت باھارنىڭ كەلمەسكە كەتكەنلىكىگە تەن بەرگەندەك زىمىستان ئىلكىدە ئەسىر ئىدى.

ھاشىموپ ۋە ئۇنىڭ قىزى قار پەردىسى ئارقىسىدا ھايال ئۆتمەيلا غايىب بولدى. ئۇنى ئۇزىتىپ چىققانلار قار پەردىسى ئۇستىدە بىر گىگانت ئادەمنىڭ گەۋدىسىنى كۆرۈۋاتقاندەك قول سىلكىمەكتە. يەڭلىرى بىلەن كۆز يېشىنى سۈرتمەكتە ئىدى. ماڭا قار ئاسماندىن يەرگە يېغىۋاتامدۇ ياكى يەردىن ئاسمانغا قاراپ يېغىۋاتامدۇ، نائېنىق ئىدى.

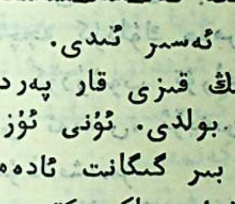

ساختا قىياپەت

بۇ شەھەردە نە ئاتا - ئانام، نە ئۇلارنىڭ قەبرىسى ۋە ياكى قېيىن ئاتا - قېيىن ئانام بولمىغىنى ئۈچۈن ئەتىگەنلىك پەتە قىلىش، گۆرىستانلىقنى يوقلاش ۋەزىپىسىدىن ئازاد ئىدىم. سەھەر تۇرۇپ ئايالىمنىڭ ھېيتلىق داستىخان تەييارلىشىغا ياردەمدە بولغاندىن تاشقىرى، ئىككى - ئۈچ تۇركۇم مېھماننى ئۆز قولۇم بىلەن چاي قۇيۇپ ئۇزاتتىم - دە، كۈن قايرىلغاندا قارا پىكاپقا ئولتۇرۇپ خىزمەتداشلىرىم ۋە دوست - بۇرادەرلىرىمنى ھېيتلاشقا چىقىپ كەتتىم.

يادىمدا قېلىشىچە، رەھمەتلىك دادام بەكمۇ ئاق كۆڭۈل، مۇلايىم ئادەم ئىدى. پۈتۈن مەھەللىدىكىلەر ئۇنى ھۆرمەتلەپ، ئارغامچا ئەشكۈچىلىك بىرەر ھۈنىرى يوق دادامنى «غازاخۇن ئۇستام» دەپ ئاتىشاتتى. قولۇم - قوشنىلارنىڭ چىشى ئاغرىسىمۇ، بېشى ئاغرىسىمۇ دادامدىن مەسلىھەت ئىلىشاتتى. ئۇ، ئالەمدىن ئۆتكەندە، كەنت بويىچە كۆز يېشى قىلمىغان ئادەم قالمىغان، مېيىتنى ئۇزاتقاندا بولسا، ھازىدارلارغا جىنازا تېگىشمەي قالغان ئىدى. شۇ چاغلاردا دادامنىڭ بۇنچىۋالا ئىززەت-

ئابرويغا ئېرىشىشىدە ئېمە خىسلەت باردۇ، دېگەن خىيال-
لاردا بولدۇم، كېيىنچە بۇ سوئالغا ئۆزۈمچە جاۋاب
تاپتىم. دادامنىڭ ھېيت ـ ئايەملەردە قولۇم ـ قوشنى-
لارنىڭ ئۆيىنى ئەڭ ئاۋۋال پەتلەپ، بىر چىنە سوغۇق
سۇ قويۇپ بەرسىمۇ قانائەت قىلىدىغان، ھەتتا ئۆتۈپ
كەتكەن كىچىككىنە ئارازلىق ئۈچۈن ئائىلىمىزگە ئاداۋەت
ساقلايدىغان كىشىلەرنىڭ ئىشىكىنىمۇ چالا قويمايدىغان
ئادىتىنى خىسلەت دەپ ھېسابلىدىم ـ دە، دادامدەك
ياخشى ئادەم بولۇش نىيىتىگە كەلگەن ئىدىم. دادامنىڭ
مۆرىۋەتلىك ئادەم بولۇشىدىكى خاسىيەتنى مەيلى توغرا
يەكۈنلەي ياكى خاتا يەكۈنلەي، ئىشىلىپ دوست ـ بۇ-
رادەر ۋە قولۇم ـ قوشنىلىرىمنى ھېيتنىڭ تۈنجى كۈنىلا
ھېيتلىشىش ئۈچۈنلا ھېيتنىڭ پاتراق يېتىپ كېلىشىنى
كۈتەتتىم.

— ھازىرغۇ مەن بىر ئەمەلدار، ئەمەلدار بولماستىن
بۇرۇنمۇ خىزمەتداشلىرىمنى تۈنجى بولۇپ پەتلەشنى
قولدىن بەرمەيتتىم. ئادەم دېگەن ھۆل نەرسە، ھەر
كۈنى سەككىز سائەت بىللە ئىشلەش داۋامىدا ئۇنداق ـ
بۇنداق دېيىشىپ قېلىشتىن ساقلىنىش تەس. ئەمەلدار
بولۇپ قالغىنىمدا تېخىمۇ شۇنداق، كىشىلەرنى ۋەزىپىگە
تەيىنلەيدىغان گەپ، بەزىدە تەنقىدلەشكە توغرا كېلىدۇ.
بەزىدە بولسا، خىزمەت ئۈستىدە باشقىلار بىلەن گەپ
تالىشىپ قالىسەن. ھېيت ـ ئايەملەردە ئەمەلدارلىق
كىبىرىمنى تاشلاپ، ئاددىي پۇقرا ۋە مۆمىن مۇسۇلمان
سالاھىيىتىم بىلەن ئۇلارنى يوقلىساق، خەق سېنىڭ ئا-

دەملىكىنى ھېس قىلدۇ. يىراقلىشىپ كەتكەن كۆڭۈللەر يېقىنلىشىدۇ.

ماشىنىغا چىقىپلا شوپۇرغا ئازادلىق كوچىسىدىكى 74 - قورۇغا قاراپ ھەيدەشنى ئېيتتىم. يوللاردا ئادەم ۋە ماشىنا ئانچە كۆپ بولمىغاچ، ئۇزاق ئۆتمەي دېگەن يەرگە يېتىپ كەلدۇق. يېقىندا ئىدارىمىزدىكى بىر پېشقەدەم زاپخوز مۇشۇ قورۇدىكى بىر بىناغا كۆچۈپ كەلگەن ئىدى. ئۇنىڭ يېڭى ئۆيىنى مۇبارەكلەشكە چولام تەگمىگىنى ئۈچۈن، تۇنجى پەتىگە مۇشۇ قورۇنى تاللىۋالغان ئىدىم.

تۆتىنچى قەۋەتكە چىقىپ قىيا ئوچۇق تۇرغان ئىشىكنى ئېچىشىم بىلەنلا زاپخوز ئالدىمغا چىقىپ ھېيتىمنى مۇبارەكلىدى - دە، مېھمانخانىسىغا باشلىدى. ئاللامەتلەردىن قارىغاندا، ھېيتلىق گۆش تېخى پىشمىغاندەك قىلاتتى. ئۇ ماڭا چاي قۇيۇپ بولۇپ ئايالىغا نېمىلەرنىدۇر دەپ ھەش - پەش قىلىۋاتقانلىقىنى پەملەپ قالدىم ۋە ئاشخانىغا چىقىپ ئارتۇقچە جۇۋىماسلىقىنى ئېيتتىم. بىراق ئەر - خوتۇن ئىككىسىنىڭ مېنى قويۇۋېتىدىغان ئەلپازى يوق ئىدى. بىرەر تەخسە قورۇمىغا بولسىمۇ ئېغىز تەگمىسەم خاپا بولۇپ قالىدىغاندەك تۇراتتى.

ھەش - پەش دېگۈچە بىر تەخسە قورۇلغان گۆش كەلتۈرۈلدى، ئىككىمىز بىر ئىستاكاندىن پىۋا ئىچىشكەندىن كېيىن مېڭىش تەرەددۇتىمغا چۈشتۈم، ئۇلار تۇنجى مېھمىنى بولغىنىمدىن بەكمۇ خۇشال بولۇشقان ئىدى.

چەسكە چۈشۈۋېتىپ ئادەت بويىچە ئۇلاردىن بۇ بەلـ...
يەنە كىملەرنىڭ ئۆلتۈرىدىغانلىقىنى سوراۋۋېدىم. پېشقە-
دەم زاپچوزنىڭ ئايالى 2 ـ قەۋەتتىكى ئۇدۇل ئىشىكنى
كۆرسىتىپ تۇرۇپ:
— بۇ تۆت ئېغىزلىق ئۆيگە يېقىندا رىسالەت
شۇجى دەيدىغان بىرى كۆچۈپ كەلدى، — دېدى.
كۆچۈپ كەلگۈچىنىڭ قانداق شۇجى ۋە قەيەردە
ئىشلەيدىغانلىقىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، كۆچۈپ كەلگۈچى
بىلەن بولغان تونۇشلۇقىمىز يادىمغا چۈشتى ۋە ھېيتلاپ
ئۆتۈپ كېتىش پىكرىگە كەلدىم.
ھېيت بولۇشىغا قارىماي ئىشىك مەھكەم تاقالغان
ئىدى. ئىشىك ئىككى ـ ئۈچ قېتىم قېقىلغاندىن كېيىن،
يېشى قىرىقلارغا يېقىنلىشىپ قالغان، ئاق ۋە بىلىنەر ـ
بىلىنمەس سەپكۈن يۈزلۈك، چاچلىرىنى تۈگۈۋالغان بىر
ئايال ئىشىكنى ئاچتى. رىسالەتنى بىر قاراپلا تونۇۋال-
دىم ـ دە، «ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم، ھېيتىڭىزغا مۇبارەك
بولسۇن» دېدىم. بىراق رىسالەت: «نېمە ئانچە ئەتىگەن
كېلىۋالدىڭلار!» دېمەكچى بولغاندەك بىر قولىدا ئىشىك-
نىڭ قانىتىنى، بىر قولىدا كېشىكىنى تۇتۇپ، بىر پەس
تۇرۇپ قالغاندىن كېيىن خۇش ياقمىغان ئاھاڭدا:
— كىرىڭلار، — دەپ ئىجازەت بەردى.
شوپۇرۇم بىلەن، قىپقىزىل سىرلانغان كورىدورنى
ئاۋايلاپ دەسسەپ كىرىپ كەلدۇق ۋە قايسى ئۆيگە
باشلىنىدىغانلىقىمىزنى ئاڭقىرالماي تۇرۇپ قالدۇق.
رىسالەت چوڭ ئىشىكنى جاقىدە ئىتتىرىۋېتىپ ئالدىرى-

ماي ئالدىمىزغا ئۆتۈپ، بىر ئىشكنى ئىچىپ يەنە:

— كىرىڭلار، — دەپ ئىجازەت بەردى.

بىز مېھمانخانىغا كىرىپ ئەدەب يۈزىسىدىن تار-تىنغان قىياپەتتە ئىشىك تۈۋىدىكى بىر جۈپ سافادىن ئورۇن ئېلىشتۇق. خىيالىمدا ئۇ چاي ئېلىپ كىرگەندىن كېيىن بىزنىڭ بۇ يەردە ئولتۇرغىنىمىز ئۈچۈن كايىپ كېتىدۇ ۋە تۆرگە باشلاپ ھېيتلىق نازۇ - نېمەتلەرنىڭ ئۈستىگە يېپىقلىق تۇرغان داستىخاننى ئېچىۋېتىدۇ، مېنى تونۇپلا ئالاھىدە يوقلاپ كەلگىنىمدىن خۇشال بولۇپ سەكرەپ كېتىدۇ، دەپ ئويلايتتىم. بەش مىنۇت، ئون مىنۇتمۇ ئۆتۈپ كەتتى. ئىككى تال تاماكىنى ئارقىمۇ ئارقا چېكىۋەتكىنىمدىن كېيىن، ئۇ، سىرى چۈشۈپ كەتكەن پەتنۇستا ئىككى پىيالە چاينى ئېلىپ كىردى-دە، ئىككى سافانىڭ ئوتتۇرىسىدىكى جىگدە ياغىچىدا ياسىلىپ سىر بېرىلمىگەن چاي ئۈستىلى ئۈستىگە جاققىدە قويۇپ: «ئىچىڭلار» دەپ قويۇپلا يەنە چىقىپ كەتتى. شۇ تاپتا: «ئۇ مېنى تېخىچە تونۇمايۋاتىدۇ. ئۆزۈملا تونۇشلۇق بېرەيمۇ - يا» دەپ ئويلاۋاتاتتىم، بىر تەرەپتىن شۇ-يۇرۇم ئالدىدا خىجىل بولۇۋاتاتتىم.

بىر يىل ئالدىدا بولسا كېرەك، مەن K ۋىلايىتىگە خىزمەتكە بارغان ئىدىم. كەلگەنلىكىمدىن شۇ كۈنىلا خەۋەر تېپىپ ئۆلگۈرگەن بىرقانچە ساۋاقداشلىرىم ۋە كەسىپداشلىرىم مېنى يوقلاپ مېھمانخانىغا كەلدى ۋە كەچكى چايغا ئېيتىپ قويدى.

چايغا دېگەن ۋاقىتتا يېتىپ باردىم، ئىشىكتىن

www.uyghurkitap.com

كىرىشىمگىلا كەچكىرەك زال چوڭلۇقىدىكى مېھمانخانىدا ئولتۇرغانلار ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشۇپ مەن بىلەن سالا-ملاشتى. ئۆي ئىگىسى شەرىپىمگە ئۆتكۈزۈلىدىغان بۇ زىياپەتكە يىگىرمىدىن ئارتۇق ئادەم چاقىرغان ئىدى. بىر - بىرىدىن سۆلەتلىك ئەرلەر ئارىسىدا خېلى ئوب-دانلا ياسىنىۋالغان چوكانلارمۇ ئاز ئەمەس ئىدى.

ئالىي مەكتەپتىكى ساۋاقدىشىم، ئۆي ئىگىسى ئالىم-جان قىستىملا قەدەھ سۆزى قىلغاندىن كېيىن ئىچكۈلۈك ئىچىلىشكە باشلىدى. بۇرۇندىن تارتىپ ھاراققا ئانچە خوشۇم يوق ئىدى. بۇنى ئالىمجانمۇ ئوبدان بىلەتتى. بىراق، ئەل - ئاغىنە، ساۋاقداش، كەسىپداشلار جەم بولغاندا ئىچمەي بولاتتىمۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ شەھەر-نىڭ سورۇن ئادىتى كەلگەن نۆۋەتنى رەت قىلىشقا يول قويمايدىكەن. رومكا ئۈچ - تۆت قېتىم ئايلانغاندىن كېيىن، ليگەن بىلەنلا كەلتۈرۈلگەن پىششىق تۇخۇم ھەر بىر مېھمانغا ئىككى - ئۈچتىن تارقىتىلىدىكەن - دە، چېكىشىش باشلىنىدىكەن. ساقى ئۇتتۇرغۇچىنى ھەرگىز ئاياپ ئولتۇرمايدىكەن، ھەرقانداق باھانە - سەۋەب كۆرسىتىلسىمۇ ۋەزىپىنى ئادا قىلمىغىچە تىنىم تاپ-مايدىكەن.

تۇخۇم تاللاش تېخنىكام تۆۋەن بولغانلىقى ئۈچۈن كۆپرەك ئۇتتۇلۇشقا توغرا كەلدى. بىراق ئالىمجاننىڭ ئارىلىشىشى بىلەن ئاق ھاراق ئورنىغا پىۋا ئىچىشكە رۇخسەت قىلىندى.

سورۇندىكىلەرنىڭ گرادۇسى ئۆرلەشكە باشلىغاندا،

سازەندىلەر ئۆينى چاڭ كەلتۈرۈشكە باشلىدى. ئالىمجان ۋە ئۇنىڭ ئايالى بىر ـ بىرىگە يېقىشقان ھالدا ئۇسسۇلغا چۈشتى. ئۇزاق ئۆتمەي ئۇسسۇل تانسىغا ئايلىنىپ كەتتى.

مېنىڭ سورۇنلاردا ئۈچ ـ تۆت مۇزىكا ئۆتۈپ كەتكىچە تانسىغا چۈشمەيدىغان ئادىتىم بار ئىدى. بۈگۈنمۇ شۇنداق قىلدىم. سورۇندىكىلەرنىڭ ھەممىسى بىرەر قېتىمدىن تانسىغا چۈشۈپ بولغاندا ئالىمجان ئالدىمغا كەلدى ـ دە:

— ھوي ئاداش، ئولتۇرۇۋېرىسەنغۇ، سازەندىلىرىمىز ياخشى چالمايۋاتامدۇ ـ يە، — دېدى.

گەپ قىلمايلا كۈلۈپ قويدۇم. يەنە بىر مۇزىكا باشلانغاندا تانسىغا چۈشمىسەم بولمايدىغاندەك ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە تانسىغا چۈشمەيۋاتقىنىمنى كۆرگەن بەزى مېھمانلار تارتىنىپ قالغاندەك قىلاتتى.

مۇزىكا باشلاندى. بۇ مۇزىكا مەن ياخشى كۆرىدىغان رومبا تىپىدا ئىدى. مەن تارتىنغاندەك قىياپەتتە ئولتۇرغان، يېشى قىرىقلاردىن ھالقىپ قالغان بىر چوكاننىڭ ئالدىغا بېرىپ سىلىق سالام قىلىۋىدىم، چوكانمۇ لىككىدە ئورنىدىن تۇردى. تەلىيىمگە ئۇ رومبىغا خېلى ياخشى دەسسەيدىكەن.

ھەققانىي گەپ قىلغاندا، تانسىدا خېلى بىلىشىم بار ئىدى. بۇ يەردىلا ئەمەس، چوڭ شەھەرلەردىمۇ ئالدىنقىلار قاتارىدا تۇراتتىم. رومبىغا ئۆلچەملىك ۋە سىلىق دەسسىشىم سورۇندىكىلەرنىڭ دىققىتىنى جەلپ

قىلماي قالمىدى. پىرقىراپ كېتىۋېتىپ، چوكان، قىزلارنى ئىڭلا ئەمەس، ئەرلەرنىڭمۇ كۆزى پۇتۇمغا تىكىلگەنلىكىنى بايقىدىم. بولۇپمۇ مەن بىلەن ئويناۋاتقان چوكاننىڭ رومبىغا بىراقلا كامىل بولۇپ كەتكەنلىكى سورۇندىكى چوكانلارنىڭ دىققىتىدە زىلزىلە پەيدا قىلغان ئىدى. خېلى نامى بار زىيالىي ئىكەنلىكىم بۇ زىلزىلىنىڭ پەيدا بولۇشىغا ئورۇن ھازىرلاپ بەرگەن بولسا كېرەك.

مۇزىكا ئالماشقاندا ھېچ تۇزۇتسىزلا ئورنۇمدىن تۇرۇپ كەتتىم ـ دە، ھېلىقى چوكاننى قايتا تارتماقچى بولۇپ ئولتۇرغان يېرىنى بىلىۋېلىش ئۈچۈن كۆز يۈگۈرتتىم، كۆردۈمكى، چوكانلارنىڭ كۆزلىرى ماڭا تىكىلگەن ئىدى. ئۆزلىرىنى تارتىشىمنى خالاۋاتقانلىقىدا گەپ يوق ئىدى. ئۇلار چوڭ شەھەردىن كەلگەن، ئاتىقى بار بىر زىيالىي بىلەن بىر قېتىم پىرقىرىۋېلىشنى خالىماي قالاتتىمۇ؟ بىز يەنە بىر قېتىم ۋالىسقا ئويىندۇق. سازەندىلەر تەرلىرىنى ئېرتىشىپ، سازلىرىنى تەڭشەپ بىرەر رومكىدىن قېقىۋېلىشقاندىن كېيىن يەنە قىزىپ كەتتى. بۇ قېتىمقى مۇزىكىنى ئۆتكۈزۈۋېتەي، ئارام ئېلىۋالاي دەپ تۇراتتىم، بىر چوكان دەس تۇرۇپ ئالدىمغا كېلىپ ئېگىلىپ تازىم قىلىۋېتىپ:

بىزنىمۇ تارتاي دېمەيسىز، مەن بولسامۇ تارتىپ قوياي، — دېدى. ئۇنىڭ قىياپىتىدىن تاقىتى تۈگىگەنلىكى چىقىپ تۇراتتى. ئورنۇمدىن تۇرۇشقا تەمشەلگىنىمدە، ئالىمجان ئالدىمدا پەيدا بولدى ـ دە:

— ئاپلا مېنىڭ قاپاقباشلىقىمنى، بايام تونۇشتۇرۇپ

قويۇشنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن، — دېدى ئۇ ئاۋۋال مېنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ، — بۇ مېنىڭ ساۋاقداشىم بولىدۇ. ئۇرۇمچىدە ...

چوكان ئالىمجاننىڭ گېپىنى بۆلۈۋەتتى ۋە:

— بىلىمىز، تونۇشتۇرمىسىڭىزمۇ ئۇنىڭ ئىسمى بىزگە كۆپتىن بېرى تونۇشلۇق، — دېۋەتتى.

كۈلكە بېسىققاندىن كېيىن ئالىمجان بۇ چوكاننى تونۇشتۇرۇپ دېدى:

— بۇ ۋىلايىتىمىزنىڭ رەھبەرلىرىنىڭ بىرى، ئىسمى رىسالەت، ھە، رىشۇجى...

باش لىڭشىتىپ تۇرۇپ: «سىز بىلەن تونۇشقانلىقىم ئۈچۈن خۇشالمەن» دېگەن گەپلەرنى قىلدىم - دە، ئۇ- نىڭ بېلىنى تۇتتۇم.

رىسالەت ناننى ھېلىقى چوكاندىن ئانچە پەرق قىلمايدىغان دەرىجىدە ئويناۋاتقان. بىز بىر - ئىككى پىرقىرىغاندىن كېيىن، ئۇ كۆزلىرىمگە قاراپ تۇرۇپ سۆز باشلىدى:

— كەلگەنلىكىڭىزنى بۈگۈن كەچتىلا ئاڭلىدىم، ئەس- لى بىر يەرگە ئېيتىپ قويۇۋېدى، ئۇنىمۇ قايرىۋېتىپ مۇشۇ يەرگە ئۇدۇللا كېلىشىم.

تانسا ئويناۋاتقاندا ئايالىمدىن ئۆزگىلەر بىلەن پاراڭلىشىشنى يامان كۆرسەممۇ، بۇ دورەم ئۇنداق قىلمىدىم:

— ياخشى بوپتۇ. تونۇشۇۋالدۇق ئەمەسمۇ؟

— سىزنى كۆرگىنىمگە خۇشال، چۈنكى زىيالىيلارنى

قەۋەتلا ياخشى كۆرىمەن، زىيالىيلار بىلەن بىر سورۇندا بولسا، كىشىنىڭ كۆزى ئېچىلىپ قالىدۇ، ئەمەسمۇ؟

— ياقەي، ئۇنداق دېگىلىمۇ بولمايدۇ.

— شۇنداق بولمايچۇ، پارتىيىمىز ھازىر زىيالىيلار-نى قوللاڭلار، دەۋاتىدۇ، مەنمۇ شۇنداق قارايمەن. زىيا-لىيلار جەمئىيەتنىڭ تۈۋرۈكى ئەمەسمۇ؟

— شۇنداقلىقىغۇ شۇنداق.

— مەسىلەن ئالساق، ھازىر مېنى رەھبەرلىك ئورنىغا چىقىرىپ قويدى. مەندىن بىرسى: «سەن ھوقۇق-قا تۇرامسەن ياكى بىلىمگىمۇ؟» دەپ سورىسا، ئەلۋەتتە، ھوقۇقتىن ۋاز كېچەتتىم، نېمە ئامال، زىيالىيلارنى قول-لايدىغانغىمۇ ئادەم كېرەكتە.

— بۇ ياخشى بوپتۇ، زىيالىيلارنى جەزمەن قوللاش كېرەك.

— ئالىمجاندىن سوراپ باقسىڭىزلا بىلىسىز، زىيالىي دېسە، پۈتۈن ۋۇجۇدۇم سۆيۈنۈپ كېتىدۇ. يېقىن بولدى-مۇ، زىيالىيلارنى ئەتىۋارلاش، ئۇلارغا ھۆرمەت قىلىش، قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىپ بېرىش توغرىسىدا سۆزلىگىنىم سۆزلىگەن، گەپنىڭ راستىنى ئېيتسام، مەن مۇشۇ رەھ-بەرلىك ئورنىدا زىيالىيلارنىڭ ئارقا تېرىكى بولاي دەپلا تۇرىمەن. بولمىسا...

مۇزىكا ئاياغلاشتى، ئورنۇمغا قايتىپ كېلىپ ئول-تۇرۇۋېدىم، رىسالەت قوغلىشىپ كېلىپ يېنىمدىلا ئورۇن ئالدى. ئۇ گېپىنىڭ داۋامىنى ئۇلىدى:

— بىكار ۋاقىت تاپسىلا زىيالىيلارنىڭ ئۆيىنى

ئارىلايمەن، ئەھۋالنى سورايمەن. زىيالىيلارغا ھۆرمەت قىلمىساق، ئۇلارنىڭ قەدىرىنى كۆتۈرمىمىز دېگەن گەپ قۇرۇق بولۇپ قالىدىغۇ؟

ئۇ سۆزلىگەنسېرى يېقىن كېلەتتى. گېپىنى ئاڭلىيالماسلىقىمدىن ئەنسىرىگەندەك قولىقىمنىڭ تۈۋىگىلا كېلىپ سۆزلەيتتى. سورۇندىكىلەر باشقىچە تونۇشتا بولۇپ قالمىسۇن ئۈچۈن، ئۆزۈمنى چەتكە تارتىشقا تىرىشاتتىم. لېكىن ئۇ سۆزلىگەنسېرى ماڭا يېقىنلىشاتتى.

— مېنىڭمۇ ئوقۇش ئارزۇيۇم بار ئىدى. بۇ ئارزۇيۇمغا يېتەلمىدىغان ئوخشايمەن. پارتىيە مەكتىپىگە قىسقا كۇرسقا ئەۋەتىدىغانلىقى گېپى بار. كېيىنچە قولۇمدا ھوقۇق بولسىلا ئۆمۈرۋايەت زىيالىيلارنىڭ خىزمىتىدە بولارمەن، دەپ ئويلايمەن.

سورۇن ئاياغلاشقىچە بىز يەنە بىر قانچە قېتىم ئويناپ چىقتۇق. تانسا ئويناۋېتىپ ئۇنىڭ نېمىلەرنى دېگەنلىكىنى تولۇق ئەسلىيەلمەيمەن. ئىشقىلىپ ئۇ مەندە ياخشى تەسىرات قالدۇردى. نەزەرىمدە زىيالىيلار ئۈچۈن گەپ قىلىدىغان بۇنداق رەھبەرلەر ھەقىقەتەن ئالقىشقا سازاۋەر بولۇشى كېرەك. دېگەن پىكىر ئىپنىق ئىدى. ئالىمجان ۋە بىر قانچە ساۋاقداشلىرىمنىڭ ئۇنىڭ گېپىنى تەستىقلاپ باش لىڭشىتىشى بۇنى ئىسپاتلايتتى.

زىيالىيلارنىڭ قەدرىگە يەتكەن بۇنداق رەھبەرنى زىيالىيلارمۇ قەدىرلىشى كېرەك دەپ ھېسابلاپ، ئالىمجان بىلەن بىللە مېھمانلارنى ئۇزىتىپ چىقىۋېتىپ، ئۇرۇمچىگە بارغاندا مېنى ئىزدەشنى، ھېچ بولمىسا تېلېفون

بىرىپ قويۇشنى ئېيتتىم. ئەتىسى چۈشتىن كېيىنلا -لەھەرىدىن ئايرىلغان ئىدىم.

مانا، ئارىدىن بىر يىل ئۆتكەندە، ئۇنى ئۈرۈمچىدە كۆرۈش پۇرسىتىگە ئىگە بولۇۋاتاتتىم. مېنى تونۇماي قويغان تەقدىردىمۇ، كەلگۈچىگە بۇنداق مۇئامىلە قىلىشقا بولمايدىغىنى ئۈچۈن، كۆڭلۈمدە ئاچچىق پەيدا بولۇۋاتاتتى. چاينى بىر كۆتۈرۈپلا ئىچىۋېتىپ چىقىپ كەتمەكچىمۇ بولدۇم. بىراق، ساھىبخان يوق چاغدا چىقىپ كېتىش يەنىلا ئەدەبسىزلىك ھېسابلىناتتى.

رىسالەت نېمە قىلىۋاتقانلىقىمىزنى نازارەت قىلماقچى بولغاندەك ئىشىكنى قىيا ئېچىپ قاراۋېدى، پەيتى كەلدى دەپ ھېسابلىدىم - دە، ئۆزۈمنى تونۇشتۇرماقچى بولدۇم:

— رىسالەت، مېنى تونۇمايۋاتىسىزغۇ دەيمەن، مەن ...

ئۇ گېپىمنى تارتىۋالدى.

— ھە، تونۇمايدۇ دەمسىز، سىز ئابدۇراخمانغۇ!

— يۆتكىلىپ كەلگىنىڭىزنى ئاڭلىغان بولسامۇ، ۋاقتىم بەك زىچ بولغاچقا، يوقلاپ كېلەلمىدىم، — دېدىم مەن كەمتەرلىك بىلەن.

— بۇنىڭ كارايىتى چاغلىق، — رىسالەت ئۈستەل ئۈستىگە يېيىلغان داستىخاننىڭ بۇرجىكىنى تۈزىتىۋېتىپ دېدى، — ھېلىمۇ بۇرۇنقى ئورۇندا ئىشلەۋاتىسىزغۇ دەيمەن؟

— شۇنداق.

ئۇ جاۋابىمنى مەلىستىمىگەن قىياپەتتە تۇرۇپ ئاگ-
لىدى ۋە ئۆزىنىڭ ھازىر قانداق ئەمەلدە ئىكەنلىكىنى
ئەسكەرتتى.

«ئۇ مېنى تونۇمايۋاتىدۇ» دېگەن گۇمانىم بىردىنلا
يوقىلا چىقتى. بۇرۇنقى رىسالەت بىلەن ھازىرقى رىسالەت
تامامەن ئىككى دۇنيا بولۇپ كۆز ئالدىمدا نامايان بول-
دى. قوپاي دەپ تۇراتتىم، ئىشىك چېكىلىپ كىملەرنىڭ-
دۇ كىرىۋاتقانلىقى مەلۇم بولدى.

كىرگۈچىلەرنىڭ ھەممىسى تونۇشىدىغان ئادەملەر
ئىكەن. ئۇلار بىلەن مۇبارەكلەشكەندىن كېيىن، چىقىپ
كېتىشكە تەمشىلىۋېدىم، ئۇلارنىڭ بىرى مېنى ئەيىبلەشكە
باشلىدى. ئاخىرى تاقەت قىلىشقا مەجبۇر بولۇپ ئول-
تۇرۇۋەردىم.

— ئەتىگەندىن باشلاپلا ھەرقايىسىڭلارنى پەتىلەپ
كېلىپ قالارمىكىن دەپ يولۇڭلارغا قاراشقا باشلىغان
ئىدىم. قېنى تۆرگە ئۆتۈڭلار، تۆرگە، — رىسالەت ئاغزى-ئاغ-
زىغا تەگمەي سۆزلىگەچ چاي كۆتۈرۈپ كىرىپ كەلدى.
يېنىمدىلا ئولتۇرغان بىرەيلەننى ئۇنىمىغىنىغا قارىماي تۆر-
گە باشلىدى — دە، داستىخانىنى ئېچىۋەتتى. ئۇنىڭ بايام-
قى قىياپىتىدىن ئەسەرمۇ قالمىغان، چىرايى يامغۇردىن
كېيىنكى ھاۋادەك ئېچىلىپ كەتكەن ئىدى.

رىسالەت داستىخانغا ھور ئۆرلەپ تۇرغان بىر لې-
گەن گۆش كەلتۈردى ۋە كۆپۈك ئۆرلەپ تۇرغان پىۋىنى
ئىستاكانلارغا تولدۇرۇپ تۇرۇپ:

— ھە، قېنى، ئۆيدە ئەركىشى بولماي قالدى. شۇن-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

داق بولسمۇ بۇ ئۆزۈكلار ئەۋەتكەن قويىنىڭ گۆشى، ئۆزۈكلار ئەۋەتكەن پەۋا. ئېغىز تېگىپ بېقىڭلار. — دې- گىلى تۇردى. بۇ چاغدا ئىككىمىز ئۇنىڭ يادىدىن پۈتۈن- لەي چىقىپ كەتكەن ئىدۇق.

مېھمانلار ئۆچەكەشكەندەك بىزنى ئۆز يېنىغا تەك- لىپ قىلىشقىلى تۇردى. بىزنى ئۆز يانلىرىغا باش- لاپ بارمىسا، داستىخانىغا قول ئۇزاتمايدىغان قىياپەتتە تۇرغان مېھمانلارغا قاراپ رىسالەت مۇنداق دېدى:

— بولدى، سىلەر بېقىۋېرىڭلار، بۇلار كىرگىلى خېلى ئۇزاق بولدى.

بۇ يەرگە يېيىش ـ ئىچىش ئۈچۈن ئەمەس، پە- قەت ئادەمگەرچىلىك ئۈچۈنلا ھېيتلاپ كىرگەن ئىدىم، رىسالەتنىڭ قىلىقلىرى ۋە سۆزلىرى نەپرەتكە ئاھانەت ئىدى. ئەمدى ئولتۇرۇۋېرىشكە بولمايتتى. ۋىجدانىم خور- لۇققا چىداپ تۇرالمايتتى. مېھمانلارنىڭ «بىللە چىقايلى» دەپ ئۆلگۈدەك ئېسىلىشلىرىغا قارىماي ئۆيدىن چىقتۇق. دەھلىزدە سەي ھازىرلاۋاتقان رىسالەت شوجىغا خوش دەپ قويۇپلا پەلەمپەيدىن پەسكە قاراپ يول ئالدۇق.

پەلەمپەيدىن چۈشكىچە مەن پەلەمپەيگە دەسسىمەي ياكى پەلەمپەي مېنى ئېلىپ چۈشۈۋاتامدۇ، ھېچنېمىنى ھېس قىلالمىدىم. ھويلىغا چۈشۈپ ماشىنىنىڭ ئىشىكىنى ئاچاي دەپ تۇراتتىم، كىمدۇ بىرىنىڭ تووۋلاۋاتقان ئاۋا- زى قۇلىقىمغا كىرىپ قالدى.

— ئاتىكىجاك، ھوي ئاتىكىجاك...

كەينىمگە بۇرۇلۇپ قارىۋېدىم، بالكوندا تۇرغان

رىسالەتنى كۆردۈم. مېنى چاقىرىۋاتقان دەل رىسالەت ئىدى.

— ئاتىڭجاڭ، ئاتىڭجاڭ توختىسىلا...

ئۇنىڭ چىرايى يار ئېلىپ كەتكەن توغاننى توسۇشقا قوماندانلىق قىلىۋاتقان كىشىنىڭ چىرايىدەك جىددىيلىشىپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن كۆزلىرى كۈلۈمسىرەپ تۇراتتى. ئۇ، ھەدەپ قول پۇلاڭلىتاتتى. ئۇنىڭ بۇ كۈلۈمسىرىگەن قىياپىتى ئىككى يىل بۇرۇنقى قىياپىتىگە نېمىدېگەن ئوخشايدۇ — ھە؟!

ئۇ كۆزلىرىمدىن يېنىۋاتقان ئېچىنىش ۋە مەسخىرە ئوتلىرىنى كۆردىمۇ، كۆرمىدىمۇ ئۇقمايمەن، ئىشقىلىپ ئۇنىڭغا بىر ھازا تىكىلىپ تۇردۇم — دە، ماشىنىغا چىقىپ شوپۇرغا دېدىم:

— ئىدارە ئاشخانىسىدا ئىشلەيدىغان قاسىم ئاخۇن ئۇستامنىڭكىگە تارتىڭ!

ساۋابلىق ئىش

قاۋۇلوپ ئوتتوز يىلدىن بويان بىرىنچى قېتىم قوربان ھېيت نامىزىنى ئۆتەپ قايتىپ كەلگىنىدە، كەيپىياتى ئادەتتىكىدىن تاشقىرى كۆتۈرۈلۈپ قالغان ئىدى. «ئىسىت، شۇنچە يىللاردىن بېرىقى ھېيت نامىزىنى ئىمىشقا تەرك قىلغاندىمەن، پەقەت نامازىر بولغىنىم ئۈچۈنمۇ؟» دەپ ئۆكۈندى ئۇ ئۆز ئىچىدە.

بۈگۈنكى نامازغا ئۇنى بىر كىم چىللاپ ئاپارغىنى يوق، يېشى ئاۋۇپ قالغىنى ئۈچۈنمۇ ياكى پېنسىيىدە بولغىنى ئۈچۈنمۇ، ئىشقىلىپ ئۆيدىكىلەر ھېيت ھازىرلىقى بىلەن ئالدىرىشىشقا باشلىغاندا ئۇنىڭ كۆڭلىدە كېلىۋات-قان ھېيت نامىزىغا قاتنىشىش ئىستىكى ئويغانغان. ۋاق-تىنى ئۆتكۈزۈپ قويماسلىق ئۈچۈن قوڭغۇراقلىق سائەت-نى ئاخشاملا توغرىلاپ قويغان بولسىمۇ، لېكىن سائەت-نىڭ بىرەر يېرىدىن چاتاق چىقىپ قالدىمىغاندەك تۈن-بويى كىرپىك قاقماي چىققان ئىدى.

ئۇ ئېسىدە قالغىنى بويىچە تەرەت ئېلىپ مەسچىتكە بارغىنىدا نەچچە مىڭ جامائەتنىڭ ئاخىرقى سەپلىرى ھەتتا كوچىغىچە سوزۇلغان ئىدى. ئۇ كەينىگىرەك توغرا

كېلىدىغان بىر سەپتىن ئورۇن ئېلىپ، شەپكىسىنىڭ چې-
كىلىكىنى كەينىگە قىلىۋېتىپ ناماز ئوقۇدى. نامازدىن
كېيىن يەنە نۇرغۇن تەڭتۇشلىرى بىلەن ھېيتنى مۇبا-
رەكلىشىۋالدى.

— قاۋۇلوپ، بۈگۈن بىرىنچى بولۇپ سېنىڭكىگە
ھېيتلاپ بارىمىز جۇمۇ! — دېيىشكەن ئىدى ئۇلار ئالدىن
خەۋەر بېرىپ.

قاۋۇلوپنىڭ تەڭتۇشلىرى چاقچاق قىلمايتتى. شۇڭا
ئۇ ئۆيىگە قايتىپ كېلىپلا كەنجى ئوغلىنى جىدەللىتىپ
مال بازىرىدىن دېگەن نەرخقە سېتىۋېلىپ بوردىغىلى ئىك-
كى ئايچە بولغان قارا ئېرىكنى ۋاقىتلىق ئېغىلدىن يې-
تىلەپ چىقىپ ھويلىغا باغلاتقۇزدى. گۆش چانايدىغان
دۆشە ۋە پالتىنىمۇ تەق قىلدى.

— بالىلىرىم، گۆشنى چوڭ-چوڭ پارچىلاپ سې-
لىڭلار. مېھمانلار رازى بولۇپ قايتىشسۇن، بۇ ھېيتنى
شۇنداق ئۆتكۈزەيلىكى، گۆش يەتمەي قالارمىكىن، دەپ
ئەنسىرىمەڭلار، تازا كەتسە يەنە ئىككى مال كېتەر، —
دەيتتى ئۇ پۇت-قولىغا تەگمەي پايپاسلاپ يۈرۈپ.

قۇياش ئۆرلىمەكتە ئىدى، ئاتا-ئانىسىدىن ئەت-
گەندىلا ھېيتلىق ئېلىپ ئۈلگۈرگەن بالىلار ھويلىغا چې-
قىۋېلىپ چۇرقىراشتى، قېيىن ئاتا، قېيىن ئانىسىنى پەت-
لەيدىغان كۈيئوغۇللار ھېيتلاشنى باشلىۋەتكەن ئىدى.

— بوۋا، گۆش يەيمەن، قۇربان ھېيت دېگەندە
گۆش يەيدۇ.

قاۋۇلوپنىڭ تۈنۈگۈن ئۆيىدە قوندۇرۇپ قالغان نەۋ-

رىسى چىرايلىق كىيىملىرىنى كىيىپ ھويلىغا يۈگۈرۈپ
چىقىپلا بوۋىسىنىڭ پۇتىغا ئېسىلدى. قاۋۇلوپ شۇ چاغ-
دىلا قۇربانلىق قىلىدىغان ۋاقىتنىڭ ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلى-
قىنى سەزدى.
ئۇ ئىشىكنىڭ چېكىلىشىنى كۈتەتتى، تاقەتسىزلىنىپ
تالاغا چىقاتتى، كىچىك كوچىنىمۇ قاراپ باقاتتى.
قاۋۇلوپ شەھەردە تۇغۇلۇپ چوڭ بولغان. كېيىن
ئوقۇشنى تۈگەتمەيلا ئىنقىلابقا قاتنىشىپ كەتكەن. قىرىق
نەچچە يىلدىن بېرى كېلىپ كەتكەن ھېيتلارنىڭ كۆپىن-
چىسىدە قۇربانلىق قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولغان بول-
سىمۇ، قۇربانلىق باشقىلارنىڭ ياردىمى بىلەنلا ئورۇنلان-
غان. ئۆزى بولسا، تا بۈگۈنگىچە قىزشقاچ سويۇشنىمۇ ئۇق-
مايتتى. قايسى بىر يىلى ئامراق نەۋرىسى كۆك يۆتەل
بولۇپ قېلىپ، توخۇ ئۆتىنى ئىچۈرۈش زۆرۈر تېپىلغان-
دىمۇ ئايالى تېپىپ كەلگەن مېكىياننى سويالماي قوشنى-
لارغا خەۋەر قىلدۇرغان ئىدى. ھەر يىلى قۇربان ھېيتنىڭ
تۇنجى كۈنى ئۆز نازىرىنىڭ قويىنى سويۇپ بېرىشنى
خالايدىغان تۆت - بەش پىدائىي ئىشىك ئالدىدا ئەت-
گەندىلا پەيدا بولاتتى، بەزىلەر ھەتتا بىرەر ئاي بۇرۇن
ئۆزىنى مەلۇم قىلىپ «تىزىمغا ئالدۇراتتى». ئىككى سا-
ئەت بۇرۇن نامازدا ئۇچراشقان تەڭ دېمەتلىكلىرىنىڭ
«ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم، ھېيتىڭىزغا مۇبارەك بولسۇن» دەپ
كىرىپ كېلىشى قاۋۇلوپقا قوي سويۇش ھۈنىرىنىڭ قان-
چىلىك ئەھمىيەتلىكلىكىنى ھېس قىلدۇردى. ئۇ مېھمان-
لارنى ئۆيگە باشلىدى - يۇ، نېمە قىلارىنى بىلەلمەيلا

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

قالدى، ئۇلارنىڭ ئالدىغا ھورى ئۆرلەپ تۇرغان گۆش
قويۇلمىسا قانداق بولغىنى؟

— پاتىمە، — دېدى ئۇ ئايالىنى بىر چەتكە تار-
تىپ، — توڭلاتقۇدا گۆش بارمۇ؟ قاراپ باق، بىرەر
تەخسە گۆش قورۇپ مېھمانلارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ چىقالىڭ
بولاتتى.

ئايالى ئېرىنىڭ ئەمەلدىن ئايرىلىشى بىلەنلا كىشى-
لەرنىڭ شۇنچىۋالا يۈزسىزلىك قىلغانلىقىنى، قوي سويۇپ
بېرىشكە بىرەر ئادەمنىڭمۇ كەلمىگەنلىكىنى قاۋۇلوپنىڭ
يۈزىگە سېلىشۋالماقچى بولدى.

— ھالىڭلار مانا شۇنچىلىك. ۋاي نازىر دەپ سا-
يەڭلەردىن ئەگىپ يۈرىدىغانلارنىڭ بىرەرسىمۇ ئە-
قاتمىدىغۇ؟

— ھەي خوتۇن، نېمە دەپ جۆيلۈپ يۈرىدىغانسى-
لەر، كىشىلەرنىڭمۇ ئۆزىگە چۇشلۇق ئىشى بار — دە،
ئۇلار بىز ئۈچۈن تۇغۇلغانمۇ — يە!

قاۋۇلوپ باشتا خۇددى ئايالى ئويلىغاندەك ئويلاپمۇ
باقتى. بىراق كېيىنچە «كىم مېنى باشقىلارغىلا تايىنىۋال-
سۇن دەپتۇ. بەلكى باشقىلار ئالدىراشچىلىقتا ماڭا
ياردەمگە كېلىشنى ئۇنتۇپ قېلىشقاندۇ» دەپ ئۆزىگە ئۆزى
تەسەللىي بەردى.

— بوۋا ... گۆش يەيمەن گۆش...

— دادا، ئەنە ئۇياقتا مېھمانلار ھېيتلاپ يۈرىشى-
دۇ، بىز نېمە قىلمامسەن ئەمدى؟

ئۆيىدىن چىقىپ كەتكىلى ئۇن نەچچە مىنۇت بول-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

غان قاۋۇلۇپ ئاخىرى نازارەتنىڭ پارقىرىغان ئىشىكىنى نۇراخۇننى باشلاپ ھويلىغا كىردى. ئۇ، نۇراخۇننى ئاتايىن بېرىپ تەكلىپ قىلىپ كەلگەن ئىدى.

ئېرىك يەرگە ياتقۇزۇلۇپ پۇتى چۈشەلدى. نۇراخۇن «ئاللاھۇ ئەكبەر» دېدى - دە، ئۆزى ئېلىپ كەلگەن پىچاقنى ئېرىكنىڭ بوغۇزىغا تەڭلەپ بولۇپ توختاپ قالدى:

— نازىر، مېھمانلارنىڭ ئالدىغا كىرىپ كېتىۋەرسىلە، كىيىملىرىڭگە قان چاچراپ كېتىدۇ. بۇ يەر سىلە تۇرىدىغان يەر ئەمەس، — دېدى ئۇ ئۆي ئىگىسىگە قاراپ.

— يانلىرىدا تۇراي نۇراخۇن، — دېدى قاۋۇلۇپ مەنىلىك قىلىپ، — بۇ ھۈنەرنى مەنمۇ ئۆگەنمەكچىمەن.

نۇراخۇن سابىق رەھبىرىگە ھەيرانلىق بىلەن تىكىلدى.

— بۇ ئاددىيلا ئىشقۇ، ھۈنەر دېگىلىمۇ بولمايدۇ.

— ياق، — دېدى قاۋۇلۇپ يەنە. — قوي سويۇشنى ئۆگىنىۋېلىپ خۇدا بۇيرىسا ئۆزۈمنىڭ ھاجىتىدىن ئۆزۈم چىقىمەن، كېلەركى ھېيتتا باشقىلارنىڭ قويىنىمۇ سويۇپ بېرىمەن، مەنمۇ ساۋابلىق ئىش قىلاي دەيمەن...

— ...

— ئاللاھۇ ئەكبەر.

راست دېگەندەك، ناسوستىن چىققاندەك ئېتىلغان قىپقىزىل قاننىڭ بىرقانچە تامچىسى قاۋۇلۇپنىڭ ھېيتلىق ئىگىنىگە چاچرىدى، لېكىن ئۇ خاپا بولمىدى ...

1987 - يىل، مارت.

سەرەڭگە

(بالىلار ئۈچۈن)

ئۇلار ئىشتىن قايتىپ تۇرۇشىغىلا مېھمان كېلىپ قالدى.

يارمۇھەممەت كۆرۈشمىگىلى ئۇزاق بولغان ئاغىنىلىرىگە قىزغىن ئىلتىپات كۆرسەتتى - دە، ئۇلارنى ئىچكىرىكى ئۆيگە باشلاپ تۆرگە تەكلىپ قىلدى. قەدىناسلىرى بىلەن تىنچلىق سوراشقاندىن كېيىن، تاشقىرى ئۆيگە چىقىپ ئايالىغا دېدى:

— چىمەن، چاي دەملەشكە تېخى تەرەددۇت قىلماپسەنغۇ، بىلەمسەن، ئۇلار مېنىڭ يېقىن ئاغىنىلىرىم، ئۆيىمىزگىمۇ تۇنجى قېتىم كېلىشى.

— بىلىمەن، — دېدى نېمىگىدۇر قېيداۋاتقاندەك تەلەپپۇزدا چىمەن، — قايناقسۇ يوق تۇرسا قانداق قىلاي؟

ئادەتتە مېھمان بوسۇغىدىن ئاتلىغان ھامان پايپېتەك بولۇپ، داستىخان راسلاشقا باشلايدىغان چىمەننىڭ بۈگۈنكى بىپەرۋالىقىنى ھېچ چۈشەنمەيۋاتقان يارمۇھەم-

مەت بىردىنلا جىددىي تۈس ئېلىپ دېدى:

— قارا سېنى، قايناقسۇ بولمىسا، قايناتمامسەن، يا مېنى مېھمانلار ئالدىدا ئۆلتۈرەي دەمسەن!

ئېرىنىڭ تەگەشكە باشلىغىنىنى كۆرگەن چىمەن گەپنى چاقچاققا بۇراپ دېدى:

— قايناقسۇنى نېمىدە قاينىتىمەن؟

— ئاپلا، ما خوتۇننى. ئوچاقتا بولماي نېمىدە بولاتتى؟

— ئوچاققا ئوتنى نېمىدە ياقىمەن؟

يارمۇھەممەت گەپنىڭ سەرەڭگە ئۈستىدە كېتىۋاتقىنىنى بىردىن ھېس قىلىپ، يانچۇقلىرىدىن، ئوچاق بېشىدىن، ئۈستەلدىن، ئورۇندۇقلارنىڭ ئاستىدىن سەرەڭگە ئىزدەشكە باشلىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ سەرەڭگە توختىتالمايدىغان يامان ئادىتىنىڭ بارلىقىنى بىلەتتى. بەزىدە ئۆيدىكى سەرەڭگىنى بىر يەرگە ماڭغاندا يانچۇقىغا سېلىۋالاتتى-يۇ، بارغان يېرىدە تاشلاپ كېلەتتى. چىمەن ھەپتىسىگە ئون قاپ سەرەڭگە ئېلىۋەرسىمۇ يارمۇھەممەت تۈگىتىپ ئۈلگۈرەتتى. بەزىدە مېھمان كەلگەندە، 200 يۈەندەك مۇئاش ئالىدىغان بۇ ئۆي ئىگىلىرى ئىككى پۈكلۈك سەرەڭگىنىڭ تۈگىشىپ قېلىشى تۈپەيلى، جىددىيچىلىككە چۈشكەندە، چىمەن يارمۇھەممەتنى ئەيىبلەشكە باشلايتتى:

— بەڭگى بار ئۆي دېگەن مۇشۇنداق بولىدىغان بولسا، سەن بەڭگىنىڭ سەۋەبىدىن ... سەن بەڭگى ...

يارمۇھەممەت خىجىللىقتا تاشقىرىقى ئۆينى ئاس-

تىن ـ ئۆستۈن قىلىۋەتتى. ئۇ بىر نەرسىلەرگە باھانە قىلىپ ئىچكىرىكى ئۆيگىمۇ بىر نەچچە قېتىم كىرىپ چىقتى. ئەمما سەرەڭگە تاپالمىدى. ئۇ ئاخىرىدا يەنە ئادىتى بويىچە چىمەنگە مۇراجىئەت قىلدى:

— يۈگۈر خوتۇن، قوشنىلارنىڭ ئۆيىگە چىقىپ بىرەر تال بولسىمۇ سەرەڭگە سوراپ كىر، مانا مەيەردە قاپ بار ئىكەن.

چىمەن، تولا سۈركەۋېرىپ ئاقىرىپ كەتكەن سەرەڭگە قېپىنىڭ فوسفورىنى سىلاپ تۇرۇپ ناز ئارىلاش خاپىچىلىق بىلەن دېدى:

— ئۆزۈڭ سورا، بۇ ھويلىدا مەن سەرەڭگە تىلەپ كىرمىگەن ئۆي قالمىدى.

يارمۇھەممەت ئاغىنىلىرىنىڭ «يېنىمىزدا بىر دەم ئولتۇرساڭچۇ» دېگەن ئۆتۈنۈشىگە «مانا ھازىر» دەپ قويۇپ، ئايالىغا يالۋۇرۇشىنى داۋام قىلدى:

— ئەر كىشى تۇرۇپ سەرەڭگە تىلەپ چىقسام بولماس، يۈزۈم ئۈچۈن بولسىمۇ ...

— شۇ ئەسنادا مەردان بوخچىسىنى ئاسقىنىچە مەكتەپتىن قايتىپ كەلدى. يارمۇھەممەت ئايالىغا يالۋۇرۇشتىن ئوغلىغا بۇيرۇق چۈشۈرۈشكە ئۆتتى:

— مەردان ئوغلۇم، قوشنىلاردىن سەرەڭگە سوراپ كىرگىنە.

مەردان ئەمدىلا سەككىز ياشقا كىرگىنى بىلەن ئەقىللىق بالا ئىدى. ئۇ نېمىگىدۇر ئالدىراپ جىددىيلىشىپ تۇرغان ئاتا ـ ئانىسىنى كۆرگىنىدە، سەل ـ پەل ھەي‑

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

ران بولغان بولسا، دادىسىنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپلا ھەممى-
چۈشەندى. ئۇ مۇرىسىگە ئۇرۇپ تۇرغان دادىسى بىلەن
كارى بولماي بوخچىسىنى دېرىزە تەكچىسىگە قويدى-دە،
ئۇششاق - چۈششەك نەرسىلىرىنى ساقلايدىغان قەغەز
ساندۇقچىنى كارىۋاتنىڭ ئاستىدىن سۆرەپ چىقىرىپ
ئاغزىنى ئاچتى. ئۇ دادىسىنىڭ: «نېمە سۆرىمىلىك قىلى-
سەن» دەپ ئەيىبلەشلىرىنى ئاڭلىمىغاندەك ساندۇقچىنى
تېزلىكتە قاراشتۇرۇپ چىقتى ۋە بىر قاپ سەرەڭگىنى ئې-
لىپ دادىسىغا ئۇزاتتى.

— سەرەڭگە؟!

يارمۇھەممەت «قۇرۇق قاپ بولۇپ قالمىسۇن يەنە»
دېگەندەك قاپنى ئېچىپ كۆردى - دە، سەرەڭگىنى چى-
مەنگە ئۇزىتىۋېتىپ خۇشاللىق نۇرلىرى چاقناپ تۇرغان
كۆزىنى ئوغلىغا تىكىپ تۇرۇپ سورىدى:

— بۇنى بۇرۇنلا ساندۇقىڭغا تىقىپ قويغان ئىكە-
سەن - دە، شەيتان!

مەردان قاراقاتتەك كۆزلىرىدىن ئوت چاقنىتىپ
تۇرۇپ جاۋاب بەردى:

— بازاردىن سېتىۋالغان، تېخى تۈنۈگۈنلا.

— قايسى پۇلغا؟

يارمۇھەممەت ئوغلىغا بىر - ئىككى ئايدىن بېرى
بىرەر پۇڭ پۇل بەرگەنلىكىنى يادىغا كەلتۈرەلمەي مۇشۇ
سوئالنى قويغان ئىدى.

— سەن تاشلىۋەتكەن ھېلىقى ئىككى پۇڭغىچۇ!

«تاشلىۋەتكەن ئىككى پۇڭ» دېگەن گەپنى ئاڭلىغ-

ىدا مۇنداق بىر ۋەقە يارمۇھەممەتنىڭ كۆز ئالدىغا كەلدى:
بۇنىڭدىن ئىككى ھەپتە بۇرۇن بولسا كېرەك، بىر دەم ئېلىش كۈنى يارمۇھەممەت چېچىنى يۇيۇۋېتىپ ئاخىرقى قېتىم داسقا ئېڭىشكەندە بىر پۇڭلۇق تەڭگە پۇلدىن بىرسى «شىرت» قىلىپ تۆش يانچۇقىدىن يۇندىغا چۈشۈپ كەتتى. بۇ ئەھۋالغا تاسادىپ كۆزى چۈشۈپ قالغان مەردان يۇندى تۆكۈشكە تەمشىلىۋاتقان دادىسىنىڭ قولىدىن داسنى ئالدى. يارمۇھەممەت يۇندى تۆكۈشكە چىقىپ كېتىۋاتقان مەرداننىڭ كەينىدىن: «دوي مەردان، تالادا يۇندى ئارىسىدىن تەڭگىنى ئىزلەپ يۈرمە يەنە، قوشنىلار كۆرۈپ قالسا يۈزۈڭگە سات» دەپ ۋارقىرىغان ئىدى.
يەنە بىر كۈنى ئاتا ـ بالا ئىككىسى بايراملىق كىيىم ـ كېچەك ئېلىش ئۈچۈن بازارغا چىقتى. ئۇلار مىڭ ـ مىڭ ئادەم قايناپ تۇرغان بىر چوڭ ماگىزىنغا كىرىشتى. يارمۇھەممەت پۇل ساناۋاتقاندا پۇل ئارىسىغا قىستۇرۇلۇپ قالغان بىر پۇڭلۇق تەڭگە يەرگە چۈشۈپ كەتتى ۋە جىرىڭلىغىنىچە دومىلاپ پوكەينىڭ ئاستىغا كىرىپ كەتتى. بىر خېرىدارنىڭ «پۇلىڭىز چۈشۈپ قالدى» دېگەن ئاگاھلاندۇرۇشىغا: «كېرەك يوق، بىر پۇڭ پۇل دېگەن...» دەپ جاۋاب بېرىپ، ئۆزىنىڭ مەردلىكىنى نامايىش قىلغان يارمۇھەممەت ئوغلىغىمۇ «بىر پۇڭ پۇل ئۈچۈن يەنە ئاۋارە بولۇپ يۈرمە!» دەپ قويغان ئىدى. بىراق، كىيىم ـ كېچەكنى ئېلىپ بولۇپ ماگىزىندىن قايتىپ چىقىۋاتقان يار-

مۇھەممەت كەينىگە بۇرۇلۇۋېدى، ئۆزىگە يېتىشىش ئۈچۈن يۈگۈرۈپ كېلىۋاتقان مەردانىنى كۆردى. ئۇ ئادەم يوق يەرگە كەلگەندە مەردانىنى: «خالايىق ئالدىدا بىر پۈگنى دەپ، يۈزۈمنى چۈشۈردۈڭ، كىمنىمۇ دورايدىغانسەن» دەپ ئەيىبلىگەن ئىدى.

يارمۇھەممەت شۇ تاپتا «ئۆزىنى دورىغان» ئوغلىدىن ھەقىقەتەن سۆيۈنمەكتە ئىدى. ئۇ، ئوچاقتا لاۋۇلداپ-كۆيۈۋاتقان ئوتقا قاراپ قويۇپ ئوغلىنىڭ پېشانىسىگە بىرنى سۆيۈپ قويدى.

بوراندا

(باللار ئۈچۈن)

ئېلىجان مەكتەپ دەرۋاسىدىن چىققاندا، چۈشتىن كېيىنلا كۆتۈرۈلگەن شامال قارا بورانغا ئايلانغان ئىدى. يەر - جاھان دۈم كۆمتۈرۈلگەن قازان ئاستىدا قالغاندەك قاراڭغۇلۇق ئىچىگە چۆككەن، بەش قەدەم نېرىدىكى دە-رەخ غوللىرىمۇ خۇددى سايىدەك غۇۋا كۆرۈنەتتى. ۋەھ-مىلىك شاۋقۇن سېلىپ گۈرۈلدەۋاتقان بوران ئەمدىلا چاش-قان قۇلاق بولغان سۇۋادانلارنىڭ شاخلىرىنى يايدەك ئەگ-مەكتە ئىدى.

ساۋاقداشلىرىنىڭ بىللە كېتىش توغرىسىدىكى تەك-لىپلىرىمۇ ئېلىجاننىڭ دادىسىنىڭ كېلىشىنى كۈتۈش قا-رارىنى قىلچە ئۆزگەرتەلمىدى. ئۇ كۆڭلىگە قورقۇنچ سې-لىۋاتقان بوراندىن پاناھلىنىش مەقسىتىدە دەرۋازا قانى-تىنىڭ كەينىگە ئۆتۈپ، تامغا يۆلەندى.

ئېلىجان بۇ يىل توققۇز ياشتا ئىدى. ئۇ تىنچ مۇ-ھىت ۋە ئارتۇقچە ئەركىلىتىشكە ئۆگىنىپ قالغانلىقى-گۈچۈنمىكىن، ئادەتتە بەكمۇ نازۇك، قورقۇنچاق ئىدى. يې-

راقتا كېلىۋاتقان ماشىنا، تراكتورنىڭ سىگناللىرىمۇ ئۇنى
ۋەھىمىگە سالاتتى. پوچاڭزا ئېتىۋاتقان ياكى قاتتىقراق
شەپە چىقىرىدىغان سورۇنلارغا يېقىنمۇ يولىمايتتى. ئۇنىڭ
ئۆيى مەھەللىنىڭ چېتىدىرەك بولغاچقا، چۆچەكلەردىكى
ئاجايىپ مەخلۇقلارنىڭ كۆزىگە ئوخشاپ كېتىدىغان كامار-
لىرى بار دەرەخلىك يولدىن يالغۇز ماڭالمايتتى. مەك-
تەپتىن قايتىدىغان چاغلاردا ھاۋا سەل - پەل تۇتۇل-
دىمۇ، ئۇ دەرۋازا ئالدىدىن بىر قەدەممۇ سىلجىماي، دا-
دىسىنىڭ چىلان تورۇق ئات بىلەن يېتىپ كېلىشىنى ۋە
ئات كەينىگە مىنگەشتۈرۈپ ئېلىپ كېتىشىنى كۈتەتتى.

ئېلىجان دادىسىنى كۈتە - كۈتە ئارىدىن ئىككى سا-
ئەت ئۆتۈپ كەتتى. ئۇ بەزىدە دەرۋازا كەينىدىن بې-
شىنى چىقىرىپ قولى بىلەن چاڭ - توزانلارنى توسۇپ
تۇرۇپ، دادىسىنىڭ يولىغا دىققەت بىلەن قاراپ باقاتتى.
ئات تۇيىقىنىڭ ئاۋازىنى بولسىمۇ ئاڭلاش ئۈچۈن دىق-
قىتىنى جەملەيتتى. بەزىدە بوراننىڭ دەھشەتلىك گۈرۈل-
دىشى بىلەن پەيدا بولغان ۋەھىمىنى بىردەم بولسىمۇ
ئۇنتۇش ئۈستىكىدە بارماقلىرىنى قۇلىقىغا مەھكەم تىقىپ
ئۆزىنى يەنە دەرۋازا كەينىگە ئالاتتى.

بوران ئەزۋەيلىسە ئەزۋەيلەيتتىكى، بەسكارىغا چۈشەي
دېمەيتتى.

ئۇ، دادىسىنىڭ بىغەملىكىنى خىيالىدىن ئۆتكۈزۈپ
كۆزلىرىنى ئۇۋۇلىۋېدى، ئىسسىق ياش بىلەن قوشۇلغان
توپا - چاڭ كۆزلىرىنى تۇز قويغاندەك ئېچىشتۇرۇۋەتتى.
بىراق كۆز يېشى قىلىش بىلەن ئىش پۈتمەيدىغانلىقى،

يېنىدا ئۆزىنى بەزلەيدىغان ھېچكىمنىڭ يوقلۇقى ئېلىجان- غا بارا - بارا ئايان بولۇشقا باشلىدى. «يەنە بىرەر سائەت ئۆتسە قاراڭغۇ چۈشىدىغان چاغمۇ بولىدۇ» دەپ ئويلىدى ئۇ ئىچىدە. «مۇبادا دادام مېنى ئېلىپ كېتىشكە كەلمەي قويسا قانداق قىلغۇلۇق؟»

بوراننىڭ يەر - ئاسماننى ئاستىن - ئۈستۈن قىلى- ۋېتىدىغان ئەلپازىدا گۇرۇلدىشىنى ئاڭلاۋەرگەنسېرى ئۇ يۈ- رىكىنى چوكىيىپ قالغاندەك ھېس قىلدى. بولۇپمۇ مۇئەل- لىمىنىڭ دەرس ئۆتۈۋېتىپ باتۇر بالا بولۇش ئۈچۈن قورقۇمسىز بولۇش توغرىسىدا ئېيتقان سۆزلىرى ئېسىگە چۈشكەندە، ئېلىجان ئۆزىدە بىر خىل شىجائەتنى سەزدى.

«توغرا» دېدى ئۇ ئۆز - ئۆزىگە مەدەت بېرىپ، «مەندىن كىچىك بالىلارمۇ بوراندىن قورقمىغان يەردە مەن قورقامدىم. ھەر كۈنى دادام مېنى ئېلىپ كېتىمەن دەپ ئاۋارە بولۇپ يۈرىمدۇ؟»

ئېلىجاندا راستىنلا ئىشەنچ پەيدا بولۇشقا باشلىدى. ئۇ ئازراق ئويلىۋالغاندىن كېيىن، دەرۋازا كەينىدىن ئېتىلىپ چىقتى - دە، بورانغا قارشى يۈرۈپ كەتتى.

ئېلىجاننىڭ بويى خېلى ئېگىز بولغان بىلەن ئو- رۇق، ئاجىز ئىدى. غەرب تەرەپتىن سوقۇۋاتقان بوران بەزىدە ئۇنى ئىتتىرىپ تېرەكلەرگە يۆلەپ قوياتتى. ئېلى- جان دەرھال ئۆزىنى ئوڭشىۋېلىپ، غۇۋا كۆرۈنۈۋاتقان دەرەخلەر، ئارىلىق مەھەللە يولىنى ئىلغا قىلىۋالاتتى - دە، ئاياغلىرىنى يۆتكەشكە باشلايتتى. سۆگەتلەردىن سۇ- لۇپ چۈشكەن شاخلارغا پۇتلىشىپ يىقىلغان يېرىدىن

مەلتۇرۇلگىنىچە تۇرۇپ بەزىدە ئۇدۇل، بەزىدە يېنىچە ئىلگىرىلەيتتى...

ئېلىجان ھويلىغا كىرىپلا دادىسىنى چىلان تۇۋرۇق ئاتنىڭ يېنىدا كۆردى. دادىسى ئاتنىڭ تىزگىنىنى تاشلىۋېتىپ ئېلىجاننى قۇچاقلاپ دەرس كۆتۈرگىنىچە ئۆيگە ئېلىپ كىردى ـ دە، ئېلىجاندىن ئەپۇ سورىغان قىياپەتتە دېدى:

— بالام، بۈگۈن شەھەرگە كىرمىسەممۇ بوپتىكەن، بىر ھارۋا ئوغۇتنى دەپ سېنى...

ئاتا ۋە ئانا ئېلىجاننى پاگىندە يىغلىۋېتىدۇ، دەپ ئويلاپ ئۇنىڭ كۆزىگە ئەپۇ سوراش نەزەرى بىلەن شۇنداق بىر قاراپلا ھەيران قالدى.

ئېلىجان يىغلىمىغان ئىدى. ئەكسىچە، كۆزىدە بىر خىل ئوت چاقنايتتى. ئۇ دادىسىنى مەھكەم قۇچاقلاپ تۇرۇپ مەردانە ئاھاڭدا دېدى:

— دادا، مەن بوراندىن قورقمىدىم، بوراندىن قورقمايدىغان بولدۇم. ئەمدى مەكتەپتىن ئۆزۈم قايتىپ كېلىۋېرىمەن!

— يارايسەن، ئوغۇل بالا دېگەن مانا شۇنداق بولىدۇ! — دېدى ئاتىسى ئېلىجاننىڭ مۈرىسىگە رازىمەنلىك بىلەن ئۇرۇپ تۇرۇپ.

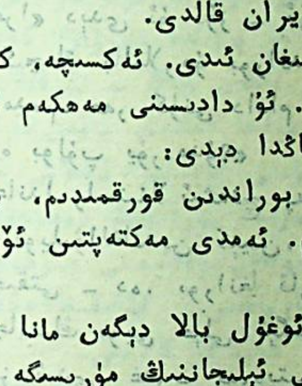

سېرىق سەيدە

1

ئاتقان پاختىدەك ئاپئاق بۇلۇت دېڭىزىنى پەستە قالدۇرۇپ يەر يۈزىدىن 10 مىڭ مېتىر ئېگىزلىكتە ئۇچۇۋاتقان ئايروپىلان جەنۇب ئاسمىنىغا كىرىپ كەلمەكتە ئىدى. رېئاكتىۋ ماتورنىڭ بىر خىل رېتىمدا گۈرۈلدىشى بەئەينى ئەللەي ناخشىسىغا ئايلىنىپ يولۇچىلارنىڭ كۆپىنچىسىنى ئۇيقۇ قۇچىقىغا غەرق قىلىۋەتكەن، ئوڭ يېنىمدىكى يېشى توختالغان بىر كىشى ئانا سۈتىگە قانغان ۋە بۆشۈككە بۆلەنگەن بوۋاقتەك، قويۇۋېتىلگەن يۆلەنچۈككە يۆلىنىپ، يېنىك پۇشۇلداپ ئۇخلىماقتا ئىدى.

بىراق، جىددىي ۋەزىپىنى ئۈستۈمگە ئېلىپ كېتىۋاتقىنىمدا يېنىمدىكى كىشىدەك مەززە قىلىشىم مۇمكىنمۇ؟ گېزىتخانا باشلىقىنىڭ قولىدىن ئايروپىلان بېلىتىنى تاپشۇرۇۋالغان دەقىقىدىن باشلاپ ئويلايدىغىنىم بۇ قېتىمقى ۋەزىپىنى قانداق قىلىپ قانائەتلىنەرلىك ھالدا ئورۇنلاش مەسىلىسى ئىدى. ھازىرمۇ ھەم خىزمىتىمنىڭ تەرتىپى ئۈستىدە پۈتۈن زېھنىم بىلەن باش قاتۇرماقتا ئىدىم.

دەسلەپكى لايىھەمگە قايتا - قايتا تۈزىتىش كىرگۈزەتتىم، ئۆزۈمگە ئىشەنچ بېغىشلايتتىم.

— يولۇچىلار دىققەت، ئايروپىلانىمىز يەنە 15 مىنۇتتىن كېيىن شەھەر ئايرودرومىغا قونىدۇ. بىخەتەرلىك بەلبېغىنى باغلىۋېلىڭلار. ھازىر يەر يۈزى تېمپېراتۇرىسى 32 گرادۇس...

بىر يېرىم سائەتلىك ھاۋا سەپىرىدىن كېيىن ئايروپىلان ئايرودرومغا سىلىق قوندى. يۈك - تاقلىرىمنى ئېلىپ زال ئىشىكىدىن چىقىشىمغىلا ئىنچىكە بۇرۇت قويۇۋالغان، ئوتتۇز ياشلار چامىسىدىكى دوغىلاققىنە كەلگەن بىر يىگىت ئالدىمغا كەلدى - دە، سالام بېرىپ سورىدى:

— ئۈرۈمچىدىن كەلگەن مۇخبىر سىز بولامسىز؟

— ھەئە، مەن بولىمەن، ئىسمىم...

مېنى ئالغىلى كەلگەن «شاڭخەي» ماركىلىق پىكاپ شەھەرگە قاراپ ئۇچقاندەك يۈرۈپ كەتتى. شوپۇر يىگىت خېلى گەپدانەك قىلاتتى. ئۇ بۇ يەرگە كېلىشىمنىڭ تۇنجى قېتىم ئەمەسلىكىنى بىلىۋالغاندىن كېيىن، شەھەر ھەققىدىكى تونۇشتۇرۇشلىرىنى توختاتتى - دە، گەپنى بۇرىدى:

— مۇخبىرلىق دېگەن ئوبدان خىزمەت جۇمۇ، شەھەر - شەھەرلەرگە بېرىپ تۇرىدىغان گەپ، كىرمىگەن چوڭقۇر، چىقمىغان دۆڭ قالمايدۇ. بۇنى خىزمەت دېگەندىن كۆرە، تاماشا دېگەن تۈزۈك. بۇنداق خىزمەت پېشانىسى ئوك كىشىلەرگىلا نېسىپ بولىدۇ...

ماشىنىنىڭ ئالدى ئەينىكى ئارقىلىق ئاسفالت يول-

نىڭ ئىككى تەرىپىدىكى ئاسمانغا بوي سوزغان قارا تېرەكلەرگە كۆز تاشلىغاچ دېدىم:

— ھەي، سىلەرگە شۇنداق تۇيۇلىدۇ. بارغان يەرگە مەيلى ئۇ دۆڭ بولسۇن، ئويمان بولسۇن، ۋەزىپە بىلەن بارىدىغان گەپ. ۋەزىپە ئورۇنلانمىسا، مەسئۇلىيەت سۈرۈشتۈرۈلىدۇ، خاتا قىلساق، تەنقىدنىڭ چوڭى بار تېخى!

— مەسىلەن، بۇ قېتىممۇ ۋەزىپە بىلەن كەلدىڭىزمۇ، — شوپۇر يىگىت ئىشەك ھارۋىسىدىن ئەپچىللىك بىلەن يانداۋالغاندىن كېيىن، ماڭا قاراپ قويۇپ سورىدى. — قانداق ۋەزىپە بىلەن كەلدىڭىز، قارىغاندا ۋەزىپىڭىز بىزنىڭ ئىدارە بىلەن مۇناسىۋەتلىكتەك قىلىدۇ. مۇئاۋىن مۇدىرىمىزنىڭ كېچىكىپ قالماسلىقىم توغرىسىدا قايتا - قايتا تاپىلاپ كېتىشلىرى بىكار ئەمەستە!

بۇ قېتىمقى مۇخبىرلىق ۋەزىپەم ھېچقانداق مەخپىيەتلىككە چېتىلمايتتى. بىراق ۋىلايەتلىك پەن - تېخنىكا كومىتېتى رەھبەرلىرى بىلەن كۆرۈشمەستىن تۇرۇپ نىشاننى ئاشكارىلاپ قويۇشمۇ ئاقىلانىلىق ھېسابلانمايتتى. شۇنداقتىمۇ گەپنىڭ تېمىسىنى بۇراپ، شوپۇر بايامقى سوئالنى جەزمەن ئۇنتۇدى، دەپ ھېسابلىغان چېغىمدا ئۇنىڭدىن سورىدىم:

— سىلەردە مېۋە - چېۋىنى يېڭى پېتى ساقلاش تەتقىقاتىدا يېڭى ئۇنۇم ھاسىل قىلىندى، دەپ ئاڭلىدۇق. شۇنداقمۇ؟

ئۇ مەن ئۇزاتقان تاماكىنى ماشىنىنىڭ ئوت تۇتاش-

www.uyghurkitap.com ئۇيغۇر كىتاب تورى

تۇرغۇچىسى بىلەن تۇتاشتۇرۇۋالغاندىن كېيىن:

— ئۇجۇر - بۇجۇرىنىغۇ ئۇقمايمەن، ئىشقىلىپ ئۇلۇم چوڭ دەيدۇ، بىر ھەپتە ئالدىدا تەبرىكلەش يىغىنىمۇ ئاچتۇق تېخى.

— بۇ تەتقىقاتنى كىم ئېلىپ بېرىپتىكەن؟

— نۇرىمان ئېلىپ بارغانمىش، — ئۇ «مىش» قوشۇمچىسىنى ئالاھىدە ئاھاڭ بىلەن سوزۇپ ئېيتتى - دە، قوشۇپ قويدى، — ھە راست، بىلمىسىڭىز كېرەك، بىزدە نۇرىمان دەيدىغان بىر چوكان بار.

— قانداقراق چوكان ئۇ؟ — شوپۇر يىگىتنىڭ تەلەپپۇزىدىن كېيىنكى تېگىدە گەپ بارلىقىنى ھېس قىلدىم-دە، سورىدىم، — نۇرىمان ھەققىدە تېخى ھېچ نەرسە بىلمەيمەن.

ئۇ ئىككىلەنمەي سوزۇپ سىگنال بېرىۋېتىپ، ماشىنىنىڭ رولى يېنىغا سانجىپ قويۇلغان بىر تال سېرىق سەبدە گۈلنى قولىغا ئېلىپ پىرقىرىتىپ قاراپ چىققاندىن كېيىن، سوئالىمغا جاۋاب بەردى:

— قانداق چوكان بولاتتى، ئوقۇدى ئېگىز چوكان، ئۆزىنىڭكىنىلا راست دەيدۇ. رەھبەرلەرنىڭ گېپىگىمۇ ئانچە قۇلاق سېلىپ كەتمەيدۇ...— ئۇ مېنىڭ نۇرىماننى سوراپ قالغىنىمدىن بىر نەرسە چۈشىنىۋالغان بولسا كېرەك، گېپىنى تېزدىنلا ئۆزگەرتىۋالدى، — گېزىتكە يازىدىغان ئوخشىمامسىز ئۇنى، ۋاي... ۋاي، نېمىلەرنى دەپ كەتتىم، سورىسىڭىز، ئۆزى كېلىشكەن، سېرىق سەبدىگە ئوخشاش چىرايلىق، ئەمما پۇرىقى يوق... قالغىنىنى كې-

يىن بىلىۋالارسىز...

كېيىنكى سۆھبىتىمىز قايىنغان قازانغا سوغۇق سۇ قۇيغاندەكلا بېسىقىپ قالدى. شوپۇر يىگىت قانداقتۇر بىر مۇقامغا غىڭشىغاچ ئالدىغا تىكىلىپ. ئات - ئېشەك ھارۋىلىرىنىڭ ئارىسىدىن يول ئېچىپ بارماقتا ئىدى. مەن بولسام ئۆز خىيالىم بىلەن بەنت ئىدىم.

2

ۋىلايەتلىك پەن - تېخنىكا كومىتېتى بىناسىغا شوپۇرنىڭ ھەمراھلىقىدا يېتىپ كەلگىنىمدە خىزمەتچىلەرنىڭ ئىشقا كەلگىنىگە ئانچە ئۇزاق بولمىغان ئىكەن.

مۇدىر ئىشخانىسىنىڭ ئىشىكىدىن كىرىشىمگىلا شوپۇر يىگىت ئىش ئۈستىلىنىڭ ئالدىدا مىس ھەيكەلدەك قېتىپ ئولتۇرغان سېمىز، قاپاقلىرى ساڭگىلىغان، بادام دوپپىلىق بىر كىشىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ماڭا تونۇشتۇردى:

— مانا بۇ، كومىتېتىمىزنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى رەجەپ قادىر بولىدۇ، — ئۇ ئارقىدىنلا ماڭا بۇرۇلۇپ رەجەپ قادىرغا مېنى تونۇشتۇردى، — سىلى ئېلىپ كېلىشىنى ئېيتقان مۇخبىر يولداش...

— قارشى ئالىمىز، قارشى ئالىمىز، ھارمىغايسىز، جاپا چەكتىڭىز.

رەجەپ قادىر ئورنىدىن چاچراپ دېگۈدەك تۇردى-دە، ئىككى قولىنى سوزغىنىچە كېلىپ مەن بىلەن كۆرۈشتى. ئۇنىڭغا قارىماي مېنى يالغۇز كىشىلىك سافاغا ئولتۇرغۇزۇپ، ئۆزى پەستىنرەك ئورۇن ئالدى.

رەجەپ قادىر قىرىق بەش ياشلاردىن ھالقىغان،

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

موقىچاق يۈزلۈك ئادەم ئىدى. كۆتمەك قارا قاشلىرى ئاستىدىكى چوڭ ۋە سەل - پەل قىزىرىپ تۇرغان كۆزلىرى خېلى سۈرلۈك كۆرۈنەتتى. كۆزلىرىنىڭ قۇيرۇقىدىن باشلانغان ئۈچ تال چوڭقۇر قورۇق سېمىز بۇرنىنىڭ ئەتراپىدىن چېكىسى تەرەپكە سوزۇلغان كىچىك قورۇقچىلارلى كېسىپ ئۆتەتتى. ساقىلى سانىۋالغۇدەك ئاز بولغاچقىمۇ ئېگەك گۆشلىرى ساڭگىلاپ تۇراتتى. سۆزلىگەندە يۈز مۇسكۇللىرى تاۋۇشىنىڭ سالمىقىغا ماس ھالدا تۇراتتى.

ئۇ چاي ئۇستىلىنى چېكىۋېدى، تاشقىرىدىن 50 ياشلارنىڭ قارىسىنى ئالغان، ئەمما قەدەم بېسىشلىرىدىن يىگىتلىك چاغلىرىدىكى چاققانلىقىنى ساقلاپ قېلىشقا جېنىنىڭ بېرىچە تىرىشىۋاتقانلىقى چىقىپ تۇرغان بىر كىشى كىرىپ كەلدى - دە، ماڭا ئەدەب بىلەن سالام بېرىپ، رەجەپ قادىردىن ئۆزىگە نېمە خىزمەت بارلىقىنى سورىدى.

— تۇراخۇن، قۇلاق ئاڭلامدۇ - يوقمۇ، نەچچە قېتىم ئېيتتىم، ئىشخاناغا مېھمان كەلسە چاي - نۇ تەڭ كەلتۈرۈلسۇن دەپ.

تۇراخۇن دېگەن بۇ ئادەم «بۇ كىشىنىڭ يوغانچىلىقىنى كۆرۈپ قويۇڭ» دېگەندەك ماڭا «يالىت» قىلىپ قاراپ قويدى - دە، كەينىگە بۇرۇلۇپ چىقىپ كەتتى.

ھايال ئۆتمەي چايمۇ كەلتۈرۈلدى. رەجەپ قادىر مېنى چاي ئۇتلاشقا دەۋەت قىلىۋېتىپ سۆزگە كىرىشتى:

— ئەتىگەن ئىشقا كېلىشىمگىلا تېلېفون «جىرىڭ» قىلىپ قالدى. ئالسام بىزنىڭ مۇدىر ئىكەن، ئۇ ئۇرۇم-

چىدە مەجلىستە ئەمەسمۇ، سىزنىڭ بۈگۈنكى ئايروپىلاندا بۇ يەرگە كېلىدىغانلىقىڭىزنى. كومىتېتىمىز ھەققىدە ماقالە يازىدىغانلىقىڭىزنى ئېيتمادۇ. شۇ ھامان شوپۇر مۇختارجاننى چاقىردىم. ھازىرلا ئايرودرومغا يۈگۈر. مۇختەر يىگىت ساقلاپ قالمىسۇن، دېدىم. شۇنداق ئەمەسمۇ مۇختەرجان؟

— شۇنداق... شۇنداق...، — شوپۇر يىگىت جاۋاب بەردى، — مۇدىر بەكمۇ كۆڭۈل بۆلدى، بەكمۇ...

رەجەپ قادىر تۇراخۇنغا لاقا - لۇقىلىرىمنى كۆتۈرۈپ مېنى مەمۇرىي مەھكىمە مېھمانخانىسىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ قويۇشنى تاپىلىغاندىن كېيىن ماڭا بۇرۇلۇپ دېدى:

— مۇخبىر ئۇكام، ھەي قارىڭا مېنى. تېخىچە ئىسمىڭىزنى سورىۋالمىغىنىمنى. ئىسمىڭىز نېمە بولىدۇ ئۇكام؟

مەن ئالمان - تالمان مۇخبىرلىق كىنىشكامنى چىقىرىپ ئۇنىڭغا ئۇزاتقاچ دېدىم:

— ئىسمىم ئالىم بولىدۇ، گېزىتخانىنىڭ...

— بولدى... بولدى، تونۇشۇپ قالدۇق ئەمەسمۇ. بۇ نەرسىنى كۆرسەممۇ بەربىر...، — ئۇ قولۇمنى ئىتتىرىپ تۇرۇپ دېدى، — ھازىرچە دەم ئېلىپ تۇرۇڭ ئۇكام، كەچكە يېقىن مۇنۇ مۇختارجان سىزنى ئىزدەيدۇ. ئاز - تولا پاراڭلىشىۋالايلى. تونۇشۇپ قالدۇق ئەمەسمۇ؟ ھى... ھى... ھى...

ئورنىمدىن تۇردۇم - يۇ، ئادىتىم بويىچە ۋاقىتنى چىڭ تۇتماق بولۇپ دېدىم:

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

— رەجەپ ئاكا، مالال كەلمىسە كومىتېتلىرىدىكى لو-
زىمانغا چۈشتىن كېيىن كېلىپ مەن بىلەن كۆرۈشۈشكە
ئۇقتۇرۇش قىلىپ قويساق، ۋاقىت بەك قىس.

رەجەپ قادىر قولىنى كەينىگە تۇتۇپ ئىشخانىدا
ئۇياق - بۇياققا مېڭىپ بىردەم خىيال سۈرگەندىن كې-
يىن ئىشىك تۈۋىدە ئۆرە تۇرغان تۇراخۇنغا بۇيرۇق
قىلدى:

— قېنى تۇراخۇن، تەجرىبىخانىغا تېلېفون بېرىڭ،
نۇرىمان كېلىپ كەتسۇن. كەلگەندە ماڭا بىر يولۇقۇپ
ئۆتسۇن!

تېلېفون تېزدىنلا ئۇلاندى. تۇراخۇن تەلىپىمنى قار-
شى تەرەپكە مەلۇم قىلغاندىن كېيىن، تېلېفون تۇرۇپكى-
سىدىن بىر ئايالنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى.

— ئۇرۇمچىدىن كەلگەن مۇخبىرمۇ؟ ھە، ھازىرچە
ۋاقتىم يوق، كېيىنچىرەك بىر گەپ بولار...

تۇرۇپكىدىن چىقىۋاتقان ئاۋاز شۇنچىلىك قاتتىق
ۋە دانە - دانە ئىدىكى، بىر مېتىر يىراقلىقتا تۇرۇپمۇ
ئېنىق ئاڭلىماقتا ئىدىم. بىردىن قويقا چاچلىرىم تىك
تۇرۇپ كەتتى. «ئۇرۇمچىدىن كەلگەن مۇخبىر دېگەننى
ئېنىق ئاڭلاپ تۇرۇپمۇ پىسەنت قىلمىغىنىنى قاراڭ. نې-
مىدېگەن چوڭچىلىق!» دېگەنلەر كاللامنى كېزىپ چىقتى.
شوپۇر يىگىتنىڭ باياتقى سۆزلىرى قۇلىقىم تۈۋىدە قايتا
جارائىلىغاندەك بولدى.

چىندىمۇ تەلىپىمگە قىلىنغان بىپەرۋالىقتىن پەيدا
بولغان كۆڭۈلسىزلىكىمنى بىلگەندەك، رەجەپ قادىر بې-

شىنى ئاستا چايقاپ قويدى. ھېسداشلىق قىلغان ئاھاڭدا دېدى:

— ھەي، ئېشەككىمۇ خۇدايىم بىلىپ مۈڭگۈز بەرمىگەن، ئەگەر ئېشەكنىڭ مۈڭگۈزى بولسا، پۈتۈن ئىنساننى ئۈسسۈپ ئۆلتۈرۈپ بولاتتىكەن، ھېلىغۇ ئايال كىشى بولۇپ قاپتۇ، بولمىسا...

سومكامنى كۆتۈرگەنچە ئىشخانىدىن چىقىپ كەتتىم. شوپۇر يىگىت «بايام مەن نېمەدېگەن ئىدىم» دېگەندەك ماڭا بىر قاراۋالدى.

3

ياتاقتا ئورۇنلاشقاندىن كېيىنمۇ تۈزۈكرەك ئارام ئالالمىدىم. نۇرىماننىڭ بايامقى توك كەپلىرى قۇلىقىم تۈۋىدە جاراڭلاۋەردى. چۈنكى، باشقا بىرسى ئەمەس، دەل مەن يازماقچى بولغان كىشى ماڭا شۇنداق پوزىتسىيە تۇتۇۋاتاتتى. باشلىقىمنىڭ ئېيتىشىچە، مېۋە - چېۋىنى يېڭى پېتى ساقلاش تەتقىقاتىنى ئاشۇ نۇرىمان تاماملىغان ئىمىش، مېۋە - چېۋە ماكانى بولغان شىنجاڭدا بۇ تەتقىقات نەتىجىسىنىڭ ئەمەلدە قوللىنىلىشى چوڭ ئەھمىيەتكە ئىگە ئىمىش. ئۇ، ئۈرۈمچىدە ئېچىلغان چوڭ يىغىندا ۋىلايەتلىك پەن - تېخنىكا كومىتېتى مۇدىرىنىڭ دوكلاتىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، نۇرىمان ھەققىدە ئوچېرك ئېلان قىلىش نىيىتىگە كەلگەن ئىكەن.

راستىمنى ئېيتسام، مۇشۇ تاپتا ئۇنىڭ قانداق قىلىپ ھاكاۋۇرلۇقتا ئۇچىغا چىققان ۋە رەھبەرلىككىمۇ، ئادەتتىكى ئىشچىغىمۇ ياقمايدىغان بىر چوكانىنى ماختاپ

ئۇچۇرماقچى بولغانلىقىنىڭ سىرىنى چۈشىنەلمەيۋاتاتتىم.

بىراق، ئادەتتىكى قائىدە بويىچە ئېيتقاندا، ئۇچرىشىش دائىرىسىنى كېڭەيتىپ، ئوبيېكتىنى سەۋىرچانلىق بىلەن كۆزىتىشكە ھەتتا ئۇنىڭ بىلەن يۈز تۇرانە پاراڭلىشىشنى قولغا كەلتۈرۈشكە توغرا كېلەتتى. رەجەپ قادىر بىلەن شوپۇر يىگىتنىڭ قارىشى نۇرىمان ئۈستىدىكى كۆزىتىشنىڭ بىر قىسمى بولۇپ ھېسابلىناتتى.

شۇ خىياللار بىلەن چېلىشىپ تۇرغىنىمدا ئىشىك چېكىلمەيلا ئېچىلىپ مۇختارجان كىرىپ كەلدى. ئۇ رەجەپ قادىرنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن مېنى ئالغىلى كەلگەن ئىكەن.

«يالغۇز ئولتۇرغاندىن كۆرە ئىككى - ئۈچ رومكا ئىچىپ، مۇڭدىشىپ كەلسەم كېلەي» دېدىم - دە، ماشىنىغا چىقتىم.

15 مىنۇتچە ماڭغاندىن كېيىن رەجەپ قادىرنىڭ شەھەر چېتىگىرەك جايلاشقان قورۇسىغا يېتىپ كەلدۇق. مۇختارجان ماشىنىدىن چۈشۈپ تۆت توننىلىق يۈك ئاپتوموبىلى پاتقۇچىلىك كەڭلىكتىكى دەرۋازىنىڭ بىر يېرىنى بېسىۋىدى، ئېغىر قاناتلار شىرىلداپ ئېچىلدى - دە، كېشەك ئارقىسىغا كىرىپ كەتتى، دەرۋازا بېشىدىكى چىراغمۇ لاپپىدە ياندى.

— قېنى كىرسىلە ئالىمجان ئۇكام، كىرسىلە...

رەجەپ قادىر تال باراڭلىرى ئاستىدىن پەيدا بولدى. ئۇ دەرۋازىنىڭ كارامىتىگە ھەيرانلىق ئىچىدە كۆز سېلىۋاتقىنىمغا قاراپ:

— پەن - تېخنىكا يېڭىلىقلىرى دېگەن مانا مۇشۇ، دەرۋازا قاناتلىرى ئېلېكتىر ماشىنىلىرىنىڭ ياردىمى بىلەن ئېچىلىپ - يېپىلىدۇ،— دېگەچ كونۇپكىنى قايتا - قايتا بېسىپ كۆرسەتتى ۋە،— بۇ ئىمارەتنى شەھىرىمىزنىڭ ئۇستىلىرى لايىھىلەپ ياسىغان، قالتىسمىكەن،— دەپ سوراپ قويدى.

— قالتىسكەن،— دېدىم مەن بۇ كارامەتكە قىزىقىپ.

رەجەپ قادىر مېنى قورۇ - جايىنى تاماشا قىلىشقا تەكلىپ قىلدى. ئۆيلەر ھەقىقەتەن قالتىس سېلىنغان ئىدى. شىپاڭنىڭ جەگىلىرىگە نەقىش ئويۇلۇپ سىرلانغاچقا كۆركەم ۋە ھەيۋەتلىك كۆرۈنەتتى. تاملارغا ئويۇلغان گىپىس گۈللەر، نەقىشلەر شىپاڭغا ئېسىلغان ئاسما چىراغ يورۇقىدا يالتىراپ تۇراتتى. مېھمانخانىنىڭ تام - تورۇسلىرىنى بېزەشكە زامانىۋى قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرى ئىشلىتىلگەن ئىدى.

مېھمانخانىغا كىرىشىمگىلا ئون نەچچە كىشى كوماندا بېرىلگەندەك تەڭلا ئورنىدىن تۇرۇپ، مەن بىلەن بىرمۇ بىر قول ئېلىشتى. رەجەپ قادىر مېنى ئۇلارغا سالاھىيىتىمدىن ئاشۇرۇپ تونۇشتۇرغاندىن كېيىن ھەممەيلەن ئورۇن ئېلىشتۇق.

مېۋە - چېۋە داستىخىنىدىن كېيىن تونۇر كاۋىپى تارتىلدى. كاۋاپنىڭ قوۋۇرغا گۆشى ۋە ساپسېرىق تىلىنغان تېرىسى ئالدىمغا كېلىپ قالغىنىغا قارىغاندا، سورۇندىكى ئەڭ ئەتىۋارلىق مېھمان مەن ئىدىم. بىراق، راستىنى ئېيتسام ئۆزۈمنىڭ مۇشۇنچىلىك ئەتىۋارلىنىشىمىمۇ

تۇنجى قېتىم ئىدى.

— ئاغىنىلەر، بۈگۈن مۇخبىر ئىنىمىز ئالىمجان شەھىرىمىزگە يېتىپ كەلدى. ئۇ كومىتېتىمىزنىڭ ئەھۋاللىرىنى ئىگىلىمەكچى، ئىشقىلىپ بىزنىڭ مېھمىنىمىز. شەھىرىمىز خەلقىنىڭ مېھماندوستلۇقتا نامى بار. شۇڭا ئەرزىمەس داستىخىنىمىز ئۈستىدە ئىنىمىزنى كۈتۈپ ئولتۇرۇپتۇق. ھەمراھ بولۇش يۈزىسىدىن ھەرقايسىڭلارنىمۇ چاقىرىپ قويدۇم. قېنى تونۇشۇش ھۆرمىتى ئۈچۈن بىر رومكىدىن كۆتۈرۈۋېتەيلى، خوشە!

رەجەپ قادىر يۆتىلىپ، قېقىلىپ تۇرۇپ سۆزلىگەندىن كېيىن رومكىلار ئارقىمۇ ئارقا قۇرۇقدىلىشقا باشلىدى.

ساھىبخانىنىڭ ھارىقى ساپلا ئالىي ھاراقلاردىن ئىدى. مەنمۇ مەززە قىلىپ ئىچىشكە باشلىدىم. گەپ - سۆزلەرمۇ ئاۋۇشقا باشلىدى. يېنىمدا ئولتۇرغان ئوتتۇز نەچچە ياشلاردىكى بىرەيلەن ئاۋۋال گەپ باشلىدى:

— مۇدىرىمىز قالتىس ئادەم جۇمۇ، ئالىي مەكتەپتە ئوقۇمىغان بىلەن، سەۋىيە جەھەتتە خېلى - خېلى كىشىلەرنى پوش دەيدۇ.

بۇ گەپنى يەنە بىرەيلەن تولۇقلىدى:

— بۇ كىشى ۋىلايىتىمىزنىڭ پەن - تېخنىكا ئىشلىرى ئۈچۈن ئاز كۈچ چىقارمىغان، كۆزى ئۆتكۈر، ئادەم تاللاشنى بىلىدۇ، قىلىمەن دېگەننى قىلماي قالمايدۇ.

— ئەمدى مېنى ماختىغىلى چۈشتۈڭلارمۇ. خېلى قىزىپسىلەر - دە! سىلەرزە يامان باللار جۇمۇ!

رەجەپ قادىر ئۇستەلدىن بېشىنى ئارتىلدۇرۇپ تۇرۇپ كۈلۈپ قويدى.

— مەن دېگەن بىر ئاددىي ئىشچى، — يېنىمدىكى بىرەيلەن بىلەن ئورۇن ئالماشتۇرۇپ ئولتۇرغان قىرىق ياشلاردىكى بىر ئەر كىشى رومكىسىدىكى هاراقنى تامچى-تىپ تۇرۇپ ئىدى، — ئەمما بىرنى بىر، ئىككىنى ئىككى دەيمەن. ناهەقچىلىككە هەرگىز چىداپ تۇرالمايدىغان خۇيۇم بار، مەسىلەن، بۇ قېتىم مېۋە - چېۋىنى يېڭى پېتى ساقلاش تەتقىقاتىدا نەتىجە چوڭ بولدى. بەزىلەر بۇ نەتىجىنى هېلىقى نورىمانغا مەنسۇپ دەيدۇ، بىكار گەپ! — ئۇ «بىكار گەپ» دەپ قولىنى كۆتۈرۈۋىدى، رومكىسىدىكى هاراق پۈتۈنلەي چېچىلىپ تۈگىدى، — ئەگەر مۇدىرىمىزدەك پېشقەدەملەر ئەقىل كۆرسەتمىسە، ئالىي مەكتەپ بوسۇغىسىدىن ئاتلىغان ئېتى بار بىر چوكان لېمىسمۇ قىلالايتتى. مۇدىرىمىز ئۇنىڭغا زىر - زەۋۇرىگىچە ئۆگىتىپ قويغان. ئەمدىلىكتە بولسا پېشقەدەم-لەرنى پوش - پوش دەپ هەممىگە ئۆزى ئىگە بولۇ-ۋالدى.

— هەي، غەيۋەت دېگەننىغۇ مەن ئۆلگۈدەك ئۆچ، — ئابدۇقادىر دەيدىغان بىر كىشى سۆز ئارىلىدى، — ئەمما نۇرى-مانىنىڭ گېپىنى قىلسىلا سۆز قىستۇرغۇم كېلىدۇ. ئېرى زاۋۇتتىن ئىستىپا بېرىپ قاسساپلىق قىلىۋېدى، ئېرى-دىن چاندى. مانا ئەمدى كۆرگەنلا كىشىگە قاش ئېتىپ يۈرىدۇ، بىرەر هەپتە تۇرىدىغان بولسىلا تويىغىمۇ دا-خىل بولۇپ قالامدىلا تېخى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

— ھا ... ھا... ھا ...

مۇختارجان بۇلۇڭ ئۈستەلىدىكى چوڭ ئۈنئالغۇنى بېسىۋەتتى. مۇزىكا ئاۋازى ئۆينى بىر ئالدى. بىرىنچى بولۇپ ئۇسسۇلغا چۈشۈۋالغان رەجەپ قادىر توققۇز بال شامالدا لەپپەڭشىۋاتقان تېرەكتەك ئىغاڭلىغىنىچە تۇردى. يەنە ئىككى - ئۈچ كىشى مۇزىكا رېتىمىگە ماس كەل-مىگەن ھالدا چاۋاك ئۇرۇپ تىزىغا مۇشتلاپ رەجەپ قا-دىرنى ئەگىپ پىرقىراشقا باشلىدى. شۇ ئەسنادا، تۇزۇپ كېتەي دەپ قالغان بىر تال سېرىق سەبدە گۈلنى تۆش يانچۇقىغا قىستۇرۇۋالغان مۇختارجان ئۇسسۇلچىلارنىڭ ئارىسىدىن يول ئېچىپ يېنىمغا كېلىپ، ئولتۇردى - دە، ئوڭ قولىنى مۈرەمگە تاشلىدى. ئۇ كۆزىنى ئاران ئاچات-تى، پەسكە چۈشۈپ كېتىۋاتقان بېشىنى تەسلىكتە كونت-رول قىلىپ تۇرۇپ تىلىنى چايناپ سۆزلەيتتى:

— مۇخبىر ئاكا ... مەن ...مەن راست دەپتىمەنمۇ، نۇرىمان ... نۇرىمان ... ئەركە تېگىپ كېتىدىكەن ... ئەركە...

ئۇ بويىنۇمغا ئېسىلىپ يىغلىغىنىچە تۇردى. ئاغزىدىن ئاققان شۆلگەيلىرى تىزىمغا تېمىشقا باشلىدى. مەن ئۇنىڭ مەست بولغانلىقىنى پەملىدىم - دە، ئاستا ئىتتىر-ىپ تامغا يۆلەپ قويدۇم.

4

ئەتىسى ئورنۇمدىن تۇرغىنىمدا كۈن خېلى ئۆر-لەپ قاپتۇ. ئەتىگەنلىك ناشتا ۋاقتىنىمۇ ئۆتكۈزۈپ قو-يۇپتىمەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە كۆڭلۈممۇ بىر نەرسە تارتى-

...دىغاندەك ئەمەس ئىدى. ئىستاكاندا ياڭاقچىلىك چاي سېلىپ دەملىدىم - دە، گۈپپۈلدىتىپ ئىچىۋېتىپ ياتاقتا ئۇيان - بۇيانغا ماڭىشقا باشلىدىم. قېنىق دەملەنگەن چاي تەسىر قىلدى بولغاي، بېشىمنىڭ زىڭىلداپ ئاغرىشلىرىمۇ سەل - پەل يېنىكلەپ قالدى. پىكرىممۇ ئېچىلىپ كەتتى. ئاخشامقى سورۇن ۋە سورۇندا دېيىلگەن گەپلەر يادىمغا كېلىشكە باشلىدى. «ئىلغار پەن - تېخنىكا خادىمى» دەپ ھېسابلانغان نۇرىمان ئۈستىدىكى شىكايەتلەر بىرمۇنچە ئۈندەش ۋە سوراق بەلگىلىرىگە ئايلىنىپ كاللامغا لىق تولۇپ كەتكەن ئىدى.

يەنە ئويلىسام يەنە شۇ، نۇرىمان ھەققىدە قان - تەر سىڭدۈرۈپ ئوچېرىك يېزىلسا، ئوچېرىك بېسىلغان گېزىت قولدىن - قولغا ئۆتۈپ، كىشىلەرنىڭ لەنەت - نەپرىتىگە قالسا ئاقىۋەت نېمە بولماقچى؟ ئوچېرىك باشلىقىمنىڭ نامى بىلەن ئەمەس، مېنىڭ ئىسمىم بىلەن ئېلان قىلىنىدۇغۇ، نامىم نۇرىماننىڭ نامى بىلەن بىللە سېسىپ كەتسە - ھە؟ مۇخبىر دېگەن باشقىلارنىڭ خاھىشى بويىچىلا ئىش قىلىدىغان، نېمىنى ياز دېسە، شۇنى يازىدىغان ماشىنا ئادەم ھەم ئەمەس، مۇخبىرنىڭمۇ ئۆزىگە چۇشلۇق ۋىجدانى، راست گەپ قىلىش بۇرچى بار ئەمەسمۇ؟ پارتىيە گېزىتىنىڭ ئىناۋىتىنى يەرگە ئۇرۇشقا بولمايدۇ، نېمىلا بولمىسۇن ئەھۋالنى باشلىققا مەلۇم قىلىشىم كېرەك. ئەھۋالنى چۈشەندۈرۈش كېرەك، بۇنداق قىلىش ئۇنى ئاسرىغانلىق.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئويلىغانسېرى غۇرۇرۇم خۇددى قار پومزىكى يۇمىلاتقاندەك، چوڭىيىپ بارماقتا ئىدى. ۋىجدانىم بۇرچۇمنى يادىمغا سالماقتا ئىدى.

— ياخشى تۇرۇپسىزمۇ، ئۇكام؟

تۇيۇقسىز قويۇلغان سوئالدىن چۆچۈپ كەينىمگە قارىدىم. ئىشىككە كەينىمنى قىلىپ خىيال بىلەن بەنت بولۇۋاتقاندا كىرىپ كەلگەن تۇراخۇن ئۆزىگە ئورالغان بىر نەرسىنى ئىككى قوللاپ تۇتقىنىچە يېنىمدىلا تۇراتتى.

— خۇداغا شۈكرى، ئۆزلىرىچۇ.

— خۇداغا شۈكرى، رەجەپ قادىر ئۆزلىرىگە ناشتىلىق ئەۋەتكەن ئىدى:

ئۇ بولاقنى شىرە ئۈستىگە قويدى - دە، ئىشىك تۈۋىگە كېلىپ تۇرۇپ دېدى:

— ئاخشام بەك چارچاپ كەتتىلىغۇ دەيمەن، ھەي، بىزنىڭ بالىلارزە ...

ئۇ چارچاپ كەتكىنىمنى بىلگەن ئىدى. مەن «ھەئە» دەپ قىسقىلا جاۋاب بېرىپ، ئۇنى سافاغا تەكلىپ قىلدىم. ئۇ ھېچبىر تۈزۈت قىلمايلا ئولتۇردى. تەكلىپ قىلىشىم پەقەت ئەدەپ يۈزىسىدىن ئىدى. ئۇنى ئولتۇرار دەپ ئويلىمىغان ئىدىم. ئۆزۈمنى قانچە زورلىساممۇ قىلىدىغان گېپىم يوق ئىدى.

— بىزنىڭ مۇدىر مانا مۇشۇنداق مەرد ئادەم. يۇقىرىدىن كەلگەنلا كىشى ئۇنىڭ چېيىغا داخىل بولماي قالمايدۇ، ئەمما ... — تۇراخۇن گېپىنىڭ ئاخىرىنى يوتۇ-

ۋەتتى. مەنمۇ كوچىلاپ يۈرمىدىم. تايىنلىق، ئۇنىڭ
باخشى گېپىنى قىلىدۇ، دەپ جەزم قىلدىم. مېنىڭ ئان-
چە گەپ خالىمايۋاتقىنىمنى كۆرگەن تۇراخۇن ئورنىدىن
تۇردى — دە، ئارام ئېلىشىمنى تاپىلاپ قويۇپ، ئىشىك-
كە قاراپ ماڭدى. ئۇزىتىپ چىقىۋېتىپ ئۇنىڭ تۇيۇق-
سىزلا مەن تەرەپكە بۇرۇلۇپ ئېمىلەرنىدۇر دېيىشكە ئاغ-
زىنى ئۈمەللىگەنلىكىنى كۆرۈپ قالدىم. مۇشۇ مىنۇتتا
ماڭا ئاراملىق كېرەك ئىدى. چىشىمنىڭ ئېقىنى چىقى-
رىپ قويدۇمەدۇ، ۋاتىلداپ كېتىشىنى پەملەپ تۇراتتىم.
ئۇ خىرىشلىشىپ كېتىپ قالدى.

مەن تۇرغان مېھمانخانىدا ئۇزۇن يوللۇق تېلېفون كەسپى يوق ئىدى. گېزىتخانىغا تېلېفون بېرىش ئۈچۈن شەھەرلىك پوچتا — تېلېگراف ئىدارىسىغا بېرىشقا توغرا كېلەتتى. رەجەپ قادىر ئەۋەتكەن ناشتىلىق سامسىلاردىن ئازراق يەپ روھلىنىۋالدىم — دە، شەھەرلىك تېلېگراف تىجارەت ئورنىغا قاراپ يول ئالدىم.

تەلىيىمگە تىجارەت ئورنىدا ئۇزۇن يوللۇق تېلېفون بېرىدىغانلار كۆپ ئەمەس ئىكەن. بەلكىم تېلېفون ساقلاۋاتسا كېرەك، تام بويلاپ قويۇلغان ئۇزۇن ئورۇندۇقلارنىڭ بىرىدە بىر قاراشتىلا كىشىنى ئۆزىگە جەلپ قىلغۇدەك كېلىشكەن بىر چوكان كىتاب كۆرۈپ ئولتۇراتتى. خەت — چەك ۋە تېلېفون ئالاقىسىنى بېجىرىدىغان ئاياللار، خەت باسقۇچىلار بېشىنى بىر يەرگە قىلىشىۋېلىپ، چوكان تەرەپكە كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا ئىما-ئىشارەت قىلىشىپ پىچىرلىشىۋاتاتتى.

مەن قاپاقتىن سۇ تۆكۈلگەندەك پىخىلدىشىۋاتقان ئاياللارنىڭ دىققىتىنى ئۆزۈمگە مىڭ تەسلىكتە جەلپ قىلدىم. تېلېفوننى ئىمزىمغا ئالدىرۇپ قويۇپ، ئۇزۇن ئورۇندۇقلارنىڭ بىرىگە بېرىپ ئولتۇردۇم.

بىكارچىلىقتا تامدىكى شوئارلارغا، كەسپىي ئېلانلارغا قاراپ كېلىپ نەزىرىم كىتاب كۆرۈۋاتقان ھېلىقى چوكاندا توختىدى. ئۇ قارىماققا 27 — 28 ياشلار چامىسىدا ئىدى. كىيىۋالغان بادام گۈللۈك ئايالچە زەر دوپپىسى شۇنچىلىك ياراشقان ئىدىكى، قۇلىقىغا قىستۇرۇۋالغان ۋايىغا يېتىپ ئېچىلغان بىر تال سېرىق سەبدە بىلەن قوشۇلۇپ قاشتېشىدەك سۈزۈك چىرايىنى تېخىمۇ ئاق ۋە جۇلالىق كۆرسىتەتتى. توم - توم ئىككى ئۆرۈم چېچى ئورۇندۇقنىڭ ئۈستىدە تولغىنىپ ياتاتتى. كانايي پاسوندا تىكىلگەن گۈللۈك يوپكىسى پايپاق تارتىۋالغان پۇتلىرىنى يېپىپ تۇراتتى. خورمارەڭ توپلىيىنىڭ پاشنىسى بىر غېرىچ كېلىدۇ، دېسە لاپ بولۇشى مۇمكىن، لېكىن بەش بارماق ئېگىزلىكتىن ھەرگىز كەم چىقمايتتى. ئۇنىڭ كىتابتىن بېشىنى كۆتۈرمەسلىكى كۆز - قېشى ھەققىدە بىر نېمە دېيىشكە ئىمكان بەرمەيتتى.

— مانا سىزنىڭ تېلېفونىڭىز.

چوكان تېلېفونچىنىڭ ئىككى قېتىم چاقىرىشى بىلەن ئۇيقىدىن ئويغانغاندەك ئېسىگە كەلدى ۋە كىتابنى قاتلاپ قول سومكىسىغا سېلىپ پوكەي ئالدىغا باردى - دە، تۇرۇپكىنى قولىغا ئېلىپ سۆزلەشكە باشلىدى.

— ۋەي، سادىق ئاكاممۇ؟ بىر زۆرۈر ئىش بار

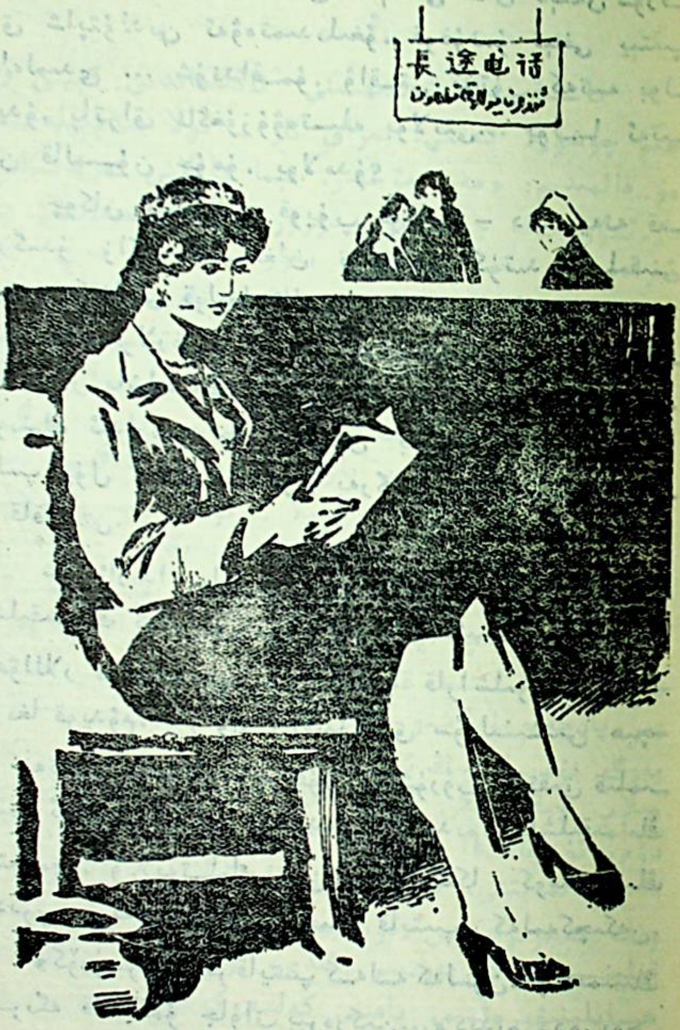
長途电话

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

تىدى سەمىلەرىگە سالىدىغان، ھېلىقى مەن دېگەن سورتلۇق شاپتۇلدىن ئەۋەتمىدىلىغۇ. قوغۇنمۇ تېخى يېتىپ كېلەلمىدى ... شۇنداقمۇ. ۋاقتى ئۆتۈپ كەتسە بولمايدۇ، پاتراق ماڭغۇزۇۋەتسىلە بولاتتى... بولسا ئەتىدىن قالمىسۇن جۇمۇ، بولامدۇ؟

چوكان تېلېفوننى قويۇپ قويدى - دە، يەنە قەيەرگىدۇ زاكاز قىلىنغان تېلېفوننى كۈتىدىغانلىقىنى ئېيتىپ كىتابنى قولىغا ئالدى.

مۇخبىرلارغا خاس سەزگۈرلىكىم بىلەن، بۇ چوكاننى بىرەر باشلىقنىڭ ئايالى دەپ قىياس قىلدىم. بىراق، ئېرىنىڭ ئىدارىسىدىنلا تېلېفون بەرمەي، پوچتىخانىغا كېلىپ پۇل تۆلەپ تېلېفون بەرگىنى بۇ گۇمانىمنى چەتكە قاقاتتى.

شۇ ئارىدا تېلېفون ئېلىنغانلىقى ئۇقتۇرۇلدى. باشلىقىمنىڭ نەق ئۆزىنى تاپتىم. كەلگىنىمدىن بۇيانقى ئەھۋاللار ھەققىدە دوكلات قىلىپ قاراشلىرىمنى ئوتتۇرىغا قويدۇم. بىراق، 15 مىنۇتلۇق سۆزلىشىشتىن ھېچبىر نەتىجە چىقمىدى. چوڭقۇر تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلمىغىنىم ئۈچۈن ئازراق تەنقىدمۇ ئاڭلىدىم. باشلىقىمنىڭ ئېيتىشىچە، ۋىلايەتلىك پەن - تېخنىكا كومىتېتىنىڭ مۇدىرى ئەتە - ئۆگۈن ئىچىدە قايتىپ كەلمەكچىكەن.

«كۆرۈمىز، مۇدىر قايتىپ كەلسە كەلسۇن، ئۇ ئاممىنىڭ پىكرىگە قانداقمۇ جاۋاب بېرەركىن...» دېدىم - دە، پوچتىخانىدىن سالپايغان پېتىم چىقىپ كەتتىم.

5

باشلىقىمىنىڭ تەنبىھىسىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن رو-
ھىم چۈشۈپلا كەتتى. بىراق ئاز - تولا جىددىيلەشمەي-
مۇ قالمىدىم: «مەن مۇخبىر، تېما تاللاش ئەركىنلىكىم
بار، ئۆزۈمگە چۈشلۇق غۇرۇرۇم ۋە ۋىجدانىم بار.
ئىرادەمگە خىلاپ قەلەم تەۋرەتمەيمەن» دەپ مەي-
دەمگە مۇشتلىغان بىلەن، تەشكىل تاپشۇرغان تېمىنى
يېزىشتىن باش تارتىشقىمۇ بولمايتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە
مۇھىم تېمىلار باشلىقنىڭ ئىرادىسى بويىچىلا ئەمەس،
بەلكى تەھرىر ھەيئىتىنىڭ مۇزاكىرىسى بويىچە بېكىتى-
لەتتى. چۈشتىن كېيىن بازار ئايلانغاچ كاللامنى سى-
كىۋېتىپ ئويلاپ باقتىم. ئويلا - ئويلا ئاخىرى «كاۋاپ-
مۇ كۆيمەيدىغان، زىخمۇ كۆيمەيدىغان» بىر چارىنى
تاپتىم. يەنى، مېۋە - چېۋىنى يېڭى پىتى ساقلاش
تەتقىقاتى بويىچە يېڭى مۇۋەپپەقىيەت ياراتقان پەن -
تېخنىكا كومىتېتىغا قاراشلىق تەتقىقات ئورنى ھەققىدە
بىر پارچە ئومۇملاشتۇرۇلغان ئوچېرىك يېزىپ، بىرقانچە
يەرگە نۇرىمانىنىڭ ئىسمىنى قىستۇرۇپ قويۇش، دارىتى-
لاپ چىقىۋېلىش بىلەن ئىشنى بولدى قىلماقچى بول-
دۇم. ئۇ چاغدا ئوچېرىك گېزىتكە بېسىلسىمۇ نامىمغا
داغ كەلمەيتتى. كۆپىنى خۇشال قىلاتتىم، ئەگەر ئوچې-
رىك تەھرىرلىكتىن ئۆتمەي سوغۇق سارايغا ھۆكۈم
قىلىنسىمۇ ماڭا بەربىر ئىدى. ۋەزىپىنى ئورۇنلىغان
ھېسابلىنىۋېرەتتىم. يامىنى كەلسە كەسپىي سەۋىيەمنىڭ
تۆۋەنلىكىگە ئىقرار قىلسىلا ئىش ئاياغلىشاتتى.

كەچكە يېقىن پەن - تېخنىكا كومىتېتىغا ئەتە ئەتىگەندە نەق مەيداننى زىيارەت قىلىشقا بارىدىغانلىقىمنى ئۇقتۇرۇپ قويدۇم. ئەتىسى ئەتىگەندىلا نەق مەيداندا ھازىر بولدۇم.

تەتقىقات ئورنى جايلاشقان كىچىك ئىككى قەۋەتلىك بىنا ئېگىز ئۆسكەن تېرەكلەر ئارىسىدا قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى. مۇختارجان ماشىنىسىنى ھويلىدا توختاتتى - دە، مېنى بىرىنچى قەۋەتتىكى ھەر خىل تەجرىبە ئەسۋابلىرى تولۇپ كەتكەن بىر بۆلۈمگە باشلاپ قويدى. ئىشىكتىن كىرىشىمگىلا رەجەپ قادىرنىڭ تونۇش ئاۋازى ئاڭلاندى.

— قارشى ئالىمىز، قارشى ئالىمىز...

رەجەپ قادىر كىيىۋالغان ئاق خالات ۋە ئاق پوسما ئۇنىڭ چىرايى بىلەن رەڭ تاللىشىپ تۇراتتى. ئۇ مېنى تەجرىبە ئۈستىلىنىڭ يېنىغا باشلاپ كەلدى. مەن ئۇقمايدىغان قانداقتۇر سۇيۇقلۇقلارنى ئىنچىكە نەيچىلەرگە قۇيۇپ ئارىلاشتۇرۇۋېتىپ دېدى:

— مۇخبىر ئۇكام، ئۆزلىرى ئەقىللىق ئادەم، ھەممىنى ئېيتمىساممۇ بىلىدىلا. مېۋە - چېۋىنى ھۆل پېتى ساقلاش ئىشى تارىختىن بۇيان ھەل بولماي كەلگەن مەسىلە. — ئۇ ئاق خالاتلىق بىر قىزنىڭ قولىدىن لۆڭگە ئېلىپ پېشانىسىنى سۈرتۈۋەتكەندىن كېيىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى. — تىرىشچانلىقىمىز بىلەن بۇ مەسىلە ئاخىرى ھەل بولدى. بىراق مېۋە - چېۋىنى ئالتە ئاي يېڭى پېتى ساقلاشنى بىر يىلغا ئۇزارتىش پىلانى ئۈستىدە يەنە كۆپ تىرىشچانلىق كۆرسىتىشكە توغرا كېلىدۇ. كۆرۈپ تۇرۇپتىلا، بۇ ئىشقا بىز پېشقەدەم كەسىپ

ئەھلىلىرى قول سالمىساق بولمايدۇ، شۇنداقمۇ - شۇن-
داق ئەمەسمۇ؟
ئۇ يېنىدا قاراپ تۇرغان ئىككى - ئۈچ كىشىگە
سوئال نەزەرى بىلەن كۆلەيدى. ئۇلار دەرھال:
— شۇنداق، شۇنداق، — دەپ رەجەپ قادىرنىڭ
پىكرىنى قۇۋۋەتلەشتى.
— سىلىگە يۈرەكلىك ھالدا ئېيتالايمىزكى، مېۋى-
نى ھۆل پېتى ساقلاش ۋاقتىنى ئاخىرقى ھېسابتا ئىككى
يىلغا يەتكۈزۈشكە ئىشەنچىم بار. شۇنداقمۇ، شۇنداق
ئەمەسمۇ؟
رەجەپ قادىرنىڭ ئىشداشلىرى بۇ قېتىم جاۋاب
بېرىشتىن باش تارتتىمۇ ياكى ئۇنىڭ سۆزىنى ئېنىق
ئاڭلىيالماي قالدىمۇ، ئىشقىلىپ دەرھال قوشۇلۇپ كەت-
مىدى. ئۇلارنىڭ ئورنىدا مەن رەجەپ قادىرغا سوئال
قويدۇم:
— مېۋە - چېۋىنى ئىككى يىل ساقلاشنىڭ نېمە
زۆرۈرىيىتى بار، مۇددىر؟ مېۋە - چېۋە دېگەن يىلدا بىر
قېتىم پىشامدۇ؟
سوئالىمغا رەجەپ قادىردىن جاۋاب چىقمىدى.
ئۇنىڭ ئىشداشلىرىمۇ بىر - بىرىگە كۆز بېقىشىۋالدى.
ئۇ ئاغزىنى ئاچقان پېتى بىر ھازا ھاڭ - تاڭ بولۇپ
قالغاندىن كېيىن، كەتكۈزۈپ قويغانلىقىنى پەملىدى بول-
غاي، بىردىنلا كۈلۈمسىرەپ دۇدۇقلاپ تۇرۇپ دېدى:
— ياق... ياق... ئەسلىدە بىزدە ئاشۇنداق ئەخمە-
قانە خىياللارنى قىلىدىغانلارمۇ بار، دېمەكچى ئىدىم،

www.uyghurkitap.com

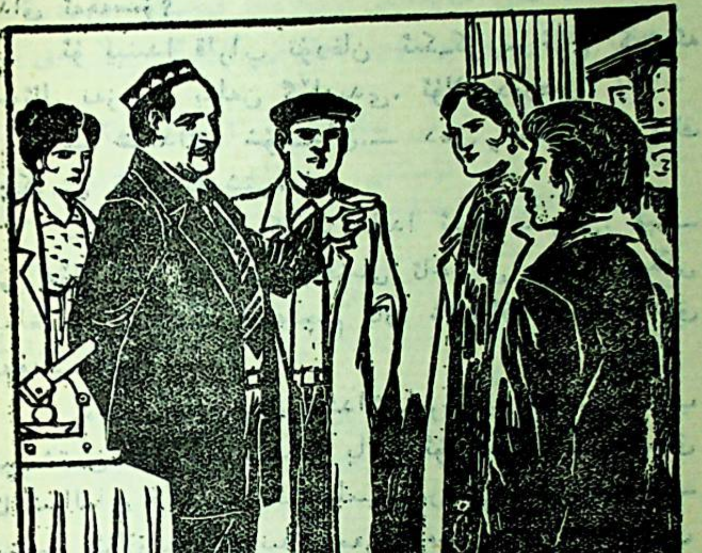

ھەسلەن، نۇرىمان...

— ھە راست. نۇرىمان قايسىڭلار بولسىلەر؟

رەجەپ قادىر نۇرىماننى يادىمغا سالغاچ، تەجرىبە ئەسۋابلىرى بىلەن ھەپىلىشىۋاتقان قىز - چوكانلاردىن سورىدىم.

— ئۇكام. تەجرىبىخانىنىڭ ھاۋاسى يامان. ئىشخانىغا چىقىپ سۆزلىشەمدۇق - ھە؟

رەجەپ قادىر ئارقىمۇ ئارقا چۈشكۈرۈۋەتكەندىن كېيىن، يېڭىمدىن تارتقىنىچە مېنى ئىشخانىغا باشلاپ چىقتى. چاقىقانغىنى، ئىشخانىنىڭ نەتىشلىك شىرەلىرىگە خىلمۇ خىل مېۋە - چېۋىلەر تىزىۋېتىلگەن ئىدى. رەجەپ قادىر مېنى نېمەتلەرنى تېتىپ بېقىشقا تەكلىپ قىلغاندىن كېيىن، بىر تېيىن دېتالرنى ئېلىپ ئوتتۇشقا تەمشىلىۋىدى، باياقى سوئالىمنى قايتا تەكرارلىدىم.

— نۇرىمان بۈگۈن بىر ناھىيىگە ئەۋرىشكە ئېلىپ كەلگىلى كېتىپتۇ. ھەي، نېمىسىنى دەيسىز ئۇكام. ئۇنىڭ باشباشتاقلىقى مانا قايسى دەرىجىگە يەتكەن، ماڭا بىر ئېغىزمۇ تىنىپ قويماپتۇ. بىراق، ئەھۋال ماڭا بەش قولدەك ئايان، دوكلات تىلىۋەرسىدىم بولىدۇ...

نۇرىمان ھەققىدە ئۇچۇرلۇك يېزىشتىن ۋاز كەچكەن بولسامۇ، پۈتۈن شەھەردىكىلەرنىڭ ئاغزىدا چىقىپ قالغان بۇ چوكاننى بىر كۆرۈپ بېقىش نىيىتىگە كەلگەن ئىدىم. ئۇچراشقاندا مەن بىلەن كۆرۈشۈشكە پەرۋاسىز قارىغانلىقى ئۈچۈن بىر - ئىككى ئېغىز تەنە قىلىۋېلىپ يۇخادىن چىقىۋېلىشىممۇ مۇمكىن ئىدى. بۈگۈن بۇ يەر-

www.uyghurkitap.com

گە كېلىدىغانلىقىمنى ئاڭلاپ ئۆزىنى چەتكە ئالدىمۇ-يە؟ دەپ ئويلىدىم ئاخىرى.

رەجەپ قادىرنىڭ ئەھۋال تونۇشتۇرۇشى چۈشكىچە داۋاملاشتى. خاتىرىلەۋالغان نەرسىلىرىم بىرەر ئوچېرىككە ياراپ قالاتتى. ئۇنىڭ تاماققا تەكلىپ قىلىشىغىمۇ قارىماي مېھمانخانىغا قايتىپ كەتتىم ۋە ئوچېرىكىمنىڭ رامكىسىنى قۇراشتۇرۇشقا تۇتۇش قىلدىم... قەسەمبىللا، نۇرىمانىڭ ئىسمىنى بىرەر يەردىمۇ ئاتىمايمەن، دېگەن قارارغا كەلدىم.

6

ئىشىك چېكىلدى. ئورنۇمدىن بېشىمنى كۆتۈرمەيلا دېدىم:

— كىرىۋېرىڭ.

كىرگۈچى ئەللىك بەش ياشلارغا بېرىپ قالغان، ئورۇق ۋە قارامتۇل كەلگەن، ئېگىز بويلۇق، كۈلۈمسىرەپ تۇرىدىغان ئادەم ئىدى. قىرى بۇزۇلمىغان كاستيۇم-شىملىرى ۋە تاقىۋالغان ھاۋا رەڭ گالستۇكى بەستىگە خېلىلا سالاپەت بېرىپ تۇراتتى. ئۇ مەن بىلەن قىزغىن قول ئېلىشىپ كۆرۈشكەندىن كېيىن ئۆزىنى تونۇشتۇردى:

— ئىسمىم مەخسۇت بولىدۇ، ۋىلايەتلىك پەن-تېخنىكا كومىتېتىدا ئىشلەيمەن، سىز بىلەن كۆرۈشۈش مەقسىتىدە ئايرودورمدىن ئۇدۇل مۇشۇ يەرگە كېلىشىم...

— ھە، ئۆزلىرى مەخسۇت ئاكىمۇ؟

كۆڭلۈمدىكى خاپىچىلىقنى ئۇنتۇشقا تىرىشىپ كۈلۈمسىرىدىم. ئۇنى ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلىپ، مەنمۇ يېنىغا

بېرىپ ئولتۇردۇم. چۈنكى بۇ كىشى ھەققىدە باشلىقىم-
دىن يېتەرلىك ئەرسىلەرنى ئاڭلىغان ئىدىم. ئۇ مەخسۇت
مۇدىر بىلەن پارتىيە مەكتىپىدە بىللە ئوقۇغانلىقىنى
سۆزلەپ كېلىپ، ئۇنى ئۇنداق قابىلىيەتلىك. مۇنداق
ياخشى ئادەم دەپ كۆكلەرگە ئۇچۇرغان ئىدى.

— مېھمانخانىنىڭ تامىقى قانداقراقكەن، بۇ شەھەر-
لىك ئىسسىقى قىيناپ قويمىغاندۇ، — سورىدى ئۇ ماڭا
قاماقا تۇتۇۋېتىپ.

ھەممىدىن رازى ئىكەنلىكىمنى ئېيتقاندىن كېيىن،
ئۇ بىر يۇتۇم چاي ئوتلىۋالدى - دە، كۈلۈپ قويۇپ
سورىدى:

— يالغان ئېيتىۋاتمىسىزغۇ دەيمەن، يېمەك - ئىچ-
مەكتىن رازى بولسىڭىز بولغانسىز، خىزمىتىڭىز دىنچۇ؟

ئۇ گەپنى تۇپتۈزلا قويدى، خىزمىتىمدىن رازى
ئەمەسلىكىمنى بىلىۋالغانلىقى ئۇنىڭ ئۇنداق - مۇنداق
ئادەملەردىن ئەمەسلىكىدىن بىشارەت بەرمەكتە ئىدى.
باشلىقىمنىڭ باھاسىنى ئىسپاتلاشقا باشقا دەلىل - ئىسپات-
نىڭمۇ لازىمى يوق ئىدى.

ئۇ زۇۋان سۈرمەيۋاتقىنىمنى كۆردى. ئورنىدىن
تۇرۇپ ئورنىغا ئالمىرىمغا قىيا قارىۋالغاندىن كېيىن ئويچان
كۆزلىرىنى ماڭا تىكتى:

— كومىتېتىمىزغا كېلىپ نېمىلەرنى ئاڭلايدىغانلىقىڭىز
ۋە نېمىلەرگە دۇچ كېلىدىغانلىقىڭىزنى پەملىگەن ئىدىم.
بىراق بۇنىڭمۇ يامىنى يوق. مۇخبىر دېگەن ھەر خىل
قاراشلارنى ئاڭلاشى، كۆپرەك تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلى-

شى كېرەك. ھەرقانداق كۆزەتكۈچى ئاۋۋال شەيئىلەر-
نىڭ تاشقى كۆرۈنۈشى بىلەن ئۇچرىشىدۇ، ئاندىن ماھى-
يەتنى بىلەيدۇ، تاشقى كۆرۈنۈشتىن ھالقىپ ئۆتۈپ
ماھىيەتنى بىلىش مۇمكىن ئەمەس.

مەخسۇت مۇدىرنىڭ دەۋەتقانلىرى دەل پارتىيەمەكتى-
پىدە كۆپ ئېيتىلىدىغان سۆزلەر ئىدى. ئاخبارات نەزەرىيى-
دىمۇ فورمۇلىلار قەدەمدە بىر ئۇچرايتتى، لېكىن ئۇنىڭ
«موللا تاپقاق» لەقىمىغا ھېلىمۇ گۇمانىم بار ئىدى. ئۇ نې-
مىلەرگە دۇچ كەلگەنلىكىمنى پەرەز قىلالىسىمۇ كاللام-
دىكى ئويلىرىمنى بىلىۋېلىشى ناتايىن ئىدى. شۇڭا ھېچ
ئىش بولمىغاندەك تەلەپپۇز بىلەن ئېيتتىم:

— كەلگەندىن بېرى ئەھۋال ئىگىلەۋاتىمەن، ما-
قالەمنىڭ دەسلەپكى شەكلىمۇ تەييار بولۇپ قالدى.

ئۇ بىردىن كۈلۈپ كەتتى-دە، مۈرىسىگە ئۇرۇپ تۇرۇپ:

— نۇرىمان توغرىسىدا بىر نەرسە يېزىشتىن يالتىيىپ
قالدىڭىز، شۇنداقمۇ؟ — دېدى.

ئەمدى نېمە دېيەلەيتتىم؟ مەقسىتىمنى ئۇنىڭدىن
يوشۇرۇشنىڭ ئورنى قالمىغان ئىدى. بىراق، نۇرىمان
ھەققىدە ماقالە يازماسلىق قارارىغا كېلىشىمدىكى سەۋەب-
لەرنىڭمۇ خېلى جېنى بار ئىدى. شۇڭا گەپنى تۈزلا
قىلىۋەردىم:

— مەخسۇت ئاكا، ئامىمىنىڭ نۇرىمانغا بولغان
قارىشى ياخشى ئەمەسكەن.

— ياسانچۇق ئىكەن، ھاكاۋۇر ئىكەن، ئېرىدىن
چېنىپتۇ، شۇنداقمۇ؟

— شۇنداق... شۇنداق، — مەن مەخسۇت مۇدىرنىڭ سۆزىنى دەرھال تەستىقلاپ دېدىم. — ئاممىۋى ئاساسى بولمىغان بىر چوكاننى گېزىتتە تەشۋىق قىلىپ يۈرسەك قامىلاشمايدۇ - دە. تەتقىقات ئىشىنى تاماملاشتا تۆھپىسى بار دەپمۇ قويايلى، بىراق شۇنچە كۆپ ئىللەتلەر ئارىسىدا ئۇنىڭ نامىنى چاقناتقىلى بولارمۇ؟ يەلە كېلىپ ئۇنچىلىك ياشتىكى بىر چوكاننى گەدىنىمىزگە مىندۈرۈپ كۆتۈرۈپ يۈرسەك، كېيىن تېخىمۇ ھاكاۋۇرلىشىپ كەتسە، مەغرۇرلانسا...

— ھىم، ئىللەتمىش، ھاكاۋۇرمىش...

مەخسۇت مۇدىرنىڭ چىرايى بىردىن جىددىي تۈس ئالدى. ئۇ قەيەرگىدۇر بىردەم تىكىلىۋالغاندىن كېيىن كەسكىن قىلىپ دېدى:

— دۇنيادا ئىللەتسىز ئادەممۇ يوق، ئەگەر بار دېيىلسە، نۆرىمانىنى دېسە بولىدۇ. ئۇ قانچە، كېچە - كۈندۈزنى ئويقۇسىز، قانچە يەكشەنبىنى ئارامسىز ئۆتكۈزدى - ھە؟ ھەي بىزنىڭ خەق، ئەگەر ئىللەت بار دېيىلسە...— ئۇ ياتاقتا باشقا بىرسى يوقتەك، ئۆزى - ئۆزىگە سۆزلەۋاتقاندەك سۆزلىمەكتە ئىدى. مۇشتۇملىرىنىڭ تۈگۈلگەنلىكىدىن، چىرايىنىڭ تاتىرىپ كەتكەنلىكىدىن ھاياجانلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈش تەس ئەمەس ئىدى. مەخسۇت مۇدىرنىڭ شۇنچىۋالا قايناپ كېتىدىغانلىقىنى ئەسلا پەرەز قىلمىغان ئىدىم.

— ئەلۋەتتە، ئۆزىڭىز خالىمىغان ئىشنى سىزگە تاڭغىلى بولمايدۇ، — مەخسۇت مۇدىر تىنچلاندى - دە،

سىلىق تەلەپپۇزدا ماڭا دېدى. — ئۇ رېمان ھەققىدە بىر نەرسە يېزىش - يازماسلىقنىڭ كارايىتى چاغلىق، ئۇ ئۈن - تىنسىز ئىشلەشنى خالايدىغان چوكان، بىراق بىزنىڭ مەسئۇلىيەتسىز كىشىلەرگە توغرا باھا بېرىش، ئېقىمغا ئەگىشىپلا يول تۇتماسلىق، ياخشى ئادەملەرنىڭ ياخشىلىقىنى كىشىلەرگە تونۇتۇش... مۇنداق بولسۇن، ماقالىنى قانداق يازسىڭىز ئىختىيار سىزدە، بىراق بەزى ئىشلارنى چۈشىنىشىڭىزگە ۋاقىت كېرەك. ئالدىرىمىسىڭىز، ھەممىنى بىلىپ قالىسىز، ئەڭ ياخشىسى، ئۇ رېمان بىلەن بىۋاسىتە ئۇچرىشىڭ.

— ئۇچرىشىش تەسكە توختىغىدەك. بۈگۈن تەتقىقات ئورنىدا ئۇ يوقكەن.

رەجەپ قادىر بارمىكەن، بەلكى ئۇ سىزگە ئەھۋال تونۇشتۇرغاندۇ؟

مەخسۇت مۇدىرنىڭ ھەر بىر قەدىمىنىڭ قانداق بېسىلغانلىقىنىمۇ بىلىۋالغانلىقىغا گۇمانىم قالمىدى. بولۇپمۇ ئۇ رەجەپ قادىرنى ئېغىزغا ئېلىۋېتىپ كۆزلىرىمگە مەنىلىك نەزەر بىلەن تىك قادالغاندا، ئۇنىڭ قاراشلىرىغا چىداپ تۇرالمىدىم.

بەزى ئادەملەر باركى، سۆزلىگەنلىرىنىڭ راستئىكەنلىكىگە قەسەم ئىچىپ تۇرسىمۇ، كۆزى ھەممە يالغانلارنى پاش قىلىپ تۇرىدۇ. بەزى ئادەملەر باركى، سۆزلىرى ئادەتتىكىچە بولسىمۇ، كۆزلىرى راستلىق ئۈچۈن گۇۋاھلىق بېرەلەيدۇ. مەخسۇت مۇدىر سۆزلەۋاتقاندا بولسا، ئۇنىڭ كۆز قارىچۇقىدىن بىر خىل نۇر

ئېتىلىپ چىقىپ، كىشىنى ئۇنىڭ ئېيتقانلىرىنىڭ ھەقىقەت ئىكەنلىكىگە ئىشىنىشكە قىستىغاندەك قىلاتتى. شۇ سەۋەب-تىن بولسا كېرەك، ئۈچ كۈندىن بۇيان چىقارغان يە-كۈنلىرىمگە كۆڭلۈمدە تۈنجى قېتىم شەك پەيدا بولدى. نېمىلا بولمىسۇن نۇرىمان بىلەن ئۇچرىشىپ ئۇنى زىيارەت قىلىشقا قوشۇلۇش پىكرىگە كەلدىم.

— ئۇنداقتا نۇرىمان بىلەن قەيەردە ئۇچرىشالايمەن؟

مەخسۇت مۇدىر كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ دېدى:

— ئۆزىڭىز بەلگىلەيسىز — دە!

مەن زورىغا باش لىڭشىتىپ قوشۇلىدىغانلىقىمنى بىلدۈردۈم.

7

مۇخبىر دېگەن بۇ نام بالا ۋاقتىمدىلا ماڭا تو-نۇشلۇق ئىدى. بۇ نام قۇلىقىمغا چىرايلىق ئاڭلانغىنى ئۈچۈنمۇ ياكى باشقا سەۋەبتىنمۇ ئىشقىلىپ مۇخبىر دېگەننى يۇرت رەھبەرلىرىدىنمۇ چوڭ دەپ ھېسابلايتتىم. بەزىدە ئۇچقۇسى كەلگەن تەرەپكە ئۇچىدىغان، چۈشكىسى كەلگەن يەرگە چۈشەلەيدىغان ئەركىن قۇش سۈپىتىدە كۆز ئالدىمغا كەلتۈرەتتىم. 12 — 13 ياشلاردىكى چاغلىرىم بولسا كېرەك، بىر كۈنى مەھەللىگە رادىئو ئۈزىلىنىڭ مۇخبىرى كەپتۇ، دېگەن خەۋەرنى ئاڭلاپلا يەۋاتقان تامىقىمنىمۇ تاشلاپ ئەترەت ئىشخانىسىغا باردىم. ئۇ يەردە بىر كىشى ئەترەت باشلىقىدىن بىر نېمىلەرنى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

سوراپ خاتىرىسىگە ئېلىۋاتقان ئىكەن. مۇخبىر دېگەننىڭ ئادەتتىكى كىشىلەردىن ھېچقانچە پەرق قىلمايدىغانلىقىنى، كۆرىدىغان قىزىقچىلىق يوق ئىكەنلىكىنى بىلگەن ئاغىنىلىرىم پەشلىرىنى قېقىپلا كېتىپ قېلىشتى. مۇخبىر بىرەر سائەتلەردىن كېيىن ئىشىنى تۈگەتتى - دە، ئېتىكىمنى ئىككى قولۇم بىلەن تىرىگىنىمچە زوڭزىيىپ ئولتۇرغىنىمغا قاراپ كۈلۈپ تۇرۇپ دېدى:

— ھوي شەيتان، ئەجەبمۇ چىداپ ئولتۇرۇپ چىقتىڭا. زېرىكمىدىڭمۇ؟

— زېرىكمىدىم!

مۇخبىر ماڭا گەپ قىلغىنى ئۇچۇن ئۆزۈمنى بەكمۇ بەختلىك، ئامەتلىك سەزدىم. ئاغىنىلىرىمنىڭ بۇ ئامەتتىن قۇرۇق قالغانلىقىغا ئېچىندىم.

— ھوي ئوغلۇم، چوڭ بولغىنىڭدا مۇخبىر بولغۇڭ بارمۇ نېمە؟— دەپ سوراپ قالدى ھېلىقى مۇخبىر مەندىن.

— مۇخبىر ئاكا، ئويۇمدىكىنى تاپتىڭىز. قېنى ئېيتىڭا، قانداق قىلسا مۇخبىر بولغىلى بولىدۇ؟

ئۇ مۈرەمگە شاپىلاقلاپ تۇرۇپ مېھرىبانلىق بىلدۈرۈپ:

— ياخشى ئوقۇغىن، ئوبدان ئۆگەنگىن، تىلىكىڭنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىغا ئىشىنىمەن،— دېگەن ئىدى.

ھېسابلاپ باقسام مۇستەقىل مۇخبىرلىق قىلىۋاتقىنىمغا بەش يىل توشۇپتۇ ئىككى ئاي ئېشىپتۇ. ھېلىمۇ يادىمدا، گېزىتخانىغا تەقسىم قىلىنىپ تۇنجى يىلى ھازىرقى باش-

لىقىمغا ئەگىشىپ تۆت ئايلىق تۆۋەنگە چۈشكەندىلا بۇرۇنە ئويلىغانلىرىمنىڭ باللارچە خىيال ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ يەتكەن، چىگىش مەسىلىلەرگە دۇچ كەلگەندە «مانا ساڭا مۇخبىرلىق دېگەن» دەپ ئۆز - ئۆزۈمگە تەنە قىلاتتىم.

بىراق، شۇ بەش يىلدىن بۇيان ئۇچرىغان چىگىش مەسىلىلەر ھازىرقى ئەھۋال ئالدىدا ھېچنېمە ئەمەس ئىدى.

مانا مۇشۇ سائەتتە، بويۇمغا باغلانغان ئىككى ئارغامچىنىڭ بىرى ئالدىغا سۆرەيتتى، بىرى كەينىگە تارتاتتى. مەن بولسام قارىمۇ قارشى يۆنىلىشلىك ئىككى كۈچ ئارىسىدا قىينالماقتا ئىدىم. بىراق، مەخسۇت مۇدىر بىلەن بولغان قىسقىغىنە سۆھبەتتىن كېيىن، كۈچ تەڭپۇڭلۇقى بۇزۇلۇپ، ئالدىغا سۆرىگۈچى كۈچ سەل - پەل ئاشماقتا ئىدى. ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن كۆرۈنۈۋاتقان ئالامەتلەر ئادەمنى ئويغا سالماي قويمايتتى. ئەگەر ئۇنىڭ سۆزىگە ئىشىنىدىغان ۋە ئەھۋال ئۇ ئېيتقاندەك چىقىپ قالىدىغان بولسا، ئاڭلىغان ئىنكاسلارنىلا ئەمەس، بەلكى ئۆز - ئۆزۈمنىمۇ ئۇزۇل - كېسىل ئىنكار قىلىشقا توغرا كېلەتتى.

مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، مۇخبىر بولغان كىشى مەسىلىنىڭ بىرلا تەرىپىنى ئالدىراپ مۇتلەقلەشتۈرۈۋەتسە بولمايتتى. يەنى ئۇنىڭ ئەكسى تەرىپىنىمۇ ئويلىشى كېرەك ئىدى. بۇ فورمۇلا بويىچە بولغاندا نۇرىمان ئۇۋال قىلىنىۋاتقان، كۆمۈلۈپ قالغان، ھەسەتخورلارنىڭ

مۇھاسىرىسىگە چۈشۈپ قالغان شەخس بولۇشى مۇمكىن ئىدى. بۇنداق ئەھۋالغا دۇچ كەلگەن مۇخبىر قانداق قىلىشى كېرەك؟ ئەلۋەتتە بار كۈچى بىلەن ئاداللەتنى ئەۋج ئالدۇرۇپ، ھەقىقەتنى ئەپكار ئامما ئالدىدا نۇرلاندۇرۇشى، ئۆز ھېسسىياتى بىلەن قىلچە ھېسابلاشماسلىقى لازىم ئىدى.

بىر كېچىلىك باش قاتۇرۇشتىن كېيىن نۇرىمان بىلەن ئۇچرىشىش قارارىغا كەلدىم. ئەتىگەندىلا قول سومكامنى كۆتۈرۈپ تەتقىقات ئورنىغا جۆنىدىم.

تەجرىبىخانا يەرگە يېقىنە چۈشسە ئاۋازى ئاڭلانغۇدەك جىمجىتلىققا چۆككەن ئىدى. تام بويلاپ قويۇلغان تەجرىبە ئۈستەللى ئالدىدا بىر قاراشتىلا ئەر ياكى ئاياللىقىنى پەرق ئەتكىلى بولمايدىغان ئاق خالاتلىق خادىملارنىڭ بەزىسى شىكالىلارنى كۆزەتمەكتە، بەزىلىرى خاتىرە يازماقتا ئىدى. مەن تەجرىبىخانىنىڭ تىنچلىقىنى بۇزماسلىق ئۈچۈن ئۇدۇل كەلگەن بىرىدىن سورىدىم.

— نۇرىمان قايتىپ كەلدىمۇ؟

— ...

— نۇرىمان قېيسى؟

— قايتىپ كەلدى، مانا ئالدىڭىزدا تۇرىدۇ!

جاۋاب بەرگۈچى كەينىگە شۇنداقلا بۇرۇلۇۋېدى، ھەيرانلىقىمدىن ئاغزىم ئېچىلىپلا قالدى. كۆرۈۋاتقىنىم تونۇغۇن پوچتىخانىدا ئۇچراتقان، بىرەر ئەمەلدارنىڭ رەپىقىسى بولسا كېرەك دەپ پەرەز قىلغان ھېلىقى چىرايلىق چوكان ئىدى. «بىرەر ئىشىڭىز بارمىدى» دېگەن-

دەك تىكىلىپ تۇرغان كۆزلىرىدىن كىشىنى دېيىشتۇرغىدەك بىر خىل جەزىبىلىك نۇر چاقناپ تۇراتتى.

— مەن مۇخبىر، سىز بىلەن كۆرۈشمەكچى ئىدىم.

دەماللىققا ئاغزىمدىن چىقىرالىغىنىم مۇشۇ ئىككى ئېغىز گەپ بولدى.

ئۇ ماڭا لاپ ئېتىپ بىر قاردۇۋېلىپ، دانە - دانە قىلىپ دېدى:

— ئۆزىڭىزنى تونۇشتۇرۇشىڭىزمۇ ھاجەتسىز. بىز ئاللىقاچان تونۇشۇپ بولغانغۇ دەيمەن؟

ئۇنىڭ چىرايىدا چۈشىنىش قىيىن بولغان بىر خىل تەبەسسۇم كۆرۈندى. يۈرىكىم جايىغا چۈشكەندەك بولدى.

— ھە... ھە... تونۇشۇپ بولغان. شۇڭىدىقىمۇ ئىككى ئېغىز پاراڭلىشىۋالساق بولاتتى...

— ئەپۇ قىلسىڭىز، ھازىر ۋاقتىم يوق.

— بۇ...

ئۇنىڭ چىرايىدا يەنە قانداقتۇر زاڭلىق قىلىش مە-نىسىنى ئىپادىلەيدىغان كۈلكە جىلۋىلەندى:

— مەن بىلەن پاراڭلاشماقچى؟! ئىرادىڭىزگە خىلاپ ھالدا، شۇنداقمۇ؟

يۈزۈم بىردىن قىزىشىپ كەتكەندەك بولدى. بەل-كى قىزىللىق قۇلىقىمغىچە يېتىپ بارغان بولسا كېرەك. ئەتراپىمغا كۆز قىرىمنى تاشلىۋېدىم، ھەممەيلەن ئۆز ئىشى بىلەن مەشغۇل بولۇۋېتىپتۇ. ھېلىمۇ ياخشى. تەج-رىبىخانىدا بىراۋنىڭ سۆزىگە بىراۋ قۇلاق سالمايدىغان ياخشى ئادەت بار ئىكەن. ئۇرۇلمانىمۇ، مەنىمۇ چۈشىنىپ

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېتى
www.uyghurkitap.com

تۇراتتۇقكى، تۈنۈگۈن پوچتىخانىدا قارشى تەرەپ بىلەن سۆزلىشىۋاتقاندا ئۇنىڭ سۆزى مېنىڭ قۇلىقىمغا كىرىپ قالغاندەك. مېنىڭ سۆزۈممۇ ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىرىپ ئۆلگۈرگەن ئىدى. بىراق، يوشۇرۇن ئىبارىلەر بىلەن بايان قىلىنغان «ئىرادەم»نى پەۋقۇلئاددە تەسەۋۋۇر ئىقتىدارىغا ئىگە بۇ چوكان ئاڭقىرىۋالغان ئىدى. مەن پايدىلىنالايدىغان بىردىنبىر ئامال تىل سەنئىتىنى ئىشقا سېلىپ، بۇ يوشۇرۇن بومبا كۆمۈلگەن رايوندىن ھالقىپ ئۆتۈپ كېتىش ئىدى. شۇڭا گەپنى چاقچاققا بۇراپ دېدىم:

— بولدىلا. ئىرادە - پىرادە دېگەننى قويۇپ تۇرايلى. مانا ھازىر سىزنى زىيارەت قىلماقچى بولغىنىمنىڭ ئۆزى ئىرادە!

نۇرىمان ئىسپىرتوپكىنىڭ كۆكۈش يالقۇنى تەپتىدىن ئاپئاق كۆپۈك ئۆرلىتىپ ۋىژىلداۋاتقان مىزوردىكىنى ئىتتىكلا قولىغا ئالدى ۋە كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ دېدى:

— چاقچاق قىلىشىپمۇ بولدۇق. كۆرۈپ تۇرۇپسىز، سىز بىلەن پاراڭلاشقىدەك ۋاقىت چىقىرالمايمەن. ئۆلچەملىك سۇيۇقلۇقلار تامامەن ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋېتىلىپتۇ. بۇگۈنلا ئەسلىگە كەلتۈرمىسەك، ھەممە ئىشنى باشتىن باشلاشقا توغرا كېلىدۇ.

— قاچان شۇنداق بوپتۇ؟

— تۈنۈگۈن.

— تەجرىبىخانىدا ئۆز بېشىمچىلىق قىلىدىغانە

كىمكەن ئۇ؟

— كۆرۈپ تۇردىڭىزغۇ؟

ئىشكاپ ئۈستىدىكى پورەكلەپ ئېچىلغان بىر ۋازا سېرىق سەبدە گۈلگە كۆزۈم چۈشۈشى بىلەنلا رەجەپ قادىرنىڭ تۇنۇگۈن مۇشۇ يەردە ماھارەت كۆرسەتكەنلىكى ئېسىمگە كەلدى.

نۇرىمان ماڭا يەنە مەنىلىك تىكىلدى. مەن سورىدىم:

— رەجەپ قادىر؟

— ...

نۇرىمان سوئالىمغا جاۋاب بەرمىدى. ئۇ ئۆز يېنىدا بىر مۇھىم شەخسنىڭ تۇرغىنىنى تامامەن ئېسىدىن چىقىرىۋەتكەندەك، قىلىۋاتقان ئىشى بىلەن بەنت ئىدى. مۇخبىرلىق ھاياتىمدا تۇنجى قېتىم ئېتىبارسىز قالغانلىقىم ئۈچۈنمۇ ياكى نۇرىماننىڭ نۇرغۇن كىشىلەر ئارزۇ قىلىپمۇ ئېرىشەلمەيدىغان زىيارەتنى قوبۇل قىلغۇسى كەلمىگەنلىكىگە خاپا بولغىنىم ئۈچۈنمۇ، ئەيتاۋۇر، كۆڭلۈم بىر قىسما بولۇشقا باشلىدى. ئەمدى بۇ يەردە ئارتۇقچە تۇرۇۋېرىشنىڭ ئەھمىيىتى يوق ئىدى. زورىغا بولسىمۇ «خوش» دەپ قويۇپ تەجرىبىخانىدىن ئايرىلدىم.

مەخسۇت مۇدىر بىلەن بولغان سۆھبەت ۋە بۈگۈنكى كۆرگەن - ئاڭلىغانلىرىم رەجەپ قادىرنىڭ كۆڭلۈمدىكى ئوبرازىنى فوكۇسى تەڭشەلمىگەن فوتو ئاپپاراتتا تارتىلغان رەسىمدەك غۇۋالاشتۇرماقتا، نۇرىماننى بولسا روشەنلەشتۈرمەكتە ئىدى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئىشقىلىپ، كەيپىم ساز ئەمەس ئىدى. بۇ شەھەرگە كەلگىنىمدىن بېرى تەسەۋۋۇرۇمدا قۇرۇلغان ئىمارەتنىڭ ئۇلى لىڭشىۋاتاتتى...

8

قايسىدۇ بىر كىتابتىن مەلۇم مەشھۇر شەخسنىڭ «مۇخبىر» دېگەن ئاتالغۇغا «تاجسىز پادىشاھ» دەپ تەرىپ بەرگەنلىكىنى ئوقۇغىنىم ئېسىمدە. بۇ تە-رىپ مۇخبىرنىڭ ھېلىقى شوپۇر ئېيتقاندەك «ئەركىن كەسىپ» ئىكەنلىكىگە قاراپ بېرىلگەنمۇ ياكى چۆچەكلەر-دىكى ھەققانىيەتنى ئەۋج ئالدۇرۇپ، يامانلىقنى بەرھەم بەرگۈچى ئادىل پادىشاھلارنىڭ ئادالەتپەرۋەرلىكىگە قى-ياسەن بېرىلگەنمۇ، بۇنىسى نامەلۇم. بىراق، تۈپ ماھىيەت جەھەتتىن ئادالەتكە مايىل بولغان ئىنساننىڭ مۇخبىر-دىن ئادالەتنى ياقىلاشنى تەلەپ قىلىدىغانلىقىدا گەپ بولمىسا كېرەك. شۇنداق ئىكەن، ۋىجدان ئالدىدا بۇر-چۇمنى ھېس قىلىدىغان ئادىتىم مۇشۇ تەلەپكە ئۇيغۇن ئەمەسمۇ. مۇخبىرلىق ئورنىغا قەدەم باسقان تۇنجى مىنۇتتا ئۆز - ئۆزۈمگە مانا شۇنداق قەسەم بەرگەن ئەمەسمىدىم؟

بىراق، ھەق بىلەن ناھەق كۆپىنچە ھاللاردا يورۇق-لۇق بىلەن قاراڭغۇلۇق گىرەلىشىپ كەتكەن گۈگۈمدەك گىرىمسەن بولۇپ كۆرۈنىدۇ. ئۇنىڭ يورۇقلۇق ياكى قاراڭغۇلۇق ئىكەنلىكىگە بىر نېمە دېيەلمەيسەن، بىرلا

ئامال ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشىنى كۈتۈشۈك. ھۆكۈم قىلىش ئىقتىدارىڭنى ئىشقا سېلىشىڭ كېرەك. بۇنىڭ ئۈچۈن زۆرۈرى يەنىلا سەزگۈ ۋە تەپەككۇر.

ياتىقىمغا كىرىپ كەلگەن تۇراخۇن تەكلىپىم بويىچە ئۇلتۇرۇۋالغاندىن كېيىن، قوللىرىنى ئۇۋۇلاپ تۇرۇپ دېدى:

— ئۇكام، رەجەپ قادىر ئېيتىپ قويۇڭ دېۋېدى، بۈگۈن كەچتە سىلىنى بىر يەرگە باشلاپ بارغۇدەك. سائەت بەشتە ئۆزى مۇشۇ يەرگە كېلىدىغان بولدى.

— قەيەرگە باشلاپ بارغۇدەك؟

ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ سافانىڭ بۇرتۇپ چىققان پۇرژىنىلىرىنى تەكشىلەپ قويماقچى بولغاندەك ئۇيەر - بۇيەرنى بېسىپ تۇرۇپ:

— تۇرسۇن ۋالىينىڭ ئۆيىگە، باشلاپ بارىدىغاننىڭ كېپىنى قىلىشقاندەك قىلدى. ھە، تۇرسۇن ۋالىي مۇشۇ ۋىلايەتنىڭ مۇئاۋىن ۋالىيسى. بەلكى تونۇشىدىغانلا، ئۇ يەن - تېخنىكا ئىشىغا مەسئۇل، — دەپ جاۋاب بەردى.

— ئوھوي، مۇنداق دېسىلە!؟

«ۋالىينىڭ ئۆيىگە تەكلىپ قىلىنىش - ھە؟ مەن راستىنلا تاجىسىز پادىشاھ ئوخشىمايمەنمۇ!»

قايسى كۈنى رەجەپ قادىرنىڭ ھۇزۇرىدىكى زىياپەت ۋە زىياپەتتىكى كۆرۈنۈشلەر كۆز ئالدىمدىن يەنە بىر قېتىم ئۆتۈپ ئۈلگۈردى. ئۆزۈممۇ چۈشەنمىدۇرۇپ بېرەلمەيدىغان بىر ھېسسىيات بىر يېقىمسىز تۇيغۇغا ئايلىنىپ، كۆڭلۈمدە بىئاراملىق ئىنكاسىنى پەيدا قىلدى.

www.uyghurkitap.com

مۇنداقچە ئېيتقاندا، زىياپەتلەر ئەمدى جىسمانىيىتىمنى خورىتىش ۋە پىكرىمنى خىرەلەشتۈرۈشتىن ئۆزگە، ماڭا ھېچقانداق ھوزۇر بەخش ئېتەلمەيتتى. بىراق، بۈگۈن بارىدىغىنىمىز ۋالىينىڭ ئۆيى ئەمەسمۇ، ئۇ يەردە بەلكى ئېيتقۇسىزلىق يۈز بەرمەس، بەلكى خىزمىتىم ئۈچۈن پايدىسى تېگىپ قالار...

— بولىدۇ سائەت بەشتە ياتاقتا ساقلاي.

تۇراخۇن قوللىرىنى ئۇۋۇلىغاچ كەينىگە ياندى. ئىشىك تۇۋىگە كېلىپ خۇددى جاۋابىمدىن قانائەت ھاسىل قىلمىغاندەك كەينىگە بۇرۇلۇپ نېمىلەرنىدۇ دېمەكچى بولدى - يۇ، يەنە توختاپ قالدى. بۇ ھال ئۆتكەن قېتىمدىكىدىن ھېچ پەرق قىلمايتتى. بىر سېكۇنت ئىچىدە يۈز بەرگەن بۇ ئالامەتلەر سەزگۈرلىكى ئېشىپ كەتكەن نېرۋىلىرىمدا «ئۇنىڭ ئېيتماقچى بولغان بىرەر سۆزى بولسا كېرەك، ھېچ بولمىغاندا ھاجىتى بولۇشى مۇمكىن» دېگەن قىياسنى ئەكس ئەتتۈردى. مەن دېدىم:

— تۇراخۇن ئاكا، قىلىدىغان بىرەر زۆرۈر ئىشلىرى بولمىسا، بىردەم مۇڭدىشىپ ئولتۇرمامدۇق؟

— يىرسۇ... يوقسۇ...

ھەر نېمىلەرنى دەپ ئۇنى يەنە سافاغا ئولتۇرغۇزدۇم. كەيپىياتىنى تىنچلاندۇرۇش ئۈچۈن دەرھال چاي دەملەپ، ئىستاكانىنى قولىغا تۇتقۇزدۇم. ئۇ بارا - بارا كۆڭۈل ئازادىلىكى ھېس قىلىشقا باشلىدى بولغاي. بىرقانچە ئېغىز پاراڭدىن كېيىن ئاساسىي گەپكە كۆچتى:

— ئۇكام، ياق... ياق... مۇخبىر ئۇكام، بىر گەپ

بار ئىدى، دەي دېسەم تىلىم كۆيىدۇ...

ئۇ، ئىستاكاننى چاي ئۈستىلىگە قويۇپ كۆزۈمگە تىكىلدى. ئۇنىڭ مەندىن ئىشەنچ تەلەپ قىلىۋاتقانلىقى ئېنىق ئىدى.

— قېنى مۇڭداشمامدۇق، سىلى بىلەن بىز ئاتا-بالىنىڭ ئورنىدا تۇرساق، ئۆزلىرىنىڭ باللىرىغا ئىشەنگەندەك ئىشىنىۋەرسىلە بولىدۇ ئەمەسمۇ،— دېدىم مەن ئۇنى رىغبەتلەندۈرۈپ.

ئۇ قوللىرىنى خۇددى خېمىر زۇۋۇلا قىلغاندەك ئېزىپ تۇرۇپ گەپ باشلىدى:

— ئۇكام، نۇرىمان دېگەن چوكانغا بەك ئۇۋال بولۇپ كېتىپ بارىدۇ، باشقىسىنى قويۇپ تۇرايلى، تۈنۈگۈن قۇلاق سالسام ئۇنى ئارقا سەپكە يۆتكەيدىغان گەپنى قىلىشىۋاتىدۇ.

نۇرىمان توغرىسىدىكى گەپ بولغاچقىمۇ، بىردىنىلا تېتىكلەشتىم. سۆھبەتدىشىمنى چۆچۈتۈپ قويماسلىق ئۈچۈن ئۆزۈمنى ئاگاھلاندۇرۇپ سورىدىم:

— راستمۇ، بۇ گەپنى كىم قىلدى؟

— ئۇكام، مۇشۇ قۇلىقىم بىلەن ئاڭلىدىم،— ئۇ قۇلىقىنى سىلاپ قويۇپ دېدى.— رەجەپ قادىر بىلەن سوجاڭ شۇنداق دېيىشىۋاتىدۇ، مېنى گەپ تىڭشايدىغان ئادەمكەن دەپ قالمىسىلا، قۇلىقىمغا كىرىپ قالدى، بۇ پەردە بۇ گەپنى بىر كىمگە قىلغىلى بولمايدۇ، ئىچىمگە پاتۇرالماي سىلىگە ئېغىز ئاچتىم.

— شۇنداقمۇ قىلارمۇ؟

تاقەتسىزلىنىپ سورىدىم. تۇراخۇن قوللىرى بىلەن ئىككى يوتىسىنى شاپىلاقلاپ سوغۇق كۈلۈپ قويدى ـ دە، دېدى:

— ھەي، رەجەپ قادىرنىڭ «قىلىمەن دېگەن ئىشنى قىلماي قويمايدىغان ئادەممەن» دەپ مەيدىسىگە قېقىپ يۈرۈشىمۇ بىكار ئەمەس، موزاي قۇيرۇقىنى كۆتۈردىمۇ، شاتراقلىماي قويمايدۇ!

ئويلىنىپ قالدىم، نۇرسىمان ھەققىدە بىلگەنلىرىم تېخى ئەتراپلىق بولمىسىمۇ، لېكىن ھېلىقىچە بىلىپ ئۈلگۈرگەنلىرىم ئاساسىدا ئويغانغان ھېسداشلىق تەكپۈك ئارازىنىڭ بىر بېشىنى بېسىپ چۈشمەكتە ئىدى. تۇساتتىن مەخسۇت مۇدىر يادىمغا يەتتى ـ دە، ئىشەنچ بىلەن دېدىم:

— رەجەپ قادىر بولسا مۇئاۋىن، يەنە مەخسۇت مۇدىر بارغۇ؟ بۇ ئىش ئۇنىڭ سەمىگە يەتمەي قالماس!

تۇراخۇن ئۈمىدسىزلەنگەن قىياپەتتە بېشىنى چايقاپ تۇرۇپ:

— دېگەنلىرىڭىز راست، شۇغىنىسى مەخسۇت مۇدىر يېقىندىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئىشلارغا ئانچە قول تىقمايۋاتىدۇ، بۇغۇ ئۇنىڭ ئىرادىسى ئەمەس، بىراق، ئاڭلىساق تەشكىل ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىپتۇدەك، دەم ئېلىشقا چىقارماقچى ئوخشايدۇ. ھازىر بىر يەرگە كېتىپتۇدەك. ـ دېدى.

تۇراخۇن بارغانسېرى تىت ـ تىت بولۇۋاتاتتى، ياتاقتا ئۇياقتىن ـ بۇياققا ماڭاتتى.

— ئۇنداقتا ۋىلايەت رەھبەرلىرىگە پىكىر بەرسەڭ بولماسمۇ؟

— ھا... ھا... ھا...

تۇراخۇننى تۇنجى قېتىم كۆرگىنىمدە، ئۇ مەندە كەمسۆز، ھېچنېمىگە قىزىقمايدىغان ياۋاش - مۆمىن بەندە بولسا كېرەك دېگەن تەسىراتنى قالدۇرغان ئىدى. مانا ھازىر بولسا، ئۆز قاراشلىرىنى دادىل سۆزلىمەكتە ئىدى.

— رەجەپ قادىرنى مەخسۇت مۇدىرنىڭ ئورنىغا دەسسەتمەكچى بولغان يەردە كىممۇ پىكىرىمىزنى ئاڭلايتتى؟ «ئاسمانغا تۈكۈرسەڭ، بېشىڭغا چاچرايدۇ» دېمەسمۇ؟

— بۇ ئۆتمۈشتىكى گەپ...

گېپىمنىڭ ئاخىرى تۈگىمەيلا تۇراخۇن يەنە قاقاقلاپ كۈلۈۋەتتى. كۈلگەندە شۇنچىلىك ئاچچىق كۈلدىكى، ئۇنى دوراپ بېرىش، يا تەسۋىرلەپ بېرىش ھەرقانداق قىزىقچى ياكى ئەدىبنىڭ قولىدىن كەلمەس ئىدى.

— ئۆتمۈشتىمۇ شۇنداق ئىدى، بىزنىڭ بۇ يەردە ھازىرمۇ شۇنداق. بۇنى ناھايىتى ئوبدان بىلىمەن،— ئۇ توختاپ، ئاغزىنى سەل نەملىۋالغاندىن كېيىن ماڭا سوئال نەزەرىدە تىكىلىپ تۇرۇپ سورىدى،— سىلى مېنى ئەزەلدىن مۇشۇ يەردە لاۋازىمەتچىلىك قىلىدۇ، رەجەپ قادىرنىڭ چايچىسى دەپ ئويلامدىلا؟

تويۇقسىز قويۇلغان بۇ سوئال مېنى گاڭگىرىتىپ قويدى. دەماللىققا بىر نەرسە دەپ جاۋاب بېرەلمەي

ھاڭۋېقىپ قالدىم.

ئۇ ئۆزىنى بېسىۋالماق بولدىمۇ ياكى ئۇزۇن بىر ھېكايىنى باشلايدىغانلىقىدىن بېشارەتمۇ، سافاغا قايتا جايلىشىۋېلىپ، سوئالىمغا ئۆزى جاۋاب بەردى:

— ياق... ياق... ئۇنداق ئەمەس. مەنمۇ قولىدىن ئىش كېلىدىغان ئادەم ئىدىم. تەقدىر مۇشۇ ھالغا كەلتۈرۈپ قويدى. تەقدىر دېدىممۇ؟ ياق، بەندىلەر شۇنداق قىلدى. سۆزلەپ كەلسەم گەپ تولا.

— قېنى سۆزلەپ بەرسىلە، ئاكا، — دېدىم ئۇنى رىغبەتلەندۈرۈپ.

— ئۇكام، رەجەپ قادىرنىڭ ئۆيىنى كۆردىلىغمۇ دەيمەن؟

— كۆردۈم.

— مەن ئاتا مىراس مېمارچىلىق بىلەن شۇغۇللىناتتىم. شەھەرلىك قۇرۇلۇش شىركىتىدە خېلى ئەتۋارىم بار ئىدى. ئۈچ يىل بۇرۇن رەجەپ قادىرنىڭ تەلىپى بىلەن ئۇنىڭ شەھەر رايونىغا سالماقچى بولغان ئۆيىنى پىلانلاشقا ۋە قۇرۇلۇشقا يېتەكچىلىك قىلىشقا توغرا كەلدى. شىركەت مەسئۇلىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن ماقۇل دېدىم. بىر يىلغا قالماي قۇرۇلۇشمۇ پۈتتى...

— پاھ، قوللىرىمۇ، ھۈنەرلىرىمۇ راستتىنلا گۈل ئىكەن، تۇراخۇن ئاكا، — دېدىم ئۇنى ماختاپ.

— راست دەيدىلا ئۇكام، گۈلدەك ھۈنىرىم بار ئىدى، كېيىن ئۇ ھۈنىرىمنى ئىشلىتەلمەيدىغان بولدۇم.

— ئېمىشقا، شۇنداق ئېسىل ھۇنەرنىمۇ تاشلىۋېتەمدىغان؟

— ئېمىشقا تاشلىۋېتەتتىم؟ رەجەپ قادىر تاشلاتقۇزدى ئەمەسمۇ؟

مەن ئۇنىڭ كېيىندىن ھېچنېمە چۈشىنەلمىدىم-دە، سورىدىم:

— قانداق قىلىپ؟

— قانداق قىلىپ بولاتتى، ئۇ مېنى دۆڭگە يىغمىسى، پەن-تېخنىكا كومىتېتىنىڭ قارىمىقىغا ئۆتكۈزۈۋېلىپ، بىناكارلىق تەتقىقاتىغا شارائىت يارىتىپ بېرىمىز دېدى. ئەمەلىيەتتە لاۋازىمەتچىلىككە سالدى، كەسىپىمدىن ئايرىدى.

— نېمە ئۈچۈن، بۇ كەسىپنىڭ كىمگە زىيىنى بار ئىكەن؟ — تاقەتسىزلىنىپ سورىدىم مەن ئۇنىڭدىن.

— كىمگە زىيىنى بولماقچىدى، كېيىن بىلسەم، رەجەپ قادىرنىڭ ئىچى تارلىقى مۇشۇ ئاقىۋەتنى كەلتۈرۈپ چىقارغان ئىكەن، ئۇنىڭكىدەك ئىمارەتنى بۇ شەھەردە يەنە بىرى سېلىنماسلىقى كېرەككەن!

— بۇ قانداق بولغىنى؟ — ئەخمىقانىلىقتا ۋە يولسىزلىقتا ئۈچىغا چىققان بۇ ئىشنى ئاڭلاپ، راستىنلا ئاچچىقىم كەلدى. تۇراخۇندىن سورىدىم:

— يۇقىرىغا ئىنكاس قىلمىدىڭمۇ، ئاكا؟ ئىنكاس قىلمادىغان، ئاتامىراس ھۇنەرنىڭ ماڭا كەلگەندە ئۈزۈلۈپ قالغانلىقىغا چىداپ تۇرالايمەنمۇ، — ئۇ دىمىقىنى قېقىپ قويۇپ دېدى، — ئىنكاس قىلدىم، لېكىن قانچە ۋارقىرىسامۇ ئاۋازىم ۋە-

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

لايەتنىڭ تېشىغا چىقمىدى. ئاسمانغا تۈكۈرگەن ئوخشايمەن، تۈكۈرۈكۈم ئۆز بېشىمغا چۈشتى. ئاخىرى دەردىمنى ئىچىمگە يۇتۇپ يۈرمەكتىن ئۆزگە ئىلاج بولمىدى.

ياتاقتا، يىل - يىللاپ توپلانغان يوشۇرۇن كۈچ بىلەن بىردىنلا پارتلىغان ۋولقاننىڭ زىلزىلىسى بېسىققاندىن كېيىنكى جىمجىتلىققا ئوخشاپ كېتىدىغان سۈكۈنات ھۆكۈم سۈرۈشكە باشلىدى. تۇراخۇن بولسا، روشەنكى، قولىدىن كەتكەن ھۈنىرىنى قايتۇرۇپ ئالالمايدىغانلىقىغا ئۆكۈنمەكتە ئىدى. مەن بولسام زىلزىلىدىن ئۆزۈمنى يوقىتىپ، گەپنى نەدىن باشلاشنى بىلمەي ياتاتتىم.

تۇراخۇن ئۇنتۇپ كەتكىلى خېلى يىللار بولغان خۇمارىنى قايتا ئېسىگە ئالغان بولسا كېرەك، چاي ئۈستىلىدە تۇرغان گېزىتتىن شارت قىلىپ يىرتىۋالدى - دە، قۇتىدىن مەخوركا قويۇپ بىر غېرىچ ئۇزۇنلۇقتا قىلىپ يۆگىدى. مەن سەرەڭگە يېقىپ بەردىم. ئۇ مەخوركىنى يۇتۇۋەتكىدەك بولۇپ ئۈچ - تۆت قېتىم شورىۋالغاندىن كېيىن، كەيپىنى ئۇچۇرۇپ قويغانلىقىغا خىجىل بولغاندەك دېدى:

— ھەي... نېمىلەرنى دەپ كەتكەندىمەن، ئوكام. كۆڭۈللىرىنى چالغىتىپ قويدۇمغۇ دەيمەن. نېمىلا بولمىسۇن ئىچ قارنىم خېلى بوشاپ قالدى. باشتىكى گېپىمىزگە كېلەيلى، دەيسەنغۇ. ئۇلار دېگىنىڭدەك قىلماي قالمايدۇ، زەمانىغا ئۇۋال بولىدۇ. زەماندەك بىر ئالتۇننى توپا بىلەن تەڭ قىلىۋەتسە چىداپ تۇرغىلى بولامدۇ زادى؟!

— ئالتۇننى؟...

ئىختىيارسىز ئۇنىڭ گېپىنى تەكرارلىدىم. بىرقانچە كۈندىن بېرى نۇرىمان ئېغىزىدا مۇشۇنچىلىك ياخشى سۈپەتنى ئاڭلىغىنىم ئۈچۈنمىكىن سەل ھاياجانلانماي تۇرالمىدىم:

— تۇراخۇن ئاكا، سىلى نۇرىمان توغرىسىدا خېلى بىر نېمىلەرنى بىلىسىلە كېرەك — ھە؟

— بىلمەمدىغان ئۇكام، ئۆزىنى كۆز ئالدىمدا چوڭ بولغان دېسەممۇ ھەرگىز يالغان ئېيتقان بولمايمەن. ئۆيلىرىمىزمۇ تام قوشنا ئىدى، دادىسى رەھمەتلىك بىلەن مەن بىللە ئويناپ چوڭ بولغان.

— ھە، مۇنداق دېسىلە.

تۇراخۇننىڭ ئاغزىنى تاتىلاپ، زىيارەت ئوبيېكتىم ھەققىدە ئازراق، بىر نەرسە بىلىۋالماقچى بولدۇم.

— شۇنداق، مەسىلەن ئالايلۇق، ئۇنىڭ ئوقۇمىغان كىتابلىرى يوق دېيىشكە بولىدۇ. خىزمەتتىمۇ بەك قېتىرقىنىدۇ. ئالىي مەكتەپتە ئوقۇپ كەلگەندىن بېرى تەتقىقات تېمىسىدىن ئىككىنى ئورۇنلىدى. بۇ قېتىمقىسى بىلەن ئۈچ. ئۇ سەل ئويلىنىۋېلىپ گېپىنى داۋاملاشتۇردى، — بولدىلا، مېنىڭ ئاڭلىغاندىن بىر كۆرگەن ئەلا دېگەن گەپ بار، ئۆزى بىلەن كۆرۈشۈپ قويسىلا ئۇكام، ھېچ بولمىسا ئۇنىڭغا تەسەللىي بولۇپ قالار، بىلگىلىرى كەلگەننى ئۆزىدىن سوراۋەرسىلە.

— ئۇ مەن بىلەن كۆرۈشۈشكە ئانچە قىزىقمايۋاتىدۇ، ۋاقتىم يوق دەيدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

تۇراخۇنغا سىناق نەزەرى بىلەن تىكىلدىم. ئۇ يەنە قوللىرىنى ئۇۋۇلىۋالغاندىن كېيىن:

— ئوھوي، سەككىز سائەت ئىچىدە ۋاقىت بولـمىسا، كەچلىكى نەگە كېتەتتى، مۇخبىر دېگەننىڭ ئامالى تولا، مۇشۇنىڭغىمۇ كاللىلىرى يەتمىدىمۇ، — دېدى ئۇ مەنىلىك قىلىپ.

پېشانەمگە پاققىدە بىرنى ئۇردۇم. دېمىسىمۇ ئۇنى ئىزدەپ ئۆيگە بېرىشىم ئەلۋەتتە مۇمكىن ئىدى. بۇ يەنە خىزمەت دائىرەمدىكى ئىش ھېسابلىناتتى. بىراق، كالـلامدىن تۇيۇقسىز بىر سوئال كېچىپ قالدى:

— ئىشىكى ئالدىغا بارسام قارشى ئالامسىچۇ؟ ئۇنـداقتا بەكمۇ ئوڭايسىز بىر ئەھۋال يۈز بېرىدۇ - دە!

— نېمىدىكى گەپنى قىلىپ يۈرىدىلا، ئەسسالامۇ ئە-لەيكۇم دەپ ئىشىك ئالدىغا كەلگەن مېھماننى قوبۇل قىلمايـدىغان ئىش بىزدە نەدە بار؟ — ئۇ بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇپ يەنە دېدى، — ئۇنىسىغۇ راست، ئۇ مۇخبىر دېگەنلەردىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ يۈرگىنى يۈرگەن.

— نېمىشقا؟

— بايام مەن دېمىدىممۇ، بىزنىڭ بۇ يەردە كىمـنىڭ نامى چىقسا، ئۇنى قىرقىيدىغانغا قايچا تەييار، مۇنـداق بولسۇن، مەن سىلىگە ھەمراھ بولۇپ باراي، بو-لامدۇ؟

مۇخبىرلىق داۋامىدا مۇخبىردىن ئۆزىنى قاچۇرـدىغانلارنى خېلى كۆپ ئۇچراتقان ئىدىم. لېكىن، بىرەر ئامال قىلىپ ئۇلارنى زىيارەت قىلىش پۇرسىتىگە ئېرىشەتـ

تىم. ئەنە شۇنداق خاراكتېردىكىلەر كۆپىنچە ھاللاردا ئوچېركىمنىڭ ئەڭ ياخشى باش قەھرىمانى بولۇپ چىقاتتى. شۇڭا تۇراخۇننىڭ پىكرىگە رازىلىق بىلدۈردۈم.

9

كەچلىك تاماقتىن كېيىن، كىچىك ئۈنئالغۇنى تۆش يانچۇقۇمغىلا جايلاشتۇرۇپ يېنىك قوراللاندىم ـ دە، چوڭ يول ئارقىلىق قارا سۆگەت كوچىسىغا قاراپ قەدەم تاشلىدىم.

كەچلىك ھاۋا غەلىتە بىر تۇستە تۇتۇلغان، پۈتۈن ئاسمان گۈمبىزى تەكشى بويالغان ئەترەك پەردە تارتىلغاندەك غۇۋا كۆرۈنەتتى. نە غەربتىكى تاغ چوققىلىرى، نە چوققا ئۈستىگە كېلىپ قالغان قۇياش يۈزىنى كۆرسەتمەيتتى. يا بوران چىقىدىغانلىقىنى، يا يامغۇر ياغىدىغانلىقىنى قىياس قىلماق تېخىمۇ قىيىن ئىدى. يول ياقىسىدىكى ئېگىز تېرەكلەرنىڭ ياپراقلىرى بىرەر شەپىنى سەزگەن ئاتنىڭ قۇلاقلىرىدەك قىمىر قىلمايتتى. ئىشتىن قايتىۋاتقانلارنىڭ ۋاراڭ ـ چۇرۇڭى ياكى ۋېلسىپىت قوڭغۇراقلىرىنىڭ جىرىڭلىشىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، پۈتۈن جاھان بىرەر مۇھىم ۋەقەنىڭ يۈز بېرىشىنى كۈتۈپ تۇرغاندەك قىلاتتى.

تۇراخۇن بىلەن كېلىشىۋالغان دوقمۇشتا ئۇچراشتۇق ۋە پاراڭلاشقاچ قارا سۆگەت كوچىسىنىڭ ئۇ بېشىدىكى ئاددىي قوشقاناتلىق ئىشىك ئالدىغا كېلىپ قەدىمىمىزنى توختاتتۇق.

يۈرىكىم دۈپۈلدەيتتى، تۇراخۇننىڭ چۈشتىن كې-

يېنىكى تەسەللىيسى بىلەنمۇ، يوقىلىپ كەتمىگەن ئەندىشەم تېخىچە ئۆزىنى كۆرسەتمەكتە ئىدى. تۇراخۇن چىرايىمغا لاپپىدە قارىۋالدى ۋە يۈرەكسىزلىكىمنى مەسخىرە قىلغاندەك بېشىنى چايقاپ قويۇپ، ئىشىك زەنجىرىنى ئىشەنچ بىلەن شىلدىرلاتتى.

— ئىشىك ئوچۇق!

بۇ بىر ئايالنىڭ ئاۋازى ئىدى. مەن تۇراخۇننىڭ ئارقىسىدىن ئاتىسىغا ئەگىشىپ قىز كۆرگىلى كەلگەن يىگىتتەك ئېھتىيات بىلەن ھويلىغا كىرىپ كەلدىم.

ھويلىدا كىگىز ئورنىچىلىك گۈللۈك بار ئىدى. گۈللۈكتە ياپىسىغا ئېچىلىپ كەتكەن سېرىق سەبدە گۈللەر بوشلۇقتا زەپە يېيىلغاندەك تۇتاش كۆرۈنەتتى. دېرىزە تەكچىسىگە قويۇلغان بىرقانچە تەشتەكتىمۇ سېرىق سەبدەلەر كۈلۈپ تۇراتتى. گۈللۈكنىڭ بىر تەرىپىدىكى ئازگالدىن ئۈچ تارتقان قېرى تەكلەر چىرايلىق ياسالغان باراڭغا يامىشىپ، ئۆگزىگە ئارتىلىپ چۈشكەن ئىدى. باراڭ ئاستىغا قويۇلغان كارىۋاتتا ئورۇقلاپ قاقشالدەك بولۇپ قالغان بىر ئايال ياستۇققا پۆلەنگىنىچە ياتاتتى.

نۇردىمان قولىدىكى چىنە بىلەن قوشۇقىنى قارىيىپ كەتكەن شىرەگە قويدى — دە، بىرىنچى بولۇپ بىزگە ئىلتىپات كۆرسەتتى.

— ئايشەمخان، كېسەللىرى چىقىپ قالدىمۇ. ئوبدان بولۇپ قالغاندەك تۇرىدىلىغۇ؟

تۇراخۇن ئۇدۇل كارىۋات يېنىغا بېرىپ تىزلاندى

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ۋە كېسەلدىن ئەھۋال سورىدى.

— قانداق ئەھۋاللىرى ئانا، ياخشى بولۇپ قالدىلىمۇ، — دېدىم مەن دۇدۇقلاپ تۇرۇپ.

تۇراخۇن ئايشەمخان بىلەن ھال - ئەھۋال سورىشىۋاتقاندا، كۆزۈم نۇرىمانىنىڭ كۆزى بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. خۇداغا شۈكرى، ئۇنىڭ چىرايى خېلى ئوچۇق ئىدى، ناقولاي ۋاقىتتا كېلىپ قالغىنىمغا ئۆزۈم خىجىل بولۇپ تۇرساممۇ، لېكىن ئۇنىڭ قارىشى تۇراخۇننىڭ باھاسىنى تەستىقلاپ تۇراتتى...

ئايشەمخان دەم يۆتىلىپ، دەم سۆزلەپ دېگەندەك نۇرىمانغا بىزنى ئۆيگە باشلاش بۇيرۇقىنى بەردى. نۇرىمان چىراغ يېقىپ كۆرپە سېلىپ بولغاندىن كېيىن، ئۆيگە كىرىپ سۇپا ئۈستىدىن ئورۇن ئالىشتۇق.

بۇ ئۆي ئادەتتىكى شەھەر ئاھالىلىرىنىڭ ئۆيلىدىن پەرق قىلمايتتى. پەگاھقا قويۇلغان بىر جۈپ قوپال ياسالغان سافا ۋە كىيىم ئىشكاپىدىن ئۆزگە، كۈن چىقىش تامغا بىر كەلگەن كىتاب ئىشكاپى كۆزگە ئالاھىدە تاشلىنىپ تۇراتتى. ئۈچ بۇرجەك بۇلۇڭ ئىشكاپىنىڭ ئۈستىدە ھېلىلا ئۈزۈلگەن بولسا كېرەك، بىر دەستە سېرىق سەبدە گۈل ۋازىغا چېلانغان ھالدا تۇراتتى. كۈن پېتىش تامغا چاپلانغان ئىككى تەقدىرنامە ئۆتمۈشتىن گۇۋاھلىق بېرىپ سارغىيىپ كۆرۈنەتتى. بەلكى نۇرىماننىڭ دادىسى بولسا كېرەك، چوڭايتىلغان بىر پارچە رەسىم چىرايلىق رامكا ئىچىگە ئېلىنىپ تۆر تامدىكى كۆزگە تاشلىنىدىغان يەرگە ئېسىپ قويۇلغان ئىدى.

— ئايشەمخانىنىڭ ئاياغتىن قالغىنىغا ئۈچ - تۆت يىل بولۇپ قالدى، نۇرىمان راستىنلا ۋاپادار بالا، ئانىسى ئۈنىڭدىن بەكمۇ رازى، — دېدى تۇراخۇن سۆيۈنگەن هالدا.

نۇرىمان داستىخان هازىرلاپ كىردى. بىزنى چايغا تەكلىپ قىلدى:

— قېنى تۇراخۇن ئاكا، مۇخبىر يولداشنى هەيدەپ چايغا بېقىشسىلا، مەن تاماققا تۇتۇش قىلاي.

— ياق ... ياق ... — دېدىم مەن ئالدىراپ، — بىمەهەل كېلىپ سىزنى ئاۋارە قىلغىنىمىزمۇ يېتەر، تاماق يېۋالدۇق، جۇۋۇدىمىسىڭىزمۇ بولىدۇ.

تۇراخۇنمۇ سۆزۈمنى قۇۋۋەتلىدى. ئاخىرىدا نۇرىمانمۇ چاي ئۇتلىغاچ بىزگە هەمراه بولىدى. سېزىپ تۇراتتىمكى، گەپ باشلاشنىڭ پەيتى يېتىپ كەلگەن ئىدى.

— سىرىق سەبدەنى ياخشى كۆرىدىغان ئوخشىمامسىز، نۇرىمان؟ — دەپ سورىدىم مەن قىز - چوكانلار بىلەن بولغان سۆهبەتتە گەپ باشلاشنىڭ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلىنى قوللىنىپ.

ئۇ كۈلۈپ قويۇپ، ۋازىدىكى بىر دەستە گۈلگە قارىۋالغاندىن كېيىن دېدى:

— سىز نېمىلا دېگەن بىلەن مۇخبىر - دە! سىرىق سەبدەنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىمنى بىلىپ بوپسىز!

— سىرىق سەبدە ياخشى گۈل، — دېدىم مەن بۇ گۈلنى قىسقىلا سۈپەتلەپ.

— چۈشىنىۋاتىمەن، كۆڭلۈمنى ئاياپلا شۇنداق دەۋاتى-
سىز، سېرىق سەبدەنى نۇرغۇن كىشىلەر ياخشى كۆرمەيدۇ،
لېكىن مەن ياخشى كۆرىمەن، نېمىشقا دېسىڭىز باش ئەتىياز-
دىن كەچكۈزگىچە ئېچىلىپ تۇرىدۇ، ئىسسىققىمۇ، سو-
غۇققىمۇ چىداملىق، يىلتىزى ھۆل يەرگە ئۇلاشسىلا
كۆكلەۋېرىدۇ، بىراق ئۇ چىرايلىق بولغان بىلەن قىزىل
گۈلدەك پۇرىقى يوق، كىشىلەر شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ ئۇنى
ياخشى كۆرمىسە كېرەك...

ئارىمىزدا بىر پەس جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى.
ئايشەمخاننىڭ يۆتەلنى ياندۇرالماي قىينىلىۋاتقانلىقىنى
ئاڭلىغان تۇراخۇن ئىچ ئاغرىتقان ھالدا ئۇھ تارتىپ
قويدى ـ دە، دېدى:

— نۇرىمانخان، ئانىڭىزنىڭ زىققە كېسىلىنى دوخ-
تۇرغا يەنە بىر كۆسەتسەك بولاتتى، بىچارە يۆتىلىپ
بەك قىينىلىپ كېتىدىغان بولۇپ قاپتۇ.

— ھەي، نېمىسىنى دەيدىلا، ئۇلۇشكۈن دوختۇرخا-
نىغا ئاپارماقچى ئىدىم، دوختۇر بىلەن پۇتۇشۇپمۇ قوي-
غان، باشلىقىمىزنىڭ يېزىغا بېرىپ مېۋە ئېلىپ كېلىشكە
مېنى ئەۋەتكىنىنى دېمەمدىلا، شۇنىڭ بىلەن پۇتۇشكەن
پۇرسەتمۇ ئۆتۈپ كەتتى. دوختۇر بىلەن يەنە بىر
ئالاقىلىشىدىغان گەپ ئەمدى.

— ھەي ... — تۇراخۇن بېشىنى چايقاپ چوڭقۇر
ئۇھ تارتىۋالغاندىن كېيىن دېدى، — نېمە ئىشلار بولۇپ
كېتىۋاتىدۇ بۇ جاھاندا! خۇددى ئەۋرىشكە ئېلىپ كې-
لىشكە باشقا بىرسى تېپىلمىغاندەك. ئارقا سەپتىكىلەرمۇ

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

يېتىپ ئاشىدۇغۇ!

نۇرىمان سوغۇق كۈلۈپ قويۇپ دېدى:

— يەنە كېلىپ مېنى ئەۋەتىۋېتىپ، پۈتۈن ئۇسكۇنە، ئەسۋابلىرىنى ئۈستىن - ئۈستۈن قىلىۋەتكىنىنى دېمەملا.

گەپ رەجەپ قادىر ئۈستىدە كېتىۋاتقاچقىمۇ مەن سۆھبەتكە دىققەت قىلدىم ۋە نۇرىماندىن سورىدىم:

— نېمىشقا سىزنى ئەۋەتىدۇ؟ ئارقا سەپتە ئادەم تولۇق دېدىڭلارغۇ؟

نۇرىمان دىمىغىنى قېقىپ سوغۇق كۈلۈپ قويۇپ دېدى:

— بۇنى تېخى قىياس قىلالمىدىڭىزمۇ؟ سىزنى خېلى ئەقىللىق مۇخبىرمىكىن دېسەم، تايىنلىقكەنسىزغۇ؟!

ئۇنىڭ چاقچاق قىلغىنىنى ياكى تەنە قىلغىنىنى بىلەلمىدىم. قانداقلا بولمىسۇن پېشانەمنى سوغۇق تەر بېسىپ ئۆلگۈردى.

— بولدى، بۇ قېتىم سىزگە ئېيتىپ بېرەي، قالغىنىنى ئۆزىڭىز تەسەۋۋۇر قىلىۋالارسىز. ئۇ، بىرىنچىدىن سىزنىڭ مەن بىلەن ئۇچرىشىشىڭىزنى خالىمىغان. يەنە بىرى، ئۆزىنى كۆرسىتىشكە زېمىن تەييارلىغان!

كۆز ئالدىم بىردىنلا سوققان كۈچلۈك شامال تۇمانلارنى تارقىتىۋەتكەندەك يورۇپ كەتتى. نۇرىماننىڭ دېگىنى توغرا ئىدى. رەجەپ قادىر راستىنلا ئۆزىنى كۆرسىتىپ بىر مەيدان كومېدىيە ئوينىمىدىمۇ؟ ئۇ، شۇ كۈنى مېنىڭ نۇرىمان بىلەن ئۇچرىشىدىغانلىقىمنى بىلەتتىمۇ؟ كۆڭلۈمدە شۇ ھامان يەنە بىر سوئال تۇغۇلدى؛

— ھېلىقى كۈنى ئىمىشقا پوچتىخانىغا بېرىپ تېلېفون بېرىسىز؟ بۇ ئىشنى باشقىلار بېجىرسە ياكى تەتقىقات ئورنىدىنلا تېلېفون ئالسىڭىز بولمايتتىمۇ؟

يۈزۈمنىڭ خىجالەتچىلىك دەستىدىن قىزىرىپ كەتكەنلىكى، ئۆزۈمگە مەلۇم بولدى. چۈنكى، ئۆزۈم يوللۇق تېلېفوندا قىلغان سۆزلىرىمنىڭ نۇرىمانغا ئايان ئىكەنلىكى بىردىنلا يادىمغا چۈشكەن ئىدى. ئۇ مېنى ئايىدىمۇ ياكى ئۇ كېلىشمەسلىكنى ئۇنتۇپ كەتكەنمۇ، تەبىشىلا جاۋاب بەردى:

— تەجرىبە قىلىش ئۈچۈن، ئەلۋەتتە، مېۋىلەرنىڭ ھەر خىل سورتلىرى كېرەك. ئۇلارنىڭ ماڭا ئۇنى ئەكېلىۋېرىپ بەرگۈسى كەلمەيدۇ. تېلېفون بېرەي دېسەم، ئاپىلىق تېلېفون خىراجىتى تۆگىمەيدۇ، ئۇنداقتا قانداق قىلاتتىم؟

نۇرىخان ئاكام سۆھبىتىمىزنى قۇلاق سېلىپ تىڭشاپ ئولتۇراتتى، بېشىنى لىڭشىتىپ نۇرىمانىنىڭ سۆزىنى تەستىقلايتتى.

تۇرمۇش مەسىلىسى توغرىسىدا قويغان سوئالىمغا نۇرىمان ناھايىتى سەزگۈرلۈك بىلەن:

— ئائىلىۋى تۇرمۇش بەختىدىن ئېيتسىۋەم يوق ئوخشايدۇ، — دەپ خىرىسىنىپ قويۇپ داۋام قىلدى، — ئىش قىلىپ بەختسىزمەن، بۇنى بىر ئېغىز سۆز بىلەن سىزگە چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيمەن، ياخشىسى باشقا ئىشلار ھەققىدە پاراڭلاشساق قانداق؟

— بولىدۇ، — دېدىم مەن سۆھبىتىمىزنىڭ ئۆزۈ-

لۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ. شۇنداقتىمۇ كۆڭلۈمدە يې-
شىلمەي كېلىۋاتقان بىر مەسىلە ھەققىدە يەنە سوئال
قويدۇم:

— تۇرسۇن ئاكا، نۇرىمان سىلەرنىڭ رەجەپ
قادىر بىلەن بىرەر شەخسىي ئاداۋىتىڭلار بارمىدى، مە-
سىلەن: ...

ئىككىيلەن بىر - بىرىگە مەنىلىك قارىشىۋالدى.
بىردىنلا سوغۇق كۈلۈپ كېتىشتى:

— ئۇكام، — دېدى تۇراخۇن ئالدى بىلەن سۆز-
لەپ، —ئەزبىرايى خۇدا، بىز ئۇنىڭغا يۈز كېلەلمەيدى-
غان ھېچقانداق ئىش قىلمىغان، باياتىن ئالدىلىرىدا ئىچ
قارىنىمنى بوشىتىۋېلىش ئۈچۈنلا سۆزلەپ قويۇپتىمەن.
بولمىسا ماڭا بەرىبىر، بىراق نۇرىمانغا نېمە ئۈچۈن
شۇنچىۋالا قىلىپ كېتىدىغانلىقىنى ھېلىغىچە چۈشىنەل-
مەيمەن. بىر ئۇلا ئەمەس، يەنە نۇرغۇنلار...

ھويلا ئىشىكىنىڭ تاراقلاپ ئېچىلىشى سۆھبىتىمىز-
نى چورتلا ئۈزۈپ قويدى. ئارقىدىنلا ئېگىز بويلۇق،
قاۋۇل كەلگەن، ئوتتۇز ياشلار چامىسىدىكى بۇرۇتلۇق
بىر ئەركەك بوسۇغا ئۈستىدە پەيدا بولدى. ئۇ مەست
بولسا كېرەك، قوللىرى بىلەن ئىشىكنىڭ ئىككى تەرى-
پىنى تىرىگىنىچە تەڭپۈڭلۈكىنى ساقلاپ تۇراتتى. تۇ-
راخۇن ئاكام قانداقتۇر بىر ھېلىشمەسلىككە تاقابىل تۇر-
ماقچى بولغاندەك بىردىنلا ئاياغقا تۇردى. نۇرىمان
بولسا چەكچەيگەن، پېتى قېتىپ قالدى. بۇ ناتونۇش
مېھماننىڭ كىملىكىنى بىلىش ئۈچۈن سۆھبەتداشلىرىمغا

قارىدىم. ئەپسۇسكى ئۇلارنىڭ كۆزى مەندە ئەمەس ئىدى.

— هى ... هى ... ئۇرۇمچىدىن كەلگەن كىشى سىزغۇ، ئۇرۇمچىدىن كەلگەن، نوچىغۇ سىز...

ناتونۇش كىشى ئاران ئېچىلىۋاتقان كۆزىنى ماڭا تىكتى - دە، مەنسىتمەسلىك كۈلكىسى بىلەن كۈلۈپ تۇرۇپ دېدى:

— هىم ... ئايلىنىپ... ئايلىنىپ مۇشۇ سېرىق سەبدەنى تاپتىڭىزمۇ؟ بىلىپ قويۇڭ ... بۇ ... بۇ ئۇستۈڭلاردىن چۈشۈپ قالدىم، ئەمدى مەن سىزنى بىر ئاز ئاۋارە قىلىمەن...

ئۇ دوككىدە سەكرەپ بوسۇغىدىن چۈشتى ۋە دەلدەڭشىگەن پېتى ماڭا قاراپ كېلىشكە باشلىدى. مەن نېمە ۋەقە بولۇۋاتقانلىقىنى ئاڭقىرالماي مەڭدەپ قالغان ئىدىم.

— قاسىمجان! — دېدى تۇراخۇن ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىغا چۈشۈپ، — نېمە بولدىڭىز، تۈزۈكلا بىر يىگىتتىڭىزغۇ، مېھماننىڭ ئالدىدا سەت ئەمەسمۇ؟

ناتونۇش كىشى دەلدەڭشىگەن پېتى كېلىپ:

— تۇراخۇن، ... تۇراخۇنمۇ سەن، — دېدى - دە، قولىنى تۇراخۇننىڭ مۈرىسىدىن ئارتىلدۇرۇپ كاپلا قىلىپ ياقامدىن ئالدى.

ئەمدى قالداق قىلاي، قول ياندۇرايمۇ - يە؟ ئۇنداق قىلىشقا غۇرۇرۇم يول بەرمەيتتى. شۇ ئەسنادا غەزەپتىن يېرىلىپ كېتەي دەپ تۇرغان نۇرىمان ئېتىلىپ

www.uyghurkitap.com

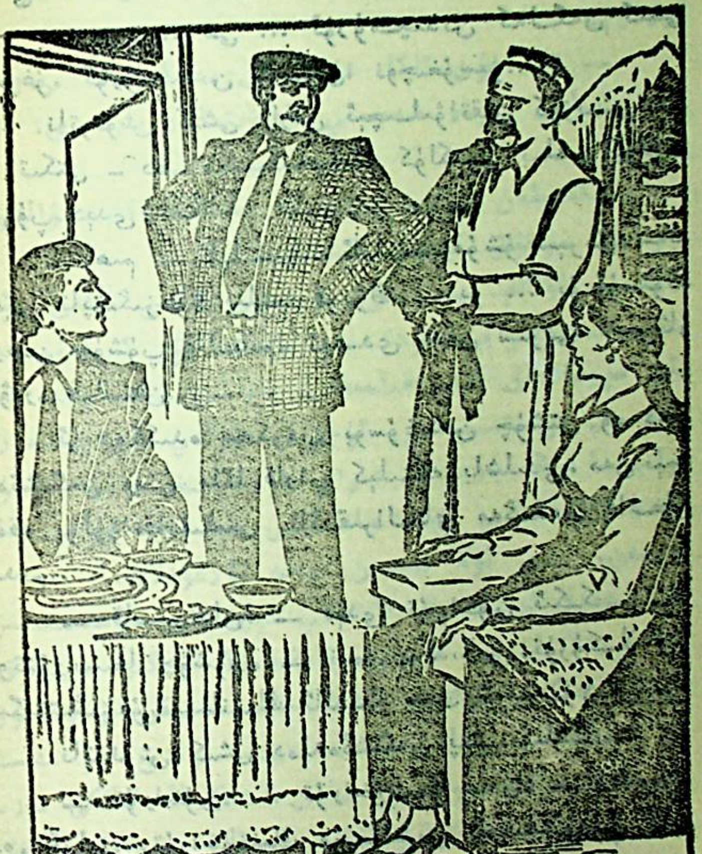

كەلدى ۋە ناتونۇش كىشىنىڭ قولىنى بىر سىلكىپلا ياقامدىن بوشاتتى.

— قاسىمجان، نېمىدەپ مېھمىنىمغا قول ئۇزىتسىز، ئۇيالسىڭىز بولمامدۇ. — دېدى ئۇ ئۇنىڭ كۆزىگە غەزەپ بىلەن تىكىلىپ.

نۇرىماننىڭ تەدبىرى دەرھال ئۈنۈم بەردى. ناتونۇش كىشى بىر قەدەم كەينىگە يېنىپ دۇدۇقلاپ تۇرۇپ دېدى:

— بۇ ... بۇ كىشى نېمىدەپ بۇ يەرگە كېلە ... كېلىدۇ؟

ناتونۇش كىشى تۇمشۇقى بىلەن مېنى ئىشارەت قىلماقتا ئىدى. نۇرىمان دەرھال جاۋاب بەردى:

— ئېيتىڭا غېنى، نېمىشقا كەلمەيدىكەن، سىز بىلەن نىكاھ مۇناسىۋىتىمىز ئاللىقاچان ئۈزۈلگەن. ئەمدى مېنىڭ ئىشىمغا ئارىلىشىشقا نېمە ھەققىڭىز بار؟

— خىجىل بولۇڭ ئۇكام، — دېدى تۇراخۇن ئۆزىنى تەسلىكتە بېسىپ تۇرۇپ، — نېمىدېگەن ئەخلاقسىزلىق بۇ، بۇ مۇخبىر يىگىت نۇرىماننىڭ مېھمىنى تۇرسا، ئىككى — ئۈچ ئېغىز پاراڭلاشقانغا نېمە بوپتۇ!

— تۇراخۇن ئاكامغۇسەن؟ بۇ ... بۇ يەردە سەنمۇ بارمىدىڭ. — ناتونۇش كىشى تۇراخۇننى ئەمدىلا كۆرۈۋاتقاندەك ئۇنىڭغا تازا سەپسېلىپ قاراۋالدى — دە، بېشىنى سىلكىۋېتىپ كۆزلىرىنى ئۇۋۇلاپ قويۇپ دېدى، — ئەمىسە ئۇلار نېمىشقا بۇ يەردە ... سېنىڭمۇ بارلىقىڭنى ماڭا دېمىدى؟...

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى www.uyghurkitap.com

نۇرىمان بىلەن تۇراخۇن ئىتتىنىك بىر - بىرىگە قارىشى-ۋېلىپ نېمىسىنىدۇ چۈشەنگەنىدەك بولدى.

— هوي قاسىمجان، — دېدى نۇرىمان سىلىق قىلىپ، — ئۇلار دېگىنىڭىز كىم، سىزگە نېمە دېدى؟

— ئۇلار ... رەجەپ قادىرچۇ ... ياق... ياق...

ناتونۇش كىشى دۇدۇقلاپ قالدى. ئۇ نېمىسىنىدۇر خاتا قىلىپ قويۇپ، ئاتا - ئانىسىنىڭ ئالدىدا ئەپسۇس-لىنىۋاتقان بالىدەك يەرگە قارىۋالغان ئىدى.

— ھە، ئىش مۇنداقكەن - دە! — دېدى تۇرا-خۇن ناتونۇش كىشىنىڭ ئالدىغا كېلىپ، — سىزنى خېلى ئادەم دەپ يۈرسەم، يەنە خەقلەرنىڭ دېيىشىغا ئۇسسۇل ئوينىدىڭىزمۇ، چوپچوك ئادەم بولۇپ تۇرۇپ - ھە؟ قايىلىق، ئۇلار بۇ ئىككىيلەننى ئۇنداق قىلىپ كەتتى. مۇنداق قىلىپ كەتتى، سەن بېرىپ ئۇنى دە، بۇنى دە دېگەنىدۇ، ھەي بىچارە قاسىمجان، سىزدە كاللا بارمۇ - يوق، بۇرۇنقى ئىشلارغىمۇ سالاۋات دە يەلى، بۇ قېتىم يەنە ... ھەي ...

تۇراخۇن كېيىنى داۋاملاشتۇرالمىدى، ئۇنىڭ پۈ-تۈن ئەزايى تىترەۋاتاتتى.

مەن نۇرىماننىڭ بۇرۇنقى يولدىشى بولۇشى مۇم-كىن، دەپ پەرەز قىلغان بۇ كىشى بىردەمسۈكۈتتە تۇر-دى - دە، بىردىن ئۆپكىدەشكە باشلىدى.

ئۇنىڭ باياتىنقى قىلىقلىرىغا پۇشايمان قىلىۋاتقىنى-نى ياكى ئارتۇقچە ئىچىپ تاشلىغىنى ئۈچۈن ئۆزىنى باشقۇرالمايۋاتقىنىنى بىلگىلى بولمايتتى. نۇرىمان ياغ-

لىقىنىڭ بۇرجىكىنى چىشلىگىنىچە قالداقتۇر بىر خىياللارنىڭ قۇچىقىدا بەئت بولغىنىچە سۇپىنىڭ بىر چېتىدە ئولتۇراتتى. تۇراخۇن قاسىمجان دېگەن بۇ كىشىگە كەينىنى قىلىپ تۇراتتى. ھېچكىمنىڭ ئۆزى بىلەن كارى بولمايۋاتقانلىقىنى كۆرگەن قاسىمجان ھۆكرەپ يىغلاشقا باشلىدى. ئۇ، نۇرىماننىڭ ئالدىغا بېرىپ يېلىنغان ئاھاڭدا دېدى:

— نۇرىمان، مېنى كەچۈرسىڭىز، پىتنە - پاساتلارغا ئىشىنىپ سىزگە ئازار بېرىپ قويۇپتىمەن، بىز يارىشۋالايلى، بولامدۇ؟ بولامدۇ؟

نۇرىمان ئۇنىڭغا لاپ قىلىپ قاراپ قويدى، ئۇنىڭ بۇ قارىشىدىن ئىچ ئاغرىتىش، ئېچىنىش ئالامەتلىرى تەڭ كۆرۈنۈپلا تۇراتتى. قاسىمجان بولسا، بىردەم تۇراخۇنغا، بىردەم نۇرىمانغا ئىلتىجا قىلاتتى. ئۆزىگە جاۋاب ئىنتىزلەيتتى:

— بۇرۇن كىشىلەرنىڭ گېپىگە ئىشىنىپ كېتىپتىمەن، شەيتاننىڭ كەينىگە كىرىپتىمەن، بۇ قىلىقلىرىم ئۈچۈن مېنى تىللىۋېلىڭ، پۇخادىن چىققىچە تىللىۋېلىڭ... ئەمدى ھەرگىز كىشىلەرنىڭ گېپىگە كىرمەيمەن، ئىشىنەمسىز، مەن سىزدىن ئايرىلىپ ياشيالمايمەن، بىز يارىشۋالايلى...

قاسىمجان كۆز يېشى قىلماقتا ئىدى. تۇراخۇن ئۇنىڭ مۇرىسىدىن تۇتۇپ سۇپىغا ئولتۇرغۇزدى ۋە تەنە ئارىلاش سۆزلىرى:

— كىم سىزنى باشقىلارنىڭ گېپىگە ئىشەن دېدى -

www.uyghurkitap.com

ھە؟ ئۇنداق ئادەم ئۆز ۋاقتىدا نېمىشقا ئەقلىڭىزنى ئىشقا سالمايسىز؟ نۇرىماننى ناھەق قارىلاپ، ئۇنىڭغا سالغان ئازابلىرىڭىز ئازمۇ؟ يەنە بۈگۈن چاتاق تېرىغىلى تاسلا قالدىڭىز ...

— بۇ... بۇ...— قاسىمجان دۇدۇقلاپ سۆزلەيتتى، ئۆزىنى چۈشەندۈرۈشكە تىرىشاتتى. — ھەي تۇراخۇن ئاكا، ئەمدى نېمە دېسەم بولار، ئادەم بالىسى دېگەن خام سۈت ئەمگەن نېمىكەن، ئۇلار ساقلى چىققان ئابرويلۇق ئادەم بولغاندىكىن يالغان ئېيتماس دەپتىمەن، بىر ئوبدان ئائىلىنى بۇزۇپتىمەن، مەن ئەمدى ئادەم بولدۇم.

ئۇ، ئاران - ئاران نەپەس ئالاتتى، كۆڭلىدىكى گېپىنى بىراقلا ئېيتىۋېلىشقا ئالدىرايتتى:

— بۇ ئۆلگۈرلەر بۈگۈنمۇ مېنى كولدۇرلىتىپتۇ، كولدۇرلىتىپتۇ ...

ئۇ بىردىنلا نۇرىمانغا يۈزلەندى - دە، غەزەپ بىلەن دېدى:

— نۇرىمان، بىردەم تۇرۇپ تۇرۇڭ. مەن ھازىرلا بېرىپ ئۇ قارا نىيەتلەرنىڭ ياقىسىدىن سۆرەپ ئالدىڭىزدا ھازىر قىلىمەن، مېنى قانداق كولدۇرلاتقانلىقىنى ئىقرار قىلدۇرمايدىغان بولسام، ئوغۇل بالا بولماي كېتەي!

نۇرىمان قاسىمجان تەرەپكە قولىنى ئۇزاتتى - يۇ، تارتىۋالدى.

— توختاڭ!

تۇراخۇن چەبدەسلىك بىلەن سىرتقا قاراپ ئې-

تىلغان قاسىمجاننى تۇتۇۋالدى. ئۇنىڭ ھەدەپ تاشقىرىغا قاراپ ئېتىلىۋاتقان بەستىنى قۇچاقلاپ تۇرۇپ دېدى:

— قاراملىق قىلماڭ قاسىمجان، ئۇلارنىڭ ياقىسىدىن ئالغان بىلەن ئىش پۈتمەيدۇ. ئۇلارنىڭ قانچىلىق يوللار بىلەن ئائىلىلەرنى بۇزغىنىنى مەن ئوبدان بىلىمەن. نۇرىمانمۇ ئوبدان بىلىدۇ. ھازىرچە بىر ئاز كەيپەكەنسىز، قايتىپ تۇرۇڭ. ئەتە سىز بىلەن پاراڭلىشىمەن، بولامدۇ؟

— ھەي تۇراخۇن ئاكا، ئۇلارنىڭ ئەپتى - بەشىرىسىنى مۇنۇ مۇخبىر ئاغىنىمىزنىڭ ئالدىدىلا ئېچىپ تاشلايمەن. ئۇلارنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىنى خەلق - ئالەم بىلىۋالسۇن.

قاسىمجان مېنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ شۇنداق دېدى. قارىغاندا ئۇ ماڭا ئىشىنىشكە باشلىغان ئىدى.

تۇراخۇن نۇرىمانىنىڭ كۆزى بىلەن كۆزىنى ئۇچراشتۇرۇۋالدى - دە، قاسىمجانغا:

— ھازىرچە قايتىپ ئارام ئېلىڭ. ئەتە مۇنۇ مۇخبىر ئۇكامنىمۇ باشلاپ بارىمەن، بولامدۇ؟

قاسىمجان بىردىنلا ھاياجانلىنىپ كەتتى. كەيپمۇ قاياقلارغىدۇر غايىب بولغاندەك، كۆزىدىن خۇشاللىق نۇرلىرى چاقناشقا باشلىدى. ئۇ تۇراخۇننىڭ قولىنى مەھكەم تۇتۇۋېلىپ دېدى:

— بۇ كۆڭۈلدىكىدەك گەپ بولدى تۇراخۇن ئاكا، باشلاپ بېرىڭ. نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئېيتىپ بېرىمەن...

ئۇ ئاغزىغا تويۇقسىز بىر نەرسە قاپلاشقاندەك توخ-

تىڭشىۋالدى، نۇرىمانغا ئاستىرتتىن قاراپ قويۇپ، تۇراخۇن-دىن تىترەك ئاۋاز بىلەن سورىدى:

— ئۇنداقتا ... نۇرىمانچۇ، ئۇ قاچان بارىدۇ؟

تۇراخۇن نۇرىمانغا «بۇنىڭغا نېمە دەيسىز» دېگەن-دەك قاراپ قويىدى ۋە ئىشەنچ بىلەن كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ دېدى:

— بارىدۇ، بارغىلى ئۇنىمىسا تۇراخۇن ئاكام بار دەپ ئىشەنچ بىلەن يۈرۈۋېرىڭ!

ھەممىمىز تەڭلا كۈلۈپ كېتىشتۇق. قاسىمجانمۇ كىچىك بالىلاردەك خۇشاللاندى ۋە كەينىگە بۇرۇلۇپ ۋازىدىكى گۈللەر ئارىسىدىن بىر تال سېرىق سەبدەنى سۇغۇرۇۋېلىپ ئىشىكتىن چىقتى. تېنىگە باغلانغان كۆزگە كۆرۈنمەس ئارغامچا بىلەن تارتىلىپ كېتىۋاتقاندەك، نۇرىمانمۇ ئىتتىك بىر قەدەم تاشلىدى - يۇ، يەنە قە-دىمىنى توختاتتى.

قاسىمجاننى ئۇزىتىپ كىرىۋېتىپ تاقەتسىزلىنىپ سورىدىم:

— نۇرىماننىڭ بۇرۇنقى يولدىشىمۇ؟

— ھەئە.

تۇراخۇن قولىنى كەينىگە تۇتۇپ دالاندا ئاستا ماڭاتتى. ئۇ، ئۆز - ئۆزىگە سۆزلىگەندەك دېدى:

— بولىدىغان يىگىت ئىدى، نۇرىمان بىلەن بىر ئوبدانلا ئۆي تۇتۇۋاتقان، پىتنە - پاسات ئاخىرى ئۇلار-نى ئايرىۋەتتى.

— قانداق پىتنە - پاسات؟

— دېمىسەمۇ تەسەۋۋۇر قىلالايسىز؟

— پېتنە - پاسات تېرىغۇچىلارنىڭ يا نۇرىمان بىلەن، يا قاسىمجان بىلەن چىقىشالمايدىغان يېرى بارمىدى، كۆزلىگەن بىرەر مەقسىتى بارمىدى - يە؟

تۇراخۇن ئاكام سوئالىمنىڭ تېگى - تەكتىگە يەتكەندەك ئۇزۇپلا ئېيتتى:

— قانداق ئاداۋەت بولسۇن، رەجەپ قادىر ئەللىككە يېقىنلاپ قالغان ئادەم، ئوغۇل - قىزلىرى ئاللىقاچان ئىككى - ئۈچ باللىق بولۇپ قالغان تۇرسا.

— ئۇنداق بولسا...

ئەمدى نېمىلەرنى سورىشىم مۇمكىن، بىراق نۇرىمان خىزمەتتىمۇ، ئائىلىۋى تۇرمۇشتىمۇ ھېچقانداق خۇۋلۇق كۆرمەيۋاتسا، ئۇلار زادى نېمىگە ئېرىشمەكچىكەنە؟ دېگەن سوئال ماڭا ئارام بەرمەيتتى.

ئويغا پاتقانلىقىمنى كۆرگەن تۇراخۇن بىردىنلا كەينىگە بۇرۇلدى - دە، كەسكىن ئاھاڭدا دېدى:

— ئۇلارنىڭ نۇرىمانغا، شۇنداقلا باشقىلارغا نېمە ئۈچۈن شۇنچىۋالا ئۆچلۈك قىلىۋاتقانلىقىنى بىلگىڭىز كېلەمدۇ، ئۇنداقتا ئاڭلاڭ، بۇ ھەسەتخورلۇقتىن، كۆرەلمەسلىكتىن، ئىچى تارلىقتىن باشقا نەرسە ئەمەس!

تۇراخۇن خۇددى دۈشمىنىنى ئەجەللىك تىللار بىلەن پاش قىلىۋاتقاندەك ئۈنلۈك ئاۋازدا سۆزلىمەكتە ئىدى:

— بىز خەقلەر باشقىلارنىڭ بىرەر نەتىجىسىنى كۆردۇقمۇ، چىداپ تۇرالمايمىز، بىر - بىرىمىزنىڭ

ئۆلىنى كولىشىمىز، تاكى بىراۋنىڭ نام - ئابرويى يەر بىلەن يەكسان بولمىغىچە ئارام تاپالمايمىز. باشقىلار قىلغان ئىشنى مەن نېمە ئۈچۈن قىلالمايدىكەنمەن دەپ ئۆز - ئۆزىمىزگە مەدەت بېرىشنىڭ ئورنىغا، باشقىلار نېمە ئۈچۈن مەن قىلالمىغان ئىشنى قىلىدىكەن دەپ بىئارام بولىمىز، ئۆزئارا ياقىلىشىپ، قېرىشىپ كۆچىمىزنى خوراتمىغىچە ئاتا - بوۋىمىزدىن مىراس قالغان بۇ مەرەزنى تاشلىۋېتىشكە كۆزىمىز قىيمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ھالىمىز مانا مۇشۇ!

ئېغىر - ئېغىر نەپەس ئېلىشلىرى ۋە قىزىتمىسى ئۆرلەپ كەتكەن بىتاپەتلىك تىترەشلىرى تۇراخۇننىڭ ئارتۇقچە ھاياجانلانغانلىقىنى ئىسپاتلاپ تۇراتتى.

— ھەسەتخورلۇقنى كەسىپ قىلىۋالغانلار يەنىلا ئازساندا، — دەپ قوشۇپ قويدى ئۇ ئاخىرىدا.

تۇراخۇننىڭ سۆزى نۇرىمانىڭ قەلبىدىمۇ ئەكس سادا قوزغىغان بولسا كېرەك، ئۇ تام تەرەپكە ئالدىنى قىلىۋېلىپ زۇۋان سۈرمەي تۇراتتى. ھەسەتخورلۇقنىڭ قۇربانى بولۇۋاتقان بىگۇناھ چوكانىنىڭ قانچىلىك ئاچچىق يۇتۇۋاتقانلىقىنى پەرەز قىلىشمۇ تەس ئەمەس ئىدى.

...

تۇراخۇن مېنى مېھمانخانا ئالدىغىچە ئۇزىتىپ كەلدى. يولبويى گويا سۆز قىلماسلىققا قەسەم ئىچكەندەك بىر ئېغىزمۇ ئۈندىمىدى.

مېھمانلار ئۇيقۇغا كېتىپتۇ، كۆپىنچە ياتاقلارنىڭ چىرىغى ئۆچۈرۈلگەن. نەلەردىدۇ شىرىلداۋاتقان تۇرۇبا

سۈيىنىڭ زېرىكتۈرگۈچى ئاۋازىدىن باشقا ھېچقانداق شەپە يوق ئىدى. كارىۋاتقا تاشلىنىپ ئۆزۈمنى ئۇيقۇغا زورلاپ باقتىم. بىراق، كۆزۈمگە ئۇيقۇ كىرمەيۋاتاتتى. تۇراخۇننىڭ غەزەپ ئۇچقۇنىنى چېچىۋاتقان كۆزلىرى، تىترەۋاتقان كالپۇكى كۆز ئالدىمدا قايتا نامايان بولۇپ، غەزەپ بىلەن قىلغان سۆزلىرى خۇددى تاغ ئىچىدە ئېتىلغان زەمبىرەكنىڭ ئاۋازىدەك قۇلاق تۈۋىمدە جاراڭ-لايتتى.

دېمىسىمۇ، ھەسەتخورلۇقتىن ئىبارەت بۇ ۋابا قان ھۇجەيرىلىرىدىكى ئىرسىيەت ئامىلىغا ئوخشاش نەچچە ئەۋ-لاد ئادەملىرىمىزنىڭ قەلبىدە كېسەللىك ئۇچقى پەيدا قىلىپ، ئىچكى خىرىتمىش رولىنى ئوينىمىدىمۇ؟ ئىبلىسلار-نىڭ قاتىمۇ قات توساقلىرىنى باتۇرلۇق بىلەن بۆسۈپ ئۆتۈپ، ھۇرلۇق تەختىگە يېقىنلاپ قالغان باھادىرلارنى بىر بىرى بىلەن قىرغىنچىلىق قىلىشقا قۇتراتمىدىمۇ؟ ئاقىللارنىڭ كۆزلىرىنى كور قىلىپ، دوستىنى دۈشمەنگە، دۈشمەننى دوستىغا ئايلاندۇرۇپ، مېھرى - مۇھەببەت رىشتىنى چىرىتىپ، ئىناقلىق ئېتىزىغا ئاداۋەت ئۇرۇقىنى چاچمىدىمۇ؟

ھەقىقەت بەزىدە ئاددىي ئادەملەرنىڭ ئاغزىدىن چىقىدۇ. ھەسەتخورلۇقنىڭ ئېچىنىشلىق ئولجىسىغا ئايلان-غان تۇراخۇننىڭ ئېيتقىنى تامامەن توغرا ئىدى. ھەسەت تۈپەيلىدىن ياخشىلارنىڭ يولىغا ئورا كولايدىغانلارنىڭ ئەدىپىنى بېرىپ، ھەسەتخورلۇقنىڭ رەھىمسىز قامچىسى ئاستىدا تۇزۇپ كېتەي دەپ قالغان سېرىق سەبدەلەرنى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ھىمايىگە ئېلىشىنىڭ پەيتى يېتىپ كەلگەن ئىدى.

10

ئەتىگەنلىك قۇياشنىڭ دېرىزىدىن قانداق ماردىلغانلىقىنى، تال- تال نۇر تالالىرىنىڭ تام - تورۇسقا دوقۇرۇپ يېزىرگەن قويۇق تاماكا ئىسىنى قانداق تېشىپ ئۆتكەنلىكىنى سەزمەيلا قاپتىمەن. قۇرۇقدىلىپ قالغان ئاشقازىنىمنىڭ نارازىلىق بىلدۈرمىگىنىمۇ قىزىق ئىش، بەلكى مۇخبىرلىق ھاياتىمدا تۇنجى قېتىم ئۆز رايىمنىڭ دەۋىتىدە ۋىجدان بۇيرۇقى بىلەن قەلەم تەۋرىتەۋاتقىنىم ئۈچۈنمىكىن. يۈكسەك دەرىجىدە مەركەزلەشكەن پىكىرىم نېرۋىلىرىمغا ئىنكاس قايتۇرۇش ئىمكانىيىتىنى بەرمىگەن بولسا كېرەك.

ئىشىك يېنىك چېكىلگەندىن كېيىنلا سائىتىمگە قاراشقا پۇرسەت تاپتىم. سترېلكا چۈشتىن كېيىنكى سائەت ئىككىنى كۆرسىتىپ تۇراتتى. تۇراخۇن كىرىپ كەلدى. ئۇ ئۇستەلگە دۆۋىلىنىپ كەتكەن قەغەزلەرگە كۆز يۈگۈرتۈۋالدى - دە، نېمىنىدۇر چۈشەنگەندەك بېشىنى لىڭشىتىپ، تولۇپ - تاشقان رازىمەنلىك نەزەرى بىلەن كۆزلىرىمگە تىكىلدى. ئۇ ئۇستاكانغا چاي تاشلاپ قايناقسۇ تولدۇرۇپ ئالدىمغا قويۇپ دېدى:

— قاراڭ، كۆزلىرىڭىز قان قۇيغاندەك قىزىرىپ كېتىپتۇ، ھەرقانچە بولسىمۇ بىر نەرسە يېۋېلىپ ئاندىن ئولتۇرمامدىغان.

مەن كۈلۈپ قويدۇم. ئۇ يېنىمغا كېلىپ مۈرەمگە يېنىك ئۇرۇپ تۇرۇپ:

— چىن ئىخلاس بىلەن قىلىنغان ئەمگەكنىڭ لەززىتى باشقا - دە! — دەپ قويدى.

— ئەپەندىم، سىزگە ئۈرۈمچىدىن تېلېفون بار ئىكەن، رەجەپ مۇدىرنىڭ ئىشخانىسىغا بېرىپ ئالسىڭىز بولغۇدەك!

مېھمانخانا كۈتكۈچىسىنىڭ خەۋەر قىلىشى بىلەن ئىككىمىز تەڭلا ئىشىكتىن چىقتۇق. رەجەپ قادىرنىڭ ئىشخانىسىغا بارغىنىمدا ئۇ مېنى كۈتۈپ تۇرغان ئىكەن.

— مۇخبىر يىگىت، ئىشلىرىڭىز ئۈنۈملۈكمۇ. شارائىتىمىز ياخشى ئەمەس، ئوبدان كۈتەلمىگەن بولساق، پىكىر بېرىۋېرىڭ - ھە!

مەن ئۇنى تۈنۈگۈن كەچتە ۋالىيىنىڭكىگە بارمىغانلىقىمغا نارازى بولدۇ، دەپ قىياس قىلغان ئىدىم. ئەمما، ئۇ خاپا بولغاندەك كۆرۈنمەيتتى.

تېلېفون تۇرۇپكىسىنى قولۇمغا ئېلىپلا باشلىقىمنىڭ ئاۋازىنى تونۇۋالدىم. ۋەزىپەمنىڭ ئوڭۇشلۇق ئورۇنلىنىۋاتقانلىقىدىن خەۋەر بېرىپ ئۇنى بىر خۇشال قىلىۋېتەي دەپ ئېغىز ئېچىشىمغىلا تۇرۇپكىدىن ئۇنىڭ جىددىي تەلەپپۇزى ئاڭلاندى:

— قايتىپ كېلىپ باشقا بىر مۇھىم ۋەزىپىنى تاپشۇرۇۋېلىشىڭىزنى قارار قىلدۇق.

— چاقچاق قىلىۋاتامسىز، باشلىق؟ ماڭا يەنە ئىككى كۈن كېرەك، ئاڭلاۋاتامسىز، ئىككى كۈن!

شۇنداق دېگەن بولسام، ئۇنىڭ جىددىي مەسىلىلەر ئۈستىدە چاقچاق قىلمايدىغانلىقىنى بىلەتتىم. باش-

لىقىمنىڭ كەسكىن ئاۋازى يەنە ئاڭلاندى:

— قايتىپ كېلىڭ، دېگەندىن كېيىن قايتىپ كېلىڭ!

— بۇ يەردىكى ۋەزىيەتچۇ؟

— قالغان يېرىدە قالسۇن، مۇمكىن بولسا ئەتىكى نۆۋەتچى ئايروپىلانغا ئۈلگۈرۈڭ.

ئۇ، بۇيرۇق ئاھاڭىدا سۆزلەۋاتقاندەك قىلغان بىلەن نېمىشقىدۇر گەپلىرى قولاشمايتتى، دۇدۇقلايتتى.

— نېمىشقا گېپىڭلاردا تۇرمايسىلەر؟

— بۇ، بىزنىڭ ئىختىيارىمىزدا ئەمەس، يۇقىرىنىڭ ئىرادىسى، ۋىلايەت رەھبەرلىرىنىڭ نۇرىمانغا ۋە سىزگە پىكرى بار ئىكەن، قالغىنىنى قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئۇقىسىز.

باشلىق تۇرۇپكىنى قويۇۋەتتى بولغاي، گەپ ئۈزۈلدى. قارا بوراندا قالغان كىشىدەك، كۆز ئالدىم قاراڭغۇلاشتى. قارىغاندا، ئەھۋال ئانچە ياخشى ئەمەس ئىدى. ئېنىقكى، ھەسەتنىڭ ئىبلىس قولى بىر جۈپ مېتال سىمنى بويلاپ خېلى بىر يەرلەرگىچە يەتكەن، ئاغزىدىن دۇت پۇر كۆپ تۇرغان بۇ ئەجدىھا مېنىمۇ ھاپ ئېتىشكە تەييارلانغان ئىدى.

— ھا... ھا... ھا...

رەجەپ قادىرنىڭ كۈلكىسى مېنى سەگەكلەشتۈردى. ئۇ، غالىبلارچە ھېجىيىپ تۇرۇپ:

— مۇختارجان، قېنى ھېلىقىنى مۇخبىر يىگىتكە بەر، — دېدى ۋە يەنە ماڭا بۇرۇلدى:

— سىزگە بىر پارچە ئايروپىلان بىلەتى لازىم بولۇپ قالدىغانلىقى كېچىچە چۈشۈمگە كىرىپ قاپتىكەن، تەييارلاپ قويدۇم. ھە... پۇل دەمسىز. پۇل دېگەن ئوخشاش، مۇنۇ مۇختارجانغا بېرىپ قويارسىز. خەير خوش، كۆرۈشەرمىز...

رەجەپ قادىرنىڭ تەلەتىگە قارايدىغانغا كۆزۈم يوق ئىدى، تېلېفون ئۈستىلىنىڭ ئالدىدا بىتوندىن قويۇلغان تۈۋرۈكتەك قاتقان پېتىم بىر ھازا تۇرغاندىن كېيىن، مۇختەرنىڭ قولىدىن بېلەتنى شارتلا قىلىپ ئالدىم - دە، كەينىمگە بۇرۇلۇپ، لەنەت تەككۈر بۇ ئىشخانىدىن چىقىپ كەتتىم. ئىشىك ئالدىدا تۇراخۇن، نۇرمان ۋە قاسىمجانلار مېنى ساقلاپ تۇرۇشقان ئىدى. ئۇلارنىڭ چىرايىدا ماتەمدار كىشىلەرنىڭ چىرايىدا بولىدىغان ئىپادە ئەكس ئېتەتتى.

11

— مۇخبىر ئەپەندىم، سىزمۇ سېرىق سەبدەنى ياخشى كۆرەمسىز؟

مېنى خىيالدىن ئويغاتماقچى بولدىمۇ، ماشىنا شەھەر رايونىدىن ئايرىلاي دېگەندە مۇختارجان سىگنالنى قارىسىغا ئىككى قېتىم بېسىۋەتكەندىن كېيىن تۇيۇقسىز سوراپ قالدى. ئۇ قولۇمدا ئويناپ ئولتۇرغان بىر تال سېرىق سەبدەگە دىققەت قىلغان بولسا كېرەك.

— ياخشى كۆرىمەن، — دېدىم مەن دانە - دانە قىلىپ، — ئۇ باش ئەتىيازدىن كەچكۈزگىچە ئېچىلىپ تۇرىدۇ!

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

— ھە مۇنداق دەڭ، — دېدى ئۇ دىمىقىدا كۈلۈپ قويۇپ، — ئەگەر ئۇ ئەتىيازدىكى جۇتقا ئۇچراپ ئۆلۈپ كەتسىچۇ، ياكى ئاياغ ئاستىدا چەيلىنىپ كەتسىچۇ، يەنە ياخشى كۆرۈۋېرەمسىز؟

— ياخشى كۆرۈۋېرىمەن، ئىپلاس ئاياغلارنىڭ ئۇنى چەيلىشىگە يول قويمايمەن، ئۇنى چوقۇم چاقناتتۇرىمەن بىلەمسىز، چاقناتتۇرىمەن!

ماشىنىنىڭ ئارقا ئورۇندۇقىدىن قانداق تۇرۇپ كەتكەنلىكىمنىمۇ بىلمەي قاپتىمەن. مۇختار خۇددى كېيىمنى ئاڭلىمىغاندەك ئىسقىرتىپ قويۇپ دېدى:

— نېمىشقا ھاياجانلىنىپ كېتىسىز، ئەپەندىم، سېرىق سەبدەنى مەنمۇ ياخشى كۆرىمەنغۇ، — ئۇ رول يېنىغا قىستۇرۇلغان سېرىق سەبدەنى ئېگىكى بىلەن كۆرسىتىپ تۇرۇپ سۆزىنى داۋام قىلدى، — نېمىسىنى ياخشى كۆرىسەن، دەپ سورىمامسىز، ئۇنىڭ ئېچىلغىنىنى كۆرۈشكە كۆزۈم يوق، پەقەت ئۇنىڭ توزۇپ كېتىشىنىلا ياخشى كۆرىمەن، توزۇپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ تۇرۇش ئۈچۈن ئۇنى ئۆزۈمگە ھەمراھ قىلىۋالىمەن، سېرىق سەبدەنىڭ توزۇۋاتقىنىنى كۆرۈش نېمىدېگەن راھەت — ھە، مانا مۇشۇنداق...

ئۇ سېرىق سەبدەنى ئېلىپ ماشىنا دېرىزىسىدىن تاشلىغاندا، پۈتۈن ئەزايىم پاخالغا چوغ تاشلانغاندەك بىردىنلا ئوت ئېلىپ كەتتى. ۋارقىراشلىرىمنىمۇ، قول ئۇزىتىشلىرىمنىمۇ نەتىجىسىز قالدى.

— ماشىناڭنى توختات ئەبلەخ!

گۆلدۈرمامدەك گۆلدۈرلىگەن ئاۋازىم مۇختارنىڭ پۈتمنى تورمۇز تەپكىسىنى بېسىشقا مەجبۇر قىلدى. ئالمان - ئالمان يەرگە چۈشتۇم. رەھمىسىز چاتقىلارنىڭ زەربىسىدىن ئامان قالغان سېرىق سەبدەنى ئاۋايلاپ يەردىن ئالدىم. - دە، مۇختارگە گۆلەيدىم:

— ئاڭلاپ تۇر، ئەبلەخ، سېرىق سەبدەنىڭ تۇزۇھىنىنى ئەمدى مەڭگۈ كۆرەلمەيسەن! ئۇنى تۇزۇتمەن دېگىنىڭ ئۇخلىماي كۆرگەن چۈشۈڭ.

سەپەر سومكامنى كۆتۈرگەن پېتىم ئايرودرومغا قاراپ كېتىۋېتىپ كەينىمگە بۇرۇلدۇم. ھەممە يەر—ئاسمانمۇ، زېمىنمۇ تۇتاش ئېچىلىپ كەتكەن سېرىق سەبدە بولۇپ كۆرۈندى.

1987 - يىل، ئاپرېل.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

گۈل

1

توۋا دەيمەن، بىردىك لىللا گەپ قىلىدىغان زامانمۇ بولىدىكەن، ئۈچ ھەپتە مۇقەددەم، ئالدىمدا كېتىۋاتقان چامبۇل خېچىرنى سېتىۋالماقچى بولغىنىمدا، مال بازىرىدىكى بىردىكلەر ئۇنى «تۆگىدەك كۆتۈرۈشلۈك، ئۆكۈزدەك چىداملىق، جەرەندەك ئايىغى بار» دەپ ئاغزىغا كۆپۈك كەلگىچە ماختاشقان. مانا شۇ تاپتا ئۇ چىنە - چەينەك ۋە گەزلىمىگە ئوخشاش سالمىقى بار مال قاچىلانغان ئۈچ ساندۇقنى كۆتۈرۈپ، قىلىيورغىدەك يورغىلاپ ماڭماقتا ئىدى. ئىنچىكە، كۈچلۈك ئاياغلىرىنى پاختىدەك يۇمشاق قۇمدىن ھېچ كۈچەنمەيلا سۇغۇرۇۋالاتتى. باش ئۈستىدىلا ساڭگىلاپ تۇرغان قۇياشنىڭ كۆيدۈرگۈچ ئاپتىپىمۇ ئۇنىڭغا ھېچبىر كار قىلمايتتى. ناھىيە بازىرىدىن ئايرىلغان ئۈچ سائەتتىن بېرى بىر خىل سۈرئەت بىلەن مېڭىۋاتقان خېچىر ئۆز ئىگىسىنىڭ ھالىغا يەتسە ئىدى، قەدىمىنى ئاستىلاتقان بولاتتى. ئېمىلا دېگەن بىلەن ھايۋان بەربىر ھايۋان - دە!

ئازا ھاۋىسىغا كەلگەن تونۇرنى ئەسلىتىدىغان ئىيۇن ئايلىرىنىڭ كۆيدۈرگۈچ تەپتى ھالىدىنى بارغانسېرى خارابلاشتۇرۇۋاتاتتى. ئەپسانىلاردىكى دوزاخ ئازابىمۇ بۇنىڭدىن بەتەر بولماس، قىزىپ كەتكەن رېزىنكە چەملىك ئايىغىم، ئىجازەتسىز كىرىۋالغان قوقاستەك قۇم بىلەن قوشۇلۇپ پۇتلىرىمنى كاۋاپ قىلماقتا ئىدى. ئادىشىپ ئۇچۇپ ئۆتكەن ئۇچار قاناتنى كۆلگە ئايلاندۇرۇۋېتىدىغان ئەلپازدا قىزىپ كەتكەن قۇرغاق قۇملۇق ھاۋاسى تېنىمدىكى سۇ تەركىبىنى رەھىمسىزلىك بىلەن سۈمۈرەتتى. ئاغزىم قۇرۇپ، تىلىم تامىقىمغا چاپلىشىپ، لەپەسلىرىم قىستاشقا باشلىغاندىلا بار كۈچۈمنى توپلاپ يۈگۈرەيتتىم - دە، خېچىرنىڭ ئارقىسىدىن يېتىشىۋېلىپ، ئارتقۇغا ئېسىپ قويغان سۇدانىنى يېشىۋېلىپ بىر-ئىككى يۇتۇم سۇ ئوتلايتتىم. ئىچكەن سۈيۈم، خۇددى سېۋەتتە سۇ توختىمىغاندەك بىردەمدىلا تەرگە ئايلىنىپ چۆل ھاۋاسىغا سىڭىپ كېتەتتى. كەيىپ ئادەمدەك دەلدەڭشىپ كېتىۋېتىپ، قارارگاھىمغا تەقەززالىق بىلەن قارايتتىم، بىراق، ئارانىلا ئېچىلىۋاتقان كۆزلىرىمگە ئۇي مەھەللە ئەمەس، بەلكى قۇم بارخانلىرى ئارىسىدا سەلدەك تېشىپ ئۆركەشلەۋاتقان ئىزدىتقۇدىن بۆلەك ھېچ نەرسە كۆرۈنمەيتتى. رەۋەندىلەرنىڭ ئېشەكلىرى قالدۇرغان ئىزدىن باشقا ئىزناسى بولمىغان، ئانىلىق يولۇچىغا يېرىم كۆنلۈك ھېسابلىنىدىغان بۇ يول تۈگەيدىغاندەك ئەمەس ئىدى.

كەپنىڭ پوسكاللىسىنى ئېيتسام، بۇ جەھەننەم يول-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

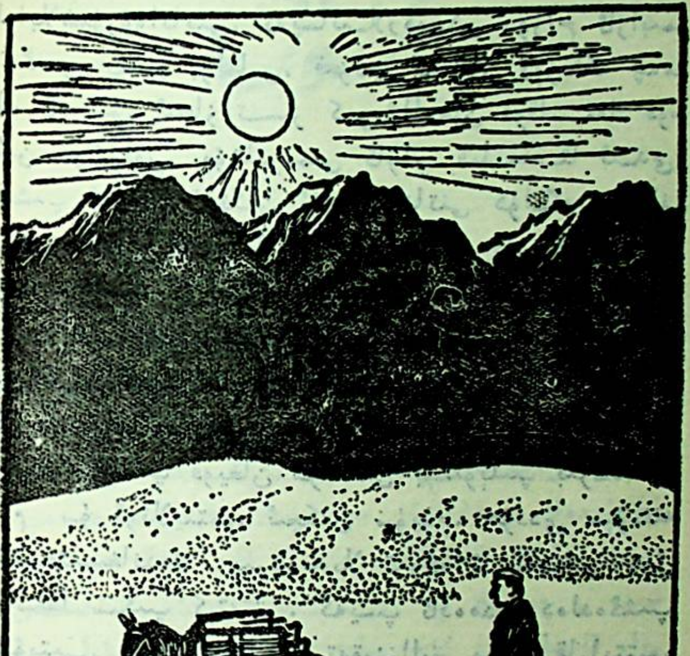

دىن پەقەت پۇل ئارزۇسى بىلەنلا مېڭىۋاتاتتىم. چەر-
چىن مال تىجارىتىنى باشلىغىنىمدىن بېرى ئىككى يىل
ئۆتۈپ كېتىپتۇ. دەسمايەممۇ ھەر ھالدا بەش - ئالتە
قاتلىنىپ بولدى، بىراق ھەر نەرسىنىڭ چوڭى بولسا
بولىدىغان ئوخشايدۇ، يېڭى ماللار بىلەن تولۇپ تۇر-
دىغان كاتتا دۇكىنى بار سودىگەرلەر بازارنى ئىگىلەپ
بولدى. مەن ئۈچۈن بىر دىنبىر يول — مانا مۇشۇنداق
كۆر ئازابى تارتىپ، يىراق يېزا - قىشلاقلارغا بېرىپ
چار بازارچىلىق قىلىش ئىدى. مەئىشىتىم ھۆكۈمەت خىز-
مەتچىلىرىنىڭكىدىن تۆۋەن ئەمەس، شۇنداقتىمۇ پۇل
دېگەن مېھرى ئىسسىق نەرسە، كۆپ بولسىمۇ ئارتۇقلۇق
قىلمايدۇ - دە!

ئوي مەھەللە دېگەن نام راستتىنلا بىكار قويۇل-
مىغان ئوخشايدۇ، ئالقانچىلىك سايىغا زار بولۇپ، تەۋەك-
كۇل قىلغان سەپىرىمنىڭ پۇشايمىنىنى يېگەچ بىر بەل-
دىن ئېشىشمىغىلا كۆز ئالدىمدا قازانغا ئوخشاپ كېتىدى-
غان بىر بوستانلىق نامايان بولدى. دۆڭدە تۇرۇپ
قارىغاندا بۇ «قازان» بەكمۇ كەڭرى، بەكمۇ چىرايلىق
بولۇپ كۆرۈنەتتى. قارىيىپ تۇرغان تېرەكلەر يول -
يول بەلباغلارنى ھاسىل قىلغان، قىچىرلار ئەمدىلا چېچەك-
لىگەن بولسا كېرەك، مەھەللىنىڭ ئۇ يەر - بۇ يېرىدە
پارچە - پۈرات سېرىقلىقلار سوزۇلۇپ ياتاتتى. تېخى
گورفاق تەگمىگەن بۇغدايزارلىق بولسا، قۇياش نۇرىدا
ئالتۇندەك تاۋلىناتتى. ئوخشىغانلىقىدىن دېرەك بېرىدى-
غان قوناقلارنىڭ قارامتۇل يېشىل يوپۇرماقلىرى ئاقىرىپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

تۇرغان ئېگىزلىقلار بىلەن روشەن سېلىشتۇرما بولۇپ كۆرۈنەتتى. قومۇلۇقنىڭ چېتىگە يېيىتىلغان، ئۇستا رەسسامنىڭ قولىدىن چىققان غايەت زور بۇ رەسىم تاكى ئاقباش تاغلارنىڭ باغرىغىچە سوزۇلاتتى.

فاراركاھىمنىڭ رۇخسارىنى كۆرۈش بىلەن تەڭلا ئايىغلىرىم بىردىن كۈچلىنىپ، بېلىمگىمۇ ماغدۇر كىردى. ياردائىلەتتىن پەسكە قاراپ سوزۇلغان تار، يىلان باغرى چىغىر يولدىن تاقلاپ دېگۈدەك مېڭىپ ئۆي مەھەللىگە ئۆزۈمنى ئاتتىم.

تۆمۈرنىڭمۇ سۈيىنى قاچۇرىدىغان ئىسسىق خېچىرغىمۇ تەسىرىنى كۆرسەتكەن ئوخشايدۇ، ئۇ يانباغىردىن چۈشۈپلا تۇنجى بولۇپ ئۇچرىغان قېرى سۆگەت تۈۋىگە كېلىپ، چۆپلەرنىڭ ئارىسىدا يېغىلىپ قالغان سۇدىن قانغىچە ئىچىۋالدى - دە، چىملارنىڭ ئۈچىنى ئۈزۈپ يېيىشكە باشلىدى.

بىچارە جانىۋارغا ئىچىم ئاغرىپ قالدى. «مەيلى، ھاردۇقىنى چىقىرىۋالسۇن» دېدىم ۋە چۇلۇۋۇرىنى بوشاتتىم. مەنمۇ كونا تۈگمەن كويلىسىدىن شىرىلداپ چۈشۈۋاتقان مۇزدەك سۇدىن راھەتلىنىپ ئىچىپ، باش - كۆزۈمنى يۇيۇپ چىملىققا يانپاشلىدىم. «پاھ، مۇشۇ يېشىل ماھۇق كۆرپىدە قولۇڭنى ياستۇق قىلىپ يېتىپ، قۇشقاچلارنىڭ نەغمىسىنى ئاڭلىغاچ بىر ئۇخلىۋالساڭ - ھە؟» دەپ ئويلىدىم. دېمىسىمۇ كۆزۈم ئۇيقۇغا كېتىۋاتاتتى.

ئۇخلىغان ياكى ئۇخلىمىغانلىقىمنى بىلمەيمەن، دادامنىڭ «ئورنىڭدىن تۇر» دېگەن ئاۋازىنى ئاڭلىغان-

دەك بولۇپ، يەنە سەگەكلەشتىم. بۇ سېزىم بەلكى دادامنىڭ سۆزىنى مۆھۈر بېسىلىدىغانلىقىدىن پەيدا بولغان بولسا كېرەك، ئورنۇمدىن تۇردۇم. ئېسىمدە قېلىشىچە، مەن كىچىك چاغدا دادامۇ كىچىككىنە بىر چار بازارچى ئىدى. بىراق، دەسمايىسى ھەر قېتىم ئىككى - ئۈچ قاتلىنىي دېگەندە بىرەر پالاكەتكە گىرىپتار بولاتتى - دە، دەسمايىسىدىن قۇرۇق قالغاندىن باشقا ئاز بولمىغان دىشۋارچىلىقلارنى يۈدۈۋالاتتى. پەلەكنىڭ چاقى ئوڭ چۆگىلەشكە باشلىدىمۇ، ئۇ يەنە ئورۇۋېلىنغان بېدە قايتا كۆكلىگەندەك كۆكلەيتتى. يىپ - يىڭنە بولامدۇ، سۇزگۈچ - تاغاق بولامدۇ، بىر نەرسىلەرنى سېتىپ تۇرمۇشىمىزنى قامدايتتى. شۇغىنىسى، دولىمىز ئاپتاپ كۆرگەندە ئۇنىڭغا قىرىلىق يېتىپ قالدى. تولۇق ئوتتۇرىنى پۈتتۈرۈپ ئالىي مەكتەپ ئىمتىھانىدىن ئۆتەلمىۋېدىم، «مۇشۇككە ئويۇن، چاشقانغا قىيىن» دېگەندەك. ئۇنىڭ گۇلقەقلىرى ئېچىلىپلا كەتتى. ئۇ: «ئوقۇساڭغۇ ياخشى بولاتتى، ئەمدى بىكار يۈرگىچە كەسىپىمنى قولۇڭغا ئال. ئاز - تولا نان تەگسە ئەجەب ئەمەس، قولدەك ئىشلەپ، بايدەك ياشا، دېگەن گەپ بار ئەمەسمۇ» دېدى ۋە ئازغىنە دەسمايە بىلەن، تېرىلىرى پارقىراپ كەتكەن قول ناغرىسىنى ماڭا تۇتقۇزۇپ قويدى.

«پۇرسەتنى قولدىن بەرمە، تىجارەتتە ھالال بول، ھۇرۇنلۇقنى تەرك ئەت» دېگەن ئىدى ئۇ دەسلەپتە.

ھەش - پەش دېگۈچە قوياش غەربكە ئېگىلدى، تومۇز ئازابىدىن ئۆيقا بىلەن پاناھلانغان ئوي مەھەللە

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئاستا ـ ئاستا ئويغانماقتا، سالقىننى قولدىن بەرمەسلىك ئۈچۈن ئورمىغا ئالدىراۋاتقانلارنىڭ تاراق ـ تۇرۇقلىرى، قىمقاس ـ چۇقانلىرى ئاڭلانماقتا ئىدى. مەن بەرىبىر كۆكچاي ئىچىپ ئولتۇرۇپ دۇكان ئاچىدىغان بايلاردىن ئەمەس. شۇڭا كوچا ئارىلاشنى باشلىشىم لازىم ئىدى. مەخسۇس ياسالغان ساندۇقلىرىمنىڭ تارتقۇلىرىنى بوشاتتىم، يېشىل چۆپ، سۈزۈك سۇ، سالقىن هاۋادىن قىيالمايۋاتقان خېچىرىمنىڭ سافرىسىغا بىرقامچا ئۇردۇم ـ دە، قول ناغرامنى دىڭگىرلاتقىنىمچە، ئۆچرىغان كوچىنىڭ بىر بېشىدىن كىرىپ كەتتىم.

2

ـ تاڭ... تۇڭ... تاڭ... تۇڭ...

ناغرامنىڭ ئۆچكە تېرىسىدىن ياسالغان يۈزلىكى قىزىق شامال تەپتىدىن چىڭىپ كېتىپتۇ. ئاۋازىمۇ بەك ساز، ياڭراق چىقىۋاتاتتى. ئەگەر قولىقى ئېغىر بولمىسىلا، مەن كېتىۋاتقان كوچا بويىدىن ئىككى يۈز قەدەم كېلىدىغان ئۆيلەردە ئولتۇرۇشلۇق كىشىلەرمۇ بۇ مەهەللىگە بىر چەرچىن مالچىنىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىدىن ئاسانلا خەۋەر تاپالايتتى. تولۇمدەك تومپىيىپ چىققان قورسىقى ئېغىر باسقان بولسا كېرەك، خېچىرىمنىڭ ئايىغى ئاستىلاپ قالغان ئىدى. هەدېگەندە ئۈچ ـ تۆت دەرۋازا ئالدىدىن ئۆتۈپ كەتتىم. دەرۋازا قاناتلىرى خۇددى مىخلاپ قويغاندەك جىم تۇراتتى.

— ئۆكام، توختاپ تۇرۇڭ! — كوچىنىڭ ئۇ تەرىپىدىن قىلىن تاختايلار بىلەن ياسالغان دەرۋازا شەپە بىلەن ئېچىلىپ، قىرىق بەش ياشلار چامىسىدىكى بىر ئايال بېشىنى چىقاردى - دە، دېدى، — سىزدە ھىلەھىلە ياغلىق بارمۇ؟ ھاۋارەڭدىن بولسا تېخىمۇ ياخشى بولاتتى.

خېچىرىم خۇددى ئىنسان زۇۋانىنى ئۇقىدىغاندەك چىپپىدىلا توختىدى. تۈنجى خېرىدارىم بولغۇچىغا دەرھال جاۋاب بەردىم:

— ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم، ئاچا. ھىلەھىلە ياغلىقنىڭ ھاۋارەڭدىكىسىمۇ، قىزىلىمۇ بار.

بۈگۈنكى تۈنجى سودام خېلى جايىدىن چىققاندەك تۇراتتى. چوڭ دەرۋازا، دەرۋازا ئۈستىدىن كۆرۈنۈپ تۇرغان تەكلەر، يېگەن چۆپلىرىنى كۆشەپ بولغان كالىنىڭ، ئانىسىدىن ئايرىۋېتىلگەن موزاينىڭ مۆرەشلىرى، قويلارنىڭ قوزىلىرىنى قىچقىرىشلىرى بۇ ئۆيدىكىلەرنىڭ خېلى ماللىق ئادەملەر ئىكەنلىكىدىن دېرەك بېرەتتى. ماللىقلار بىلەن سودا قىلىشساڭ، ئەلۋەتتە، باھادا تەسرەك كېلىشىدىغان گەپ، بىراق بىر كوي بېشىدا بىرەر موچەننىڭ مەردىن كەچسەڭلا مەردلىكىڭ نامايان بولاتتى - دە، كۆپرەك بىر نەرسە سېتىشۋالالايتتىڭ.

گەزلىمە، ياغلىق، رومال دېگەندەك نەرسىلەر قاچىلانغان ساندۇقنى بىر پەستىلا يەرگە چۈشۈرۈپ ئاغزىنى ئېچىۋەتتىم. خۇددى سېھىرگەرلەردەك، ئالا - يېشىل چاغلىقلارنى بىرىنىڭ كەينىدىن بىرىنى سۇغۇرۇپ ھېلىقى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئايالىنىڭ قولىغا تۇتقۇزۇۋەردىم. ئۇنىڭ كۆزى رەڭدىن - رەڭگە يۈتكىلىپ، ئالىچەكمەن بولماقتا ئىدى. ئوسما قويۇۋالغان قاشلىرىنىڭ كۆتۈرۈلۈپ - كۆتۈرۈلۈپ تۇرۇشلىرىدىن ھاۋارەڭ ھىلھىلە ياغلىقلىرىلا ئەمەس، رەڭگارەڭ رەختلىرىمۇ كۆڭلىگە خوپ كېلىۋاتقانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى.

ئۇ ھاۋارەڭ ياغلىقتىن بىرنى قولىغا ئېلىپ تۇرۇپ سورىدى.

— قېنى، نەرخىنى دەپ بېقىڭ ئۇكام، كېلىشەلىسەك. قىزىمىغىمۇ بىرنى ئالىمەن تېخى!

باھانى ئېيتىۋېدىم، ئۇ يۇمىلاقىنە كەلگەن كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ بىر ياغلىققا، بىر كۆزۈمگە قارىغان پېتى:

— سەھراھلىقنىڭ كۆزىگە توپا چاچمەن دەمسىزوي، ئۇكام، سەھراھلىق بولغىنىمىز بىلەن ئاق - قارىنى خېلى پەرق ئېتىمىز جۇمۇ، — دېدى.

ياغلىقنىڭ باھاسى ئۇ دېگۈدەك ئەمەس، سېتىۋالغان ۋە ساتىدىغان باھانىڭ ئارىلىقىدا ماڭا قالىدىغىنى چاي پۇلىغا چاغلىقلا بىر نېمە ئىدى. ئەگەر شەھەردە تىجارەت قىلىۋاتقان بولسام، تولا باھا تالىشىدىغان بۇنداق خوتۇنلارغا يولۇقتۇممۇ، «قىممەت كۆرسىلە باشقا دۇكاندىن ئالسىلا» دەپلا ئىشنى بولدى قىلغان بولاتتىم. ئەمما: «زىيان تارتسامۇ مەيلى، ئەتىگەنلىك سودىنى قولدىن بەرمەي» دېدىم - دە، ئۇنىڭ دېگەن يېرىگە كۆنمەكچى بولدۇم. شۇنداق قىلىپ ئايالنىڭ چىرايى

مۆلدۈردىن كېيىنكى ھاۋادەك ئېچىلىپلا كەتتى. ئۇ ياغ-لىقنىڭ ھەر خىلىدىن ئىككى - ئۈچىنى قولىغا ئالغاندىن كېيىن نېمىندۇر ئويلاپ قالغاندەك ھويلىغا قاراپ:

— ئاپئاق قىزىم، بۇياققا چىققىنە، — دەپ ۋارقى-رىدى.

— ماڭا چىقتىم.

دەرۋازىدىن 19 — 20 ياشلاردىكى بىر قىز ئانى-سىنىڭ كەينىدىن يېتىشىۋالماقچى بولۇپ تاقىلاۋاتقان قوزىچاقلاردەك يۈگۈرۈپ چىقتى. ئۇ ئانىسىنىڭ قولىدىكى ياغلىققا سەپسېلىپ تۇرۇپ سورىدى:

— نېمە ئىش، ئاپا، يەنە ياغلىق ئالغىلى تۇرۇپ-سىز - دە!

— ياغلىقلارنىڭ قايسى رەڭدىكىسىنى ياراتسەن، قىزىم، سېنى ئۆزى تاللاپ ئالسۇن دېدىم.

قىز ياغلىقلارنى بىردىنبىر كۆرۈپ چىققاندىن كېيىن:

— قاندىقى بولسا بولۇۋېرىدۇ، ئەسلىدە ئالمىساقمۇ بولاتتى، ياغلىقىمىزمۇ يېتىپ ئاشىدۇغۇ! — دەپ قويدى.

دېگەن بىلەن، قىز بالا بەربىر رەڭنىڭ ئاشىقى، قەغەز بولسىمۇ رەڭگى بولسىلا ئۇلارنىڭ دىققىتىنى جەلپ قىلماي قويمايدۇ. قىز ساندۇقتىكى رەختلەرنى كۆرۈپ بېقىشنى ئۆلتۈرۈپ قىلىپ ماڭا قارىغاندىلا. ئۇنىڭ چىرا-يىنى ئېنىق كۆرۈش پۇرسىتىگە ئىگە بولدۇم.

ئۇ ئەيمەنگۈدەك چىرايلىق ئىدى. تاناپتەك قاش-لىرىنى، قاراقاتتەك كۆزلىرىنى، شىشىدەك سۈزۈك لەۋ-

لىرىنى، جۇلالىنىپ تۇرغان چىرايىنى بىرلا كۆرگەن ئادەم ئۇنىڭ قۇملۇقلار بىلەن قورشىلىپ تۇرغان بۇنداق سەھرايى كەبىردە تۇغۇلغانلىقىغا گۇمان قىلاتتى. كىيىۋالغان كۆڭلىكى سۇنىشي تالالىق نېپىز رەختتىن تىكىلگەن بولسىمۇ، زىلۋا، تولغان بەستىگە بەكمۇ ياراشقان ئىدى. بىلەك توملۇقىدىكى بىر ئۆرۈم قارا چېچى ئېگىشكەن چاغلىرىدا رەخت توپلىرى ئۈستىدە يىلاندەك تولغىناتتى.

ھەققانىي گەپ قىلسام، شەھەرلىك بولغىنىمغا، نۇرغۇن يەرلەرنى ئارىلاپ چىققىنىمغا قارىماي، بۇنداق پەرىزاتنى ئۇچرىتىشىم تېخى تۇنجى قېتىم ئىدى.

— بايۋەچچە، ماۋۇ تاۋارنىڭ...

— ھوي ئۇكام، تىجارەتچى دېگەن ھاڭۋاقتى بولمايدىغان، قىزىم سىزدىن تاۋارنىڭ نەرخىنى سوراۋاتىدۇ!

ئانا - بالا ئىككىيلەننىڭ قايتۇرمىلاپ سورىغان سوئاللىرى مېنى ھوشۇمغا كەلتۈرۈپ، خىيال قۇچىقىدىن تارتىۋالدى.

قىز ياغلىقلارنى چىگىپ كۆرەتتى، رەختلەرنى بويىغا چېنەپ ئانىسىنىڭ باھاسىنى ئاڭلايتتى. ھەربىر رەڭ بىلەن ئۇچراشقىنىدا ئۇ گۈزەللىكنىڭ باشقىچە بىر كۆرۈنۈشى سۈپىتىدە نامايان بولاتتى. «ئادەم ئەسكىسى ئەمەس، كىيىم ئەسكىسى» دېگەن تەمسىل ئانچە دۇرۇس بولمىسا كېرەك. چۈنكى ماتا كىيىم كىيگەن تەقدىردىمۇ بۇ قىز يەنىلا گۈزەل ئىدى.

شۇ ئەسنادا، ئاتىنىڭ تۇياق ئاۋازى ھەممىمىزنىڭ

نەزەرىنى بىر تەرەپكە قاراتتى. كېلىۋاتقىنى تامدەك يوغان چىلان تۆرۈق ئاتقا مىنگەن بەستلىك، شاپ بۇرۇتلۇق بىر ئەركەكشى ئىدى. ئۇ يالتىراپ تۇرغان جابدۇقلار بىلەن بېزەلگەن ئېگەر ئۈستىدە شۇنچىلىك مەغرۇر ئولتۇراتتىكى، بىر قارىماققا ئات بىلەن بىر تەن بولۇپ كەتكەندەك كۆرۈنەتتى. ئۇ يېنىمىزغا شەپە بىلەن يېتىپ كېلىپ، چەبدەسلىك بىلەن تىزگىن سىرىدى، بويىنىنى تىك تۇتۇپ كېلىۋاتقان ئات ئالدى ئاياغلىرىنى ئېگىز كۆتۈردى - دە، تۇيۇقسىز تورمۇزلانغان پىكاپتەك، چىپپىدە توختىدى. كەلگۈچى قاملاشقان بۇرۇتلىرىنى سىلاپ قويۇپ، تۇتقىنىنى تۇتقان پېتى تۇرغان ئىككىيلەندىن:

— نېمە قىلىۋاتىسىلەر ئىككىڭلار بۇ يەردە؟ — دەپ سورىدى ۋە ئاتتىن چۈشۈپ بېشىنى ئاستا چايقىدى، — خوتۇن خەق دېگەنىڭ لاتا - پۇتىغا كۆزى تويمايدۇ - دە.

ئۇنىڭ مىجەزى شۇنداقمۇ، ياكى بىرەر ئىشقا خاپا بولغانمۇ، قاپىقىنى ئانچە ئاچمايتتى. ئۇنىڭ سۆزىگە ئالدى بىلەن قىزى جاۋاب بەردى:

— دادا، قارىڭە، بۇ كىشىدە ئوبدان ماللار بار ئىكەن.

كەلگۈچى بۇ چىرايلىق قىزنىڭ دادىسى ئىكەن. ئۇ ساندۇقلىرىمغا خالار - خالىماس قاراپ قويدى - دە:

— يەكشەنبە كۈنى ئالغىنىڭلار يەتمەمتى، — دېدى ئايالىغا بۇرۇلۇپ. ئايالى خېلى گەپدان بولسا كې-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

رەك، ھازىر جاۋاب بىلەن دانە - دانە قىلىپ دېدى:

— ئۆزۈمگە بىر نېمە ئالغىلى قوپۇپتىمەنمۇ، قىزىمىزنى دەپ سودا قىلىۋاتقىنىمنى كۆرمەيۋاتامدىلا!

— شۇنداق بولسىمۇ ... دەيمىنا...

— قىزلىرىنىڭ ھازىر چىرايلىق - چىرايلىق كېيىپ يۈرىدىغان ۋاقتى، — دېدى ئايال قىزىنىڭ ماڭلاي چېچىنى تۈزەشتۈرۈپ تۇرۇپ، — كىمنىڭ قىزىكەن دېسە، ئالدى بىلەن پالانى ئاخۇننىڭ قىزى دەيدۇ خەقلەر، ئاندىن كېيىن ھەنىپخاننىڭ قىزى دەيدۇ، جۇمۇ!

— بوينۇڭلاردا شاپتۇل قېقىپ كەتتىڭلارغۇ تازا، نېمە قىلىۋاتىڭلارمۇ پاتراق بولۇڭلار، ئۇنى ئاپتاپتا تۇرغۇزۇپ، قارامەدەك قىلاي دەمسىلە - يا؟

قىزنىڭ دادىسى ئىتنى دەرۋازا يېنىدىكى قېرى ئۈجمىگە باغلاپ قويۇپ، قامچىسىنى ئۆتۈكىنىڭ قونجىغا جايلاشتۇردى - دە، ھويلىغا كىرىپ كەتتى.

سودىمۇ ئايىغلاشتى، قانچىلىك مال ساتتىم، قانچىلىك پۇل تاپشۇرۇۋالدىم، ھېسابلاپ ئولتۇرۇشقا ھەپسىلەم بارمىدى. ھېسابلىساممۇ ھېسابتا ئازىدىغىنىم ئۆزۈمگە ئايدىڭ ئىدى. ساندۇقلىرىمنى باغلاپ تۇراتتىم، قىزنىڭ ئانىسى مېنى ئۆيگە كىرىپ ئۇسسۇلۇق ئىچىپ كېتىشكە تەكلىپ قىلدى. بۇ مۇنداقچىلا ئېيتىلغان سەمەرقەند تەكلىپى بولسىمۇ، تەۋەككۇل دەپلا قوبۇل قىلىشىم، بىر قاراشتىلا يۈرىكىمگە ئوت سالغان ھېلىقى قىزنى يەنە كۆرۈۋېلىشىم مۇمكىن ئىدى. بىراق، سىلىقىنە تۈزۈت قىلدىم - دە، ساندۇقلىرىمنى خېچىرغا ئارتىپ

يولغا راۋان بولدۇم.

قول ناغرامنى چالاتتىم - يۇ، ئىختىيارسىز كەي-
نىمگە بۇرۇلۇپ قارايتتىم. قىزنىڭ قوڭغۇراغىنىڭ ئاۋازى-
دەك زىل تەلەپپۇزى، جەزىبىلىك كۈلۈپ تۇرغان كۆز-
لىرى كۆز ئالدىمدىن بىر مىنۇتمۇ نېرى كەتمەيتتى.

توغرىسىنى ئېيتسام، ھەر قېتىم بىرگە ئوقۇغان يا-
كى تەڭ دېمەتلىك ھېسابلىنىدىغانلارنىڭ چىن مۇھەببەت
ۋە ئىللىق ئائىلىۋى تۇرمۇشىنىڭ ئىسپاتى بولمىش پەر-
زەنتلىرىگە كۆزۈم چۈشكەندە، كۆڭلۈم بىر قىسما بولى-
دىغان، تۇرمۇشۇمدا قانداقتۇر بىر بوشلۇقنى ھېس قىلى-
دىغان بولۇپ قالغان ئىدىم. دېمىسىمۇ يىگىرمە ئىككى
ياشقا كىرىپ قالدىم، خۇددى دادام ئېيتقاندەك، ئۇچار
قانات بولۇپ قالغان تەقدىرىمدىمۇ، چاڭگا تىزىپ، ئۇۋا
ياسايدىغان ۋاقتىم يېتىپ كەلگەن ئىدى.

دادامنىڭ تۇرمۇشۇم ئۈچۈن غەم يېيىشى ئەلۋەت-
تە ئورۇنسىز ئەمەس. ئانام بولسا خېلى بۇرۇنلا ئالەم-
دىن ئۆتكەن، بىرەر قىز بىلەن پۈتۈشكەندىن كېيىن
دادامغا مەسلىھەت سېلىشىم، شۇنىڭ بىلەن بېشىمنى
ئوڭلاپ ئۇنى خاتىرجەم قىلىشىم زۆرۈر ئىدى. بەزىدە
مېنى ئەگىپ يۈرگەن قىزلارنى دەڭسەپمۇ كۆردۈم. بى-
راق، قولياغلىق، يىپ - يىڭنە سېتىۋېلىش باھانىسىدا
كەچكىچە كۆزۈمگە كىرىۋالىدىغان دىلبەر بەكمۇ شاللاق
بولۇپ تۇيۇلدى. كوچىدىن ئۆتكەندە ھويلىمىزغا بىر
كۆز سېلىۋالمىسا كۆڭلى ئۇنىمايدىغان شاھزادەمنىڭ پا-
ناقلىقى ئىچىمنى ئېلىشتۇردى. ئاخىرى: «پۇل بولسا

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

جايلىردا شورپا، دەپتىكەن، قېنى، ھازىرچە پۇل تېپىپ تۇراي، رىسقىمنى خۇدا ئۆزى بېرەر» دېگەن يەرگە كەلگەن ئىدىم. بۈگۈنكى كۈندە بىرەر خاسىيەت بارمۇ، ئىشقىلىپ، تەقدىرىمگە پۈتۈلگەن قىزنىڭ ئاشۇ قىز ئىكەنلىكىگە ئىشىنىپ قالدىم. ئۇنىڭ مەن ئۈچۈنلا يارالغانلىقىغا چىنپۈتتۈم. خاتالاشمىسام، ئۇ دىلبەرگىمۇ، شاھزادىمۇ ئوخشىمايتتى. شەھلا كۆزلىرى بەئەينى بىر سۈزۈك رۇجەكتەك، ئۇنىڭ پاك ئىچكى دۇنياسىنى، سەبىي، غۇبارسىز قەلبىنى روشەن كۆرسىتىپ تۇراتتى.

3

داغدام يوللاردىن تارتىپ، ساندۇق يۈكلەنگەن خېچىر پاتقۇچىلىك بولغان كوچىلارغىچە ئالا قويماي ئارىلاپ كېلىۋاتىمەن. قول ناغرامنىمۇ تۇرۇپ - تۇرۇپ داڭگىرلىتىپ قويىمەن، خېرىدار جەلپ قىلىدىغان چارىلارنىڭ ھەرقاندىقى خىيالىمغىمۇ كىرىپ قويمايدۇ، خۇددى بازارغا ئالدىراۋاتقان ئۆتكۈنچى يولۇچىدەك. بېشىنى چۆكۈرۈپ كېتىۋاتقان خېچىرغا ئارىلاپ قامچا ئۇرۇپ قويىمەن. تىجارەت ۋە پايدىنىڭ كاللامدىكى سالمىقى توساتتىن يېنىكلەپ كەتكەندەك تۇيۇلىدۇ. شۇ سەۋەبتىنمىكىن، ماللىرىم ئانچە خېرىدار تاپالمىدى. پەقەت غەربكە ئىگىلگەن قۇياش يۈزىنى سىيپاپ ئۆتكەن قارا بۇلۇتلاردىن يېغىپ ئۆتكەن بىردەملىك يامغۇردىن كېيىن، ھۆل بولۇپ كەتكەن ئۇنچىلەرنى يۇمشىتىش ئا-

ۋارىچىلىقىدىن ۋاز كەچكەن دېھقانلار قول تراكتورلىرى-
نى ھەيدەپ ئۆيلىرىگە قايتىشقا باشلىغاندىلا، مېنى ئۇچ-
رىغان يەردە توختىتىۋالىدىغانلار كۆپىيىشكە باشلىدى.

قۇياش قۇم بارخانلىرى ئارىسىغا چۆكتى. تاغ
تەرەپتىن كېلىشكە باشلىغان سالقىن شامال يېزا كوچى-
لىرىنى ئۇنچە ھىدى بىلەن تولدۇردى. ئوتتا قاقلانغان-
دەك سولىشىپ كەتكەن دەرەخ يوپۇرماقلىرى بارا-
بارا جانلىنىپ، يېنىك شىۋىرلاشقا، كەچكى شەپەق نۇ-
رىغا يۈزلىنىپ پارقىراشقا باشلىدى. تىلىنى چىقىرىپ ھا-
سىرىغىنىچە نەم ئېرىقلاردا تۈگۈلۈپ ياتقان كۈچۈكلەر،
مەيدىسىنى ھۆل يەرگە چاپلاپ سەگىدەۋاتقان توخۇلار
تۈز تىرىكچىلىكلىرىنى باشلىۋەتتى. يانباغىردىن قايتقان
بولسا كېرەك، ئۆكۈزلەرگە يېنىچە مىنىۋالغان باللار ئۆز-
زى بىلگەن مۇقامغا غىڭشىپ سوزەن سېلىپ كېلىۋاتات-
تى. ئۇيقۇسىدىن ئويغىنىپ ئىشىك تۈۋىگە چىقىۋالغان
يېرىم يالىڭاچ گۆدەكلەر ناغرامىنىڭ ئاجايىپ ئاۋازىغا
ھەۋەس قىلىشتىمۇ، كەينىمدىن ئەگىشىپ خېلى يەرلەر-
گىچە باراتتى. توختىغان يېرىمدە ئەتراپىمنى ئورىۋې-
لىپ بازار قىزىتىشىپ بېرەتتى.

— ئاغىنە، بىرىنچى نومۇرلۇق باتارېيە بارمۇ؟

سىلىق، ئەمما جاراڭلىق ئاۋاز خىيالىمنى بۆلۈپ
تاشلىدى، كەينىمگە بۇرۇلۇپ قارىدىم. كوچىنىڭ ئوتتۇ-
رىسىغىچە شاخ يايغان ياڭاق دەرىخىگە يانداپ قويۇل-
غان بىر قاناتلىق ئىشىك. ئىشىك ئالدىدا قولتۇق تا-
يىقى تايىنىۋالغان، سول پۇتىنى سازلىقتىكى تۇرنىدەك

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

سەل ئېگىز كۆتۈرۈۋالغان بىر يىگىت تۇراتتى. يېشى مەندىن ئانچە پەرقلىنىپ كەتمەيدىغان، بويى ئۆسكىلەڭ، قوشۇما قاشلىق بۇ يىگىت تولىمۇ روھلۇق كۆرۈنەتتى. توختاۋسىز ھەرىكەتلىنىپ تۇرىدىغان كۆزلىرى، قېلىنراق كەلگەن كالپۇكى، ئۈستىرا تەگمىگەن قاپقارا بۇرۇتى ئۇنىڭغا سالاپەت بېغىشلايتتى. قوپال ئىشلەنگەن بادام دوپپىسى، تولا يۇيۇلۇپ ئۆڭۈپ كەتكەن كۆك كىيىمى ئۇنىڭ مەئىشىتىدىن دېرەك بېرەتتى.

— باتارېيە بولۇشىغۇ بار ئىدى، — دېدىم مەن بېشىمنى سىلاپ قويۇپ ئۆكۈنگەن ئاھاڭدا. — ئاستىدىكى ساندۇقنىڭ ئەڭ تېگىگە قاچىلاپ تىككەنمەن.

ئۇ پارقىراپ كەتكەن قولتۇق تايىقىنى سۆرىگەن پېتى يېنىمغا كەلدى - دە، يالۋۇرغان ئاھاڭدا دېدى:

— نېمىلا بولمىسۇن ماڭا تۆت دانە باتارېيە سېتىپ بەرسىڭىز، رادىئو ئاڭلىمىسام پاڭدەكلا بولۇپ قالىدىكەنمەن، يىراققا باراي دېسەم تېخى...

— ھەي، ساندۇقلارنىڭ ھەممىسىنى چۈشۈرۈۋېتىپ، ئاندىن كېيىن ئالىدىغان گەپتە!

— سىزگە ياردەملىشەي، بولامدۇ؟

ئۇ، ھېلىغىچە ئۈندىمەي، بىر سائىتىمگە، بىر ئاسمانغا قاراۋاتقىنىمدىن يولغا ئالدىرايدىغانلىقىمنى بىلىۋالدى بولغاي، بىرەر ئىشنى ئېسىگە ئالغاندەك بىردىنلا خۇشال بولۇپ كەتتى:

— مۇنداق بولسۇن، — دېدى ئۇ بىر قولىنى مۇرەمگە قويۇپ تۇرۇپ، — ھەقاچان شەھەرگە كېتىمەن

دەۋاتسىڭىز كېرەك. بۈگۈن كېچە ماڭا مېھمان بولۇڭ، پاراڭلىشىمىز، سىزنى زېرىكتۈرمەيمەن، شۇنچە ماللار بىلەن كېچىدە يول يۈرۈشنىڭ ئۆزىمۇ تازا ئەپسىز.

توكۇر يىگىتنىڭ گېپى ماڭا قېرى كالىغا پىچاق ياققاندەك ياقتى. دېمىسىمۇ، 3 — 4 سائەتلىك چۆل يولىنىڭ ئازابى يادىمدا ئىدى. ئەسلىدىكى خىيالىم بويىچە بولغاندا، چۆل يولغا چۈشۈش ئۈچۈن ھېلىقى قىزنىڭ ئىشىكى ئالدىدىن ئۆتمەكچى، ناغرامنى بولۇشىغا دىڭگىرلاتماقچى، ئىش ئوڭىدىن كەلسە، ئۇنى يەنە بىر قېتىم كۆرۈۋالماقچى ئىدىم. ھېچ بولمىغاندا ئۇنىڭ دەرۋازىسىغا يەنە بىر قېتىم كەلگۈچىلىك ئېسىمدە ساقلانغۇدەك سەپسىلىۋالاتتىم.

بىراق، يەر شارى ئۆز ئوقىدا ئايلىنىشىنى تېزلەتكەندەك، گۈگۈم ناھايىتى ئىلدام قىستاپ كېلىۋاتاتتى. قىز بالا دېگەن كۆز باغلانغاندا تالا ـ تۈزگە چىقمايدۇ ـ دە! ئۇنىڭ ئۈستىگە...

يىگىتنىڭ تەلىپىگە تۈزۈتسىزلا ماقۇل بولدۇم. ئۇنىڭ چاققانلىقى ئويلىمىغان يەردىن چىقتى. خېچىرنى بىردىمىز يېتىلەپ، بىردىمىز ھەيدىگەنچە ناتونۇش ھويلىغا مىڭ بىر جاپا بىلەن كىرگۈزدۇق.

4

قۇياش بىر كۈنلۈك سەپىرىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ، رۇخسارىنى يوشۇرغان بولسىمۇ، لېكىن كەچكى شەپەق

ئېخى ئۆچمىگەن ئىدى. كونئۇسسىمان باراڭغا ياماشتۇرۇلغان تەكچەرنىڭ قويۇق يوپۇرماقلىرى ئارىسىدىن شەلپەردەك قىزىرىپ كەتكەن ئاسمان جىمىرلاۋاتقان دانە - دانە يۇلتۇزلاردەك كۆرۈنەتتى. شەپەق شولىسى بىلەن يورۇپ تۇرغان ئۈزۈم دانىلىرى شۇ قەدەر رەڭلىنىپ، جۇلالىنىپ كەتكەن ئىدىكى، كىشىگە قاشتېشىدىن ياسالغان نەپىس سەنئەت بۇيۇمىنى يېشىل يوپۇرماقلار ئارىسىغا ئېسىپ قويغاندەك تۇيغۇ بېرەتتى.

ئانچە چوڭ بولمىغان بۇ ھويلىنىڭ سەرەمجانلاشتۇرۇلۇشى كىشىگە ئازادىلىك ھېس قىلدۇراتتى. تەك ئېرىقلىرى بەكمۇ ئەپچىللىك بىلەن قۇراشتۇرۇلغان رىشاتكا بىلەن قورشالغان، ئۆي تېمى بىلەن تۇتىشىپ تۇرىدىغان سۇپا سىپتا سۇۋىلىپ، ئاقارتىلغان، ھويلىمۇ پاك - پاكىز سۈپۈرۈلگەن ئىدى. سالقىن، ئارام بەخش ھاۋا كۆڭۈلنى كۆتۈرەتتى.

— بىزنىڭ بۇ يەردە تېخى ئېلېكتر يوق، — دېدى ئۆزىنى تونۇشتۇرۇپ ئولتۇرغان ھېكىمجان پانار چىراغقا ئوت يېقىۋېتىپ، — قېنى سۇپىغا ئولتۇرۇڭ. مەن ھازىرلا چاي دەملەيمەن.

قولىمۇ قول تۇتۇش قىلىپ ساندۇقلارنى جايلاشتۇرۇپ، خېچىرنى ئېغىلغا سولىۋەتتۇق. شىرە ئۈستىدىكى رادىئوغىمۇ زۇۋان كىرگەن ئىدى. مەن سۇپىدىكى گۈللۈك كىگىزدە ئولتۇرۇۋېتىپ، ئوتۇن ئوشتۇۋاتقان ھېكىمجاندىن سورىدىم:

— ئاتا - ئانىڭىز كۆرۈنمەيدىغۇ، ئاغىنە، — مەنى

مۇ ئۇنىڭ ئەلەپپۇزى بويىچە ئاغىنە دەپ خىتاب قىلـ
دىم، — بۇ ئۆيدە يالغۇز تۇرمايدىغانسىز؟
ھېكىمجان تازا ئەپلىشىپ بەرمەيۋاتقان قولتۇق
تايىقىنى سۆرەپ يۇرۇپ ئۇچاققا چۆگۈن ئاسقاچ جاۋاب
بەردى:
— دادام رەھمەتلىك بۇرۇنلا قازا قىلغان. ئانام
بار، يېشىمۇ بىر يەرگە بېرىپ قالدى. بۈگۈن ئۇ خا-
مان ساقلايمەن دەپ كەتتى.
— خامان ساقلايمەن دەپ؟ كېچىچە قايتمامدۇ ئەمـ
دى؟
— قايتمايدۇ. خاماننى مەن ساقلاي دېسەم زادى
ئۇنىمىدى. مېنى ئاياپ شۇنداق قىلىۋاتقىنىنى بىلىپ تۇ-
رىمەن، قاتتىقراق تۇرسام، كۆڭلى ئاغرىپ قالامدىكىن
دەپ قورقىمەن.
— ھە، مۇنداق دەڭ. قانچە مو يەرنىڭ خامىنى
ئۇ؟
— تۆت مو يەرنىڭ، يەرنى قايتۇرۇۋېتەيلى دې-
سەم، دېھقان خەق يەردىن ئايرىلسا بولمايدۇ، دەيدۇ.
ئۆزىگە جاپا سالغىنى ـ سالغان، ھەممە پەرۋىشنى
ئۆزى قىلىپ چىقىدۇ.
— سىزمۇ قارىشىپ بېرىدىغانسىز؟
ھېكىمجان مىس چەينەكتە چاي دەملەپ كەلدى.
سۇيى قېچىپ قالغان ئاق نان بىلەن چاي ئىچىشكە باش-
لىدۇق. ئۇ چىينى پۇۋلەپ تۇرۇپ ئانىسىنىڭ تەرىپىنى
قىلىپ بەردى.

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

قاراڭغۇ چۈشۈپ ھاۋا سالقىنلاشقانسېرى قانداقتۇر بىر مەززىلىك، شېرىن خۇش پۇراق دىمىغىمغا ئۇرۇلۇشقا باشلىدى. سەزگۈ ئەزالىرىمنىڭ ئادىشىشىدىن گۇمان قىلىپ، كۆكسىمنى تولغىچە نەپەس ئېلىپ باقتىم. سەزگۈلىرىم ئاداشمىغان ئىدى، ئۇ خۇش پۇراق باغ تەرەپتىن يېنىك ئەسكەن شامالغا ئەگىشىپ بارغانسېرى كۈچىيىۋاتاتتى. ھويلا داڭلىق فرانسىيە ئەترىسى بىلەن يۇيۇلغاندەك، مەست قىلغۇچى پۇراق بىلەن تولماقتا ئىدى.

ھېكىمجان كۆكرەك قەپىزىمنىڭ كۆتۈرۈلۈپ-پەسىيىۋاتقانلىقىغا دىققەت قىلغان بولسا كېرەك:

— قانداق، دىمىغىڭىزغا خۇش پۇراق ئۇرۇلۇۋاتامدۇ؟ — دەپ سورىدى ئۇ مەنىلىك كۈلۈپ قويۇپ، مەن ئالدىراپ سورىدىم:

— بۇ نېمە خۇش پۇراق، ئاغىنە، تولىمۇ مەززىلىكقۇ؟

ئۇ پىيالەمنى تولدۇرۇپ، بىر پارچە ناننى تاشلاپ قويغاندىن كېيىن:

— ھازىرچە چاي ئىچىۋېلىڭ، سەل تۇرۇپ ئېيتىپ بېرىمەن، — دېدى.

— چاينى ئۇبدان ئىچىۋالدىم، قېنى ئېيتىڭە، زادى نېمىنىڭ پۇرىقى بۇ؟

ھېكىمجان تاقەتسىزلىنىۋاتقانلىقىمنى چۈشەندى بولغاي، داستىخاننى يۆگەپ قويۇپ، پانار چىراغنى قولىغا ئالدى-دە، كەينىدىن مېڭىشىمنى تەلەپ قىلدى. بىز باغ ئىشىكىدىن كىرىپ كەلدۇق. ئۇ چىراغنى

ئېگىز كۆتۈرۈپ، باغنىڭ «تۆر» تەرىپىگە ئىشارەت قىلدى. مەن ھەيرانلىقىمدىن ۋارقىرىۋەتكىلى تاسلا قاپتىمەن.

كىچىككىنە باغ چۆچەكلەردە تەسۋىرلەنگەن خىيالىي دۇنيادەك گۈزەل، رىۋايەتلەردە سۈرەتلەنگەن باغى ئىرەمدەك كۆركەم. گۇناھسىز بەندىلەر ئۈچۈن ياسالغان جەننەتى مەئۋادەك چىرايلىق ئىدى. يەردىمۇ، بوشلۇقتىكى تەشتەكلەردىمۇ رەڭمۇ رەڭ گۈللەر ئېچىلىپ كەتكەن، گۈل ياپراقلىرىدا كەچلىك شەبنەمنىڭ دانىچىلىرى سىمابتەك سىرغىيتتى. ئەتىگەنلىك قۇياشنىڭ تۇنجى نۇرلىرىنى قانغىچە سۈمۈرۈش تاماسىدا تەييارلىنىپ تۇرغان غۇنچىلار ھاياتىي كۈچىنى نامايان قىلىشاتتى. چىراغ يورۇقىدا مۇشۇنچىلىك جۇلالانغان گۈللەرنىڭ قۇياش نۇرىدا قانچىلىك جەزىبىدارلىق بىلەن چاقنايدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلىشقا بولاتتى.

— مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى ئەتىرگۈل، — دېدى گۈللىرىگە ھەۋەس ۋە ئىپتىخار بىلەن قاراپ تۇرۇپ ھېكىمجان، — چۈشىنىۋاتامسىز، ھەممىسى ئەتىر، مانا بۇ سېرىق ئەتىر، مانا بۇ قىزىل ئەتىر، بۇنى ئويىمەھەللە ئەتىرىسى دەيمىز، بۇنى...

ئۇ چىراغنى گۈللەرگە يېقىنلاشتۇرۇپ تۇرۇپ تونۇشتۇرۇشقا باشلىدى.

گۈل دېگەننى مەنمۇ تولا كۆرگەن، بىراق ئۆمرۈمدە بۇنداق سەرخىل ئەتىرگۈللەرنى كۆرمىگەن ئىدىم. ھەربىر يېڭى نامنى ئاڭلىغاندا بېشىمنى لىڭشىتىپ ما-

قوللاشتىن ئۆزگە ئامالىم يوق ئىدى.
ھېكىمجان گۈللەر ئارىسىدىن يول ئېچىپ مېنى باغ مەركىزىگە باشلاپ بېرىپ، نەقىشلىك تەشتەككە ئې- لىنغان بىر تۈپ گۈلنى تەرىپلەشكە باشلىدى. ئۇ سۆز- لەۋېتىپ، ياپراقلارنى ئاۋايلاپ سىلايتتى، ھۆسنىگە تو- لۇپ ئېچىلغان ھەر بىر تال گۈلنى بارگىدىن سىلىق تۇتۇپ بۇرنىغا يېقىن ئېلىپ كېلىپ پۇراپ ھوزۇرلىناتت- تى، تۇرۇپ - تۇرۇپ ئۇھ تارتاتتى.
— كۆرۈۋاتامسىز، بۇ سورتنى ئالاھىدە پەرۋىش بىلەن يېتىشتۈردۈم. بىر تۈپ گۈلنىڭ شېخىدا تۆت رەڭ- لىك گۈل ئېچىلىدۇ، مانا قاراڭ، قىزىلى بىرمۇ، ئاق رەڭدىكىسى ئىككىمۇ...
بۇ بىر تۈپ گۈلنى راستتىنلا گۈللەرنىڭ پادىشاھى دېيىشكە بولاتتى. مەيلى رەڭگىنىڭ خىلمۇ خىللىقىدا بولسۇن، مەيلى قېنىقلىقىدا بولسۇن، باشقا ئەتىرگۈللەردىن كۆرۈنەرلىك پەرقلىنىپ تۇراتتى. شاخچىلىرىمۇ توم ۋە ئېگىز ئىدى.
«نامىمۇ ئانچە تونۇشلۇق بولمىغان، بىر تەرىپى ياغقا، بىر تەرىپى قۇملۇققا تۇتىشىپ تۇرغان بۇ سەھ- را راستتىنلا گۈزەللىك دۇنياسى ئىكەن» دېگەنلەرنى خى- ياللىمدىن ئۆتكۈزدۈم ۋە سورىدىم:
— بۇ سورتقا نېمىدەپ ئىسىم قويدىڭىز؟
— قەلبىگۈل، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ ھاياجانلىنىپ.
— قەلبىگۈل دېدىڭىزمۇ، چىرايلىق ئىسىم ئىكەن،

بىراق ئۆز ئىسمىڭىز بىلەن ئاتىسىڭىزمۇ بولغان ئىكەن...

ھېكىمجان بىردەم توختىۋېلىپ دېدى:

— سىزگە نېمىدەپ چۈشەندۈرسەم بولار؟ لېكىن بۇ گۈلگە شۇ ئىسمىدىن ئۆزگىسى بىكار، ئاغىنە!

— نېمىشقا؟

— يۈرۈك، — دېدى ئۇ قولۇمدىن تۇتۇپ ھويلا تەرەپكە تارتىپ، — ئۇزۇن يول يۈرۈپ چارچاپمۇ قالغانسىز، ياتقاچ پاراڭلىشىمىز.

مەن خېچىرغا قاراپ چىققۇچە ھېكىمجان سۇپىغا ئورۇن راسلاپ بولۇپتۇ. نېپىز يوتقاننى ئايىغىمىزغا تاشلاپ، يانمۇ يان قويۇلغان تەكىيگە باش قويدۇق.

5

سەھرا ئاخشىمى تولىمۇ سالقىن ۋە جىمجىت بولىدىكەن. بىر كۈنلۈك تىرىكچىلىكنىڭ ھەلەكچىلىكى بىلەن جىمى جانلىقلار ھالسىزلانغان بولسا كېرەك. ئەتراپ زىيادە تاۋۇشلاردىن خالى ئىدى. خامان ساقلاۋاتقانلارغا ھەمراھ بولغان ئىتلارنىڭ سەگەكلىرىلا تۇرۇپ - تۇرۇپ قاۋاپ قوياتتى. نەلەردىندۇر پەيدا بولغان قاسراقلىق قوڭغۇزنىڭ گوڭۇلداپ كېلىپ پانارغا ئۆزىنى ئۇرۇشلىرى بۇ جىمجىتلىقنى بۇزاتتى.

تەسەۋۋۇرۇمدا ھېلىقى نازىنىن قىزنىڭ ھويلىسىمۇ مۇشۇ يەرگە يېقىنلا بىر يەردە تۇراتتى. ئۇ بەلكى مۇشۇ مىنۇتتا غەمسىز ھالدا ئۇيقۇغا كەتكەندۇ، بەلكى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

شېرىن چۈشلەر قوينىدا تولغىنىۋاتقاندۇ، مېنىڭ ئۆزىنى ئويلاۋاتقىنىمنى بىلسە ئىدى - ھە؟! ھېكىمجاننىڭ ئاۋازى شېرىن خىياللىرىمنى ئۈزۈپ تاشلىدى.

— تۇيۇۋاتامسىز، مانا بۇ پۇراۋاتقىنى ھېلىقى تۆت رەڭلىك گۈلۈمنىڭ پۇرىقى، — ھويلا ئېتىنى بويلاپ ئۆسكەن تېرەكلەرنىڭ يوپۇرماقلىرى يېنىك شىۋىرلىدى. شامال ئېلىپ كەلگەن ئەتىر پۇرىقى كۆپۈلدەپ ئۇرۇلۇشقا باشلىدى، — قەلبىگۈلنىڭ ھىدى!

ئۇ ياتقان ئورنىدا ئولتۇردى. كۆكسىنى تولدۇرۇپ-تولدۇرۇپ نەپەس ئالدى.

— ھەي، — دېدى ئۇ خۇرسىنغان ھالدا، — نېمىلەرنى دەپ كەتتىم، سىز گۈللەرنىڭ ھىدى ئارىسىدىن بۇ ئالاھىدە ھىدنى پەرق ئېتەلمەيسىز - دە! بۇنىڭغا ئالاھىدە سەزگۈ كېرەك، ئاغىنە!

ئۇنىڭ دېگىنى توغرا ئىدى، مەن ھويلىغا تولۇپ كەتكەن خۇش پۇراقتىن مەست بولۇۋاتاتتىم - يۇ، ھېكىمجان تەرىپلىگەن ھىدنى پەرقلەندۈرۈشكە ئاجىز ئىدىم.

مەنمۇ تەكيىگە يۆلىنىپ ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ پەۋقۇلئاددە ئىقتىدارىغا ھەيران بولغان ھالدا سورىدىم:

— قەلبىگۈلنىڭ پۇرىقى راستتىنلا ئۆزگىچىمۇ، سىز ئۇنىڭ ھىدىنى راستتىنلا پەرقلەندۈرەلەمسىز؟

— يالغان ئېيتىپ نېمە قىلاي، مىڭ خىل گۈل ئارىسىدىن، مىڭ خىل پۇراق ئارىسىدىن قەلبىگۈلنىڭكىنى پەرقلەندۈرەلەيمەن.

— قانداق قىلىپ؟

— بۇنى ئۆزۈملا بىلىمەن.

ھېكمەتجاننىڭ تېپىشماق تۈسىنى ئالغان سۆزلىرىنى ئاڭلىغانسېرى قىزىقىشىم ئېشىۋاتاتتى. بۇنىڭ تېگىدە قانداقتۇر بىر مۇھىم سىرنىڭ بارلىقىنى چەزمالاشتۇرمەكتە ئىدىم.

— بايام سىزدىن ھېلىقى گۈلگە نېمە ئۈچۈن قەلبىگۈل دەپ ئىسىم قويغىنىڭىزنى سورىغان ئىدىم، ھازىر ئىككىمىزنىڭلا ئۇيقۇسى قېچىپتۇ. قېنى ئاڭلاپ باقمامدۇق؟

ھېكمەتجان سەل ئارىسالدى بولۇپ قالدى ـ دە:

— سۆزلەپ بەرسەم بېرەي، مەھەللىمىزدىكىلەرنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك بۇ سىردىن خەۋەردار، — دېدى ماڭا يۈزلىنىپ.

ئۇ چاپىنىنى يېپىنچاقلىۋالغاندىن كېيىن ھېكايىسىنى باشلىدى.

— بۇ بىر قىزنىڭ ئىسمى، مەن ياخشى كۆرىدىغان، لېكىن ۋەسلىگە يېتەلمەيۋاتقان بىر قىزنىڭ ئىسمى.

— ۋەسلىگە يېتەلمەيۋاتقان دەمسىز؟

— ئەزبىرايى خۇدا، سۆزۈم تۈگىگىچە لوقما سالماڭ. دېدىمغۇ، بۇ، بىر قىزنىڭ ئىسمى. قەلبىگۈل باشلانغۇچ مەكتەپتىن تارتىپ تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپكىچە بىللە ئوقۇغان ساۋاقدىشىم، ئۇمۇ مۇشۇ مەھەللىدە تۇرىدۇ، كىچىكىمىزدىنلا بىللە ئويناپ چوڭ بولغاچقىمۇ، ئىشقىلىپ يېشىمىز ئۇلغايغانسېرى بىر ـ بىرىمىزنى كۆرمىسەك تۇرالمايدىغان، كۆرۈشسەك قىلغىلى گەپ تاپالمايدىغان بولۇپ قالدۇق. شۇنداقتىمۇ، ھەر ئاماللار بىـ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

لەن پات - پات ئۇچرىشىپ تۇردۇق. كۆڭۈل سىرىمىزنى ئايان قىلىشتۇق. ئەمما بۇنداق چاغلار ئۇزاققا بارمىدى. بىر كۈنى قەلبىگۈل مېنى ئىزدەپ كەپتۇ. ئۆگۈپ كەتكەن، چىرايىدىن يامان ئالامەتلەر چىقىپ تۇراتتى. ئۇنىڭ ئېيتىشىچە، ئۇلارنىڭ ئۆيىگە شەھەردىن ئەلچى كەلمەكچىكەن.

— ئاپلا، — دېۋەتتىم مەن ئالدىراپ، — نېمىشقا شۇ چاغقىچە قۇدا چۈشمىگەنسىلەر. بالدۇرراق بىر ئىش قىلىدىغان گەپ ئىدىغۇ؟!

— لوتما سالماڭ دېۋېدىمغۇ، — دېدى ئۇ مېنى يەنە ئاگاھلاندۇرۇپ، — قەلبىگۈلنىڭ گېپىنى ئاڭلاپلا پۇتى كۆيگەن توخۇدەك بولۇپ قالدىم - دە. ئانامغا مەسلىھەت سالدىم. ئانام ماڭا بەكمۇ كۆيۈنەتتىغۇ ئەمەسمۇ؟ ئۇ ھەدېگەندىلا قوشۇلۇپ كەتمىدى، «ئۇ، باي ئادەملەرنىڭ قىزى، ئۇنىڭ ئۈستىگە سەن بىر يېتىم، بوي يەتمىگەن يەرگە قول ئۇزاتمايلى» دەپ تۇرۇۋالدى. ئاخىرىدا يالۋۇرۇشلىرىمغا چىداپ تۇرالماي، داستىخان ھازىرلىدى - دە، ئەلچىلىككە باردى.

— مانا، ئەمدى ياخشى قىپسىلەر، ئاغىنە!

ئۇ ماڭا ھومايغاندەك قارىۋالدى ۋە گېپىنى داۋاملاشتۇردى.

— ياخشى قىلىشنىغۇ قىلدۇق، ئەمما، قەلبىگۈلنىڭ ئاتا - ئانىسى ئەلچىلىرىمنى بوسۇغىدىنلا ياندۇرۇپتۇ. ئانام بىچارە قايتىپ كېلىپ ئەلەمگە چىدىمىي خېلى كۈنلەرگىچە ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالدى. قازا قىلغىلى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئۇنى نەچچە يىل بولغان دادامغا قايتا ھازا ئاچتى.
— ئۇلار نېمىدەپ رەت قىلىدىكەن؟
— نېمىدەپ رەت قىلاتتى، — ئۇ ئەمدى، قويغان
سوئاللىرىمغا چالۋاقىماي جاۋاب بېرىشكە باشلىغان ئىـ
دى. — ئۇلار باي، بىز نامرات - تە! ئۇنىڭ ئۈستىـ
گە مەن يېتىم جان ئەمەسمۇ!
— بۇ زادى قاملاشماپتۇ. بايمۇ، نامراتمۇ خۇ-
دانىڭ بەندىسى، بىر - بىرىڭلارنى ياخشى كۆرۈشكەنـ
دىن كېيىن بولمىدىمۇ؟ شۇنداق قىلىپ قانداق بولدى؟
شەھەردىن ئەلچىلەر كەپتىمۇ، ئۇلارغا بېرىۋەتتىمۇ قىـ
زىنى؟
— قانداق بولاتتى، ئەلچىلەرمۇ كەپتۇدەك. قەلـ
بىگۈل ئۆزى ئۇنىماپتۇ. ئانىسىنىڭمۇ ماقۇل دېگۈسى بار
ئىكەن، بىراق، دادىسى قەلبىگۈلنىڭ رايىغا بېرىپتۇ. ئۇ
قىزىنى بەكمۇ ياخشى كۆرىدۇ ئەمەسمۇ، ئۇ: «قىزىمنى
يېزىنىڭ تېشىغا چىقارمايمەن» دەپ تۇرۇۋاپتۇ. ئەلچىـ
لەرنىڭمۇ چالمىسى سۇغا چىلىشىپ كېتىپ قاپتۇ.
— بۇ قاچانقى ئىش؟
— ئۆزاقى يىلى ئەتىيازدىكى ئىش.
— كېيىن قانداق قىلىشتىڭلار؟
— ئۇلار قەلبىگۈلنى تالا - تۈزگە چىقارمايدىغان
بولۇۋالدى. ئاشىق - مەشۇقلار ئالدىدا ھەر قانداق توسـ
قۇنلۇقمۇ ئۆز رولىنى يوقىتىدىكەن. يەنە ئايدا بىرەر قېـ
تىم بولسىمۇ ئۇچرىشىپ تۇردۇق.
— ھازىرمۇ شۇنداقمۇ؟

— شۇلداق.
— بۇ ھال قاچانغىچە داۋاملىشار ئەمدى؟
— خۇدا ئۆزى بىلەر...
يۈرىكىم ئېچىشىشقا باشلىدى. تۇنجى مۇھەببىتىمنىڭ ئۇتىدا ئۆرتىنىپ، ۋىسال ئارزۇسىدا قىينىلىۋاتقان بۇ بىر جۇپ ئاشىق - مەشۇقنىڭ تەقدىرىگە ئىچىم ئاغرىدى. ھېلىقى گۈزەلگە كۆزۈم چۈشكەندىن باشلاپ ئازا ئۆتسە يېرىم كۈن ئۆتكەندۇ. بىراق، ئۇنى بىر دەقىقە يادىمدىن چىقىرالىدىممۇ؟ يەنە بىر كۆرۈۋېلىش ئارزۇسىدا ئوت بولۇپ يانمىدىممۇ؟ جۇدالىقنىڭ ئازابى، ياخشى كۆرگەن قىزنىڭ ۋەسلىگە يېتىش تەقەززالىقى نېمە كويلارغا سالمايدۇ - ھە؟!
ھېكىمجان مەن شەھەردە ئەسرار بولۇشقان يىگىتلەرنىڭ ھېچقايسىسىغا ئوخشىمايتتى. چىرايى كۆركۆلكە سىڭىشلىك، سۆھبىتى دىلغا يېقىن، ئاق كۆڭۈل بالا ئىدى. ئەگەر قولۇمدىن كەلسە، مۇشۇنداق يىگىتلەر بىلەن دوست بولۇشسام، ھەر نېمەمنى قۇربان قىلساممۇ ئارتۇق كەتمەيتتى. ھېكىمجاننىڭ كەچۈرمىشلىرى يۈرىكىمنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىدا ھېسداشلىق ئوتىنى يالقۇنجىتىشقا باشلىدى.
— ئاغىنە، تويلۇق ئۈچۈن قانچە پۇل كېرەك، ئارتىنماي ئېيتىڭ، سىزنىڭكى، مېنىڭكى دەپ ئايرىپ ئولتۇرۇش ھاجەتسىز، مۇرادىڭلارغا يەتسەڭلەرلا مەن خۇشال بولىمەن.
ئۇنىڭ بېشىنى چايقاپ تۇرۇپ قاقاقلاپ كۈلۈپ كەت-

كىندىن ھېچنەرسە چۈشىنەلمەي گاڭگىراپ قالدىم.

— كېيىمگە ئىشەنمەيۋاتامسەن، — ئۇنىڭغا قانداقلارچە سەنلەپ خىتاب قىلغىنىمنى تۇيماي قالدىم، — تىجارەتچىلەرنىڭ ھەممىسىنى پۇل دېسە، جان بېرىدۇ دەپ ئويلاپ قالما، مال دېسەڭ، ئەنە تۇرۇپتۇ، بىرەر قىزنىڭ تويلۇقىدىنمۇ ئاشىدۇ تېخى.

مەقسىتىمنى جىددىي تەلەپپۇز بىلەن بايان قىلساممۇ ئۇ يەنە قاقاقلاپ كۈلۈۋەردى. ئاخىرىدا مۇنداق دېدى:

— ياخشى كۆڭلۈڭگە رەھمەت، ئاغىندارچىلىققا يارايدىكەنسەن، لېكىن ھازىر مەنمۇ بېيىپ قالدىم.

ئۇنىڭ «بېيىپ قالدىم» دېگىنىنى زادى چۈشىنەلمەدىم. ئەتراپىمغا قاراپ، كۆرۈنگىدەك بىساتلىرىغا قانچە زەڭ سالساممۇ بايلىقىنىڭ ئالامىتىنى چېلىقتۇرالمىدىم.

— ھەيران قالما، ئاداش، مېنىڭ بايلىقىم ئاشۇ باغدا، ئۇنىڭدىن باشقىسى مانا مۇنۇ يەردە!

ئۇ قولى بىلەن كۆكسىنى ئۇرۇپ قويدى ۋە يەنە دېدى:

— كېيىمنىڭ داۋامىغا قولاق سال، دېدىمغۇ، قەلبىمگۈلنىڭ ئاتا - ئانىسىنىڭ مېنى نامرات كۆرگەنلىكىدىن خاپا بولغىلى بولمايدۇ، سىياسەت ياخشىلانغاندىن كېيىن دېھقانلار مەسئۇلىيەت ئېتىزىدىن ئۆزىگە كىرەكلىك نەرسىگە ئىگە بولدى. مەن مۇشۇ ھالىم بىلەن نېمىمۇ قىلالايتتىم؟ ئانام ئەلچىلىكتىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، مېنى مۇشۇنداق ناكا قىلىپ قويغان كېسەلنى

يۈزمىگنى قاغىدىم، خىيالدىن كۈنبويى بېشىمنى ئالالمىدىم. كېلىمدىن ئاش - تاماقمۇ ئۆتمىدى، ئۈمىدسىزلىك ئىچىدە ئەقلىمدىن ئازاي دېگەندە، كۆزۈم دادامدىن قالغان بىر تەشتەك گۈلگە چۈشتى. ھەربىر تال يوپۇرماقتىن ئۈمىد نۇرىنى كۆرگەندەك بولدۇم. قەلبىگۈل ئۆز ۋاقتىدا بۇ گۈلنى بەكمۇ ياقتۇراتتى. باش ئەتىيازدا ئېچىلغان گۈلنى ئۇنىڭغا تەقدىم قىلسام، ئالەمنى بەرگەندەك خۇشال بولۇپ كېتەتتى. شۇنىڭ بىلەن بۇ بىر تۈپ گۈلنى ئەقىدە قىلىپ پەرۋىش قىلىش نىيىتىگە كەلدىم. مەھەللىمىزگە كەلگەن بىر ئۇلاقچىدىن نەيچە ئۇلاق بولامدۇ، بىخ ئۇلاق بولامدۇ، ھەممىسىنى ئۆگىنىۋالدىم. ئۇ تېخى چوڭ شەھەرلەرگە بارغاندا يېڭى سورتلارنىڭ بىخلىرىنى ئالغاچ كەلدى. كىتاب بىلەنمۇ دوست بولۇپ قالدىم. مانا كۆردۈڭ، ئاخىرى ئەجرىم بىكارغا كەتمىدى، نۇرغۇن يېڭى سورتلارنى يېتىشتۈردۈم. ھېلىقى سەرخىل ئەتىرگۈل ھەممە سورتلارنىڭ ئانىسى، قەلبىگۈلنىڭ نەزەرى چۈشكەن گۈل، شۇڭا ئۇنىڭغا قەلبىگۈل دەپ ئات قويۇۋالدىم.

— ھە، مەنداق دېگىن، — دېدىم ھېكىمجاننىڭ سۆزىنى تەستىقلاپ، — قالتىس ئىش قىپسەن، بىراق، قەلبىگۈلنىڭ ئۆيدىكىلەر سېنىڭ پۇلغا ئىگە بولۇشىڭنى خالايدۇ - دە!

— ھەممە كىشى ماددىي جەھەتتىن باي بولغاندا يەنە بىر خىل بايلىققىمۇ موھتاج بولىدىكەن، ئاغىنە.

— گۈللىرىڭنى كىشىلەرگە سېتىپ بېرەمسەن؟

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

سوئاللىرىمنىڭ بىر ئاز قوپاللىراق بولۇپ قالغانلىقىنى تۇيدۇم. بىراق، ھېكىمجان بۇنىڭدىن ھەيرانلىق ھېس قىلمىدى. تۇزلا جاۋاب بەردى:

— ساتمايمەن، ئىشقىلىپ كىشىلەرنىڭ ھاجىتىدىن چىقىمەن، ھېلىقى قەلبىڭگە بەزىلەر بەشيۈز يۈەن باھا قويۇشتى. بىلەمسەن، ھازىر مەھەللىمىزدىكى كىشىلەر گۈل ئۆستۈرۈشكە قىزىقىدىغان بولۇپ كەتتى. بايلىقنىڭ دەرىجىسىنى پۇل، ئات - كالا بىلەن ئەمەس، گۈللىرى-نىڭ سورتى، سانى بىلەن ئۆلچەيدىغان بولدى.

مەن بۈگۈن مەھەللە ئارىلاۋېتىپ ھويلىلارنىڭ كۆ-رۈنەرلىك يېرىگە قويۇلغان ئەتىرگۈللەرنى كۆرگەنلىكىم-نى يادىمغا كەلتۈردۈم ۋە ئۇنىڭدىن سورىدىم:

— بۇغۇ ياخشى بولۇپتۇ. بىراق، سىلەرنىڭ توي ئىشلارنى ھەل قىلىش كېرەكتە!

— ئالدىرىما، بۇمۇ ھەل بولىدۇ، — جاۋاب بەر-دى ھېكىمجان ئىشەنچ بىلەن.

بارغانسېرى قويۇقلىشىۋاتقان گۈل ھىدى تەسىر قىلدىمۇ ياكى تۈن ھەسسىگە يېقىنلىشىپ قالغىنى ئۇ-چۇنمۇ، ئۇيقۇم قىستاشقا باشلىدى. ھېلىقى گۈزەل قىزنى كۆز ئالدىمدا ساقلاشقا تىرىشىپ ۋە چۈشۈمدە كۆرۈشكە ئىشىنىپ، ئاستا كۆزۈمنى يۇمدۇم.

بىراۋنىڭ ھويلا ئىشىكىنى يېنىك تاقىلدىتىشى بى-

لەنلا ئىككىمىز تەك ئويغىنىپ كەتتۇق. ئالدىراپ كىيىنىپ بولغاندىن كېيىن، ھېكىمجان ئىشكىنى ئاچتى.
— كىرىڭلار، كىرىڭلار،— دېدى ئۇ قىزغىنلىق بىلەن.
ئەر - ئايال بولۇپ ئون نەچچە كىشى ھويلىغا كىرىپ كەلدى - دە، خالىغان يەرلىرىدىن ئورۇن ئېلىشتى. ھېكىمجان ئۇلارغا تەكەللۇپ قىلغاچ، باغقا كىرىپ كەتتى.
قۇياش ئەمدىلا كۆتۈرۈلگەن، دەستە - دەستە نۇر تال باراڭلىرى ئارىسىدىن شۇڭغۇپ كىرىپ، ئۈزۈم ساپلىرىنى ۋە يوپۇرماقلارنى يورۇتماقتا ئىدى. مەن بۇ جامائەتنىڭ نېمە ئۈچۈن قاق ناشتىدا بۇ يەرگە كېلىشكەنلىكىنى قىياس قىلىپ ئولگۇرگىچە، ھېكىمجان يېڭىلا ئېچىلغان بىر دەستە ئەتىرگۈلنى ئېلىپ چىقتى. جامائەت دۈررىدە ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشۇپ ئۇنىڭ قولىغا تەلمۈرۈشتى.
— مانا بۇ گۈل ياشلارغا مۇۋاپىق، بۇنىسى چوكانلارنىڭ، بۇ چوڭ ياشلىق كىشىلەرگىلا يارىشىدۇ...
ھېكىمجان ھەر بىر كىشىگە بىر تالدىن گۈلنى تارقىتىپ بەردى. ئۇلار گۈلنى خۇددى مۇكاپات ئېلىۋاتقان قەھرىمانلاردەك ئېھتىرام بىلەن تاپشۇرۇۋېلىشتى. چوكانلىرى قولىقىغا قىستۇردى. ئەرلەر بولسا، مەيدە يانچۇقىغىلا جايلاشتۇردى.
ھېيتلىق ئالغان باللاردەك خۇشال بولۇشقان كىشىلەر ھېكىمجانغا قايتا - قايتا تەشەككۈر بىلدۈرۈپ

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

چىقىپ كېتەتتى.

— بۇ نەدىن كەلگەن گەپلەر، گۈل تاقاپ نېمە ئىش قىلىدۇ، — سورىدىم مەن ئۇلارنى ئۈزۈتۈپ كىرگەن ھېكىمجاندىن.

ئۇ چۈشەندۇرۇپ دېدى:

— ھەيران قېلىۋاتامسەن، ئاغىنە، بۈگۈن بۇ مەھەللىدە توي بار ئەمەسمۇ؟

— توي؟ — دېدىم مەن يەنىمۇ ھەيران بولۇپ، — توي بولسا، سەندىن گۈل سورايدىغان ئادەت بارمۇ؟

— بۇرۇن بۇنداق ئادەت يوق ئىدى، ھەممە ئادەم قورساقنىڭ غېمى بىلەن قالغاندا گۈل ئېسىگە كېلەتتىمۇ؟ ھازىر دېھقانلارنىڭ قورسىقى تويدى، ئۈستىبېشى يېڭىلاندى. شۇنىڭ بىلەن تويغا بىر تالدىن گۈل تاقاپ بارىدىغان ئادەت پەيدا بولدى. بايام كىرگەنلەر ئۆز ئۆيىدە گۈل ئۆستۈرۈشكە ئۈلگۈرەلمىگەنلەر، ئۇلارغا بىرەر تەشتەكتىن گۈل يېتىشتۈرۈپ بېرىشىم كېرەك ئېخى!

— ھە، مۇنداق دېگىن، بۇ بەكمۇ ياخشى ئادەتكەن، لېكىن جاپا چېكىپ ئېچىلدۇرغان گۈلنى سەندىن بىكارغا ئېلىپ كېتىشسە بولامدۇ؟

— نېمىشقا بولمايدىكەن، مېلىڭغا خېرىدار چىقمىسا ئېچىڭ پۇشامدۇ؟

— ئەلۋەتتە پۇشىدۇ. «خېرىدارىڭ بولمىسا، زىبالىقىڭ نەئەتىۋار» دېگەن گەپ بىكار ئېيتىلمىغان — دە، لېكىن...

— بارا - بارا چۈشىنىپ قالىسەن، ئاغىنە، دۇنيا-

دا قورقىنىڭ يېتىشىچە بىر ئىش قىلىپ، باشقىلارنىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلماقتىن بەكرەك خۇشال بولارلىق ئىش بولمىسا كېرەك.

— ھېكىمجان بالام، كىشىلەر تويغا كېتىشىۋاتىدۇ، سەن تېخى قوزغالماپسەنغۇ؟

ئىشىكتىن سۆزلىگەچ كىرىپ كەلگەن 50 ياشلار چامىسىدىكى ئايال مېنى كۆرۈپلا ھەيرانلىق ئالامەتلىرى چىقىپ تۇرغان نەزەرىنى ئوغلىغا يۆتكىدى. ھېكىمجان مېنى تونۇشتۇرغاندىن كېيىن، ئۇ كايىغىنىچە بېرىپ بىر كۆرپىنى كۆتۈرۈپ كەلدى-دە، ئۇنىمىغىنىمغا قارىماي، ئاستىمغا سېلىپ بەردى.

ھېكىمجاننىڭ ئانىسى تازا چىرايلىق قېرىغان مەزلۇم ئىكەن. چېكە چاچلىرى پاختىدەك ئاقىرىپ بولغان بولسىمۇ، چىرايى ئارتۇقچە قورۇقتىن خالى ئىكەن. ئۇنىڭ تەشەببۇسى ۋە ھېكىمجاننىڭ يېپىشىۋېلىشى بىلەن تويغا مەنمۇ بارماقچى بولدۇم. ئېيتىلىشىچە، تويى بولغۇچى يىگىت ھېكىمجاننىڭ يېقىن ئاغىنىسى ئىكەن.

— مۇنداقلا بارساڭ، مۇساپىر ئىكەنلىكىڭ چىقىپ قالىدۇ، — دېدى ئۇ پىيالىنىڭ ئاغزىدەك چوڭلۇقتا ئېچىلغان بىر تال ئەتىرگۈلنى قولۇمغا تۇتقۇزۇپ، — توي قىلىنغان يىگىتلەر ئادەتتە گۈلنى قولىدا ئېلىۋالىدۇ.

ئىككىمىز توي بولۇۋاتقان سەيناغا كىرىپ كەلگىنىمىزدە، سۇپىلاردا بەدەشقان قۇرۇپ ئولتۇرۇشقان مېھمانلار مەسلىھەتلىشىۋالغاندەك ئۇرۇنلىرىدىن تۇرۇشۇپ

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

سورۇنىنىڭ تۆرىنى بىكارلىدى ۋە سۇپىدىن يۈگۈرۈپ چۈشۈپ ھېكىمجاننى يۆلىگىنىچە يۇقىرىغا ئېلىپ چىقتى. ئۇنىڭ تۇزۇتىگە ھېچكىم پىسەنت قىلمىدى. مەنمۇ ھېكىمجاننىڭ يېنىغىلا باشلاندىم.

دېگەندەك، بۇ ھويلىمۇ ئەتىرگۈلنىڭ خۇش پۇراق ھىدىغا تولغان ئىدى. دەسلەپتە ناتونۇش كىشىلەر تەرىپىدىن كۆرسىتىلگەن ئىززەت تۆپەيلى ئىززا تارتىپ قالدىممۇ، يەردىن ئۈستۈن قارىيالىدىم. جىمجىتلىق بۇزۇلۇپ، كۈلكە - چاقچاق ئاۋۇشقا باشلىغاندىلا، تام بويلاپ ئولتۇرۇشقان مېھمانلار قاتارىغا ئاستىرتىن كۆز سېلىشقا باشلىدىم. بەزى مېھمانلارنىڭ تۆش يانچۇقىغا بىر تالدىن گۈل قىستۇرۇقلۇق تۇراتتى. يىگىتلەر قوللىرىدا ئويناپ ئولتۇرغان گۈلنى بەزەن - بەزەن مەززە قىلىپ پۇراپ قوياتتى. پەقەت، سورۇنغا بىزدىن كېيىنرەك كەلگەن ۋە ئۇدۇل كەلگەن يەردىلا ئورۇن ئالغان بىر كىشىنىڭلا يا قولىدا، يا مەيدىسىدە گۈل كۆرۈنمەيتتى. مەن ئۇنىڭغا بىرلا قاراش بىلەن تونۇش شاپ بۇرۇتنى، سۆرلۈك چىرايىنى تونۇپ قالدىم. ئۇ يۈرىكىمگە ئوت يېقىۋەتكەن ھېلىقى نازنىننىڭ دادىسى ئىدى. قانداقتۇر بىر يەرلىرى قىزىغا ئوخشاپ كېتىدىغان بۇ كىشى نېمىدىندۇر قورۇنغاندەك، ئۈندىمەي ئولتۇراتتى. ھېكىمجاندىن باشلاپ قول سۇيى بېرىلىپ، داستىخان سېلىندى، يەنە ھېكىمجان خوش ئەتكەندىن كېيىنلا توي ئەھلى ئوخشىتىپ ئېتىلگەن پولۇغا قول ئۇزىتىشتى.

مەن قولۇمنى يالىغاچ، قىزنىڭ دادىسىنى كۆزىتەتتىم. ئۇ ھېكىمجاننىڭ مەيدىسىدە چاقناپ تۇرغان قىپقىزىل ئەتىرگۈلگە پات - پات قاراپ قوياتتى. گۈل ھىدى بىلەن تولغان ھويلا ھاۋاسىنى ئاچكۆزلۈك بىلەن سۈمۈرەتتى ۋە ھېكىمجاننىڭ كىشىنىڭ ئۈچىيىنى ئۈزۈۋەتكىدەك كۈلدۈرۈۋېتىدىغان چاقچاقلىرىغا ئارىلاشقىسى كېلەتتى - يۇ، قانداقتۇر بىر دەرد بىلەن قىيىنىلىۋاتقاندەك ياكى نېمىدىندۇر خۇدۇكسىنغاندەك، بېشىنى ساڭگىلىتىۋالاتتى.

مېھمانلار ئۇزاشقا باشلىدى. ئەتىگەندە ھېكىمجاندىن گۈل سورىغان جامائەتنىڭ بىرى ئۆينىڭ يېقىنلىقىغا قارىماي ئىككىمىزنى ئۆز ھارۋىسىغا ئولتۇرغۇزۇپ ئاپىرىپ قويىمەن دەپلا تۇرۇۋالدى. ئىلاجىسىز ھارۋىغا ئولتۇرۇپ، ھېكىمجاننىڭكىگە قايتىپ كەلدۇق.

7

نېمىشقىدۇر، گۈزەللىكلەر بىلەن تولغان بۇ يېزىدىن ئايرىلغۇم كەلمىدى. ئەمدىلا تونۇشقان، لېكىن قەدىناسلاردەك ئىجىل بولۇپ كەتكەن ئاغىنەمدىن ئايرىلىشقا قىيمايۋاتقىنىمدىن ئۆزگە يەنە بىر قۇدرەتلىك يوشۇرۇن كۈچ مېنى بۇ يەرگە باغلاپ تۇراتتى. قېيىن ئاتا، قېيىن ئانا بولغۇچىنىڭ كۆزىدىن ئوت چىقىرىۋېتىدىغان، ھەرقانداق كاتتا تويغىمۇ يېتىپ ئاشىدىغان پۇل - مېلىم غۇرۇرۇمنى ئۈستۈرۈپ، ئىرادەمگە ئۈمىد بېغىشـ

www.uyghurkitap.com

لايتتى. بۇ يەردىن كېتىپ قالدىممۇ، ئىلكىمدىكى ئالتۇن ئاچقۇچ ئۆز رولىنى يوقاتمىغاندەك. ئەڭ مۇھىم بىر پۇرسەتنى قولدىن بېرىپ قويۇپ، ئۆمۈرلۈك پۇشايمان-غا قالمىغاندەك ھېس قىلاتتىم.

ئويلا - ئويلا، ئاخىرى سېتىلماي قالغان ماللىرىم-نى خېچىرغا يۈكلىدىم - دە، ھېكىمجانغا كەچتە قايتىپ كېلىدىغانلىقىمنى ئېيتىپ قويۇپ، مەھەللە ئارىلاشقا چىقىپ كەتتىم.

بۈگۈن تىجارەت ۋە پايدا دېگەنلەر يادىمدىن تا-مامەن كۆتۈرۈلگەن، ناغرادىنى خېرىدار جەلپ قىلىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ھېلىقى قىزنىڭ ئاڭلىشى ئۈچۈن چالماقتا ئىدىم. يولنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى ھەر بىر دەرۋازىغا تىلەمچىدەك تەلمۈرۈپ ئۆتەتتىم.

قۇياش تىكلەنگەن چاغ بولغاچقىمۇ، بۈگۈنكى ھاۋا تۈنۈگۈنكىدىنمۇ بەتتەر قىزىپ كەتكەن ئىدى. ئەتىگەندە كۆك ئاسماننىڭ ئۇ يەر - بۇ يېرىدە لەيلىشىپ يۈرگەن بۇلۇتلار ئاپتاپ تەپتىدە كۆيۈپ تۈگىگەندەك نەلەرگە-دۇر غايىب بولغان، يولىدىن ئادىشىپ قالغاندەك تۇرۇپ-تۇرۇپ ئىسسىپ قويىدىغان شامالمۇ مەشتىن ئېتىلىپ چىققان يالقۇندەك ئوت تەپتىنى ئېلىپ كېلەتتى.

خىيالىمدا مەھەللىنىڭ جىمى كوچا - كويلىرىنى كەم دېگەندە بىر - ئىككى قېتىم ئايلىنىپ بولدۇم، دەپ ئوي-لايمەن. بىراق، مېنى ئۆزىگە ماگنىتتەك جەلپ قىلىۋات-قان ھېلىقى ھويلا خۇددى ئەپسانىلاردىكى بىر ئەپسۇن بىلەن غايىب قىلىۋېتىلىدىغان سىرلىق شەھەرلەردەك

ھېچ يەردە كۆرۈنمەيتتى. دەرۋازىلارنىڭ كۆپىنچىسى
بىر - بىرىدىن پەرق قىلمايدىغانلىقى ئۈچۈنمۇ ياكى
كۆرۈش سەزگۈلىرىم ئىستائىتىمدىن قاچقانمۇ، ئىشقىلىپ
ھەممە ئۇرۇنۇشلىرىم بىكارغا كېتىۋاتاتتى. ئۆز - ئۆ-
زۈمگە: «بۇ ئۈچۈن مۇشۇ مەھەللىنىڭ بىر ئىتى بو-
لۇپ تۆرەلمىگەندىمەن، ئەمدى شۇنداقلا بولدى قىل-
مەنمۇ» دەيتتىم ۋە ئىچ - ئىچىمدىن مەيۈسلىنەتتىم.
«پالانىنىڭ ئۆيى قەيەردە» دەپ سوراشمۇ ئەپسىز ئى-
دى. ماقۇل، سورىغانمۇ بولاي، ھېلىقى گۈزەلنىڭ ئىس-
مى - شەرىپى نېمە؟

كاللامدا «سول تەرەپكە قارا» دېگەندەك تۇيغۇ
پەيدا بولدى. سول تەرىپىمگە قارىدىم. قېلىن ياغاچلار-
دىن قىلىنغان دەرۋازا قاناتلىرى «مانا مەن» دەپ
مەيدىسىگە قاققان نوچىدەك تىك تۇراتتى. تۇچتىن
قىلىنغان يوغان ھالقىلار كالۋالىقىمنى ئەيىبكە بۇيرۇپ
چەكچەيگەن كۆزلەردەك غەلىتە كۆرۈنەتتى. ئەتىگەندە
تاشلاپ بېرىلگەن يەم - خەشەكلىرىنى كۆشەپ بولغان
كالىنىڭ سوزۇپ مۆرىشى نىشانىمدىن ئاداشمىغانلىقىمنى
تەستىقلايتتى.

كەلگەن جايىمدا تىرختىدىم - دە، ئۈمىدلىك كۆز-
لىرىمنى دەرۋازىغا تىكىپ ناغرامنى داڭگىرلىتىشنى دا-
ۋام قىلدىم. مۇبادا، تۈنۈگۈن ھاۋارەك ياغلىقلارنى بى-
كارغا بەرگەندەك بېرىۋەتكەن مەرد تىجارەتچى يادىدىن
كۆتۈرۈلمىگەن بولسا، تونۇش ئاۋازنى ئاڭلىغان خېرىدار-
لىرىم يۈگۈرۈشكەن پېتى ئالدىمغا چىقىشى تەھقىق ئىدى.

www.uyghurkitap.com

بەش مىنۇت، ئون مىنۇت، ھەتتا يىگىرمە مىنۇت ئۆتۈپ كەتتى. موزاي ۋە قويلارنىڭ مۆرەۋاتقان كالىغا جور بولۇپ ئومۇمىي خور ئېيتىشىدىن ئۆزگە ھويلىدا ھېچقانداق سادا يوق. ناتونۇش ئاۋازدىن چۆچۈشكە باشلىغان ئۆلگۈر توخۇلارمۇ بىرەر تىۋىش ئاڭلاشقا ئىمكان بەرمەيۋاتاتتى.

تەقەززالىقىم ئاياغلىرىمغا مەدەت بەردى. بىر بېسىپ، ئىككى بېسىپ دەرۋازا تۈۋىگە يېقىنلاشتىم - دە، ئاستا ئىتتىردىم. دەرۋازا ئېچىلمىدى، تىپىرلاۋاتقان ۋۇجۇدۇمغا شەيتىنىم يەنە ئارام بەرمىدى. مەزمۇت قاناتلار ئارىسىدىكى بەش ئىلىك كەلگۈچىلىك يوچۇقتىن ئاستا ئىچكىرىسىگە نەزەر تاشلىدىم.

— كىم سەن، بۇ يەردە ماراپ يۈرگەن؟

تۇيۇقسىز ئاڭلانغان ئاۋازدىن يۈرىكىم يېرىلغۇدەك قورقۇپ كەتتىم. چۆچۈگەن پېتىم كەينىمگە بۇرۇلۇۋېدىم شاپ بۇرۇتلۇق ئۆي ئىگىسىنى كۆردۈم. ئۇ ئاتنىڭ تىزگىنىنى سىرىغان پېتى گۈلىيىپ تۇراتتى. كۆز قارىچۇقلىرى مېنى يېۋېتىدىغان ئەلپازدا قېتىپ قالغان ئىدى.

— مەن... مەن... سىلەرنى بىرەر نەرسە ئالامدىكىن دەپ...

ئۇ، ئاتتىن دىككىدە يەرگە چۈشتى ۋە قامچىسىنى پىرقىرىتىپ تۇرۇپ:

— كۆزۈڭ نەگە كەتتى، دەرۋازىنىڭ تاقاقلىقىنى كۆرمىدىڭمۇ،— دېدى ماڭا يېقىنلىشىۋېتىپ،— قېنى ئېيت،

مېلىمنى كۆزلەمسەن ياكى باشقا نەرسەمىنمۇ؟!
بوغۇزۇمغا بىر نەرسە قاپلىشىۋالغاندەك دۇدۇقلاپ قالدىم:
— خا... خاتا ئويلاپ قالمىسلا، ھېچ نەرسە... ھېچ نەرسە...
ئۇ مېنى قىستاپ كەلدى - دە، كۆزۈمگە تىكىلىپ تۇرۇپ:
— ھېچ نەرسە، يالغان ئېيتما، قىزىمنى يولدىن ئازدۇراي دەمسەن؟
— ياق...ياق...ياق.
دەرۋازىغا كەينىمنى قىلىپ تۇرغاچقا، چېكىنىشكىمۇ ئامالىم يوق ئىدى.
— گېپىمنى قۇلاق سېلىپ ئاڭلا، قىزىمنى ماراپ يۈرگىنىڭنى بىلىپ تۇرۇۋاتىمەن، تونۇگۈن قارىشىڭنىڭ باشقىچە ئىكەنلىكىنى مېنى تۇيمىدى دەمسەن؟
— ياق... ياق...
ئاغزىمدىن ياق - ياق دېگەندىن ئۆزگە گەپ چىقمايتتى، «ياق» دېگىنىم يالغان ئېيتقىنىم بولسىمۇ، «ياق» دېمەكتىن ئۆزگە ئامالىم يوق ئىدى.
— تېز يوقال بۇ يەردىن، نېمىگە ھاڭۋېقىپ تۇرىسەن. يەنە قىزىمنى ماراپ يۈرگۈچى بولساڭ، تىككى پۇتۇڭنى چېقىۋېتىمەن...
خېچەرىمنى يېتىلىگىنىمچە ئالمان - تالمان يولۇمغا چۈشتۇم.
ئۇ مەن دوقمۇشتىن قايرىلغۇچە نازارىتىنى قىلچە

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

بۇ شاشتۇرمىدى.

«مانا، كۆتۈرەلمىسەڭ ساڭگىلىتىۋال» دېگەن مۇشۇ، يېرىم كونا تەرلەپ - پىشىپ تاپقان دەرۋازا تۈۋىدىن ئاھانەت بىلەن ھەيدەلدىم، بۇ ئەلەمنى ئەمدى نەگىمۇ سىغدۇرارمەن، ئەمدى بۇ بوسۇغىغا قانداق دەسسەش مۇمكىن» دېدىم مەن ئۆز - ئۆزۈمگە زەردە بىلەن.

ئەمما، تاقاقلىق تۇرغان دەرۋازىدىن نېمىشقا مارىدىم؟ بۇ كىمنى گۇمانلاندۇرمايدۇ؟ ئەگەر باشقا بىرسى ئۆز ئۆيۈمنىڭ دەرۋازىسىدىن ئاشۇنداق مارىسا، مەن نېمە دەيتتىم؟

ئەڭ يامىنى ئۇنىڭ قىزىنى ماراۋاتقىنىمنى بىلىۋالغىنى ئىدى. بىراق، ساندۇق - ساندۇقلاردا رەڭمۇ - رەڭ مېلى بولغان مەندەك بىر كېلىشكەن تىجارەتچى يىگىتنىڭ ئۆز قىزىنى مارىغانلىقىغا خۇشال بولماي، ئەكسىچە چالۋاقاپ كېتىۋاتقانلىقىنى چۈشەنمەك تەس ئىدى.

ئۆيلىمىغان يەردىن يۈز بەرگەن، يامان چۈشكە ئوخشاپ كېتىدىغان بۇ ۋەقە ھەددىدىن زىيادە ئالاقزادە قىلىۋەتكىنى ئۈچۈنمىكىن، پىكرىم بىر يەرگە يىغىلمايتتى. يا كۈلۈشنى، يا يىغلاشنى بىلمەيتتىم. ھېلىلا ئاياغلاشقان ۋەھىملىك جەرياننى ئەسلەش خۇددى قىيامەتنى كۆز ئالدىمغا كەلتۈرگەندەك قورقۇنچلۇق ئىدى.

ئەمدى بۇ مەھەللىدە تۇرۇۋېرىشنىڭ ئورنى قالمىغاندەك قىلاتتى. ئىچىمدە: «ئۆمرۈم بويى بۇ تەرەپكە ئالدىمنىمۇ قىلىپ سالماسمەن» دەپ خۇرسىندىم ۋە

«ئېشەككە كۈچۈڭ يەتمىسە، ئۇر توقۇمنى» دېگەنىدەك، ئۇستائەتچان خېچىرىمنىڭ ساغرىسىغا زەرب بىلەن بىر قامچە ئۇردۇم. خېچىر تۇنجى قېتىم ماڭا ئېتىراز بىلدۈرۈپ چىچاڭشىپ قويدى - دە، يەنە ياۋاشلاپ، قۇيرۇقنى شىپاڭلىتىپ يورغىغا چۈشتى. يەنە ئۇزاق ئۆتمەي، ئەسەبىيلەرچە بۇيرۇق بىلەن ئىرختىسىنى قاتتىق سىلكىدىم. چۈنكى، بۇ مەھەللىدىن ئايرىلىشنىڭ ماڭا ئاسانغا توختىمايدىغانلىقىغا يەنە بىر قېتىم كۆزۈم يەتكەن ئىدى. كۆز ئالدىمدا پەيدا بولغان خىيالىي تەسەۋۋۇردا، مېنى مەھلىيا قىلىۋالغان ھېلىقى گۈزەل تاسادىپىي سەۋەب بىلەن پەيدا بولغان ئۇقۇشماسلىق ئۈچۈن، مەندىن يىپلىنىپ - يالۋۇرۇپ ئەپۇ سورىغاندەك قىلاتتى. ئارقىدىنلا ھېكىمجاننىڭ ھاسىسىنىڭ تۇكۇلدىغان ئاۋازى ئاڭلانغاندەك بولاتتى - دە، ئۇ كىچىككىنە كۆڭۈلسىزلىك تۈپەيلىدىن ئىرادەمدىن قايتماقچى بولغىنىم سەۋەبلىك، مېنى مەسخىرە قىلاتتى. ئاجىزلىقىم، يۈرەكسىزلىكىم ئۈچۈن ئەيىبلەيتتى.

نېمە ئۈچۈن كۆڭلۈمدىكى دەردنى ئۆزۈم بىلەن بىللە ئېلىپ كەتمەكچى بولىمەن؟ نېمىشقا ئۆزۈم ئىشەنگەن كىشى بىلەن ئورتاقلاشمايمەن، ئارزۇيۇمغا يول ئېچىلىپ قالسا ئەجەب ئەمەس!

بۇ يەردىن بۆگۈن كەتسەممۇ، ئەتە كەتسەممۇ بولۇۋېرەتتى. ئۆزىنىڭ ئۈستىگە ھېكىمجانغا ۋەدە بېرىپ قويغان ئەمەسمىدىم؟ ئايسىز ئاخشامنىڭ سۈرىمۇ باشقىچە قورقۇنچلۇق ئىدى. ئويلا - ئويلا ئاخىرى خېچىرىمنى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

باشقا يولغا سالدىم – دە، بىردىنبىر تونۇش ئۆيىنى كۆزلەپ كەينىمگە ياندىم.

8

— ئاغىنە، يولۇڭغا قاراپ كۆزۈم تېشىلەي دېدى،— دېدى ئىشىك ئالدىدا كۈتۈپ تۇرغان ھېكىمجان قارامنى كۆرۈپلا، — تىجارىتىڭ ئوڭداق، ساندۇقلىرىڭ قۇرۇقدىلىپ قالغاندۇ؟

ئۇ ئىككى – ئۈچ قەدەم چامدىدى – دە، ئالدىمغا كېلىپ خېچىرىمنىڭ چۇلۋۇرىنى تالاشقانچە ھويلىمغا تارتتى. ئۇ چىراغ يورۇقىدا چىرايىمغا سەپسالدى، ئۈندىمىگىنىمنى كۆرۈپ ئاغزىنى ئېچىپلا قالدى:

— ھوي، چىرايىڭدىن مۇز يېغىپلا تۇرىدۇ، قارىغاندا بازىرىڭ ئانچە ئاقمىغان ئوخشىمامدۇ، نېمە؟

ھېكىمجاننىڭ كۆزىدىن كۆزۈمنى قاچۇرۇۋالدىم. بولمىسا كۆڭلۈم بۇزۇلۇپ، ئۇنى سېلىپ يىغلاپ كېتىشىم، چانىقىمغا پاتماي قالغان كۆز ياشلىرىمنى سەldەك تۆكۈۋېتىشىم مۇمكىن ئىدى.

ئاياغلىرىغا ماغدۇر قوشۇلغاندەك تېتىكلىشىپ كەتكەن ھېكىمجان باشقىچە خۇشال كۆرۈنەتتى. يۇمۇلاي قالغان لەۋلىرىدىن ئوڭداقتۇ ھاياجان بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇ خېچىرنى باغلىۋەتكەندىن كېيىن مېنى ئىتتىرگەن پېتى سۇپىغا ئولتۇرغۇزدى – دە، كۈلۈپ تۇرۇپ دېدى:

— نېمە ئانچە چىرايىڭنى پۈرۈشتۈرۈۋالدىڭ، خۇددى كەكرى چاينىۋالغاندەك. تىجارەت دېگەن بۈگۈن ئاقمىسا، ئەتە ئاقىدىغان نەرسە. خۇشاللىقىمغا ئورتاقلىشىشنى خالىمامسەن — يا؟!

ھېكىمجاننىڭ خۇشاللىقى مېنىڭ كۆڭۈلسىزلىكىمنى بېسىپ چۈشەلمەيدىغانلىقىغا ئىشىنەتتىم. «تايىنلىق، ناھايىتى بولسا ئىشتىن سىرتقى مەكتەپكە قوبۇل قىلىنغاندۇ، يا بولمىسا خامىنىڭ بەرىكىتى چىقىپ قالغاندۇ» دەپ ئويلايتتىم ئىچىمدە.

بىراق، ئۇ مەيدىسىگە بايامىلا ئۈزۈلگەن بولسا كېرەك، پورەكلەپ ئېچىلغان بىر تال گۈل تاقىۋالغان ئىدى. مانا مۇشۇ گۈلنىڭ ئۆزىلا ئۇنىڭ خۇشاللىقىنىڭ سىرىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىشكە يېتەرلىك ئىدى. مەن ھېكىمجاننىڭ ئانىسى كەلتۈرگەن پىيالىنى قولۇمغا ئالدىم. جىمى پىكىر - خىيالىمدا ھۆكۈمران بولۇۋاتقان غەشلىكلەرنى بىر مىنۇتقا بولسىمۇ ئۇنتۇشقا تىرىشىپ:

— قېنى ئېيتە، نېمىگە شۇنچە خۇشال بولۇپ كەتتىڭ، — دەپ سورىدىم باغدىن چىقىپ كېلىۋاتقان ھېكىمجاندىن.

ئاۋازىمنىڭ خۇددى ئېلېكترونلۇق رويالنىڭ ئاۋازىدەك تىترەۋاتقانلىقى ئۆزۈمگە بىلىنىپ تۇراتتى. شۇنداقتىمۇ ئۇنىڭ خۇشاللىقىنىڭ سەۋەبىنى بىلىشىم، مۇرتى كەلسە، ئىككى ئېغىز ياخشى گەپ قىلىپ كۆڭلىنى كۆتۈرۈپ قويۇشۇم كېرەك ئىدى. ئۇ ئۆز مەيدىسىدىكى گۈلدەك سەرخىل ئېچىلغان بىر تال گۈلنى كۆڭلىدە

كىمنىڭدۇر تۆش يانچۇقىغا ئۆز قولى بىلەن تاقاپ قويدى. بۇنىڭدىن ئۇنىڭ كۆڭلۈمدىن كەلگۈندەك تېشىۋاتقان دەردىنى، كۆز چانىقىمدا تولۇپ كەتكەن ياشنى سەزمەيۋاتقانلىقى ئېنىق ئىدى.

مانا، تۇرمۇش دېگەن شۇنداق نەرسە، سەن غەم دېڭىزىدا دولقۇنلار بىلەن چېلىشىپ يۈرگىنىڭدە، باشقىلارنىڭ خۇشاللىقىنى تولۇق ھېس قىلالمايسەن، باشقىلار خۇشاللىقىنىڭ تەختىدە يايراپ يۈرگىنىدە بولسا، سېنىڭ ئازابلىرىڭغا ئورتاقلىشىش يادىغا كەلمەيدۇ، بۇ سېزىمنىڭ خاتاسى ئەمەس، بەلكى مەنىۋى ئىنتىلىشنىڭ ئېزىشى.

ھېكىمجان ھاياجىنىنى بېسىۋالغاندىن كېيىنلا بايامقى سوئالىمغا جاۋاب بەردى:

— ئاغىنە، قەلبىڭلۈدىن نىشانە كەلدى. ئاتا-ئانىسى يۇمشاپ قاپتۇدەك، ئۆزلىرى بىشارەت بېرىپتۇ. پەيتنى قولدىن بەرمەسلىك كېرەك ئەمدى!

— نېمە سەۋەب بىلەن يۇمشاپ قاپتۇ؟ بىردىنلا بېيىپ كەتكەن بولساڭ كېرەك بەلكىم.

— نېمىسىنى دەيسەن، بېيىپ كېتىش بىزگە نېسىپ بولۇپ قالسا كاشكى. مانا كۆرۈپ تۇرۇپسەن، تەئەللۇقاتىمىزدا قىلچىلىك ئۆزگىرىش يوق.

— ئۇنداقتا ئۇلار نېمدەپ؟...

— ھازىرچە چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيمەن، ئىشقىلىپ ئىنساپقا كېلىپ قالغان ئوخشايدۇ، نېملا بولمىسۇن، بۈگۈن داستىخان تاشلىغىلى بېرىشىمىز كېرەك، ئاغىنە.

بىلىنمۇ خىزمەتتە بولار دەپ ئويلايمەن.

بۇ ھەقىقەتەن خۇشال بولۇشقا تېگىشلىك ۋەقە ھېسابلىناتتى. ھېكىمجان نەچچە يىل ۋە نەچچە ئاينى مۇشۇ ئۆمرىدە ئارزۇسىدا ئۆتكۈزمىدى؟ قەلبىنىڭ ۋىسالى ئۇنى قانچىلىك تەقەززا قىلمىدى؟ ئۇنىڭ كۆڭلى ئەمىن تاپسا، يۈرىكىدىكى جاراھەت ئەلۋەتتە، يەڭگىللەپ قالاتتى. ئىچ - قارنىنى بىر يولىلا تۆكۈپ ئۇنىڭدىن ياردەم تەلەپ قىلىشقىمۇ يول ئېچىلاتتى.

— داستىخان ھازىرلاشقا قانچىلىك نەرسە كېتىدۇ، لازىمىنى ئېيتىۋەرگىن، ئەنە ئاۋۇ ساندۇقتا تۇرۇپتۇ، يەتمىسە يەنە يولىنى قىلارمىز، — دېدىم مەن ئۇنىڭغا تەبەسسۇم تەلەپپۇزدا.

— ئاتىغىنىڭ بولسا مەيلى، بولمىسا بىزدىنمۇ ئانچە - مۇنچە بىر نەرسە تېپىلىپ قالىدۇ، — دېدى ئۇ رازى بولغان ھالدا، — يەنە تېخى داستىخان تاشلاشقا بىللە بىرىشىپ بېرەرسەن؟

— مەنمۇ؟

ھېكىمجانغا ئۆمرۈمدە مۇشۇنداق ئىشقا داخىل بولۇپ باقمىغىنىمنى ئېيتىۋېدىم، ئۇ يەنە كۈلۈپ تۇرۇپ دېدى:

— ھەرھالدا بۇنداق ئىشلارنى كۆرۈپ قويغىنىڭ يامان كەتمەيدۇ. بۇ ئىش سېنىڭ بېشىڭدىمۇ بار ئەمەسمۇ؟ ئۇ چاغدا بۇ ياردىمىڭ مەندىن يانىدۇ.

ھېكىمجانىنىڭ دېگىنى دۇرۇس ئىدى. قول قولنى يۇسا، قول يۈزنى يۇيىدۇ ئەمەسمۇ؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ياخشى كۆرگەن قىزىم مۇشۇ مەھەللىدە. يەرلىك كىشىنىڭ «يول باشلىغۇچى» بولۇپ بېرىشى بىلەن ئىشىم ئوڭغا تارتىشىمۇ مۇمكىن ئىدى.

ھېكىمجاننىڭ ئېيتىشىچە، ئۇنىڭ ئانىسى داستىخان تاشلاشقا بېرىشتىن باش تارتىپتۇ. ئۇ ئۆتكەن قېتىم بارغاندا يۈز بەرگەن كۆڭۈلسىزلىكلەرنى تەگەش قىلىپ: «ھېكىمجاندەك ئوغلۇم بار، ئاسماندىكى ئاينى ئېلىپ بېرىمەن دېسەممۇ قولۇمدىن كېلىدۇ. ئۆتكەن دورەم ئۇلارنىڭ بوسۇغىسىغا ئىككىنچى دەسسىمەيمەن دەپ قەسەم قىلىۋەتكەن، ئالدى بىلەن ئۆزرە قويسۇن، ئاندىن كېيىن قەسىمىمنى بۇزىمەن» دەپ تاش چىشلەپ تۇرۇۋاپتۇ. ھېكىمجان ئانىسى بىلەن كېڭىشىپ بولغۇچە پۇرسەت ساقلاپ تۇراتتىمۇ؟ ئۇ ئاخىرى ئانىسىنىڭ قوشۇلۇشى بىلەن مېنى ۋە شىرەم تۇغقان كېلىدىغان بىر ئايالنى بۇ ئىشقا تەيىن قىلىپتۇ. بىراق گەپ – سۆزدە يەنىلا مەن ئالدىغا چىقىدىكەنمەن.

ئاخىرى، بۇ ساۋابلىق ئىشقا ماقۇللۇق بىلدۈردۈم. گەپ ئارىلىقىدا ھېكىمجاننىڭ تۇغقىنىمۇ كېلىپ قالدى. داستىخانغا لازىملىق نەرسىلەرنى ئوراپ، ئۇنىڭغا كۆتۈرتكۈزدۈم – دە، ئۆمرۈمدە تۇنجى قېتىم ئەلچىلىككە قەدەم قويدۇم.

9

كۆكۈم جىمى مەۋجۇداتنى ئۆز قوينىغا ئالغان.

ھاۋا خېلى سالقىن بولسىمۇ، ئۆزۈمنى سېلىپلا تونجۇقۇپ قالىدىغاندەك ھېس قىلاتتىم. قاپاق تېرەك يوپۇرماقلىرىنىڭ يېنىك شىلدىرلاشلىرى خۇددى مېڭەمگە كىرىۋالغان چاشقان نېرىپلىرىمنىڭ ئەڭ زىل يەرلىرىنى كېمىرلىتىپ غاجىلاۋاتقاندەك يامان تەسىر قىلاتتى. پەقەت تەلىيى ئوڭدىن كەلگەن، يىل - يىللاپ پەرۋىش قىلغان ئۈمىد گۈلى چېچەكلەۋاتقان ھېكىمجاننىڭ خۇشاللىقىغا ئورتاق بولۇشلا كاردىن چىقاي دەپ قالغان ئەسەبلىرىم ئۈچۈن بىر تەسەللىي ئىدى.

ھېلىقى ئايال كىچىك قەدەملەر بىلەن كەينىمدىن پايپاسلاپ كېلىۋاتاتتى. مەن ئۆزۈمنى ئۇنتۇغان ھالدا تۈگىمەس خىيال بىلەن بەنت ئىدىم. ھېكىمجاننىڭ چىداملىقلىقى، ئۈمىدۋارلىقى كۆڭۈل جامىمغا مەدەت مەلھەملىرىنى تۆكەتتى. مەيلى قانداق كۆڭۈلسىزلىكلەر يۈز بەرسۇن، ياخشى كۆرگەن كىشىمنىڭ دەرۋازىسى تۈۋىدىن مەيلى ئىتتەك قوغلىناي، مۇرادىم ھاسىل بولغۇچە چىداشلىق بېرىشكە، ھېكىمجاننى ئۆرنەك قىلىشقا بەل باغلاۋاتاتتىم.

— ئوكاھ، قەلبىڭلارنىڭ دەرۋازىسىدىن ئۆتۈپ كەتتىڭىز!

ئۇ كۆرسەتكەن تەرەپكە قارىدىم. تونۇش چوڭ دەرۋازا، تۈچ ھالقىلار، دەرۋازىنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى دەرەخ...

يەر سىلكىنىپ، ئاسمان پىرقىرىغاندەك بولدى، تۇيۇقسىز كەلگەن قارا بوران ئۈمىد شامىمنى ئۆچۈرۈپ،

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئەقلىمنى كور قىلدى. پۈتۈن جىسمىمنى سوغۇق تەر قاپلاپ، كۆزلىرىمگە قاراڭغۇلۇق تىقىلدى...

دەرۋازا ئېچىلدى، ئېسىمگە كەلسەم، ھېلىقى شاپ بۇرۇتلۇق كىشى تال باراڭلىقتا ئېسىلغان چوڭ گازۋاي چىراغنىڭ يورۇقى بىلەن كۈندۈزدەك يورۇپ تۇرغان ھويلىدا تۇرۇپتۇ.

توۋا، نېمە، ئىشلار بولۇۋاتىدۇ جاھاندا. ھېلىقى نازىنىن — قەلبىگۈل — ھە؟

مۇشۇ مىنۇتتا يەرگە دەسسەپ تۇرۇۋاتامدىمەن ياكى ئاسماندا مۇئەللەق تۇرۇۋاتامدىمەن، ئۇخلاۋاتامدىمەن ياكى ئويغاقمۇ، ھەممىسى نائېنىق ئىدى. پۈتۈن جىسمىمدىكى قان بىردىنلا بېشىمغا يىغىلىپ چېكىلىرىمنى كۆپتۈرگەن، يۈرىكىم مۇزخانىغا چۈشۈپ كەتكەندەك قېتىپ قالغان ئىدى...

— قېنى، سۇپىغا ئۆتۈڭلار!

ھېكىمجاننىڭ تۇغقىنى جەينىكىمگە نوقۇپ قويغاندىن كېيىنلا خۇددى ئەقلىمدىن ئازغان سەۋدايىدەك ئۇنىڭغا قاراپ چەكچىيىپلا قالدىم.

ۋاقىت ئۇقۇمىنى يوقاتقان بولسام كېرەك. بىر چاغدا چوغدەك گىلەملەر سېلىنغان سۇپىدا ئولتۇرۇپتىمەن، ئالدىمدا مەزە تۇرۇپتۇ. ھېلىقى ئايالنىڭ قايتا-قايتا ئاگاھلاندۇرۇشى بىلەن قېنىق دەملەنگەن چايدىن بىر پىيالە ئىچكەندىن كېيىنلا پىكرىم ئىلكىمگە ئۆتۈشكە باشلىدى. رېئاللىق نېمە دېگەن رەھىمسىز — ھە؟ ئەمدى بۇ رېئاللىقنى چۈشكە ئايلاندۇرۇپ قىياس قىلىش

ۋە ئۇنىڭ چۈش بولۇپ قېلىشىنى ئۈمىد قىلىش ئارتۇقچە ئاۋارىچىلىق ھېسابلىناتتى. ئاللىقاچان كۆكۈم — تالقان بولغان گۈزەل خىيالنى ئۆمۈرلۈك سىر قىلىپ، ئۇنى تاكى گۆرگىچە ئېلىپ كېتىش، «قول سۇنسا يەڭ ئىچىدە» دېگەندەك. تاشاي دەپ قالغان كۆز ياشلىرىمنى يۇتۇۋېتىش كېرەك ئىدى.

چايدىن كېيىن، ئەقلىمنى تامامەن قولۇمغا ئالدىم — دە، پەگاھتا ھېلىغىچە ھومايغان ھالدا قاراپ تۇرغان ئۆي ئىگىسىگە يەر تېگىدىن قاراپ ئېغىز ئاچتىم:

— ئەمدى... ئەمدى... قەلبىگۈل گۈلدەل چوڭ بولۇپ قاپتۇ، ئەمدى، قىز بالا دېگەننى ئەمدى...

ئۆي ئىگىسىنىڭ كۆزلىرى چوڭىيىپ ئاخىرقى چەككە يەتكەندە ئويلىمىغان يەردىن ۋارقىراپ كەتتى:

— بىكار گەپنى قويۇپ كەشلىرىنى توغرىلاشسىلا بولارمىكىن، چايمۇ ئىچىلىپ بولدى، ئامىن ئاللاھۇ ئەكبەر...

ئەلپازىدىن، ئەگەر ھازىرلا يوقالمايدىغان بولساق، بىزنى ھەيدەپ چىقىرىدىغانلىقى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى. بىراق، نەتىجىسىز قايتقاندىن كېيىن ھېكىمجانغا نېمە دەپ جاۋاب بەرگۈلۈك؟

مەن بۇ چاغدا بارلىق سىرلىرىمنى قەلبىمنىڭ چوڭقۇر يېرىگە دەپنە قىلىپ، ھېكىمجانغا ئاخىرغىچە ياخشىلىق قىلىش قارارىغا كېلىپ بولغان بولسامۇ، لېكىن كاللامدا يۈز بېرىۋاتقان ئالامەتلەردىن «ھېكىمجان بۇلارنىڭ نىيىتىنى خاتا چۈشىنىپ قالمىغان بولغۇيتتى»

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

دېگەن گۇمان ئەگىپ يۈرەتتى. مەيلى ئۆز خاتا مۆلچەرلىگەنمۇ بولسۇن، شۇنداقتىمۇ ھېكىمجان ھەققىدە بولارغا بىر - ئىككى ئېغىز بولسىمۇ ئىللا گەپ قىلىشىۋېلىش نىيىتىگە كەلدىم - دە، يۆتىلىپ قويۇپ ئۆزۈمنى تو-ختىتىۋېلىپ دېدىم:

— ئىككى ئېغىز گېپىمنى ئاڭلىسىلا ئاكا، بىز قەلبىگۈلنى سوراپ كېلىۋېدۇق...

— قىزىمنىڭ بېشى باغلاقلىق، خاپا بولسىڭىزمۇ ئېيتىپ قوياي ئۇكام، ھەممىمىز مۇسۇلمان ئادەملەمىز، — دېدى ئۇ ئىنگىسى بايامقى ئەلپازى بىلەن، — چۈشتىن كېيىن ھويلىمىزنى بىكار مارىمىغان ئىكەنسىز، شۇ چاغدىمۇ كۆڭلۈمگە شۇنداق گۇمان چۈشۈۋېدى. مال - دۇنيارىڭىزغا بەك ئىشەنچ قىلىسىڭىز كېرەك، پۇلۇم بولغاندىكىن، سورىسىملا ھەرقانداق ئادەم قىزىنى بېرىۋېرىدۇ، دەپ ئويلىماڭ. بىز دېھقان خەق بولساقمۇ مال - دۇنياغا كۆزىمىز توق، بايام دېدىمغۇ. قىزىمىزنىڭ بېشى باغلاغلىق، بۇنىڭغا ئىككى يىل بولۇپ قالدى. بۇندىن كېيىن دەرۋازىمىزنى مارايمۇ يۈرمەڭ. بولمىسا مەھەللىمىزگە ئىككىنچى ئاياغ باسالمايدىغان قىلىۋەتەمەي يەنە!

ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ، يەنە بىر پەسكە گاڭگىراپ قالدىم - يۇ، كۆز ئالدىم لاپپىدە يورۇپ كەتتى. ئۇ، مېنى قەلبىگۈل بىلەن توي قىلىش تەلىپىنى قويۇۋاتىدۇ، دەپ خاتا چۈشىنىپ قالغان، بېشى باغلاغلىق دېگەندە دەل ھېكىمجاننى كۆزدە تۇتقان بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

شۇ ئارىلىقتا تۈۋرۈك كەينىدىن قەلبىگۈلنىڭ چىرايى غىل - پال قىلىپ كۆرۈنۈپ قالدى. ئاندىن كېيىن ئانىسى بىلەن دادىسىغا ئىشارەت قىلدى ۋە قۇلىقىغا نېمىلەرنىدۇر پىچىرلىدى. مەن پۇرسەتنى غەنىمەت بىلىپ ئۆي ئىگىسىنىڭ خىجىلچىلىق چىقىپ تۇرغان كۆزىگە قاراپ تۇرۇپ:

— ئاغىنىمىز ھېكىمجان قەۋەتلا ياخشى يىگىت، — دېيىشىمگىلا، ئۆي ئىگىسى يۈگۈرۈپ كەلدى - دە، قولۇمنى مەھكەم تۇتۇۋېلىپ دېدى:

— ئۇكام، بايامقى گەپلىرىڭىزنى كۆڭۈللىرىگە ئالمىسىلا، مەن سىلىدىن ئىككىلا ئالەم رازى بولۇپ كېتەي، ھەي، مېنىڭ يۈزسىزلىكىمنى قارىمامدىغان.

مەن گېپىنى ئۈلدىم:

— يىگىت بىلەن قىزدىغۇ گەپ يوق، بىز ئەمدى ھەرقايسىلىرىنىڭ بىر ئېغىز رازىلىقىغا قاراشلىق، توي دېگەن ئۆمۈر سودىسى، ئوبدانراق ئويلىنىپ بىر نەرسە دېيىشسە بولارمىكىن؟

— ئۇزاق سۆزلەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق، قىزىمىزنى ئىككى قوللاپ تۇتتۇق.

— بۇ دورەمقىسى تېخى ئىشنىڭ باشلىنىشى، — دېدىم مەن داستىخاننى قويۇشقا ئىشارەت قىلىپ، تويلۇق ئىشنى چايدا مەسلىھەتلەشسەك. توي ۋاقتى توغرىسىدا كېيىن بىر نەرسە دېيىشەرمىز.

ئۆي ئىگىلىرى بىر - بىرىنىڭ گېپىنى تارتىۋېلىپ سۆزلەشكە باشلىدى:

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

— تويلۇق دېگەن گەپلەرنى قىلىشمىساقمۇ بولىدۇ،
ئەمدى مېنىڭ بىرلا تەلىپىم بار. ھەرقايسىلىرىغا، ھې-
كىمجانغا خوپ كېلەمدىكىن...

— بىز يەتكۈزۈپ قويايلى، ئېيتىۋەرسىلە.

قەلبىگۈلنىڭ دادىسى خىجىل بولغان قىياپەتتە بې-
شىنى سىلاپ قويدى - دە، دېدى:

— قىزىمىزنى بەك ئەتىۋارلاپ چوڭ قىلغاچقا شۇن-
داقمۇ، مەن بەك ئامراق، بىردەم كۆرمىسەم كۆزۈم-
دىن ئۇچىدۇ. ھەرقايسىلىرىغا خوپ كەلسە. ھېكىمجاندىن
بىر نەرسە تەلەپ قىلىمەن، بەلكىم ئۇنى مەندىن
ئايىماس.

ئۇ سۆزلىگەنسېرى ھاياجانلىنىۋاتاتتى. ئۇزۇن ۋە
قارا كەلگەن قاشلىرى ئاستىدىكى سۇر يېغىپ تۇرىدىغان
كۆزلىرى ئۆز كۆرۈنۈشىنى ئۆزگەرتكەن، قارىچۇقلىرىدىن
چاچراۋاتقان خۇشاللىق ئۇچقۇنلىرى كىشىگە بىر خىل
خاتىرجەملىك تۇيغۇسىنى بېرەتتى.

— قېنى ئېيتسىلا ئاكا، توخۇ سۇتىدىن ئۆزگە نەر-
سە بولسىلا بەلكىم ئۇ ھاجەتلىرىدىن چىقالايدۇ. — دېدىم
مەن ئىشەنچ بىلەن. ئۇ سۆزىنى داۋام قىلدى:

— ئاڭلىسام كويۇغلىمىزنىڭ ئەتىۋارلىق بىر
تەشتەك ئەتىرگۈلى بار ئىكەن، قوشنىلار بەك داڭلىشى-
ۋاتىدۇ، شۇ ئەتىرگۈلنى ماڭا ھەدىيە قىلىۋەتسە. يا
بىر شاخ كۆكلىتىپ بەرسە، قىزىمنى كۆرگەن كۆزدە
كۆرسەم...

10

دادامنى ئەندىشىدىن خالاس قىلىش مەقسىتىدە بىر پارچە خەت يوللاپ، بۇ يەردە يەنە ئون كۈنچە تۇرۇپ قالىدىغانلىقىمنى ئۇقتۇرۇۋەتتىم ۋە توي ھازىرلىقى ئۈچۈن ئاقاق - ئورۇش خىزمەت قىلىۋاتقانلار قاتارىغا قوشۇلدۇم. ھېكىمجاننىڭ ھۆرمىتىمىز چوڭ، دوستلىرىمىز كۆپ ئىكەن. شۇنداقتىمىز ھېكىمجان بىلەن قەلبىمگۈلنىڭ بېشىنى قوشۇپ قويۇش يولىدا بىر ئۇلۇش كۈچ چىقىرالىغىنىم ئۈچۈن ئۆزۈمنى بەكمۇ بەختلىك ھېس قىلاتتىم.

ئەلچىلىك ۋەزىپىسى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئورۇنلانغان كۈندىن بىر ھەپتە كېيىن ئۆي مەھەللە تارىخىدا مىسالى كۆرۈلمىگەنلىكى بىلەن، ئورغۇن مۇسىپىتلەرنىڭ گۇۋاھلىقىدىن ئۆتكەن بىر كاتتا توي بولۇپ ئۆتتى. مېھمانلار قىز - يىگىت نامىدىن تەقدىم قىلىنغان بىر تالدىن گۈلنى تاقىشىپ، پۈتۈن مەھەللىنى خۇش پۇراق ئىچىگە غەرق قىلىۋەتتى. چىرايلىق بېزەلگەن ھارۋىغا جايلاشتۇرۇلغان سورتلۇق ئەتىرگۈل قىز كۆچۈرگۈچىلەر تەرىپىدىن قەلبىمگۈللەرنىڭ ھويلىسىغا ئېلىپ بېرىلىپ، ئالاھىدە ياسالغان سۇپىغا ئورۇنلاشتۇرۇلدى...

يۈز ئاچقۇدىن كېيىن مەن شەھەرگە قايتماقچى بولدۇم. «ئاۋارە بولماڭلار، پات ئارىدا يەنە كېلىمەن» دېگەن گەپلىرىمگە پىسەنت قىلىشمىغان ھېكىمجان، قەلبىمگۈل ۋە يېڭى دوستلىرىم مەھەللىنىڭ چېتىگىچە ئۇزى-

تەپ چىقتى. ئۇلار بىلەن خوشلىشىۋاتقىنىمدا ئاجايىپ دوستلۇقنىڭ يالدامىسى بولغان ماڭا تەئەللۇق ئاق ئەتىرگۈل ياپراقلىرىدا كۆزۈمدىن تۆكۈلگەن مەرۋايىت مۇنچاقلىرى ئەتىگەنلىك قۇياش نۇرىدا چاقنىماقتا ئىدى. ياق، چاقناۋاتقىنى مەرۋايىت ئەمەس، بەلكى خۇشاللىق يېشى، پاك قەلبلەرنىڭ سۈزۈكلۈكى. چىن دوستلۇقنىڭ قەدرىگە يەتكەن يۈرەكنىڭ كۈلكىسى. ھايات مەنىسىنى چۈشەنگەن قەلبنىڭ ئىقرارى ئىدى.

قۇملۇقتا كېتىۋېتىپ ئارقامغا يېنىشلاپ قاراپ، كەلگۈسى تۇرمۇشۇمنىڭ بۆشۈكى بولمىش ئوي مەھەللىگە قول پۇلاڭلىتىپ تۇرۇپ دېدىم:

— ئېھ، ئاجايىپ ماكان، مەن ساڭا يەنە كېلىمەن، پات ئارىدا كېلىمەن!

1987 – يىل، ئىيۇن.

本集子选入作者近年来所写的部分小说·这些作品以巧妙的艺术手段，表现了现实生活中的复杂矛盾和人际关系上一些重要的问题·

黄　菊　（维吾尔文）
（小说集）
艾白都拉·衣布拉衣木著
责任编辑：吐尔地·库尔班
责任校对：白合提亚尔·阿布里米提

喀什维吾尔文出版社出版
新疆新华书店发行
喀什维吾尔文出版社印刷厂印刷
787×1092毫米　32开本　8·5625印张　1插页
1987年10月第1版　1988年3月第1次印刷
印数：1—4150

ISBN7—5373—0057—7/I·20
统一书号：M10264—93　　定价：0·60元

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

مۇقاۋىنى ۋە قىستۇرما رەسىملەرنى:
ئىسمايىل ئىبراھىم، م. ئايۇپ، ئابلىمىت
ئىشلىگەن

ISBN7—5373—0057—7/I·20
نومۇرى: 93—10264 باھاسى: 0.60 [illegible]